

Otevřená společnost, o. p. s.

**Závěrečná zpráva z projektu „Výzkum
a doporučení pro bytovou politiku
zaměřenou na nízkopříjmové domácnosti
v Roudnici nad Labem“**

Štěpán Ripka

**Řešení bytové situace Romů v Roudnici
nad Labem v letech 1988–2009. Analýza
bytových politik ve vztahu k nájemníkům
domů č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě
T. G. Masaryka**

Jakub Grygar

**Závěrečná zpráva ze hry „Můj život
v Roudnici nad Labem v roce 2015“
Future City Game**

Lenka Zemanová

Projekt „Výzkum a doporučení pro bytovou politiku zaměřenou na nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem“ probíhal od července do prosince 2009.

Realizace projektu: Otevřená společnost, o. p. s.

Objednatel: Úřad vlády, Odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách

Autoři: Štěpán Ripka, Jakub Grygar, Lenka Zemanová

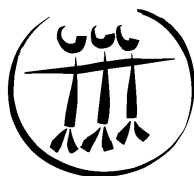
Jazykové korektury: Šárka Mesányová

Obsah:

Závěrečná zpráva: Výzkum a doporučení pro bytovou politiku zaměřenou na nízkopříjmové domácnosti v Roudnici n. L.

Příloha A: Řešení bytové situace Romů v Roudnici nad Labem v letech 1988–2009. Analýza bytových politik ve vztahu k nájemníkům domů č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě T. G. Masaryka

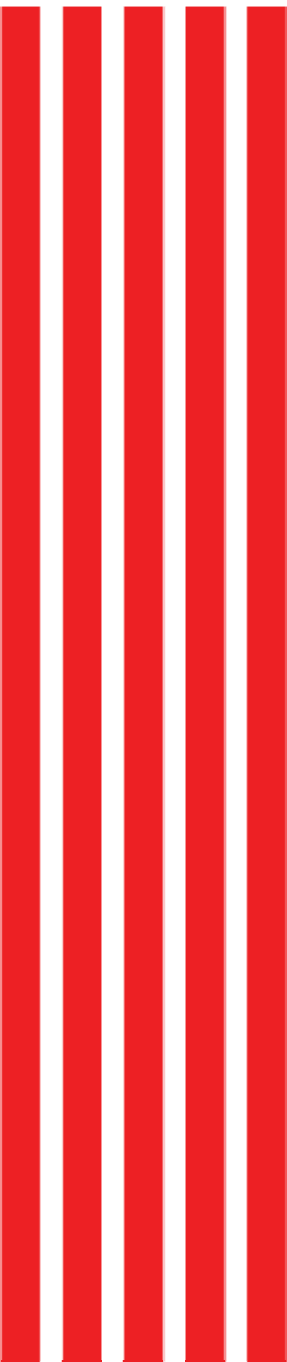
Příloha B: Závěrečná zpráva ze hry „Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015. Future City Game

Otevřená společnost, o. p. s.

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z PROJEKTU „VÝZKUM A DOPORUČENÍ PRO BYTOVOU POLITIKU ZAMĚŘENOU NA NÍZKOPŘÍJMOVÉ DOMÁCNOSTI V ROUDNICI NAD LABEM“

Štěpán Ripka

Projekt „Výzkum a doporučení pro bytovou politiku zaměřenou na nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem“ probíhal od července do prosince 2009.

Realizace projektu: Otevřená společnost, o. p. s.

Objednatel: Úřad vlády, Odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách

Vypracoval: Štěpán Ripka, Jakub Grygar (kapitola „Shrnutí hlavních zjištění z výzkumu“), Lenka Zemanová (kapitola „Návrh projektu na zlepšení soužití Romů a ne-Romů v Roudnici n. L. ze hry Future City Game“)

Odborná spolupráce na závěrečné zprávě: Karel Čada, Jakub Grygar, Monika Legnerová, Marta Smolíková

Jazykové korektury: Šárka Mesányová

Obsah

Úvod	4
Cíle projektu	4
Fáze projektu	4
Představení Roudnice n. L.	6
Shrnutí hlavních zjištění z výzkumu	7
Rozhodnutí o prodeji	8
Návštěva ministra Michaela Kocába	10
Jednání Zastupitelstva a prodej domů na třídě T. G. Masaryka	11
Smlouva o převodu nemovitostí	14
Alternativy vývoje situace pro původní nájemníky na třídě T. G. Masaryka.....	17
1. Nájemníci přijmou nabídky firmy BIALBI a odstěhují se (z Roudnice)	20
2. Firma BIALBI vystěhuje některé z bývalých nájemníků bez náhrady	26
3. Město Roudnice poskytne vybraným nájemníkům byty ze svého bytového fondu	29
4. Firma BIALBI najde kupce pro domy na třídě T. G. Masaryka a prodá je.....	33
5. Město prodlouží lhůtu, do které musí firma BIALBI zrekonstruovat domy na třídě T. G. Masaryka	36
6. Město postaví dům komplexních služeb v ulici Sladkovského	39
7. Město postaví novou ubytovnu či bytový dům ve Sladkovského ulici.....	42
8. Firma BIALBI odstoupí od kupní smlouvy a domy na třídě T. G. Masaryka se vrátí do majetku města	44
Doporučení pro strategii.....	46
Obecná doporučení	47
Role Agentury pro sociální začleňování	49
Návrh projektu na zlepšení soužití Romů a ne-Romů v Roudnici n. L. ze hry Future City Game.....	51
Dostupné zdroje financování	55
Použité zdroje	57

Úvod

Otevřená společnost o.p.s. zpracovávala v době od 1. 7. do 1. 12. 2009 projekt „Výzkum a doporučení pro koncepci bytové politiky zaměřené na nízkopříjmové domácnosti v Roudnici n. L.“ na zakázku Odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách Úřadu vlády ČR. Zadavatel tímto krokem reaguje na prodej domů č. p. 1492, 1470 a 1502 na roudnické třídě T. G. Masaryka z majetku města soukromému vlastníkovi a v rámci projektu Lokálního partnerství nabídl městu Roudnici n. L. zpracování expertizy, která by měla posloužit jako podklad pro další praktické kroky v oblasti údržby, rozvoje a výstavby bydlení pro nízkopříjmové domácnosti.

Cíle projektu

Vzhledem k tomu, že Agentura má ve vztahu k městu konzultační funkci, bylo hlavním cílem projektu vypracovat doporučení pro formulaci bytové politiky zaměřené na nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem.

Dílčí cíle obsahovaly zmapování politiky města vedoucí k obsazení domů č. p. 1492, 1470 a 1502 na třídě T. G. Masaryka stávajícími nájemníky; problémů, na které MěÚ Roudnice nad Labem v souvislosti s prodejem těchto domů reaguje; širších okolností prodeje domů soukromému vlastníkovi a případů domácností, které se stěhují/stěhovaly v důsledku prodeje nemovitostí.

Vedle analýzy situace bylo dalším cílem sestavit doporučení pro bytovou politiku zaměřenou na nízkopříjmové domácnosti. Závěrečná zpráva proto obsahuje řadu doporučení a nástrojů pro zlepšení a udržitelnost bytové situace nízkopříjmových domácností v Roudnici n. L.

Fáze projektu

Řešení projektu bylo rozděleno do dvou částí: výzkum bytových politik a příprava doporučení.

Analýza bytových politik, které město Roudnice n. L. doposud uplatňovalo vůči svým sociálně znevýhodněným a chudým obyvatelům.

- Archivní šetření. Zmapování bytové politiky města vůči Romům realizované koncem 80. let 20. století.
- Analýza dokumentů. Důležitým podkladem pro zpracování analýzy bylo porozumění možností a limitů řešení na úrovni institucionální praxe. Studium relevantních dokumentů (zápisů z jednání Rady města, zápisů z jednání Zastupitelstva města, dílčích doposud zpracovaných expertiz) také přispělo k hlubší a přesnější orientaci ve studovaném problému.
- Rozhovory s lokálními experty. Na základě rozhovorů s pracovníky relevantních odborů MěÚ Roudnice n. L. a zaměstnanci NNO působících v Roudnici n. L. v oblasti bydlení byla identifikována problematická místa dosavadních koncepcí.
- Rozhovory s experty, kteří se v uplynulých letech podíleli na řešení bytové situace Romů v Roudnici n. L.: Horizonty o. s. (dříve Spolu-CZ, o. s.), TIMUR o. s., Člověk v tísni, o. p. s., Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách.
- Rozhovory s lokálními experty – obyvateli domů č. p. 1492, 1470 a 1502 o jejich zkušenostech a představách udržitelného soužití Romů a ne-Romů.

- Rozhovory se zástupci stávající i předcházející politické reprezentace Roudnice n. L. o jejich představách a možnostech dlouhodobě udržitelného soužití Romů a ne-Romů.

Byly diskutovány zkušenosti a postupy města Roudnice n. L. a dalších relevantních aktérů a jejich možná využitelnost pro další praktické kroky. Tato fáze řešení projektu skončila 30. 9. 2009.

Výsledkem první fáze projektu je výzkumná zpráva „Řešení bytové situace Romů v Roudnici nad Labem v letech 1988–2009. Analýza bytových politik ve vztahu k nájemníkům domů č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě T. G. Masaryka“, která je Přílohou A závěrečné zprávy. Shrnutí hlavních výzkumných zjištění tvoří druhou kapitolu závěrečné zprávy.

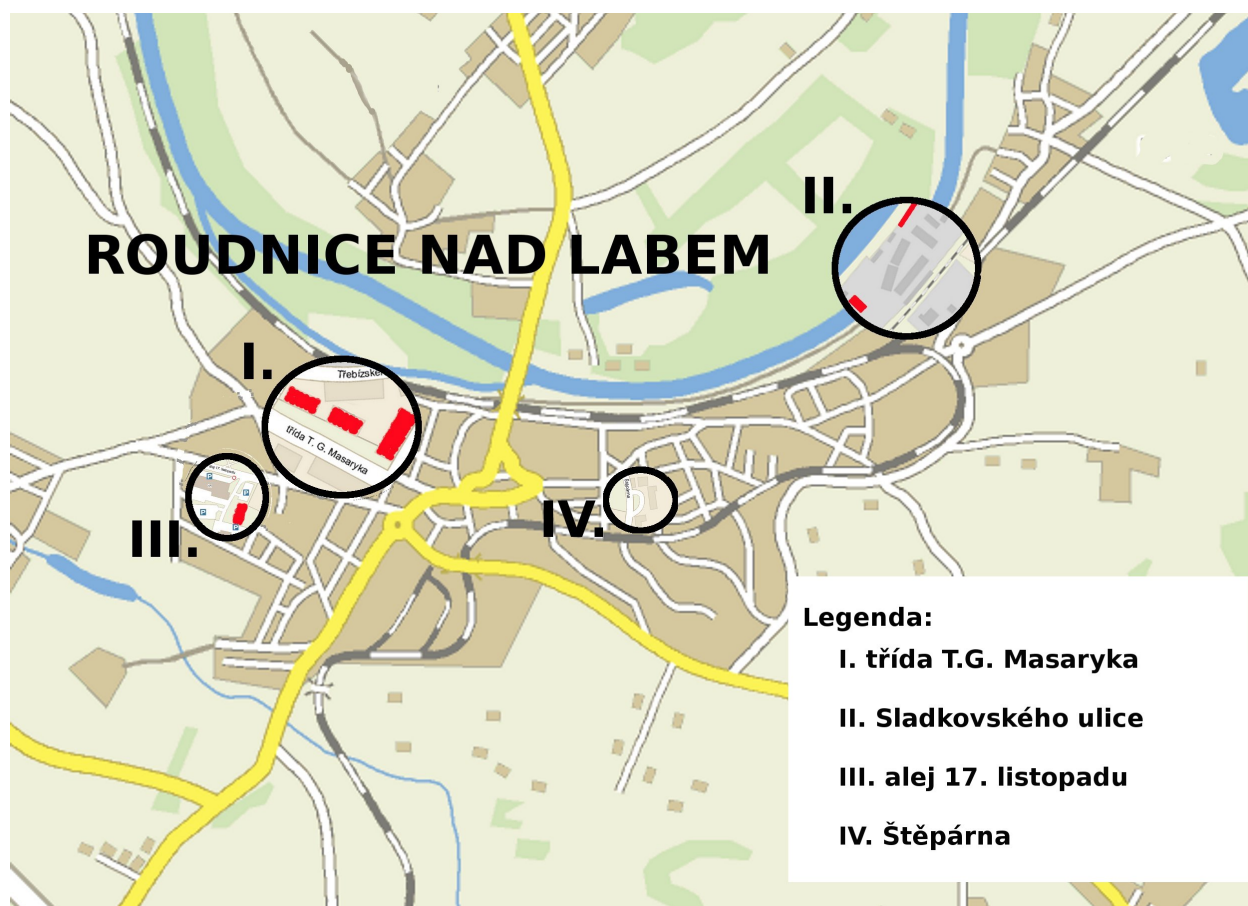
Příprava doporučení pro bytovou politiku zaměřenou na nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem.

- Sběr příkladů dobrých praxí v politikách sociálního bydlení samospráv, metodologiích sociálního bydlení neziskových organizací a strategiích majitelů nemovitostí. Z příkladů dobrých (a špatných) praxí byly vybrány ty, které nejvíce odpovídají podmínkám v Roudnici n. L.
- Organizace kulatých stolů: k účasti na kulatých stolech byli vyzváni členové ZM, členové lokálního partnerství, vybraní zaměstnanci MěÚ, soukromý majitel nemovitostí a zástupce správcovské firmy domů na třídě T. G. Masaryka.
 - 9. 10. 2009 proběhl kulatý stůl „Představení a diskuse Analýzy bytových politik ve vztahu k nájemníkům domů č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě T. G. M“, na kterém byly představeny výsledky výzkumu bytových politik v Roudnici n. L. a konzultovány možné alternativy dalšího vývoje.
 - 18. 11. 2009 proběhl kulatý stůl „Doporučení pro bytovou politiku zaměřenou na nízko-příjmové domácnosti v Roudnici n. L.“, na kterém byla představena analýza rizik a nutných souvisejících opatření pro jednotlivé alternativy a diskutována doporučení pro tvorbu bytové politiky zaměřené na nízkopříjmové domácnosti.
- Dvoudenní dílna *Future City Game*. Obyvatelé Roudnice, kteří jsou v hmotné nouzi, byli zapojeni do plánování prostřednictvím metody *Future City Game*. Hra pomohla zmapovat nejožehavější problémy v sociální, kulturní a ekonomické oblasti. *Future City Game* proběhla 30. – 31. 10. 2009. Zpráva z dílny je součástí závěrečné zprávy, viz Přílohu B.
- Shrnutí jednotlivých alternativ vývoje, diskuse rizik a návrh nutných souvisejících opatření. Doporučení pro bytovou politiku zaměřenou na nízkopříjmové domácnosti. Na základě analýzy, kulatých stolů a hry *Future City Game* jsme formulovali doporučení pro uspokojivé řešení bytové situace nízkopříjmových domácností v Roudnici nad Labem. Analýza a doporučení jsou součástí závěrečné zprávy.

Představení Roudnice n. L.

Město Roudnice n. L. se nachází v Ústeckém kraji ve správním obvodu Litoměřice. V roce 2008 zde trvale bydlelo 13 216 obyvatel¹.

Podle Konceptu romské integrace na období let 2007 – 2008 se „k romskému etniku se při sčítání lidu (2001) přihlásilo v Roudnici nad Labem 14 osob. Odhad skutečného počtu je zhruba 450 osob.“² Situační analýza romské populace v Roudnici nad Labem³ konstatuje, že ve městě bydlelo v roce 2008 232 Romů, převážně ve třech lokalitách: v domech č. p. 1492, 1470 a 1502 na třídě T. G. Masaryka, v holobytech v areálu bývalého cukrovaru ve Sladkovského ul. č. p. 1356 a v bytovém domě v Barákové ulici č. p. 830. Další lokalitou obývanou Romy je alej 17. listopadu, v minulosti roudničtí Romové bydleli v ulici Štěpárna. Hlavní lokality jsou zaneseny v následujícím nákresu⁴:

¹ Zdroj: ČSÚ

² Konceptu romské integrace na období let 2007 – 2008; MěÚ Roudnice n. L.

³ Člověk v tísni, o. p. s. (2008): *Situační analýza romské populace v Roudnici nad Labem*. Úřad vlády. Dostupné na adrese: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/category/9-roudnice-nad-labem?download=8%3Asituační-analýza>

⁴ Zdroj: www.mapy.seznam.cz; grafická úprava: Karel Čada

Shrnutí hlavních zjištění z výzkumu⁵

Dlouhodobé (a ne vždy úspěšné) pokusy o řešení obtížné situace na třídě T. G. Masaryka vedly po změně vedení města na konci roku 2008 roudnické zastupitele k rozhodnutí prodat domy č. p. 1470, 1492 a 1502 soukromému vlastníkovi, společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o.

Město se tímto prodejem nejenom vzdalo odpovědnosti za svůj majetek ve prospěch třetí strany, ale na nového majitele převedlo i odpovědnosti vůči často mnohdy problematickým, ale také chudým, zadluženým a sociálně znevýhodněným nájemníkům těchto domů. Prodej domů, prodejní cena i možnosti nového majitele dostat deklarovanému cíli a z něj plynoucích závazků vzbuzují pochybnosti, které otevírají prostor pro úvahy o možné korupci některých zastupitelů města a / nebo pro úvahy o neplnění nároků na dobrou správu obecního majetku. Trestní oznámení (později uložené ad acta), které podal zastupitel města Pavel Šrytr na vedení města, upozorňovalo na výši prodejní ceny domů (celkem 1 500 000 Kč). Ta byla podle názoru jím oslovených znalců 9x nižší než odhadní cena. Dále, z výše majetku zapsaného v obchodním rejstříku a ze skutečnosti, že domy č. p. 1470, 1492 a 1502 nejsou zatíženy zástavním právem, se lze domnívat, že za společností BIALBI Bytové domy s. r. o. stojí tichý společník, který má na vedení společnosti bezprostřední vliv. Zároveň není zřejmé, zda si vedení města vyžádalo informace, na jejichž základě by mohlo zodpovědně posoudit, že kupující bude schopen dostat svým závazkům a deklarovaným plánům. V neposlední řadě je udivující rychlost, s jakou bylo přijato rozhodnutí o prodeji těchto domů – a tím i s jakou zastupitelé Roudnice n. L. opustili doposud rozvíjené představy o bytových a integračních politikách vůči obyvatelům domů na Třídě T. G. Masaryka.

Různé bytové a integrační politiky, které město Roudnice n. L. v průběhu posledních dvaceti let směrem ke svým romským obyvatelům provádělo, reagovaly na dva problémy: na chudobu a zadluženost značné části roudnických Romů, na jejich způsob života a na zacházení s obecním majetkem. Město Roudnice n. L. k těmto problémům přistupovalo různými způsoby. Politika *institucionalizované segregace*, které čelili chudí roudničtí Romové koncem 80. let, se snažila vytvořit a udržovat zóny bydlení pro Romy oddělené od ne-Romů. V této politice je počátkem 90. let akcentován *diskurz nouze*. Politiky a praxe známé z konce 80. let sice stále přetrvávají, proměňuje se však jejich legitimizace. Romům je přidělováno bydlení v sociálně vyloučených lokalitách už nikoli se zdůvodněním, že by nebylo dobré, aby získali byty ve městě, ale s poukazem na to, že jinde to není technicky možné. Důvody, proč nakonec město tuto politiku opustilo, byly dva. První spočíval v nemožnosti déle držet rodiny ve zdravotně a technicky nevyhovujících domech. Druhým důvodem byly restituce, kdy Romům, kteří tehdy obývali především restituované domy v historickém centru města, město nabídlo náhradní bydlení ve volných bytech druhé kategorie na třídě T. G. Masaryka.

Takto vzniklá koncentrace chudých a zadlužených osob, často se vztahem k obecnímu majetku a veřejnému prostoru, který je v napětí k (deklarativním) normám tzv. většinové společnosti, vedla postupem času ke stále většímu napětí mezi především romskými obyvateli domů č. p. 1470, 1492 a 1502 a jejich neromskými sousedy. Město Roudnice n. L. na nastalou situaci reagovalo v několika rovinách: 1) promýšlením a vytvářením dvou různých koncepcí romské integrace a bytové politiky směřované k chudým a sociálně znevýhodněným obyvatelům města; 2) politikami, které měly

⁵ Shrnutí vypracoval Jakub Grygar, autor výzkumné zprávy. Tato kapitola dále cituje Grygara (2009). Pro plné znění výzkumné zprávy viz přílohu A.

vtáhnout do hledání řešení problému samotné nájemníky domů č. p. 1470, 1492 a 1502; a 3) sociálním programem, který umožňoval odpracování dluhu, který měli obyvatelé Roudnice n. L. vůči městu.

Představy a plány zastupitelů Roudnice n. L. o dobrém řešení nevyhovující situace na třídě T. G. Masaryka lze ukázat na dvou koncepcích bytové a integrační politiky, které byly v Roudnici n. L. diskutovány v posledních pěti letech. První studovanou koncepcí je koncepce předložená v roce 2005 tehdejšími předsedou bytové komise Lubošem Matkem. V návrhu řešení této „Matkovy koncepce“, kterou bytová komise doporučila Zastupitelstvu města přijmout, se pracovalo s představou, že žádoucí podobě soužití „problémových“ a řádných občanů nepomůže koncentrace problémových občanů do několika málo lokalit, ale naopak jejich co možná nejřidší rozmístění po území města. Součástí této Matkovy koncepce je tedy pak i kategorizace nájemníků městských bytů do tří skupin, podle toho, jaké mají dluhy na nájemném, jak se podílejí na udržování pořádku a jak jsou vůči dalším nájemníkům konfliktní. Vedle tohoto sociálního rozvrstvení počítala Matkova koncepce i s co nejširším územním rozmístěním obyvatel domů č. p. 1470, 1492 a 1502 v katastru Roudnice n. L. Druhá koncepce bytové a integrační politiky, o které se dále v textu píše jako o „konceptu předchozího vedení“, se snažila reagovat na vzniklou situaci na třídě T. G. Masaryka výstavbou ubytovny pro tzv. problematické občany na Sladkovského ulici. Na rozdíl od Matkovy koncepce byla koncepce předchozího vedení mnohem méně obecná a mnohem více zohledňovala dostupné možnosti vytvoření dalších ubytovacích prostor.

Druhá rovina aktivit města se soustředila na zapojování obyvatel domů č. p. 1470, 1492 a 1502 do řešení jejich bytové situace a soužití Romů a ne-Romů ve městě. Dvě iniciativy si v minulosti kladly za cíl aktivně zapojit do řešení problémů vzájemného soužití Romů a ne-Romů i obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka. O aktivitách roudnického sdružení Dženo ani o projektu o. s. Spolu-CZ nelze říci, že by skončily nezdarem. Ve své době sehrály v Roudnici n. L. důležitou roli a stopy jejich působení jsou dodnes přítomné v argumentaci i praktických krocích města na poli bytové politiky. Zároveň však aktivity obou sdružení nelze označit za zcela úspěšné v tom smyslu, že by výrazně proměnily dlouhodobý model, jakým se vedení města v průběhu let vztahovalo k nájemníkům prodaných domů. Přestože se obě dvě sdružení snažila o prosazení participativního přístupu k řešení problémů, příčina jejich konečného neúspěchu spočívá v tom, že tento způsob rozhodování se městu nepodařilo institucionalizovat.

Třetí typ aktivit města na řešení situace na třídě T. G. Masaryka se soustředila na možnost snížení zadluženosti obyvatel. Přijatý program Dobrovolná práce pro město měl dobře vypracovanou motivační rovinu, která dlužníky podněcovala k dokončení programu, ale mnohem méně byla ošetřena motivace Rady města promíjet aktivně spolupracujícím dlužníkům penále z dlužné částky. Druhou „skrytou vadou“ programu Dobrovolná práce pro město bylo, že byl právně sporný, vedení města nemělo jistotu, zda je tento program v souladu s českým právem.

Rozhodnutí o prodeji

V červnu 2008 Zastupitelstvo města vyhlásilo záměr prodeje domů na tř. T. G. Masaryka. Na otázku, proč k tomu došlo, když obě dvě koncepce představené v předchozí kapitole ani Usnesení zastupitelstva ze dne 26. 9. 2005 s prodejem přímo nepočítaly, dnes hledají zastupitelé a zaměstnanci MěÚ Roudnice n. L. odpověď těžko, popř. se k tomu vůbec nechtějí vyjadřovat.

V listopadu 2008 Luboš Matek vedení města informuje, že společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. má zájem od města odkoupit domy na třídě T. G. Masaryka. Podle Evy Bulasové byla tato nabídka tlumočená Lubošem Matkem doprovázena závazkem ze strany BIALBI Bytové domy s. r. o., že pro stávající obyvatele těchto domů postaví ubytovnu. Proti takto formulované nabídce, která nebyla v rozporu s koncepcí představenou v předchozí kapitole Evou Bulasovou, Rada města principiálně nic nenamítala. Navrhovala však obrácený postup, než byl ten, se kterým přišla BIALBI Bytové domy s. r. o.: nejprve by měla firma postavit příslušnou ubytovnu, a pak, po odhadu ceny ubytovny a ceny domů na třídě T. G. Masaryka by došlo k výměně těchto nemovitostí.

V listopadu 2008 se však neřešila pouze otázka, zda domy č. p. 1470, 1492 a 1502 nadále zůstanou v majetku města. V té době také kulminovaly rozpory mezi tehdejším vedením města a opozičními zastupiteli, které vyvrcholily na posledním zasedání Zastupitelstva města v roce 2008. Zde zastupitelé odvolali z funkce starostu Zdeňka Kubínka, místostarosty Miroslava Péma a Evu Bulasovou a z funkce člena rady města Mgr. Miloslava Manna. Na jejich místa byli zvoleni PharmDr. Josef Bakeš, Ph.D. jako starosta města, do funkce místostarostů zastupitelé zvolili Vladimíra Urbana a ing. Luboše Matka, členy Rady města pak byli zvoleni MUDr. Libor Svět, Dagmar Klabíková a ing. Jana Pospíšilová. Do nového roku vítal Roudničany v *Roudnických novinách* článek nového starosty Josefa Bakeše. Obyvatele Roudnice n. L. v něm informuje o změně stylu řízení města. „Udržovací styl“ předchozího vedení má být nahrazen stylem „operačním“. Mezi problémy („kostlivci ve skříni“), jejichž vyřešení nové vedení hodlá dosáhnout, je i situace na třídě T. G. Masaryka. Situace obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka se tak stává součástí „programového prohlášení“ nového vedení města. Nové vedení také slibuje nový styl správy města. Na rozvoji města se má podílet co nejvíce občanů, má být podpořen rozvoj a větší aktivita odborných a poradních komisí města, jednání zastupitelstva by mělo být otevřené co největšímu počtu občanů, slibuje maximální podporu občanských aktivit.

Na své lednové schůzi se nová Rada města usnesla na krocích, které výrazně posunuly řešení situace na třídě T. G. Masaryka. Pověřila místostarostu Luboše Matka, aby na další jednání Rady města pozval zástupce společností, které projevily zájem o koupi domů na třídě T. G. Masaryka. Rada také formulovala požadavek, aby součástí řešení byl i „sociologický průzkum“. Posledním krokem byla formulace, aby součástí přijímaného řešení bylo i uznání „nezpochybnitelných závazků vůči městu Roudnice n. L.“ – čili aby bylo součástí řešení i vymožení pohledávek města vůči nájemníkům domů na třídě T. G. Masaryka. Předmět požadovaného sociologického výzkumu nebyl specifikován a samotný sociologický průzkum nebyl nikdy proveden. Podle slov Luboše Matka Rada města nakonec při svém rozhodování vyšla z podkladů Odboru sociálních věcí a zdravotnictví, který již v roce 2005 v návaznosti na klasifikaci nájemníků uvedenou v Matkově koncepci rozdělil obyvatele třídy T. G. Masaryka do tří skupin podle jejich zadluženosti a ochoty vyrovnávat své závazky.

Na základě sledu událostí a interpretace dílčích závazků, které si Rada města uložila (zpracování sociologického výzkumu), lze usuzovat, že nové vedení města již nestálo před rozhodnutím, *zda* domy na třídě T. G. Masaryka prodat či ne. Otázka, kterou v zimě a počátkem jara 2009 radní ve spojení s prodejem domů na třídě T. G. Masaryka řešili, byla spíše *jak* tyto domy prodat. Tento rozjetý proces směřující k prodeji domů na třídě T. G. Masaryka se pokusil přibrzdit svou březnovou návštěvou ministr vlády ČR pro lidská práva Michael Kocáb.⁶

⁶ Cit. dle Grygar (2009: A45 – A46). Viz přílohu A.

Návštěva ministra Michaela Kocába

Michael Kocáb přijel do Roudnice n. L. 25. 3. 2009, dva dny poté, kdy Rada města na svém zasedání doporučila Zastupitelstvu rozhodnout o uzavření kupní smlouvy se společností BIALBI Bytové domy s. r. o. V návaznosti na toto doporučení Rada města také Zastupitelstvu doporučila rozhodnout o uzavření Smlouvy o postoupení pohledávek vzniklých z nájemních smluv k bytům nacházejících se v bytových domech. Návštěva Michaela Kocába proběhla na pozvání zastupitele Vlastimila Dvořáka a navázala na předchozí návštěvy jiných vysokých státních úředníků ve městě. Svatopluk Karásek, vládní zmocněnec pro lidská práva v letech 2004-2006 a Džamila Stehlíková, předchůdkyně Michaela Kocába ve funkci v letech 2007-2009, také, jak poněkud jízlivě komentují *Roudnické noviny*, přijeli do Roudnice n. L. „nalézt řešení“. Při této návštěvě starosta Josef Bakeš formuloval možný scénář, kterým by se mohlo v budoucnu město ubírat.

„Město má několik vizí. Jednou z nich je odprodej silnému investorovi s tím, že se bude chtít postarat o občany, kteří tu bydlí. Nesmí zůstat na ulici. Musela by vzniknout nějaká nová ubytovna na rozumné úrovni. Rodiny, které si plní své povinnosti, by pak měly možnost zůstat po opravě zde v domě,“ nastínil řešení starosta Roudnice n. L. Josef Bakeš. (Domy na třídě T. G. Masaryka – problém, který nás pálí, *Roudnické noviny*, 3/2009)

Následující slova Luboše Matka, jimiž doplnil starostovo vyjádření, byla ještě konkrétnější:

„Pro mne i pro všechny zúčastněné je jediným řešením rekonstrukce těchto bytových domů a zároveň výstavba nové ubytovny. K uskutečnění takového projektu je třeba odhadem 100 mil. korun. Pokud by se podařilo získat v dohledné době záruku státní podpory v uvedené výši, rád podpořím myšlenku, ať domy opraví a ubytovnu vystaví město Roudnice n. L.. Ke slibům vládních představitelů i ministerských úředníků jsem však v této věci velmi skeptický. V současné době je na stole návrh soukromého investora, který nabízí odkup domů na třídě T. G. Masaryka a jejich rychlou rekonstrukci. Pokud se nám nepodaří získat do konce března vládní garance na rekonstrukci těchto domů, navrhu na dubnovém zastupitelstvu prodej domů na třídě T. G. Masaryka,“ doplnil starostu místostarosta Luboš Matek. (Domy na třídě T. G. Masaryka – problém, který nás pálí, *Roudnické noviny*, 3/2009)

Ještě týž den po návratu do Prahy Michael Kocáb zaslal Luboši Matkovi dopis, ve kterém vyjádřil naději, že město bude k otázce prodeje domů na třídě T. G. Masaryka přistupovat zodpovědně.

Na stránkách *Roudnických novin* se setkáváme se dvěma druhy tvrzení o dalších možných podobách nakládání s byty v domech na třídě T. G. Masaryka. Jeden aspekt čtenáře upozorňuje na to, že stále ještě existuje sice malá, ale přece jen jistá možnost, že domy zůstanou v majetku města. Důvodem tohoto kroku je především pocíťovaný závazek města (či státní správy) postarat se o nájemníky těchto domů, kteří jsou především chudými a v hmotné nouzi, a pak až teprve také případně „nepřízpůsobivými“. Druhý soubor výpovědí představuje obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka především jako problémové osoby, které si neplní své základní povinnosti vůči pronajímateli bytů ani vůči sousedům v okolí. Možným (a pravděpodobně také vítaným) řešením pak je prodej domů soukromému vlastníkovi. Skutečnost, že s těmito domy se mohou dostat do radikálně odlišné situace i lidé, kteří jsou chudí, zde ustupuje do pozadí.⁷

⁷ Cit. dle Grygar (2009: A46 – A48). Viz přílohu A.

Jednání Zastupitelstva a prodej domů na třídě T. G. Masaryka

Jednání Zastupitelstva o prodeji domů na třídě T. G. Masaryka otevřel svým vystoupením David Oplatek z Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách.⁸ Upozornil, že se v současné době v domech č. p. 1470, 1492 a 1502 nachází 41 domácností, což je asi 200 osob. Tito nájemníci se většinou nacházejí v hmotné nouzi. Lze tedy předpokládat, pokračoval David Oplatek, že v případě vystěhování nebudou schopni si pořídit vlastní bydlení. Apeluje na zastupitele, aby projednávání návrhu pozastavili do té doby, než bude jasné, co se s obyvateli domů stane, a za Úřad vlády ČR nabízí „aktivní podíl na opatřeních, co dělat s nájemníky po prodeji domů“, včetně identifikace zdrojů a participaci na přípravě projektu. Nakonec přítomné zastupitele seznámil s úkolem, který Vláda ČR zadala Ministerstvu pro místní rozvoj. To má do 30. září 2009 přepracovat dotační tituly určené na podporu výstavby podporovaného bydlení a investic do sociálního bydlení. V těchto titulech by mělo dojít k výjimce z pravidel přidělování dotací, která doposud znemožňovala čerpání dotací na výstavbu sociálního bydlení. Zastupitele žádá, aby s návrhem usnesení počkali do října 2009, kdy budou známa konkrétní znění těchto dotačních titulů.

Ze zastupitelů byl nejhlasitějším oponentem navrhovaného prodeje Pavel Šrytr. Problematická místa spojená se záměrem prodeje domů na třídě T. G. Masaryka shrnul do tří bodů. Za prvé, prodej podle Pavla Šrytra není fér vůči okolním obcím a jejich zastupitelstvům. Ze zkušenosti se totiž ví, že se tito nepřizpůsobiví občané nastěhují ke svým známým a příbuzným. Za druhé, navrhovaný postup nebyl předem projednán s veřejným ochráncem práv – ombudsmanem České republiky a příslušným senátorem pro zdejší region. Pavel Šrytr upozornil, že z podobného nastavení nulové tolerance ve Slaném v roce 2005 vzniklo velké fiasko a že toto řešení také odporuje názorům ministra Kocába. Za třetí, stanovená kupní cena nemovitostí (1,5 milionu korun za odprodej tří bytových domů a pozemků, na nichž se tyto budovy nacházejí, celkem 43 bytů, za každý byt navrhuje Rada města cenu 34 880 Kč) je na základě předběžného odhadu nezávislého auditora silně podhodnocena. Tato skutečnost podle Pavla Šrytra signalizuje korupční jednání.

Odpověď Luboše Matka reaguje i na další námitky a otázky, které zazněly na jednání zastupitelstva. V této odpovědi je v takřka epické lineární formě představen příběh, který má doložit nejenom potřebu prodeje diskutovaných domů, ale i nevyhnutelnost prodeje.

Jak došlo k tomu, že ty domy jsou v tom stavu, v jakém jsou. Situaci dlouhodobě sledovalo i předchozí zastupitelstvo, většina zastupitelstva se snažila najít způsob, jak se dohodnout s nájemníky: pokusit se dohodnout na splátkách, nájemníci měli možnost odpracovat si dluhy.

Přesto je však okolí domů stále více devastováno, přičemž konkrétní viník této devastace není znám. Romové tvrdí, že když jdou ráno do práce a je ještě tma, tak je vše v pořádku, když se pak večer vrací domů, je již vše rozmláceno. Nájemníci tvrdí, že to neudělali a my (město) to nejsme schopni zjistit. Ty domy jsou dnes skutečně v dezolátním stavu a v soužití nájemníků a ostatních občanů je napjatá situace, graduje to tam a obávám se, že by tam mohl vzniknout nějaký rasový výbuch.

Proto jsme intenzivně pracovali na tom, abychom našli řešení. Řešení, které jsme odstartovali usnesením zastupitelstva z června loňského roku, kdy jsme vyhlásili záměr prodeje a pokusili jsme se najít investora,

⁸ Informace čerpány z videozáznamu z jednání Zastupitelstva města dne 2. 4. 2009. Dostupné na: <http://roudnicenl.ogilvydevelopment.cz/medialni-servis/tv-zaznamy/329-14-zasedani-zastupitelstva-msta.html>. Navštíveno 17. 9. 2009.

který by ty domy opravil. Odhad na rekonstrukci těchto domů je kolem 60-80 milionů korun, přičemž město ve svém rozpočtu tyto peníze nemá.

Byla tedy ustavena Skupina pro sociální začleňování, kterou tvořili pracovníci Sociálního odboru, ale byli v ní i lidé ze zastupitelstva a vedení města. Nakonec i tato skupina dospěla k tomu, že jedinou reálnou a viditelnou možností, jak se s touto situací vypořádat, je tyto domy prodat předem vytipovanému zájemci, který by městu garantoval podmínky, za kterých by město mohlo k prodeji domů přistoupit.

Všichni vnímáme, že ty domy prodáváme s nájemníky, že je prodáváme s nájemními smlouvami i s jinými závazky, které z tohoto plynou. Na naši nabídku se nám přihlášily dvě firmy: BIALBI Bytové domy s. r. o. a Vrtný a geologický průzkum s. r. o., které přišly jednat o podmínkách vypracovaných Pracovní skupinou. Podmínky, které byly předloženy a které jsou z našeho pohledu důležité, jsou tyto:

- a) Společnost, která odkupuje byty, je musí odkoupit i spolu s nájemními smlouvami i se všemi závazky, které z těchto smluv vyplývají.
- b) V prodejní smlouvě musí být zakomponovány finanční pojistky, pro případ, že nový majitel neuzavře novou nájemní smlouvu, popř. neposkytne z důvodu rekonstrukce odpovídající bytovou náhradu. Předložená smlouva počítá s pokutou 200 000 Kč za každý takto neposkytnutý byt.
- c) Otázka důvěry. Proto jsme nakonec začali jednat s firmou BIALBI Bytové domy s. r. o., za níž jednájí MUDr. Pišvejc a MUDr. Drahozal. Vše nelze pojistit smlouvami. Myslím, že tato smlouva je garantována lidmi, o kterých nikdo z nás nemůže říct, že to jsou podvodníci, kteří připravují na město tunel. Naopak, pan MUDr. Pišvejc nás na jednání Rady ujišťoval, že to je pro něj velká výzva, že se v celé věci angažuje proto, že v této lokalitě bydlí a chtěl by přispět k tomu, aby se tato lokalita stala opět lokalitou klidnou, kde budou bydlet řádní nájemníci a kde se tak zklidní situace.

Apeluji tedy na zastupitele, aby v zájmu občanů, a nejenom těch tzv. bílých, ale i těch, kteří tam bydlí, prodej odsouhlasili. Podle mého názoru se totiž jenom v tomto případě začne ten problém řešit. Pokud to dnes neodsouhlasíte, tak to tam několik dalších let zůstane tak, jak to je. Součástí projektu firmy BIALBI Bytové domy s. r. o. je i výstavba ubytovny v areálu ROSSu, kde mají předjednáno se současným majitelem, panem Grófem⁹, že v případě, že s námi podepíše tuto smlouvu, začnou v areálu ROSSu výstavbu ubytovny.

Luboš Matek se ve své odpovědi nevyjádřil k námitce zastupitele Pavla Šrytra, který upozorňoval na nízkou cenu, za kterou chce město domy na třídě T. G. Masaryka prodat. Zákon o obcích v §39, odstavci 2 k ceně, za něž mohou obce prodávat svůj majetek, říká:

Při úplatném převodu majetku se cena sjednává zpravidla ve výši, která je v daném místě a čase obvyklá, nejde-li o cenu regulovanou státem. Odchylka od ceny obvyklé musí být zdůvodněna.

To, na co Pavel Šrytr zastupitele upozorňoval a čemu se Zastupitelstvo nevěnovalo, byla právě prodejní cena, kterou Pavlem Šrytrem tři oslovení odhadci nemovitostí označili za výrazně podhodnocenou. Podle nich byla v době prodeje tržní cena domů minimálně o 9,5 milionů korun vyšší. Zdůvodnění odchylky od této v místě a čase obvyklé ceny, kterou vyžaduje Zákon o obcích, na zasedání Zastupitelstva dne 2. 4. 2009 nezaznělo. Pokud by se prokázalo, že město před prodejem nezajistilo znalecký odhad ceny nemovitostí a prodalo bez řádného odůvodnění majetek města za cenu, která je nižší než cena v daném místě a čase obvyklá, mohli by jednotlivci, kteří takový převod ze strany města podpořili, čelit například trestnímu oznámení za porušování práv při správě cizího majetku podle §255 Trestního zákoníku.

⁹ Pseudonym

V bodu c) své odpovědi zastupitelům Luboš Matek zdůvodňuje, proč Rada města začala jednat právě se společností BIALBI Bytové domy s. r. o. Důležitou roli (a pomineme-li, že se jedná o jediného vážného zájemce o koupi, tak i v podstatě roli jedinou) zde hraje skutečnost, že zájemce o koupi domů je obyvatel Roudnice n. L., lokální patriot, který se těší dobré pověsti, a lze tedy jeho úmyslům důvěřovat. Striktně právně vzato, „otázka důvěry“ nemůže být kritériem, na jehož základě lze prodávat obecní majetek. Jakýkoliv takový prodej by měl být založen na hodnocení předem zveřejněných, odůvodněných a objektivních kritérií. Se zveřejněním podmínek prodeje nemovitého majetku obcí počítá §39 odstavec 1 Zákona o obcích, který platnost smluv o převodech obecního majetku podmiňuje předchozím zveřejněním záměru o prodeji tak, „aby se k němu mohli zájemci vyjádřit a předložit své nabídky“. Dále by netransparentní prodej nemovitostí za příliš nízkou cenu, kterým byla jednomu podnikatelskému subjektu zjednána neoprávněná výhoda nad ostatními podnikateli, mohl znamenat veřejnou podporu, jejíž poskytování je zakázáno v článku 87 (1) Smlouvy ES. Poměrně konkrétní pravidla, která by měla být dodržena při prodeji veřejného majetku, stanoví Evropská komise ve sdělení o prvcích státní podpory při prodeji pozemků a staveb orgány veřejné moci. V tomto sdělení Evropská komise popisuje proces, který by měl být dodržen při privatizaci veřejného majetku, tak aby jej Evropská komise nepovažovala za veřejnou podporu podle článku 87 (1) Smlouvy ES. V případě prodeje domů a pozemků na třídě T. G. Masaryka se zdá být nanejvýš sporné, zda byla tato pravidla alespoň zčásti dodržena. Výše uvedené skutečnosti vyvolávají vážné pochybnosti o tom, zda byl prodej uskutečněn v souladu se zákonem, a zda nebude město nebo BIALBI Bytové domy s. r. o. muset v budoucnu čelit sporům o jeho platnost a účinnost.¹⁰

Dále si vzpomeňme, že v reakci na návrh koupě domů na třídě T. G. Masaryka, který Luboš Matek předkládal tehdejšímu vedení města v červnu 2008, se MěR rozhodla, že kupec by měl mít v okamžiku prodeje těchto domů již zkolaudovanou ubytovnu. Luboš Matek přesvědčuje zastupitele o vhodnosti prodeje domů pouze tím, že je stavba ubytovny předjednána. Tato předběžná dohoda mezi společností BIALBI Bytové domy s. r. o. a majitelem areálu Roudnických strojíren a sléváren a.s. (ROSS) však ve smlouvě zohledněna není.

Za připomenutí stojí rovněž již výše citované vyjádření starosty Josefa Bakeše, který při příležitosti březnové návštěvy ministra Michaela Kocába, týden před prodejem domů na třídě T. G. Masaryka společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o., pro *Roudnické noviny* uvedl, že jednou z vizí města je odprodej těchto domů silnému investorovi. Společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. je společnost s ručením omezeným, jejíž základní kapitál je 200 000 Kč. Podle účetní uzávěrky z roku 2008 tvoří aktiva společnosti celkem 211 000 Kč, což odpovídá jejím pasivům. Společnost tedy na konci roku 2008 nedisponovala prostředky, které by mohla použít k zamýšlené rekonstrukci domů na třídě T. G. Masaryka. Jediným společníkem BIALBI Bytové domy s. r. o. je společnost BIALBI, spol. s r. o. Výroční zprávy této společnosti za poslední tři roky podle informací dostupných na internetových stránkách obchodního rejstříku v obchodním rejstříku chybí, přestože je zákonnou povinností je do rejstříku zakládat. V poslední založené zprávě k 31. 12. 2005 tvoří aktiva společnosti přibližně 7,4 milionů Kč (netto). Podle dostupných zdrojů tedy není jisté, zda některá ze společností vůbec má kapitál nezbytný na rekonstrukci nemovitostí. Otázkou zůstává, na základě čeho starosta Josef Bakeš považoval právě společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. za silného investora, který je schopen provést

¹⁰ Právní rozbor provedla JUDr. Hana Nevřalová, MBA.

nákladnou rekonstrukci domů č. p. 1470, 1492 a 1502 a zároveň se postarat o obyvatele těchto domů.

Druhá otázka, která se při pohledu na finanční sílu společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. nabízí, je po původu prostředků, které společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. použila na nákup nemovitostí. Na konci roku 2008 nebyl ve společnosti potřebný kapitál a vzhledem k tomu, že nabyté nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, se lze domnívat, že prostředky na nákup nemovitostí zřejmě nepůjčily bankovní ústavy. Výše uvedené vede sice ke spekulativnímu, ale pravděpodobnému závěru, že nemovitosti byly uhrazeny z půjčky, kterou společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. poskytla třetí osoba, a to zřejmě osoba se společností nějak spřízněná, protože na nemovitostech nebylo zřízeno zajištění, které obvykle investoři požadují (zástavní právo). Nabízí se otázka, zda ve společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. nefiguruje například tichý společník, který by společnosti poskytl nezbytné prostředky ve formě vkladu, a poté se podílel se na zisku společnosti (§ 673 a násl. Obchodního zákoníku).

Z rozhovoru s jednatelekou společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. JUDr. Hanou Lukešovou vyplývá, že tato hypotetická osoba, která poskytla společnosti prostředky na koupi domů na třídě T. G. Masaryka, není tím subjektem, který měl financovat samotnou rekonstrukci těchto domů.

BIALBI Bytové domy je čistá schránka, která vznikla pouze za účelem koupě [domů na třídě T. G. Masaryka, pozn. J.G.]. Ta nemá jinou činnost. Nemá jiné příjmy. Ty příjmy jsou opravdu zanedbatelné, takže prozatím si BIALBI Bytové domy jenom půjčuje a zadlužuje se. Investory jsme měli potencionálně asi tři, ale (...) zatím [nejsou] žádní.

Hana Lukešová zde přiznává, že jediné prostředky, které společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. má, vložila do nákupu nemovitostí. S ohledem na výroky starosty Josefa Bakeše a místostarosty Luboše Matka, ve kterých vyjadřovali svou odpovědnost pocíťovanou vůči obyvatelům domů na třídě T. G. Masaryka, by bylo udivující, pokud by se prokázalo, že si město Roudnice n. L. nevyžádalo žádné záruky, že BIALBI Bytové domy s. r. o. skutečně disponuje prostředky na rekonstrukci těchto domů. Zároveň je možné spekulovat o tom, jak moc je při současné situaci na finančních trzích pravděpodobné, že by banky společnosti s majetkem 200 tisíc korun půjčily 60–80 milionů korun na rekonstrukci domů, které mají podle města Roudnice n. L. hodnotu kolem 2 milionů korun. Jedinou zárukou její výstavby je tak Lubošem Matkem avizovaný morální kredit kupujících.

Smlouva o převodu nemovitostí

Kritické body smlouvy o převodu nemovitostí (dále jako Smlouva), které se týkají zacházení nabyvatele s nájemníky prodávaných domů, jsou body 5.1, 5.3 a 5.4 Smlouvy. V původním znění, které dostali zastupitelé před hlasováním o převodu nemovitostí k dispozici, bylo znění těchto bodů následující:

5. 1. Kupující se zavazuje do tří let od nabytí vlastnictví k nemovitostem (...) zcela zrekonstruovat byty v bytových domech (...). V případě, že kupující tento závazek nesplní, je povinen zaplatit prodávajícímu smluvní pokutu ve výši 500 000 Kč za každý takto neopravený dům.
5. 3. V případě, že by došlo k ukončení nájemních vztahů výpovědí ze strany kupujícího jako pronajímatele, je kupující povinen zajistit nájemcům odpovídající bytové náhrady. Pokud

kupující tuto povinnost prokazatelně nesplní, zaplatí prodávajícímu smluvní pokutu ve výši 200 000,- Kč (...) za každou takto nesplněnou povinnost.

5. 4. Kupující se zavazuje, že nabídne tři opravené byty městu Roudnice n. L. nebo jím určeným nájemcům, k pronajmutí za regulované nájemné. Pokud tento svůj závazek prokazatelně nesplní, zaplatí smluvní pokutu 100 000 Kč (...).

Zastupitelstvo schválilo prodej domů na třídě T. G. Masaryka poté, co změnilo formulaci bodu 5. 3. Smlouvy takto:

5. 3. V případě, že by došlo k ukončení nájemních vztahů výpovědí ze strany kupujícího jako pronajímatele nebo k ukončení nájmu uplynutím doby u smluv uzavřených na dobu určitou, je kupující povinen zajistit nájemcům odpovídající bytové náhrady, a to v každém případě, tedy i když není dán zákonný důvod pro zajištění bytové náhrady. Pokud kupující tuto povinnost prokazatelně nesplní, zaplatí prodávajícímu smluvní pokutu ve výši 200 000,- Kč (...) za každou takto nesplněnou povinnost.

Veškerá pozornost zastupitelů se při diskusi o znění Smlouvy soustředila na vztah mezi nájemníky a kupujícím. Nikdo však v diskusi během jednání Zastupitelstva nevěnoval pozornost situaci, která by nastala, kdyby se společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. rozhodla převést získané domy na třídě T. G. Masaryka na třetí osoby. Tato kupní smlouva o převodu vlastnictví nemovitosti neobsahuje žádná ujednání, která by v tom kupujícím bránila.

Závazky kupujícího, které jsou uvedeny v článku 5 odst. 5.1 (povinnost zrekonstruovat byty do tří let), 5.3 (povinnost poskytnout bytové náhrady v případě výpovědi nájemních vztahů) a 5.4. (povinnost nabídnout tři byty k nájmu za regulované nájemné) Smlouvy, jsou závazky obligačními, které nemají věcně právní povahu, a proto působí pouze mezi stranami Smlouvy (inter partes). To znamená, že žádné z těchto závazků kupujícího nepřecházejí v případě dalších převodů nemovitostí na nového nabyvatele.

V případě převodu nemovitostí na nového nabyvatele by zřejmě došlo k následující situaci:

1. Kupující (BIALBI Bytové domy s. r. o.) by zůstal i nadále zavázán povinností zrekonstruovat byty v rozsahu uvedeném v článku 5 odst. 5.1 Smlouvy. V případě nesplnění této povinnosti kupujícím nebo novým nabyvatelem by se uplatnilo ustanovení o smluvní pokutě a kupující (nikoliv však nový nabyvatel) by byl povinen uhradit prodávajícímu (městu Roudnice n. L.) smluvní pokutu ve výši 500 000,- Kč za každý neopravený bytový dům (nikoliv za každý byt).
2. Kupující by zůstal i nadále zavázán nabídnout tři opravené byty městu Roudnice n. L. nebo jím určeným nájemcům k pronajmutí za regulované nájemné dle článku 5 odst. 5.4 Smlouvy. V případě nesplnění této povinnosti kupujícím nebo novým nabyvatelem by se opět uplatnilo ustanovení o smluvní pokutě a kupující (nikoliv však nový nabyvatel) by byl povinen uhradit prodávajícímu (městu Roudnice n. L.) smluvní pokutu ve výši 100 000,- Kč. Smluvní pokuta je sjednána jako jediná suma nikoliv jako částka za každé takové porušení Smlouvy. Město Roudnice n. L. by tedy mohlo při porušení povinnosti nabídnout regulované nájem požadovat maximálně 100 000,- Kč nikoliv 100 000,- Kč za každý nenabídnutý byt.
3. Je přinejmenším sporné, zda by kupující zůstal v případě převodu nemovitostí nadále zavázán k poskytnutí bytových náhrad dle článku 5 odst. 5.3 Smlouvy. Povinnost kupujícího je totiž dle znění Smlouvy vázána pouze na následující případy:

(a) k ukončení nájemních vztahů dojde výpovědí ze strany kupujícího jako pronajímatele; V případě převodu nemovitosti by však kupující nebyl dále pronajímatelem bytů a případné výpovědi by nebyly dány kupujícím, ale novým nabyvatelem, který není vázán Smlouvou;

(b) k ukončení nájemních vztahů dojde u smluv na dobu určitou uplynutím sjednané nájemní doby; I v takových případech by došlo k ukončení nájemního vztahu, jehož stranou (pronajímatelem) již není kupující, ale nový nabyvatel nemovitostí;

Z tohoto pohledu by pro město Roudnice n. L. mohlo být obtížné požadovat za nesplnění povinnosti poskytnout bytové náhrady po převodu nemovitostí na třetí osobu od kupujícího jakékoliv smluvní pokuty dohodnuté ve Smlouvě.¹¹

Dne 6. 4. 2009, necelý týden po zasedání Zastupitelstva, podal Pavel Šrytr na starostu, oba místostarosty (a snad i ještě na další radní) trestní oznámení.

Podávám tímto trestní oznámení na vedení města Roudnice n. L. a jeho uvolněné zastupitele, plně zodpovědné statutární zástupce města p. Bakeše, p. Matka a p. Urbana, protože jimi a radou města stanovená cena (...) je silně podhodnocena. Nezávislý autorizovaný soudní znalec nemovitostí mě sdělil, že skutečná odhadní cena těchto nemovitostí je 9,5 milionu Kč. (...) Návrh, aby vše prošetřil nezávislý Kontrolní a Finanční výbor Zastupitelstva (...) nebyl hlasováním přijat. Protože selhaly legitimní standardní prvostupňové demokratické mechanismy kontroly, proto se obracím na Vás se žádostí o prošetření korupce některých radních města.

Jakkoli lze text trestního oznámení považovat za zmatečný, je zřejmé, že směřuje především na starostu a oba místostarosty. Z textu rovněž vyplývá, že podle Pavla Šrytra se měli tito radní dopustit případného korupčního jednání před samotným projednáváním prodeje Zastupitelstvem (indikátorem možné korupce je stanovená cena, nikoli samotný prodej domů). O dva měsíce později však Policie ČR Pavlu Šrytrovi sdělila, že jeho trestní oznámení podané na zastupitele (sic!) města Roudnice n. L. zakládá ad acta. Její vyšetřování (z textu sdělení není jasné čeho) neprokázalo, že by došlo k trestnému činu.

Na přelomu roku 2008 a 2009 a v bezprostředně následujících měsících došlo v Roudnici n. L. možná k nenápadné, ale přesto významné změně. Zatímco dříve byl zájem o údržbu bytového fondu města v domech na třídě T. G. Masaryka doprovázen zájmem města o sociální situaci jejich nájemníků, během prodeje byla z tohoto zájmu pramenící péče o nájemníky a odpovědnost za ně delegována na soukromou společnost. Samotný prodej domů na třídě T. G. Masaryka nepřišel zcela nečekaně. Viděli jsme, že zastupitelé byli s touto možností průběžně konfrontováni a principiálně se jí zcela nebránili. Podmínkou, kterou si však zastupitelstvo v případě možného prodeje vždy kladlo, bylo, aby byl prodej domů vázán na výstavbu či zřízení ubytovny pro nájemníky, kteří by na prodej těchto domů nejvíce doplatili. Spolu s přenesením odpovědnosti za další vývoj bytové situace těchto osob na společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. však v okamžiku prodeje domů na třídě T. G. Masaryka ustupuje ze zřetele i otázka po zajištění bytových náhrad. Tato povinnost je smluvním závazkem převedena na nového vlastníka.¹²

¹¹ Právní rozbor kupní smlouvy provedla JUDr. Hana Nevřalová, MBA.

¹² Cit. dle Grygar (2009: A49 – A55). Viz přílohu A.

Alternativy vývoje situace pro původní nájemníky na třídě T. G. Masaryka

Vedení města Roudnice (a posléze i většina zastupitelů) se rozhodlo řešit problémy s nájemníky na třídě T. G. Masaryka tak, že městské domy, kde nájemníci bydleli, prodalo soukromému majiteli. Ještě při odprodeji počítalo město s tím, že nový majitel přebere všechny závazky, které mělo město vůči osobám žijícím na třídě T. G. Masaryka jako nájemníkům. Současně se v pozdějších debatách ukázalo, že město počítalo i s tím, že soukromý majitel naplní některé ze závazků, které má město vůči nájemníkům na třídě T. G. Masaryka jako svým občanům. Tyto závazky vyplývají ze zákona o obcích a jsou diskutovány dále v textu.

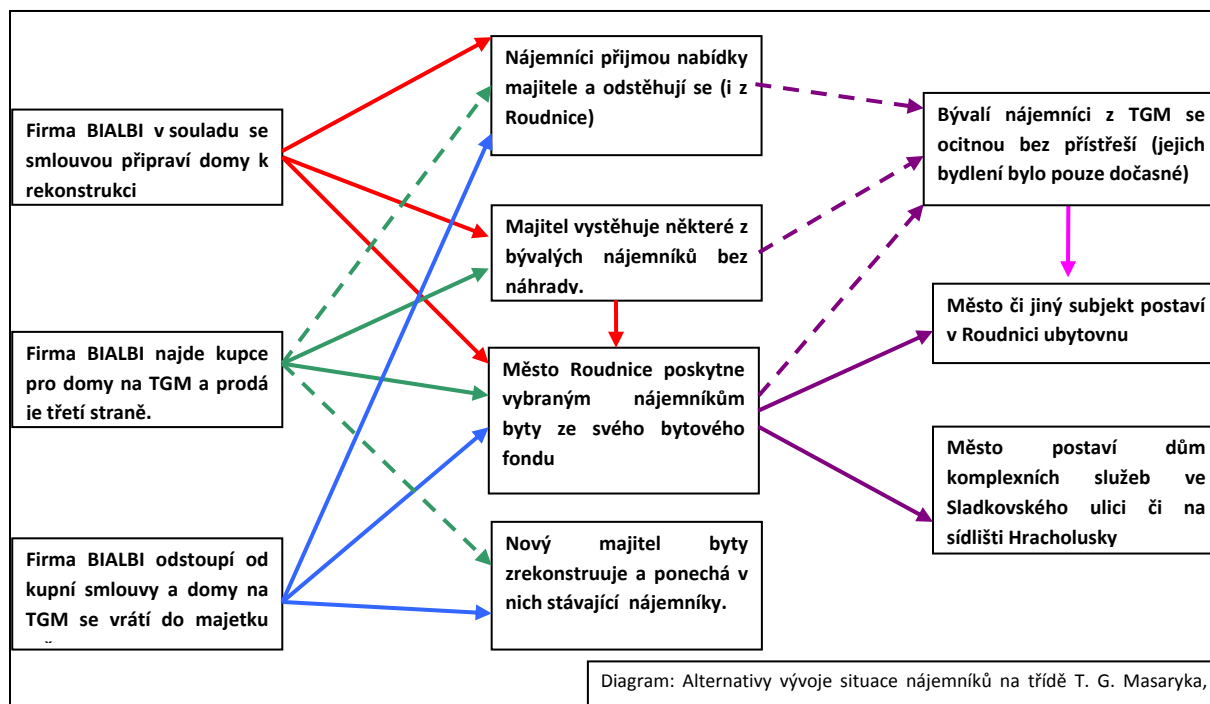
Původním záměrem zakázky bylo vypracování doporučení pro politiku bydlení pro nízkopříjmové domácnosti v Roudnici n. L. Během řešení se však ukázalo, že prodej domů na třídě T. G. Masaryka a jeho důsledky jsou natolik závažné a určující pro další vývoj, že je třeba věnovat se jim v závěrečné zprávě detailně. Právě schopnost klíčových aktérů spolupracovat na řešení důsledků prodeje domů na třídě T. G. Masaryka ukáže, zda je v Roudnici možné uvažovat o politice sociálního bydlení či jakékoliv jiné inkluzivní politice.

Cílem této části je rozebrat situaci, která v Roudnici n. L. nastala během roku 2009 po prodeji nemovitostí na třídě T. G. Masaryka soukromému majiteli a navrhnout opatření, která utlumí následky tohoto prodeje. Ze současných kroků a vyjádření soukromého majitele, vedení města a nájemníků na třídě T. G. Masaryka nelze vyvodit jednoznačný scénář, kam se bude situace bývalých nájemníků ubírat. Proto je nutné zvažovat různé alternativy vývoje.

V listopadu 2009 nebylo k dispozici stanovisko společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o.¹³ k tomu, jak hodlá s domy na třídě T. G. Masaryka a jejich nájemníky nakládat. I proto je spektrum možných situací tak široké. Ze všech myslitelných možností se nám zdá osm alternativ jako nejpravděpodobnější scénáře, které jsou založeny v současné situaci a dosavadních krocích jednotlivých stran. Rozbor alternativ také umožňuje v další kapitole definovat hlavní doporučení budoucí bytové politiky pro nízkopříjmové domácnosti v Roudnici n. L.

Pro lepší přehlednost jednotlivých možností jsme některé z alternativ zahrnuli do následujícího diagramu (plné šipky označují vyšší pravděpodobnost, že nastane daná alternativa):

¹³ Dále v textu pro „společnost BIALBI Bytové domy, s. r. o.“, která je vlastníkem domů na třídě T. G. Masaryka, používáme označení „firma BIALBI“. Tímto označením však nemáme na mysli „spol. BIALBI, s. r. o.“, která je v současné době 100% vlastníkem „společnosti BIALBI Bytové domy, s. r. o.“.

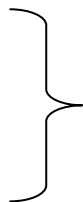

V textu je detailně rozebráno 8 alternativ pro původní nájemníky na třídě T. G. Masaryka:

1. Nájemníci přijmou nabídky firmy BIALBI a odstěhují se (z Roudnice)
2. Firma BIALBI vystěhuje některé z bývalých nájemníků bez náhrady
3. Město Roudnice poskytne vybraným nájemníkům byty ze svého bytového fondu
4. Firma BIALBI najde kupce pro domy na třídě T. G. Masaryka a prodá je
5. Město prodlouží lhůtu, do které musí firma BIALBI zrekonstruovat domy na třídě T. G. Masaryka
6. Město postaví dům komplexních služeb v Sladkovského ulici
7. Město postaví novou ubytovnu či bytový dům ve Sladkovského ulici
8. Firma BIALBI odstoupí od kupní smlouvy a domy na třídě T. G. Masaryka se vrátí do majetku města

Každou z osmi alternativ představujeme v samostatném oddílu. Nejdříve uvádíme stručný popis alternativy a její zasazení v situaci. Dále diskuzi jednotlivých alternativ strukturujeme následujícím způsobem:

- Identifikace výhod
- Identifikace nevýhod
- Identifikace rizik

Pokud není v textu uvedeno jinak, uvažujeme výhody, nevýhody a rizika daných alternativ pro možnosti sociální inkluze bývalých nájemníků na třídě T. G. Masaryka.

- Nutná související opatření
- Stanoviska klíčových aktérů k dané alternativě
- Kapacita řešení

U nutných souvisejících opatření zpravidla uvádíme, kdo by měl opatření realizovat – město (případně odbor MěÚ), Agentura pro sociální začleňování, či NNO.

V sekci „Stanoviska klíčových aktérů k dané alternativě“ uvádíme stanovisko vedení města, opozičního zastupitele (zastupitel za ČSSD Pavel Šrytr) a stanovisko Agentury pro sociální začleňování. Stanoviska nejdůležitějšího aktéra – majitele nemovitostí – se nám však nepodařilo získat ani po opakovaných urgencích obou jednatelů firmy BIALBI. Situace by se mohla změnit během prosince 2009, pokud jednatelka společnosti získá od společníka firmy souhlas se zveřejněním stanovisek firmy¹⁴.

¹⁴ Emailem i telefonicky byli během listopadu 2009 opakovaně kontaktováni oba jednatelé společnosti BIALBI Bytové domy. Poslední odpověď jednatelky Hany Lukešové, je následující: „Některé Vaše otázky překračují rámec běžného obchodního vedení společnosti a zajištění předepsané evidence a účetnictví společnosti. Proto není v mé zákonné kompetenci se ke strategickým obchodním záměrům společnosti vyjadřovat. Vaše otázky jsou v kompetenci VH (společníka firmy). Požádala jsem společníka o jednání na den 1. 12. 2009, kdy s ním hodlám podobné otázky projednat. Teprve po získání jeho stanoviska a souhlasů k zveřejnění informací, které mohou mít charakter obchodního tajemství, mohu případně na zaslané dotazy odpovědět.“ (e-mailová korespondence s jednatelkou Hanou Lukešovou; 20. 11. 2009)

1. Nájemníci přijmou nabídky firmy BIALBI a odstěhují se (z Roudnice)

Původní nájemníci domů na třídě T. G. Masaryka přijmou nabídky, které jim předloží realitní kancelář najatá firmou BIALBI a odstěhují se do náhradních bytů.

Bytové náhrady jsou firmou BIALBI nabízeny pouze těm, kteří v den prodeje měli v domech na třídě T. G. Masaryka platnou nájemní smlouvu¹⁵. Z přehledu nájemních smluv a nabídnutých bytových náhrad není možné usuzovat na systém, kterým firma BIALBI řeší adekvátní bytové náhrady: v jednom případě například nabídla firmu ubytování v holobytě objektu bývalého cukrovaru a dvanáctiměsíční uhrazení nájemného oproti nájemní smlouvě na dobu neurčitou k bytu na třídě T. G. Masaryka. V jiném případě nabídla oproti smlouvě na 3 měsíce nájemní smlouvu na 6 měsíců k bytu mimo Roudnici nad Labem. Firma BIALBI si na vyhledávání bytových náhrad najala realitní kancelář, která přináší vždy nabídku balíku bytů. Nabídku substandardních bytů v Roudnici n. L. firma pro nájemníky ztraktivňuje jednak sjednáním smlouvy na 6 či 12 měsíců (oproti původní smlouvě na 3 měsíce) a také nabídkou hrazení části nájemného po určenou dobu. Většina bytových náhrad, které firma nabízí nebo chtěla nabízet, se však nachází mimo Roudnici n. L. a to konkrétně v Ústí n. Labem, v Budyni n. Ohří, v Brozanech a Štětí v bytových domech vlastněných soukromými majiteli. Poslední formou vyrovnání se s nájemníky, kterou firma BIALBI použila v jednom případě, bylo údajné vyplacení nájemníka jednorázovou částkou (podle neověřených informací se jednalo o 30 000 Kč).

Identifikace výhod

- *Realitní kancelář, která byty pro romské nájemníky vyhledává, je motivována ziskem při uzavření kontraktu. To tlumí diskriminaci na volném trhu s byty.*

Jak ukazují zkušenosti Romů z Roudnice a z celé ČR, pronájem bytu na volném trhu je pro vystěhované Romy z důvodu diskriminace takřka nemožný. Sehnat byty na volném trhu by mohlo být jednodušší pro zprostředkovatele – realitní kancelář. Ze stávající nabídky bytových náhrad se však zdá, že tento problém se realitní kanceláři prolomit nepodařilo – nabízené byty jsou buď v substandardních ubytovnách anebo přímo v segregovaných sociálně vyloučených lokalitách. V jednom případě již realitní kancelář sehnala bydlení rodině z třídy T. G. Masaryka v přilehlé obci, proti přistěhování Romů do obce se však postavili sousedé. Ti přesvědčili majitele, aby dům romské rodině nepronajímal.

- *Výhoda pro město, že se zbaví části problematických Romů, kteří zde mají trvalý pobyt*

Tato výhoda by v případě odstěhování některých roudnických Romů z města byla pouze částečná a dočasná. Na jedné straně lze předpokládat, že i po odstěhování budou bývalí nájemníci z třídy T. G. Masaryka dojíždět do Roudnice (například na úřady, pokud jim zde zůstane trvalé bydliště, a za příbuznými), a že se také do Roudnice časem vrátí zpět.

¹⁵ Jak upozornila jednatelka firmy BIALBI Bytové domy, s. r. o. JUDr. Hana Lukešová, v den prodeje část nájemníků TGM obývala domy bez oprávnění – buď jim již vypršela smlouva na dobu určitou, anebo bydleli v prostorách, které považovali za byty, ale ve skutečnosti se jednalo o nebytové prostory. Tito nájemníci sice museli celou dobu hradit nájem, jako by standardně užívali byt, nevztahovaly se však na ně ujednání kupní smlouvy, a proto jim firma BIALBI nemusela po koupi nemovitostí nabízet adekvátní bytové náhrady.

Identifikace nevýhod

- *Základní nevýhoda spočívá ve faktu, že město prodejem domů soukromému majiteli ztratilo jeden z významných prostředků pro provádění sociální a bytové politiky na svém území.*
- *Pokud se rodiny nájemníků dostanou mimo Roudnici n. L. do odlehlých obcí, je zde vážné riziko ztíženého přístupu ke službám sociální prevence.*

Přijímající obce nejsou připraveny na početné romské rodiny, což je rizikové především pro rodiny s dětmi. V třídě T. G. Masaryka fungoval nízko-prahový klub pro školní a předškolní děti, který zajišťoval služby soc. prevence – prevenci záškoláctví, výchovných problémů. Ani když budou rodiny pokryté činností terénního sociálního pracovníka, celý komplex služeb soc. prevence není možné dovážet z Roudnice n. L. do dalších obcí regionu.

- *V případě, že rodiny odejdou z Roudnice, ale nechají si zde trvalý pobyt, hrozí celkové snížení možnosti jejich sociální inkluze a tím i výrazné omezení možností, které má obec k provádění sociální politiky. Také se výrazně navýší náklady na poskytování sociální péče pro ně.*

Lze předpokládat, že podstatná část vystěhovaných rodin zůstane přihlášena k trvalému bydlišti i v Roudnici n. L., a proto budou také muset dojíždět na úřady do města.

Podobný případ nastal v nedalekých Mastířovicích. Romská sociální pracovnice přesvědčovala velmi dlouho tamější romské rodiny žijící v neutěšených podmínkách, aby se přestěhovaly z obce do bytového domu v Ústí nad Labem a do ubytovny v Brozanech. Obec bytové kapacity nezajistila, a tak se Romové nakonec z obce sami přestěhovali. Trvalé bydliště jim však zůstává v Mastířovicích. V obci žádné další romské rodiny nezůstaly a sociální pracovnice musí do nových lokací za vrbickými Romy dojíždět každý týden. To, že mají mastířovičtí Romové trvalé bydliště jinde než bydliště skutečné, nese další náklady i pro ně. Pokud potřebují potvrzení od sociálního odboru či obecního úřadu, kde jsou přihlášeni k trvalému pobytu, musejí sami dojíždět do Vrbic (zde se nachází obecní úřad). Úřad práce, do jehož gesce spadají, se nalézá v Roudnici n. L. ¹⁶

Identifikace rizik

Rizika k této alternativě jsou členěna na rizika, vyplývající pro region, město Roudnice nad Labem, rizika pro obce, do kterých by se bývalí nájemníci z třídy T. G. Masaryka přistěhovali a rizika pro inkluzivní politiku cílenou na bývalé nájemníky z třídy T. G. Masaryka.

- *Region – Riziko snížení koheze v regionu v případě, že se následkem prodeje městských nemovitostí dostanou roudničtí Romové do okolních obcí*

¹⁶ Rozhovor s p. Tulejovou, romskou koordinátorkou ve Vrbicích, 1. 9. 2009

- ***Město – Riziko, že po uplynutí šesti měsíců nájemního vztahu v novém bydlišti nebude smlouva prodloužena a bývalí nájemníci se vrátí do Roudnice jako bezdomovci. Tento stav může vést i k navýšení kriminality a dalších sociálně patologických jevů ve městě.***¹⁷

Podobný případ nastal v Břeclavi, kde byl prodán městský bytový dům soukromému majiteli. Ten část rodin vystěhoval do přilehlých obcí. Rodiny se však z různých důvodů do Břeclavi začaly vracet, nestali se z nich však bezdomovci, ale přistěhovaly se ke svým příbuzným. Tím neúnosně navýšily počty lidí v několika domácnostech, což vedlo k sociálnímu propadu jinak bezproblémových domácností Romů. Problém však jednoznačně nezpůsobili nájemníci, ale město, když neprozíravě prodalo bytový dům a dál se o své občany nestaralo.

- ***Město – Riziko negativní publicity v případě, že se následkem prodeje městských nemovitostí dostanou roudničtí Romové do okolních obcí.***
- ***Město – Riziko žaloby v případě, že se z Roudnice odstěhuje výrazný počet osob kvůli neuspokojivé bytové situaci.***

Odstěhování nájemníků by indikovalo, že město nenaplnuje jednu ze svých základních povinností jakožto veřejnoprávní korporace – péče o potřeby svých občanů, především uspokojování potřeb v oblasti bydlení, ochrany a rozvoje zdraví ad. Právní rozbor upozorňuje, že „obec jako subjekt územní samosprávy a veřejnoprávní korporace je zatížena povinnostmi, které její pozici oproti postavení ryze soukroměprávního pronajímatele výrazně modifikují. Dle ustanovení § 35 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů, především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku. Dle ustanovení § 2 odst. 2 téhož zákona obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.“¹⁸

- ***Okolní obce – riziko špatného přijetí bývalých nájemníků z třídy T. G. Masaryka v novém bydlišti ze strany sousedů a místní samosprávy.***

Zatímco v Roudnici má radnice možnost sousedské vztahy u přestěhovaných rodin trvale sledovat a řešit konflikty, mimo své území se tato možnost omezuje pouze na případné intervence sociálního pracovníka.

- ***Okolní obce – riziko nedostatečné kapacity sociálních služeb v přijímajících obcích***

¹⁷ Viz Ripka, Š.: Lokalita Břeclav. in: Kašparová, I., Ripka, Š., Sidiropolu Janků, K. eds. (2008): *Dlouhodobý monitoring situace sociálně vyloučených romských komunit. Moravské lokality*. Praha: Úřad vlády ČR.

¹⁸ Povinnosti obce jako veřejnoprávní korporace uvádí rozbor Hrubé (2009): *Právo na rovný přístup k přiměřenému bydlení*. Dostupný na adrese: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/category/14-dokumenty?download=11%3Apravo-na-rovny-pristup-k-primerenemu-bydleni> (Navštíveno 4. 11. 2009)

- *Inkluzivní politika – riziko, že vystěhování rodin, které byly sociálně stabilní, povede k jejich dalšímu stěhování/kočování¹⁹, kdy rodiny nebude možná žádná dlouhodobá sociální prevence pro rodiče ani pro děti. Toto riziko je zvláště závažné u domácností, na kterých je vykonáván soudní dohled.*
- *Inkluzivní politika – riziko dalšího zadlužování a sociálního propadu rodin, pokud budou bydlet v bytech s vysokým nájemným.²⁰*

Experti poukazují, že diskriminace na trhu s byty vede k tomu, že Romové často platí u soukromých majitelů neúměrně vysoké nájemné. Například jedna osoba v ubytovně v Milovicích platí měsíčně nájem 4 000,- Kč, což je dohromady 20 000,- Kč pro pětičlennou rodinu.

- *Inkluzivní politika – Riziko výrazného zhoršení životních podmínek rodin, které může vést např. k odeírání dětí.*

Předchozí vedení města v roce 2004 navštívilo obce v okolí Mladé Boleslavi, kam byly po prodeji městského domu vystěhovány romské rodiny z centra města. Na základě této zkušenosti se rozhodlo neprodávat domy na třídě T. G. Masaryka, protože si uvědomovalo, že by prodej domů způsobil sociální devastaci jejich nájemníků.

Podle vedoucí soc. odboru Moniky Legnerové OSPOD v Roudnici zatím nikdy neodebíral děti z péče rodičů kvůli bytové krizi, takže toto riziko je nízké, protože lze předpokládat, že soc. odbor bude rodiny s dětmi před bezdomovectvím chránit.

Nutná související opatření

- *Město zajistí adekvátní (tedy ne substandardní) bytové náhrady v Roudnici n. L. pro bývalé nájemníky z třídy T. G. Masaryka, kterým sice byla bytová náhrada zajištěna majitelem, ovšem mimo území Roudnice n. L.*
- *V případě, že nebude možné zajistit bytové kapacity okamžitě, město bude informovat sousedy a představitele obcí, do kterých byli odstěhováni obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka, že toto řešení je pouze dočasné, současně jim představí plán, který má za cíl opětovné přistěhování nájemníků zpět do Roudnice a časový rozvrh tohoto řešení.*
- *Inkluzivní politika – město či neziskové organizace působící v Roudnici zajistí mobilitu terénních sociálních pracovníků (TSP) a službou pokryje všechny původní nájemníky z třídy T. G. Masaryka, kteří zůstanou v dostupné vzdálenosti z Roudnice n. L.*

¹⁹ Zde používáme „kočování“ ve smyslu opakovaného stěhování kvůli špatným podmínkám, ne kvůli tomu, že by Romové měli nějak ke kočování tíhnout. (Použila bych spíše: mít ke kočování sklon.)

²⁰ (Zdroj: šetření pracovníka Agentury pro sociální začleňování, 4. 11. 2009). Aktuálně upozorňuje na diskriminaci na trhu s byty v ČR studie Fundamental Rights Agency, RAXEN National Focal Point (2009): *Housing Conditions of Roma and Travellers, Thematic Study, Czech Republic* dostupné na: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/RAXEN-Roma%20Housing-CzechRepublic_en.pdf

Soc. odbor již podal žádost o dotaci na 1 TSP pro rok 2010 na Úřad vlády, ta je ve výši max. 70 % nákladů, převážně na mzdu a nelze z ní hradit cestovné. O dotaci na TSP žádá i o. s. Naděje z fondů EU – ta je vyšší a bude možné do ní zahrnout i cestovné na případné dojíždění do sousedních obcí.

- *TSP zajistí poradenství v oblasti rodinných financí pro bývalé nájemníky z třídy T. G. Masaryka.*
- *TSP budou vyjednávat s majiteli nemovitostí, do kterých se přestěhují bývalí nájemníci z třídy T. G. Masaryka, aby bylo zajištěno prodlužování nájemních smluv.*

Stanoviska klíčových aktérů k dané alternativě

Vedení města

30% nájemníků již přijalo nabídky firmy BIALBI či nabídky města a z domů na třídě T. G. Masaryka se odstěhovali. Ti, co se odstěhují mimo Roudnici, přestávají být občany města a městský úřad se jimi bude zabývat pouze v případě, že by se vrátili zpět. Vedení města variantu, že by se nájemníci odstěhovali mimo město, však nepreferuje, protože to bude znamenat problémy se starosty okolních obcí. O osud nájemníků se již v tomto ohledu zajímali starostové Štětí, Hoštky a Bechlína.

Agentura

Důležitá je zde deklarace ze strany města: „Jedná se o občany města, vedeme je v patrnosti, i pokud se dostanou z Roudnice a počítáme s nimi.“

Únosná varianta bude, pokud nájemníci z třídy T. G. Masaryka zůstanou v dostupné vzdálenosti od Roudnice. S těmito lidmi se však dále musí počítat v bytové politice Roudnice, budou zařazeni na pořadníky čekatelů o byt. Pokud by se významná část Romů odstěhovala z Roudnice, oslabila by se tím i smlouva o partnerství Agentury s městem, protože by kroky města ve svém důsledku vedly k odsunutí části cílové skupiny. V případě odmítnutí odpovědnosti města by tento přístup mohl vést k ukončení činnosti Agentury v Roudnici n. L. a k jasnému odsouzení postupu města vůči svým občanům.

Majitel nemovitostí na třídě T. G. Masaryka

Stanovisko nebylo poskytnuto.

Opoziční zastupitel za ČSSD

Před konáním 14. zastupitelstva města, kdy se prodaly domy na třídě T. G. Masaryka kontaktovali zastupitele Šrytra starostové okolních obcí s prosbou, aby zabránil prodeji nemovitostí a následnému stěhování nájemníků z třídy T. G. Masaryka. Všichni se obávali přistěhování romských rodin do jejich obce.

Řešení je na straně firmy BIALBI.

Nyní může pomoci na místě nějaké romské sdružení, které by nájemníkům na třídě T. G. Masaryka vysvětlilo, že se nemají stěhovat do jiných měst do sociálně vyloučených lokalit, protože by to pro ně znamenalo problémy.

Kapacita řešení

V případě, že se v důsledku prodeje odstěhuje z města Roudnice část zdejších Romů a odhlásí svůj trvalý pobyt, plyne z řešení výhoda pro město, že se zbaví závazku vůči občanům, kteří mohou potenciálně způsobovat městu problémy a klást nároky. Toto řešení je však na úkor obcí, do kterých se roudničtí Romové přestěhují, což může vést ke snížení koheze v regionu a neshodám mezi přijímajícími obcemi a městem Roudnice. Toto řešení by také pravděpodobně mělo negativní mediální ohlas, podobně jako tomu bylo například při vystěhování romských rodin vsetínskou radnicí mimo region.

Řešení může způsobit Roudnici dodatečné náklady spojené s bezdomovectvím, dalšími sociálně patologickými jevy a kriminalitou. Lze čekat, že i když se část Romů z Roudnice odstěhuje, bude ve městě nadále navštěvovat (i dlouhodobě) své příbuzné a známé, dojde k přeplňování bytů a zhoršení sociální situace hostitelů.

Tento krok je také právně problematický, městu z něj plyne riziko žaloby za neplnění povinností stanovených zákonem o obcích.

2. Firma BIALBI vystěhuje některé z bývalých nájemníků bez náhrady

- a) *Firma BIALBI neposkytne adekvátní bytovou náhradu lidem, kteří na třídě T. G. Masaryka bydleli „bez právního důvodu“ anebo již na ně byl v době koupě podán návrh k vyklizení*
- b) *Firma BIALBI předloží původním nájemníkům několik nabídek bytových náhrad, ti je však opakovaně odmítnou.*

Tato alternativa se vztahuje na několik skupin obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka. Na město jistě dopadne řešení situace těch, kteří v době prodeje měli již podaný návrh na vyklizení, protože je bude muset ubytovat v holobýtech na Sladkovského náměstí, které jim v návrhu na vystěhování byly přiděleny. Další skupina osob bydlela na třídě T. G. Masaryka bez právního důvodu („načerno“, místo jiné rodiny), přesto však od nich správcovská firma dlouhodobě vyžadovala placení nájmu. Velmi nejasný je právní status domácností, které platily nájem za obývání bytu, přitom však prostory, kde bydleli, byly zkolaudované jako nebytové prostory. Poslední skupinou jsou nájemníci, kteří nejsou spokojeni s nabídkami bytových náhrad od firmy BIALBI. Jednatelka firmy vede evidenci odmítnutí bytových náhrad. Přitom však kupní smlouva neupravuje, kolik nabídek musí majitel nemovitosti nájemníkovi učinit. Pokud se však podaří firmě BIALBI, třeba i soudní cestou, dokázat, že adekvátní bytovou náhradu nájemníkovi poskytla a na základě toho bude nájemník vystěhován bez náhrady, je velmi pravděpodobné, že se město bude muset zabývat i těmi, kteří opakovaně odmítnou bytové náhrady, které jim nabízí nový majitel domů.

Další možností je, že firma BIALBI nedodrží ve složitých případech podmínky kupní smlouvy. Město by pak muselo dokazovat, že konkrétnímu nájemníkovi nebyla poskytnuta adekvátní bytová náhrada a žádat za každou takovou domácnost smluvní pokutu 200 000,- Kč.

Identifikace výhod

- *Majitel nemá zájem o silové či právně napadnutelné řešení situace, protože hledá pro rekonstrukci domu vhodného investora, případně kupce a riziko právního sporu výrazně snižuje hodnotu nemovitosti na trhu s realitami.*

Identifikace nevýhod

- *V případě, že se nájemníci ocitnou bez domova, bude město muset nalézt ubytovací kapacity. V tu chvíli však bude pro město daleko složitější diferencovat v nabídce bytů a přístřeší mezi jednotlivými domácnostmi, protože ubytování bude muset zajistit všem.*
- *Smluvní pokuta 200 000,- Kč za každou domácnost, které nebude zajištěna adekvátní bytová náhrada, je určena městu a není zde garance, že bude použita ve prospěch postižených nájemníků.*

Identifikace rizik

- *Riziko pro město – dodatečné náklady na řešení sociální situace bývalých nájemníků bude muset uhradit město (a stát) a ne soukromý majitel.*
- *Rizika pro domácnosti – podobně jako u alternativy 1., pokud se rodiny dostanou mimo Roudnici.*

- *Riziko, že se vystěhované rodiny nastěhují ke svým příbuzným a tím zapříčiní jejich sociální propad a vysokou kumulací osob v jednom bytě také výrazné zhoršení sousedských vztahů.*
- *Nízké právní povědomí nájemníků na třídě T. G. Masaryka způsobuje riziko manipulace, nátlaku a šikany ze strany majitele na nájemnících.*
- *Riziko pro majitele – velmi složité hledání investora či kupce kvůli právní napadnutelnosti jeho případného postupu.*

Nutná související opatření

- *Kvalitní a bezplatné právní poradenství pro nájemníky z třídy T. G. Masaryka.*

Tuto činnost v současnosti nepokryje ani TSP²¹ ani právní poradenství antidiskriminační linky (např. Ma Den Pes, Romea). Je třeba zajistit advokáta, který bude schopen průběžně: 1) podávat odvolání proti příkazům k vystěhování 2) v případě protiprávního postupu majitele připravit žalobu.

- *Město stanoví jasný systém, jak bude nakládat s financemi utrženými za prodej nemovitosti a postoupení pohledávek vůči nájemníkům a s pokutami vymoženými po novém majiteli pro porušení podmínek kupní smlouvy. Tyto prostředky by měly být použity pro řešení bytové situace nájemníků, kteří adekvátní bytovou náhradu nedostali.*
- *Domácnosti, které byly vystěhovány z třídy T. G. Masaryka bez náhrady, budou mít v budoucnu možnost získat městský byt v rámci systému sociálního bydlení.*
- *Město dohlédne na to, aby firma BIALBI poskytla všem vystěhovaným nájemníkům přístřeší a bude dále sledovat situaci těchto domácností. V případě potřeby zajistí město přístřeší těmto domácnostem z vlastních či smluvních kapacit.*

Stanoviska klíčových aktérů k dané alternativě

Vedení města

Dvě rodiny byly již vystěhovány bez náhrady, firma BIALBI nyní hledá ubytovnu, kde by vystěhovaným domácnostem poskytla přístřeší.

Město na řešení nehodlá participovat, pokud se situace nedostane do extrému. Ve chvíli, kdy by se někteří z bývalých nájemníků dostali na ulici, město jim poskytne přístřeší. Město však v tomto ohledu jedná s firmou BIALBI, ta má jasný mantinel, že na ulici vystěhovávat obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka nesmí.

Agentura

Samospráva zajišťuje přístřeší, to znamená, že se stará o dostatek kapacit, nemusí však nutně vlastnit městské ubytovny. Pokud je kapacita přístřeší nedostatečná, cílovou skupinu je nutné pokrýt terénní sociální prací a přístřeší dobudovat. Důležité je stanovení a dodržování transparentních pravidel pro jednotlivé kategorie nájemníků.

²¹ Od října 2009 působí v lokalitě terénní sociální pracovnice o. s. Naděje

Majitel nemovitostí na třídě T. G. Masaryka

Stanovisko nebylo poskytnuto.

Opoziční zastupitel za ČSSD

Firma BIALBI se musí postarat o všechny nájemníky. Ve vztahu k nájemníkům se snaží uplatňovat občanský zákoník, ale nyní musí především splnit smluvní závazky.

Kapacita řešení

Toto řešení předpokládá aktivní prevenci bezdomovectví a kriminality ze strany města Roudnice. Majitel nemovitostí musí v průběhu vystěhovávání poskytnout všem dotčeným přístřeší. Lze však předpokládat, že firma BIALBI nebude schopna najít pro vystěhované takové ubytování, ve kterém by mohli dlouhodobě zůstat. Další problém může nastat u osob, které žijí v domech bez právního důvodu, protože u těch je sporné, zda jim přístřeší musí být poskytnuto. Z důvodů těchto nejistot by se do řešení mělo vložit město Roudnice prevencí bezdomovectví. Včasné řešení situace jednotlivých domácností také městu umožní diferencovat v nabídkách bydlení mezi jednotlivými domácnostmi na základě toho, zda mají vůči městu závazky, případně i v dalších kritériích.

3. Město Roudnice poskytne vybraným nájemníkům byty ze svého bytového fondu

Město Roudnice zajistí dostatečný počet městských bytů, které budou poskytnuty nájemníkům z třídy T. G. Masaryka a dalším nízkopříjmovým domácnostem.

Během července – září 2009 již byly přiděleny tři městské byty nájemníkům z třídy T. G. Masaryka. V těchto případech na sebe město převzalo závazek kupujícího domů na třídě T. G. Masaryka na zajištění adekvátní bytové náhrady. Vedení města také uvedlo, že si nepřeje, aby se do jednoho bytového domu dostávalo více než tři romské rodiny. I přes deklaraci vedení města, že byty budou poskytovány pouze nájemníkům, kteří nemají k městu žádné závazky, byl jeden z bytů přidělen nájemníkům, kteří městu dluží. To chápou ostatní nájemníci z třídy T. G. Masaryka jako nespravedlnost.

Dalším nájemníkům z třídy T. G. Masaryka bylo ústně sděleno, že město nyní další volné byty nemá, ale pokud najdou byt, který je volný či neoprávněně používaný, mohou tuto skutečnost ohlásit městu a je zde možnost, že by jim tento byt byl přidělen. Současně město zaměstnalo interního exekutora, který se zabývá vymáháním pohledávek a spolu se zástupcem správcovské firmy provádí kontroly městských bytů.²²

Vedle uvolňování městských bytů však ve stejné době došlo k dalšímu odprodeji městských bytů soukromé firmě a bytový fond města se výrazně ztenčil. Jakkoli jsou ekonomické argumenty pro odprodej bytů, které se nyní městu nevyplácejí, silné, nepočítají s dlouhodobou perspektivou a výrazně omezují možnost zavedení vícestupňového systému prostupného sociálního bydlení²³.

Identifikace výhod

- *Město Roudnice bude plnit svou funkci veřejnoprávní korporace při přidělování městských bytů sociálně slabým domácnostem a lidem v nouzi.*
- *Domácnosti a rodiny, které dosud žily v nevyhovujících bytových podmínkách (více-generační přeplněné domácnosti) se dostanou k lepšímu bydlení. To napomůže jejich sociální inkluzi.*

²² „Zahájili jsme sérii rozsáhlých kontrol městských bytů. Naším cílem je bojovat proti nelegálním podnájmům. Nájemníci musejí počítat s tím, že pokud zjistíme, že v bytě, který mají od města pronajatý, žijí osoby bez vědomí města, bude s nimi nájemní vztah ukončen, případně neprodloužen. Nebudeme tolerovat stav, kdy občané neoprávněně dále pronajímají městské byty, a to dokonce za několikanásobně vyšší nájemné,“ uvedl místostarosta Roudnice nad Labem Matek. „Chceme dát bytový fond našeho města do souladu s nájemními smlouvami, a proto jsou tyto kontroly nezbytné,“ řekl již dříve starosta města Josef Bakeš. Zdroj: <http://www.roudnice.cz/medialni-servis/tiskove-zpravy/840-notoricky-dluniky-navtilil-exekutor-.html> (Navštíveno 4. 11. 2009)

²³ Zastupitelstvo města Roudnice n. L. na svém zasedání 3. 9. 2009 rozhodlo o prodeji více než 40 městských bytů, které se nacházely v domech vlastněných bytovými družstvy, do rukou firmy JK OBRA GROUP, a. s. Tyto byty by mohly být ideálním základem pro disperzní sociální bydlení, podle vedení města však byly prodány v balíku soukromé firmě, protože si sousedé z bytových družstev nepřáli, aby se do domů nastěhovali nájemníci města.

Ač by toto řešení mělo být standardním postupem, kterým obce napomáhají sociální inkluzi a chrání své občany před sociálním propadem, v České republice je obtížné najít příklady dobrých praxí. Velká část českých měst totiž již nedisponuje adekvátním bytovým fondem, který by naplňoval potřeby jejich občanů a do rozšiřování bytových fondů neinvestují.

Jedním z mála příkladů dobrých praxí je město Znojmo, které si ve svém vlastnictví udrželo kolem 1 500 bytů. Dlouhodobé problémy se sociálně vyloučenou lokalitou na Pražské ulici tak bylo možné vyřešit tím, že obyvatelům lokality byly poskytnuty byty v různých částech města a lokalita byla zbourána.²⁴

Identifikace nevýhod

- *Byty zatím byly přidělovány netransparentním způsobem, je třeba stanovit pravidla pro přidělování bytu.*
- *Městské byty, u kterých bylo prokázáno zneužívání, se budou uvolňovat velmi pomalu kvůli soudním sporům.*
- *Při uplatňování pravidla, že městský byt dostane ten, kdo zjistí neoprávněné užívání jiného městského bytu, není možné diferencovat mezi jednotlivými nájemníky.*
- *Obsazováním městských bytů dalšími nájemníky se snižuje počet bytů volných pro sociální bydlení s doprovodnými sociálními programy.*
- *Budování nedůvěry mezi roudnickými občany*

Město zapojilo do vyhledávání městských bytů, které jsou neoprávněně pronajímány třetí straně, samotné nájemníky z třídy T. G. Masaryka s tím, že pokud najdou nějaký takový byt, může jim být po vystěhování předchozích nájemníků poskytnut. Toto opatření jde přímo proti snaze o ustavení důvěry mezi romskými a ne-romskými obyvateli Roudnice.

- *Nedostatek městských bytů pro uspokojení bytových potřeb všech bývalých nájemníků z třídy T. G. Masaryka.*

Identifikace rizik

- *Riziko, že byt bude přidělen problematické domácnosti při uplatňování pravidla „byt za nahlášení neoprávněného užívání“. Ta může například vyrábět a distribuovat drogy, neplnit své závazky nájemce a způsobovat sousedské spory. Pro město pak bude velmi složité vysvětlovat sousedům této domácnosti, proč zrovna oni dostali daný byt. Také bude velmi složité takovou domácnost vystěhovat dříve než po vypršení smlouvy na dobu určitou.*
- *Občané Roudnice nebudou spokojeni s tím, že město ubytovává bývalé nájemníky z třídy T. G. Masaryka ve svých bytech, když se o to podle kupní smlouvy měl postarat nový majitel nemovitostí.*

²⁴ Popis bývalé sociálně vyloučené lokality zde: http://www.esfcr.cz/mapa/int_jm11_7.html

Tato dobrá praxe je popsána např. v článku „Znojmo: Zkusíme to jinak“, dostupný na adrese:

<http://clovekvitisni.cz/index2.php?id=216&idArt=1114>

Nutná související opatření

- *Okamžité ukončení praxe přidělování městských bytů nájemníkům, kteří odhalili neoprávněné užívání jiného městského bytu.*
- *Možnost najmutí soukromé firmy, která bude zjišťovat nelegální užívání městských bytů. V nových nájemních smlouvách k městským bytům bude zakotvena smluvní pokuta v případě zjištěného neoprávněného užívání bytu, která zajistí honorář za zjišťování nelegálního užívání.*
- *Vypracování a přijetí strategie sociálního bydlení pro nízkopříjmové domácnosti v Roudnici n. L.*
- *Pasportizace stávajících městských bytů.*
- *Uvedení všech volných bytů do režimu sociálního bydlení²⁵. Toto opatření je nutné uplatňovat i na byty, které se budou průběžně uvolňovat v budoucnu.*
- *Stanovení a dodržování kritérií pro přidělování městských bytů v režimu sociálního bydlení.*
- *Zřízení stálé bytové komise složené z představitelů Rady města, odborů městského úřadu a NNO poskytujících sociální práci.*
- *Přidělování bytů bude konzultovat sociální kurátor pro oblast drog, a to i bez nutnosti podání vysvětlení pro případné nedoporučení.*
- *Doplnění bytového fondu města o byty v soukromých bytových domech, které budou v režimu sociálního bydlení či kofinancování výstavby sociálních bytů soukromými majiteli.*
- *Návazné sociální programy v sociálních bytech (asistence, mediace sousedských sporů, prevence dluhů).*

Stanoviska klíčových aktérů k dané alternativě

Vedení města

Město již poskytlo tři byty pro bývalé nájemníky z třídy T. G. Masaryka. Předpokládá, že tito nájemníci se vrátí po rekonstrukci do bytů s regulovaným nájmem v domech na třídě T. G. Masaryka (závazek poskytnutí tří bytů s regulovaným nájmem je součástí kupní smlouvy).

Jedna rodina dostala městský byt díky tomu, že upozornila na nelegální podnájem městských bytů a je připravena svědčit proti nelegálním nájemníkům před soudem. Rada města přidělení bytu již odsouhlasila. Odměna nájemní smlouvy k městskému bytu pro toho, kdo je ochoten svědčit u soudu proti nelegálním nájemcům městských bytů, je nepsaným pravidlem pro přidělování městských bytů, kterým se řídí rozhodnutí Rady města. Místostarosta odhaduje, že 15 – 20% městských bytů je nyní nelegálně pronajímáno třetím osobám.

²⁵ Město ponechá pouze minimální počet bytů pro potřeby, které jsou ve veřejném zájmu, ostatní byty budou v režimu sociálního bydlení.

Je problematické v přístupu k městským bytům upřednostňovat nájemníky z třídy T. G. Masaryka před osobami, které nyní bydlí v městských bytech načerno.

Agentura

Je třeba vydefinovat cílovou skupinu, která bude širší než pouze nájemníci z třídy T. G. Masaryka a jasně určit podmínky, které musí splňovat uchazeč o byt v majetku města.

Majitel nemovitostí na třídě T. G. Masaryka

Stanovisko nebylo poskytnuto.

Opoziční zastupitel za ČSSD

Poskytování městských bytů nájemníkům z třídy T. G. Masaryka je v rozporu s kupní smlouvou. V těchto případech by mělo město po firmě BIALBI vymáhat uhrazení smluvní pokuty za každou domácnost z třídy T. G. Masaryka, které byl městský byt poskytnut.

Kapacita řešení

Město zahájilo kontrolu svého bytového fondu a postup proti těm, kteří s městskými byty nakládají neoprávněně (pronajímají je třetí osobě). To by mohlo zajistit, že se uvolní podstatná část městských bytů, které mohou být zahrnuty do vícestupňového systému sociálního bydlení. Dokazování neoprávněného užívání městského bytu však může být složité a zdoluhavé, proto toto řešení nemůže stát samo o sobě, je pouze doplňkové. Současně se spolu s uvolňováním těchto bytů objeví další domácnosti, které v městských bytech dosud bydlely „načerno“. Pokud bude těmto domácnostem nabídnuta účast v systému sociálního bydlení (v případech nízkopříjmových domácností), rozšíří se cílová skupina sociálního bydlení o ne-romské domácnosti. To usnadní veřejnou komunikaci nutnosti systému sociálního bydlení a investic do něj.

4. Firma BIALBI najde kupce pro domy na třídě T. G. Masaryka a prodá je

Firma BIALBI v současné době podle své jednatelky Hany Lukešové vyhledává strategického investora, protože nemá žádné vlastní jmění. V případě, že by firma investora nesehnala, dostane se brzy do insolvence a bude nucena domy prodat. Cenu domů však zvyšují potenciální dodatečné náklady, které by firma BIALBI měla v případě, že by domy odprodala a nenaplnila tak závazky, které jí plynou z původní kupní smlouvy k domům. Jedná se minimálně o 1,5 mil. Kč v případě, že by domy nebyly zrekonstruovány do tří let od podpisu původní kupní smlouvy a dalších 100 000,- Kč, pokud by firma BIALBI nebo nový nabyvatel nenabídl městu k nájmu tři zrekonstruované byty za regulované nájemné. Současně se hodnota domů na trhu snižuje s právními závazky vůči stávajícím nájemníkům (nájemní smlouvy na dobu neurčitou).

Ve vztahu k nájemníkům stanovuje smlouva o převodu nemovitostí uzavřená mezi městem Roudnice a společností BIALBI Bytové domy s. r. o.:

„V případě, že by došlo k ukončení nájemních vztahů výpovědí ze strany kupujícího jako pronajímatele nebo k ukončení nájmu uplynutím doby u smluv uzavřených na dobu určitou, je kupující povinen zajistit nájemcům odpovídající bytové náhrady, a to v každém případě, tedy i když není dán zákonný důvod pro zajištění bytové náhrady. Pokud kupující tuto povinnost prokazatelně nesplní, zaplatí prodávajícímu smluvní pokutu ve výši 200 000,- Kč (...) za každou takto nesplněnou povinnost.“²⁶

Podle právní analýzy „je přinejmenším sporné, zda by kupující zůstal v případě převodu nemovitostí nadále zavázán k poskytnutí bytových náhrad dle článku 5 odst. 5.3 Smlouvy. Povinnost kupujícího je totiž dle znění Smlouvy vázána pouze na následující případy:

- (a) k ukončení nájemních vztahů dojde výpovědí ze strany kupujícího jako pronajímatele; V případě převodu nemovitosti by však kupující nebyl dále pronajímatelem bytů a případné výpovědi by nebyly dány kupujícím, ale novým nabyvatelem, který není vázán Smlouvou;
- (b) k ukončení nájemních vztahů dojde u smluv na dobu určitou uplynutím sjednané nájemní doby; I v takových případech by došlo k ukončení nájemního vztahu, jehož stranou (pronajímatelem) již není kupující, ale nový nabyvatel nemovitostí;

Z tohoto pohledu by pro město Roudnice mohlo být obtížné požadovat za nesplnění povinnosti poskytnout bytové náhrady po převodu nemovitostí na třetí osobu od kupujícího jakékoliv smluvní pokuty dohodnuté ve Smlouvě.“²⁷

Identifikace výhod

- ***Další majitel by mohl mít k dispozici kapitál nutný k opravě nemovitostí. Firma BIALBI tímto kapitálem nedisponuje, naopak v současné době jí hrozí insolvence.***

²⁶ Bod č. 24 Usnesení Zastupitelstva Roudnice n. L. z 2. 4. 2009

²⁷ Cit. dle přílohy 1, str. 55–56. Právní rozbor kupní smlouvy provedla JUDr. Hana Nevřalová, MBA. Pro širší diskuzi závazků kupujícího viz Přílohu 1, str. 55–57.

Identifikace nevýhod

- *Město Roudnice ztratí jakýkoli vliv na to, co se stane s nemovitostí a jejími nájemníky.*

Identifikace rizik

- *V případě vystěhování velkého počtu domácností stejná rizika i opatření jako u alternativy 1) a 2), ale znásobená počtem dotčených domácností.*
- *Riziko, že domy na třídě T. G. Masaryka nebudou vůbec opraveny.*
- *Riziko, že další majitel nastěhuje do domů na třídě T. G. Masaryka problémové obyvatele z jiných obcí (měst) a problémy se zde pouze prohloubí.*
- *Riziko vystěhování nájemníků z třídy T. G. Masaryka dalším majitelem bez náhrady.*
- *Riziko sociálního propadu i u rodin, které byly dosud bezproblémové.*
- *Ztráta motivace nájemníků plnit si závazky vůči majiteli nemovitosti.*

Nutná související opatření

- *Prevence prodeje třetí straně – Vedení města bude ve spolupráci s Agenturou motivovat firmu BIALBI, aby domy neodprodávala. Pokud by se firma dostala do insolvence nebo do situace, kdy by jí jiné možnosti než odprodej nemovitostí nezbývaly, město by mělo domy na třídě T. G. Masaryka od firmy odkoupit zpět.*
- *Město a Agentura zahájí okamžité jednání s dalším majitelem.*

Majiteli bude nabídnuto partnerství a zahrnutí domů na třídě T. G. Masaryka do systému dostupného bydlení. Majitel bude také seznámen s možnostmi čerpání dotací SFRB na rekonstrukci bytových jednotek a jejich provozování v režimu sociálních bytů.

- *Město zajistí adekvátní (tedy ne substandardní) ubytovací kapacity v Roudnici n. L. pro bývalé nájemníky z třídy T. G. Masaryka.*

Stanoviska klíčových aktérů k dané alternativě

Vedení města

Prodej třetí straně by situaci nijak nezměnil, od toho jsou v kupní smlouvě mezi městem a firmou BIALBI stanoveny závazky a sankce.

Vedení města je přesvědčeno, že k prodeji nemovitostí nedojde. Právě proto nemovitosti prodali zrovna firmě BIALBI. Ta v současné době hledá kapitálového partnera, ale o odprodeji nemovitostí vůbec neuvažuje.

Vedení města si je jisto, že v případě neplnění smluvních podmínek by po firmě BIALBI vymohlo smluvní sankce. Prostředky by pak byly použity na výstavbu dalších bytů.

Pokud by byly domy prodány, vedení města by to považovalo za svoji prohru. O nájemníky by se město postaralo z peněz z vymožených sankcí.

Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách

Je třeba stanovit základní principy nakládání s nájemníky a zanést je do smlouvy. V případě porušení smlouvy musí město důsledně vymáhat pokuty. Ty by měly být soustředěny do Fondu budoucnosti, spolu s financemi za prodej nemovitostí a postoupení pohledávek. Prostředky z fondu by měly být použity na řešení bytové situace bývalých nájemníků z odprodaných domů.

Majitel nemovitostí na třídě T. G. Masaryka

Stanovisko nebylo poskytnuto.

Opoziční zastupitel za ČSSD

Prodejem se úplně ztratí zodpovědnost majitele domu vůči stávajícím nájemníkům. Pan Šrytr proti této alternativě nemůže nic udělat, protože firma BIALBI je „soukromým majitelem v tržním hospodářství“. Pokud by firma o prodeji uvažovala, mělo by rozhodně vedení města s firmou jednat o zpětném odkupu. Bude však nutné vyčíslit škody, které by odkupem městu vznikly a z jejich výše by mělo vedení města vyvodit osobní zodpovědnost.

Kapacita řešení

Pokud bude preventivním řešením této alternativy zpětný odkup nemovitostí do majetku města, je zde možnost dále pracovat s byty v domech na třídě T. G. Masaryka v režimu sociálního bydlení. Toto řešení je zvláště vhodné v kombinaci s rozšířením cílové skupiny pro sociální bydlení z bývalých nájemníků z třídy T. G. Masaryka na všechny roudnické nízkopříjmové domácnosti.

5. Město prodlouží lhůtu, do které musí firma BIALBI zrekonstruovat domy na třídě T. G. Masaryka

Firma BIALBI se dohodne s městem, že zakoupené domy zrekonstruuje později než za tři roky, které jsou uvedeny ve smlouvě o převodu nemovitosti

Firma BIALBI nemá podle vyjádření své jednatelky Hany Lukešové v současné době prostředky na rekonstrukci domů na třídě T. G. Masaryka. Navíc není spokojena s tím, že se v domech nachází méně zkolaudovaných bytů, než bylo zaneseno ve smlouvě o převodu nemovitostí. Kvůli tomuto nálezu se firmě nepodařilo zatím získat investora pro rekonstrukci domů. Možnost prodloužení lhůty na rekonstrukci domů zmínila jednatelka firmy BIALBI Hana Lukešová na setkání Lokálního partnerství dne 1. 9. 2009.

Identifikace výhod

- *Firma BIALBI získá více času na zajištění bytových náhrad pro nájemníky z třídy T. G. Masaryka.*
- *Možnost postupného zapojení stávajících nájemníků na třídě T. G. Masaryka do programu sociálního bydlení.*

Identifikace nevýhod

- *Lidé žijící v sousedství domů na třídě T. G. Masaryka nebudou spokojeni s prodlužováním nynějšího stavu. Prodlouží se tím období nejistoty sousedů a zhoršené kvality jejich života.*
- *Jedná se pouze o odložení řešení problémů na třídě T. G. Masaryka.*
- *Setrvá stav problémů v komunikaci a sdílení informací mezi soc. odborem MÚ, majitelem nemovitosti a správcovskou firmou.*
- *Proces rekonstrukce domů se pro majitele prodraží, o to déle bude možné byty pronajmout a za uvolněné byty nikdo nebude platit nájemné.*

Identifikace rizik

- *Neúměrné navyšování nájmů vedoucí k zadluženosti nájemníků.*

Firma BIALBI během roku 2009 navýšila nájemné s tím, že vybrané prostředky dosud nestačily na pokrytí provozu domů. Podle soc. odboru v září již několika domácnostem nestačil doplatek na bydlení z prostředků podpory v hmotné nouzi na pokrytí nájemného.

- *Riziko, že majitel nebude investovat do údržby domů na třídě T. G. Masaryka, nebude opravovat poruchy.*

Již během léta 2009, tedy pouze několik měsíců po prodeji nemovitostí, došlo ke dvěma případům, kdy majitel nemovitosti nereagoval na výzvy nájemníků, aby byly opraveny závady na jejich bytech. V jednom případě neznámý pachatel rozbil dveře do bytu jedné z nájemnic, v druhém případě došlo k poruše plynové karmy na ohřívání teplé vody. Tyto poruchy nebyly majitelem ani správcovskou firmou odstraněny.

- *Dohoda (smlouva) města se současným majitelem domů na třídě T. G. Masaryka nepřejde v případě dalšího prodeje nemovitosti na třetí stranu.*

Podle sociálního odboru MÚ již v září několika domácnostem nestačil doplatek na bydlení z prostředků podpory v hmotné nouzi na pokrytí nájemného.

- *Nájemníci na třídě T. G. Masaryka nebudou řádně platit své nájem a majitel se během tohoto období dostane do insolvence.*

Nutná související opatření

- *Prodloužení lhůty pro rekonstrukci domů na třídě T. G. Masaryka bude zanesené v dodatku ke kupní smlouvě.*
- *Smluvní ukotvení maximální výše nájmů v dodatku ke kupní smlouvě.*
- *V dodatku ke smlouvě bude zakotvena možnost nezajištění adekvátní bytové náhrady nájemníkům, kteří nebudou řádně hradit nájem majiteli. Toto opatření se bude vztahovat pouze na dluhy na nájemném a službách, které vznikly po nabytí nemovitostí novým majitelem.*

Během listopadu 2009 se vyskytlo několik případů domácností nájemníků z třídy T. G. Masaryka, kteří odmítali platit novému majiteli měsíční nájem, protože se cítili být chráněni článkem 5.3 smlouvy o převodu nemovitostí, který majiteli ukládá zajištění adekvátních bytových náhrad pro všechny nájemníky bez ohledu na jejich platební morálku. Neplacení nájmů ze strany nájemníků výrazně komplikuje možnost adekvátně spravovat nemovitosti na třídě T. G. Masaryka, a proto je vedle požadavku pro stanovení a dodržování maximální výše nájemného rozumné poskytnout majiteli nemovitostí větší prostor pro vymáhání dlužných částek z nájemného a služeb, které vznikly po nabytí nemovitostí majitelem.

- *V dodatku ke kupní smlouvě bude zajištěno převedení smluvních povinností na třetí stranu v případě dalšího prodeje domů na třídě T. G. Masaryka třetí straně.*
- *Město a jeho odbory budou s majitelem spolupracovat při řešení problémů s neplátcími nájemníky.*
- *Asistence nájemníkům v uplatňování nájemních práv, zejména v případě poruch v bytech.*

Stanoviska klíčových aktérů k dané alternativě

Vedení města

Tato alternativa navazuje na předchozí. Lhůtu je možné prodloužit, aby nedocházelo k eskalaci situace a případně nedošlo k prodeji nemovitostí třetí straně. Je však jasné, že prodloužení doby na opravu by vyvolalo velkou nevoli roudnické veřejnosti.

Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách

Agentura tuto variantu podporuje, neboť poskytne čas na řešení bytové situace stávajících nájemníků odprodaných domů.

Majitel nemovitostí na třídě T. G. Masaryka

Stanovisko nebylo poskytnuto.

Opoziční zastupitel za ČSSD

Firma BIALBI měla také zajistit pro obyvatele z třídy T. G. Masaryka ubytovnu v areálu bývalého ROSSU, alespoň to tvrdilo vedení města. Firma však tak neučinila. Oddálení termínu rekonstrukce je pouze úhybným manévrem, který může odkládat řešení donekonečna.

Kapacita řešení

Toto řešení předpokládá, že město bude ochotno ustoupit v některých závazcích, které pro majitele plynou z kupní smlouvy, současně však bude schopno vyjednat dodatek ke smlouvě, který stabilizuje situaci pro nájemníky. V prodloužené době bude město moci postupně obsazovat systém sociálního bydlení nájemníky z třídy T. G. Masaryka a tento systém také dobudovat. Současně bude možné mezi domácnostmi diferencovat.

6. Město postaví dům komplexních služeb v ulici Sladkovského

Lokální partnerství v Roudnici nad Labem vypracovalo projektový záměr domu komplexních služeb, který měl původně zkvalitnit poskytované služby v lokalitě Sladkovského. Z původních úvah o domě, kdy v přízemí měly být prostory pro Job klub, K-centrum a případně i další poskytovatele a v prvním patře zázemí pro poskytovatele, se projekt posunul do varianty, která počítá s vystavěním několika startovacích bytů v objektu.

Poslední verze projektového záměru je následující:

„V lokalitě Sladkovského momentálně žije 21 obyvatel, se kterými pracuje o. s. Naděje. V rámci projektu by mělo dojít k rozšíření sociálních služeb v této lokalitě, především o podporované zaměstnávání a poradenství. V místech, kde jsou v současné době pouze obvodové zdi polorozpadlé budovy, by měl vzniknout dům, který bude poskytovat zázemí pro komunitní centrum, job klub, nízkoprahový klub pro děti a mládež včetně hřiště, terénní služby a poradenství a současně by zde mělo vzniknout několik startovacích bytů. V ulici Sladkovského žijí lidé s problémy typickými pro sociálně vyloučenou lokalitu – téměř všichni jsou nezaměstnaní, mají problémy se zadlužeností a závislostmi. Kromě o. s. Naděje zde už v současné době pravidelně v rámci terénního programu poskytují své služby pracovníci K centra Litoměřice. Startovací byty by jako jedna z doplňkových aktivit umožnily vznik několikastupňového bydlení, díky kterému by mohli lidé z vyloučených lokalit získat běžný nájemní byt.“²⁸

Identifikace výhod

- **Možnost zlepšení nabídky služeb pro obyvatele lokality ve Sladkovského ulici a občany Roudnice n. L.**

Nabídka služeb nebude výhradně zaměřena na obyvatele Sladkovského ulice. Například Job Club Úřadu práce či zázemí pro K centrum Litoměřice bude poskytovat služby všem občanům Roudnice.

- **Možnost celkové revitalizace Sladkovského ulice spojená s výstavbou domu komplexních služeb.**

Během hry Future City Game identifikovali účastníci následující problémy lokality:

- a) Deficit služeb v lokalitě, konkrétně to, že v blízkosti není obchod s potravinami a místo pro setkávání (kavárna, cukrárna). To otevírá možnosti pro sociální podnikání v lokalitě, které by mohlo být spojeno s novou stavbou.
- b) Nebezpečné a ošklivé prostředí v okolí lokality, především garáže, které se nacházejí v ulici Sladkovského.
- c) Chybí zde dětské hřiště.

²⁸ Zdroj: Projekt pro vybudování domu komplexních služeb, zpracovala Bc. Monika Legnerová.

- *Možnost kofinancování výstavby a chodu domu komplexních služeb z aktuálně vypsanych dotačních programů SFRB, MMR a IOP.*

Identifikace nevýhod

- *Dům komplexních služeb nezajistí dostatečnou kapacitu pro řešení bytové situace nízkopříjmových domácností.*
- *Nevznikne varianta, která by byla vhodná pro integrované a samostatně žijící rodiny, které mají problém s diskriminací na bytovém trhu.*
- *Varianta s větší ubytovací kapacitou by zvýšila počet obyvatel v prostorově vyloučené lokalitě, což je jednoznačně proti-integrační krok. Posílilo by to segregovaný charakter lokality.*
- *Postavením domu komplexních služeb v ulici Sladkovského by se omezila možnost pokrýt těmito službami také sídliště Hracholusky, na kterém již nyní chybí služby zacílené na problémovou mládež (výměnný program, nízko-prahový klub, dluhové poradenství). Na sídliště se také nyní přestěhovalo několik rodin z třídy T. G. Masaryka, které budou služby soc. prevence potřebovat také.*

Identifikace rizik

- *Riziko vyčerpání limitu veřejné podpory na bydlení v Roudnici n. L. To by mohlo způsobit, že službami soc. prevence nebude pokryté sídliště Hracholusky.*

Nutná související opatření

- *Pro dům komplexních služeb je třeba vypracovat samostatnou analýzu potřeb a dopadů, která by měla rozhodnout, zda je vhodnější stavět dům v lokalitě Sladkovského či na sídlišti Hracholusky. Analýza také určí, jaké služby by bylo vhodné domem komplexních služeb pokrýt.²⁹*

Stanoviska klíčových aktérů k dané alternativě

Vedení města

Tuto alternativu město zvažuje již několik let. Nyní se jeví toto řešení jako velmi reálné – město má dohodu o odkupu pozemku vedle holobytů, kde by měl dům komplexních služeb vzniknout. Navíc chce město v lokalitě vystavět malometrážní bytový dům, jehož projektová dokumentace je již připravena.

Městský rozpočet s těmito stavbami počítá v rámci tzv. Fondu budoucnosti, ve kterém je alokováno asi 20 mil. Kč pro příští rok.

Spíše než rozšiřovat služby pro obyvatele holobytů by bylo vhodné ve Sladkovského ulici postavit bytový dům či další městskou ubytovnu.

²⁹ Možnosti financování ze státních a evropských dotací jsou stručně zmíněny v kapitole „Dostupné zdroje financování“.

Město také chystá přípravu koncepce bytové politiky pro roky 2010–2015.

Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách

Cílem je celkově revitalizovat lokalitu Sladkovského, zlepšit pokrytí služeb a zahrnout lokalitu do městské infrastruktury tím, že část služeb zde poskytovaných bude využívána i ostatními občany Roudnice.

Dům sám o sobě by má z povahy dotace, která jeho výstavbu umožňuje (IOP 3.1b), sloužit pouze jako zázemí pro poskytování sociálních služeb. Ve vztahu k bytové situaci nájemníků odprodáných domů tak může stavba domu řešit problém určité skupiny – př. azylové bydlení pro matky s dětmi, krizová lůžka atp. a měl by být zahrnut do širšího systému sociálního bydlení.

Majitel nemovitostí na třídě T. G. Masaryka

Stanovisko nebylo poskytnuto.

Opoziční zastupitel za ČSSD

Jedná se o dobrou vizi do budoucna, toto řešení však bude trvat minimálně 4 – 5 let. Navíc po komunálních volbách v roce 2010 může mít na výstavbu domu komplexních služeb nové zastupitelstvo úplně jiný pohled.

Kapacita řešení

Řešení je přínosné, protože předpokládá rozšíření poskytování sociálních služeb obyvatelům ulice Sladkovského. V rámci této studie však není možné odhadnout kapacitu řešení. Je zjevné, že lokalita Sladkovského vyžaduje lepší nabídku služeb soc. prevence, je zde však riziko, že vybudování domu komplexních služeb v této lokalitě by neumožnilo pokrýt nutnými službami i sídliště Hracholusky. Pro projekt domu komplexních služeb je nutná samostatná analýza potřeb a dopadů.

7. Město postaví novou ubytovnu či bytový dům ve Sladkovského ulici

Identifikace výhod

- *Město vlastní zasíťovaný pozemek na Sladkovského ulici.*
- *Občané Roudnice n. L. se nebudou proti výstavbě ubytovny v segregované lokalitě Sladkovského bouřit.*

Identifikace nevýhod

- *Stavbou ubytovny by se zvýšil počet sociálně vyloučených obyvatel v lokalitě Sladkovského, což je jednoznačně proti-integrační krok.*
- *Bude velmi složité získat ze státního rozpočtu či z evropských fondů prostředky na kofinancování výstavby ubytovny v prostorově segregované lokalitě.*

Identifikace rizik

- *Riziko prohloubení problémů souvisejících s koncentrací sociálně vyloučených Romů.*
- *Proti stavbě ubytovny se postaví představitelé občanského sdružení Společně pro změny, které mezi svými cíli explicitně definuje: „Zabránit sestěhování nepřízpůsobivých obyvatel do městské části Bezděkov.“³⁰ Vzhledem k tomu, že členy sdružení jsou místostarosta města a někteří radní a zastupitelé, lze očekávat, že jejich kritika další kumulace sociálně vyloučených obyvatel ve Sladkovského ulici (Bezděkově) tomuto projektu zabrání.*

Nutná související opatření

- *Výstavba bytového domu na vhodnějším (nesegregovaném) místě Roudnice n. L. Pokud město nedisponuje pozemkem pro výstavbu, vytipování vhodných pozemků a jednání s jejich majiteli. Například je zde možnost výměny pozemku s pozemkem ve Sladkovského ulici.*

Stanoviska klíčových aktérů k dané alternativě

Vedení města

Město ubytovnu potřebuje, aby v ní mohlo dohlížet na to, zda si lidé plní své povinnosti. V budoucnu by měl vzniknout systém, kdy nejnižší budou holobyty a o stupínek výš ubytovna – jakýsi dům na půl cesty.

Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách

V případě, že by se mělo jednat o ubytovnu, Agentura toto řešení bude podporovat pouze, pokud se bude jednat o řešení dočasné a pokud bude ubytovna zahrnuta do prostupného systému sociálního bydlení. Pokud by se jednalo pouze o rozšíření lokality, nebude na řešení Agentura nijak spolupracovat. Záleží také hodně na parametrech zařízení, provozním řádu, osobě majitele.

³⁰ Zdroj: <http://www.spolecneprozmeny.cz/sekce/o-sdruzeni/> (Navštíveno 17. 11. 2009)

Majitel nemovitostí na třídě T. G. Masaryka

Stanovisko nebylo poskytnuto.

Opoziční zastupitel za ČSSD

Lokalita Sladkovského ulice je vhodná pro výstavbu sociálního bydlení. Bylo by vhodné postavit ubytovnu na „kulturnější“ úrovni než jsou v současné době holobyty. Toto řešení však není reálné, protože město s touto položkou nepočítá ve svém rozpočtu, proto by jej musel stát financovat 90%.

Kapacita řešení

Řešení by napomohlo bývalým nájemníkům z třídy T. G. Masaryka a dalším nízkopříjmovým domácnostem v bytové krizi. Zbudování ubytovny či domu se startovacími byty je však v lokalitě Sladkovského nevhodné, protože by prohlubovalo prostorovou segregaci nízkopříjmových domácností v Roudnici nad Labem. Jako vhodné se jeví zbudování domu se startovacími byty pro nízkopříjmové domácnosti v jiné lokalitě.

8. Firma BIALBI odstoupí od kupní smlouvy a domy na třídě T. G. Masaryka se vrátí do majetku města

Tato varianta předpokládá, že město odkoupí domy na třídě T. G. Masaryka od firmy BIALBI zpět. Ke kupní ceně by však pravděpodobně muselo uhradit i dosavadní náklady spojené s nákupem nemovitosti firmou BIALBI – náklady na právníka a výdaje spojené s vystěhováním domácností.

Firma BIALBI má evidenci, že parametry odkoupených nemovitostí neodpovídají kupní smlouvě. Současně, jak uvedla jednatelka JUDr. Hana Lukešová, je firma „čistou schránkou“, sama nemá prostředky na rekonstrukci, ale ani na údržbu nemovitostí. V případě, že firma nenajde vhodného investora, bude motivovaná k odstoupení od kupní smlouvy, nebo k prodeji zpět městu či jinému subjektu.

Identifikace výhod

- *Částečný návrat do stavu před prodejem domů na třídě T. G. Masaryka.*
- *Možnost opravy domů z prostředků SFRB a MMR a zřízení sociálních bytů.*
- *Některé z domácností bývalých nájemníků z třídy T. G. Masaryka jsou již vypořádané firmou BIALBI. Město by tak získalo prostor pro rozhodování o tom, komu dá jakou nájemní smlouvu.*

Identifikace nevýhod

- *Město by pravděpodobně muselo uhradit firmě BIALBI prostředky, které firma dosud vynaložila na správu domů a výdajů spojených s vystěhováním nájemníků, další náklady by vznikly s přípravou rekonstrukčního projektu, případně správou domu.*

Identifikace rizik

- *Odstoupení od smlouvy kupujícím či odkup nemovitostí městem by mohl být vnímán jako selhání vedení města.*

Nutná související opatření

- *Kalkulace nákladů, které firma BIALBI vynaložila na odkup nemovitostí a pohledávek a jejich správu a dalších výdajů spojených s vystěhováním domácností.*
- *Zpracování projektu pro rekonstrukci nemovitostí.*
- *Srozumitelná prezentace výhod, které by městu plynuly ze zpětného odkupu nemovitostí.*
- *Vypracování projektu sociálního bydlení v domech na třídě T. G. Masaryka.*

Stanoviska klíčových aktérů k dané alternativě

Vedení města

Tato alternativa není z pohledu vedení města vyloučená. Město by bylo schopno se s firmou BIALBI dohodnout, pokud by se objevila možnost, jak rekonstruovat domy na třídě T. G. Masaryka za státní

peníze. Náklady na rekonstrukci jsou minimálně 8 mil. Kč na každý dům. Vedení města v tomto ohledu jedná se SFRB a MMR, ale prostředky na rekonstrukci stále nejsou.

Dosavadní náklady firmy BIALBI jsou 2,5 mil. Kč, bylo by nutné jim uhradit i ušlý zisk.

Roudnice n. L. má již vyčerpaný limit veřejné podpory de minimis 200 000 EUR³¹.

Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách

Agentura toto řešení jednoznačně podporuje. Tento krok by byl ze strany města velmi odpovědný, protože pokud se město chtělo zbavit prodejem domů odpovědnosti k nájemníkům na třídě T. G. Masaryka, Agentura musí tento krok kritizovat.

Partnerem k jednání o nájemnících na třídě T. G. Masaryka se stane opět město a ne soukromý majitel. Rázem zde bude 40 bytových jednotek, ze kterých bude možno postavit systém prostupného bydlení, na které je možné čerpat dotace ze státního rozpočtu a evropských fondů.

Majitel nemovitostí na třídě T. G. Masaryka

Stanovisko nebylo poskytnuto.

Opoziční zastupitel za ČSSD

Prodej není nevratný a navrácení domů do majetku města je jediným rozumným řešením. Vedení města by v tomto případě mělo uznat svoji hrubou chybu a odstoupit.

Agentura by měla iniciovat jednání mezi městem a firmou BIALBI o zpětném odkupu nemovitostí.

Kapacita řešení

Řešení by výrazně napomohlo inkluzivním politikám, protože je zde možnost dále pracovat s byty v domech na třídě T. G. Masaryka v režimu sociálního bydlení. Toto řešení je zvláště vhodné v kombinaci s rozšířením cílové skupiny pro sociální bydlení z bývalých nájemníků na třídě T. G. Masaryka na všechny roudnické nízkopříjmové domácnosti.

³¹ Během roku 2009 byl nově vyjednáán limit veřejné podpory na 500 000 EUR.

Doporučení pro strategii

Sociální bydlení pro nízkopříjmové domácnosti a prevence vzniku nových segregovaných lokalit

Následující body popisují hlavní okruhy, které by měla zohlednit strategie bydlení pro nízkopříjmové domácnosti v Roudnici n. L.

1. Cílová skupina: nízkopříjmové domácnosti v Roudnici n. L.

Cílová skupina pro sociální bydlení je definována investičními tituly na nemovitosti (nejčastěji ve vztahu k měsíčnímu příjmu domácnosti). Z tohoto pohledu se jako vhodná cílová skupina, která potřebuje zajistit bydlení, jeví: bývalí nájemníci z třídy T. G. Masaryka, obyvatelé holobytů, obyvatelé bytového domu ve Sladkovského ulici a další nízkopříjmové domácnosti v Roudnici (např. nájemníci z bytů v ilegálním podnájmu).

2. Oddlužení

Vedle pevných kritérií dotačních titulů existují i kritéria, se kterými je možné pracovat. Takovým kritériem je například dluh občanů vůči městu. V minulosti neměly romské domácnosti v Roudnici nad Labem možnost ucházet se o byt v bytovém domě v ulici Sladkovského právě proto, že měly vůči městu dluh. Dluhové poradenství a protidluhové projekty jsou cestou, jak podobným handicapům do budoucna předcházet. V tomto ohledu je možné navázat na program oddlužování, který ve spolupráci se společností Spolu-CZ prováděl soc. odbor MÚ.

3. Řešení drogové problematiky

Problematika drog je výraznou bariérou bezproblémového soužití některých nízkopříjmových domácností s okolní společností. Každé řešení bytové situace musí konzultovat rizika spojená s užíváním, výrobou a distribucí drog.

4. Vícestupňový systém sociálního bydlení, jehož cílem bude samostatné bydlení

Vícestupňový systém sociálního bydlení je podrobně popsán ve „Webové příručce pro sociální integraci“, dostupné na webových stránkách Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách, na adrese <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/category/16-prirucka-pro-socialni-integraci>

Vícestupňový (schodišťový) systém sociálního bydlení má motivovat pomocí nabídky lepšího bydlení nájemníky k dodržování základních dohodnutých pravidel, ať už se jedná o domovní řád či péči o děti apod. Výraznou bariérou pro dobré fungování systému v Roudnici n. L. je přetrvávající praxe, kdy jsou standardní městské byty přidělovány nejasným způsobem. Pokud tato praxe bude pokračovat, motivace v rámci vícestupňového systému nemůže fungovat.

5. Disperzní sociální byty jako protisegregační a pro-integrační nástroj

Klíčovým prvkem ve vícestupňovém systému sociálního bydlení by měly být do budoucna jednotlivé sociální byty v běžných bytových domech na různých místech města. Je třeba co nejvíce předcházet sousedským problémům a zaručit, aby se do těchto bytů dostávaly domácnosti, které nebudou způsobovat problémy v soužití. Na druhou stranu je třeba

předpokládat, že budoucí sousedé zvláště romských domácností budou na své nové sousedy uplatňovat daleko přísnější kritéria než na ostatní. Vhodná je komunitní a sociální práce i se sousedy nových nájemníků.

Byty v systému sociálního bydlení by měly být co nejvíce rozmístěné po celém městě, aby bylo možno předejít další kumulaci problému spojených se sociálním vyloučením a tvoření sociálně vyloučených lokalit.

6. Sociální byty jako cesta k ekonomické nezávislosti, či k osobnímu vlastnictví

Ve vizi sociálního bydlení je třeba mít na paměti, že cílem není získat co nejvíce klientů sociálních služeb, ale zajistit dlouhodobě udržitelné bydlení pro nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem. Některé z domácností, které v současné době usilují o městský byt, by v budoucnu mohly být schopny našetřit si na vlastní bydlení a žít samostatně bez podpory státu či samosprávy. Systém sociálního bydlení lze přizpůsobit a propojit s výstavbou a privatizací nemovitostí tak, aby nájemníci v sociálních bytech průběžně šetřili na své budoucí bydlení. V tomto ohledu se nabízí mnoho variant, například je možné po deseti či dvaceti letech sociální byt rodině nabídnout k odkoupení, či část měsíčního nájemného přímo odvádět do stavebního spoření, ze kterého se v budoucnu bude vlastnické bydlení financovat.

Inspiraci pro sociální bydlení, které v sobě spojuje prvky revitalizace segregované lokality, nese segregované nájemní bydlení a vizi bydlení v osobním vlastnictví, lze nalézt v Maďarsku:

V maďarském městě Kerecsend samospráva vybudovala a odkoupila byty a domy v nese segregovaném prostředí, které byly následně pronajaty mladým romským rodinám. Měsíční platba za byt se skládá z velmi nízkého nájemného (21 EUR) a částky, která se nájemníkovi ukládá každý měsíc na spořicí účet (58 EUR). Za 5 – 6 let bude mít nájemník našetřeny prostředky, které investuje do stavby či nákupu nového bytu (domu), a tak uvolní místo v sociálním bytu (domu) dalším nájemníkům. Současně je revitalizována segregovaná lokalita, do prací jsou zapojeni nájemníci v rámci programů aktivní politiky zaměstnanosti.³²

Obecná doporučení

Bytová politika zaměřená na nízkopříjmové domácnosti nemůže být vytržena z kontextu města, musí být součástí řádně strukturované bytové politiky, zohledňovat obecnější sociální problematiku a navazovat na komplexnější materiál, který se bude zabývat dalším rozvojem města ve střednědobém horizontu.

Bytovou problematiku nízkopříjmových domácností rovněž nelze řešit bez návazných a lehce dostupných sociálních služeb. Komplexnější zpracování souvislostí v rámci rozvojového strategického plánu pomůže také identifikovat vhodné lokality pro výstavbu, rozvoj konkrétních potřebných služeb i příležitosti pro další investory a vytváření pracovních míst. K tomu, aby se postupně řešila situace nízkopříjmových domácností, je třeba zejména:

³² *Combating Roma residential segregation, Hungary*. FRA 2009, conference edition, dostupné na adrese: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Roma-Housing-Case-Study-Hungary_en.pdf

- Vypracovat a schválit střednědobý strategický rámec rozvoje města, kde bude komplexně řešena problematika sociálně vyloučených lokalit, sociálních služeb, sociálního bydlení, volnočasových aktivit, prevence sociálně patologických jevů, inkluzivního vzdělávání a to v návaznosti na sociální a ekonomický rozvoj města.
- Vypracovat a schválit bytovou politiku, která bude zahrnovat sociální bydlení a bydlení víceetapového dostupného systému, uskutečnit pasportizaci bytového fondu.
- V rámci protidrogové politiky posílit spolupráci sociálních odborů města, škol a policie. Při přidělování bydlení zohledňovat, že drogově závislí/ či osoby s drogovou zkušeností / by měli být blízko poskytovatele sociálních služeb.
- V rámci sociální práce zahrnout práci se sousedy sociálně slabých Romů, podporovat komunitní projekty zaměřené na sousedské soužití.
- Motivovat a strukturovat potenciální žadatele o podporu sociálních bytů v Roudnici tak, aby nebyla překročena veřejná podpora. Nemusí se jednat pouze o jeden projekt, respektive žadatelem nemusí být pouze město, ale i soukromí vlastníci, či neziskové subjekty. Sociální byty by mohly/měly být součástí běžných soukromých nájemních domů, aby nedocházelo ke koncentraci sociálně slabých domácností na jednom místě ale naopak k větší integraci.
- Pokračovat v programu oddlužování zapojováním Romů a dalších sociálně vyloučených obyvatel Roudnice do veřejně prospěšných prací.
- Soustředit se na vyhledávání potenciálních lídrů místní romské komunity, k těm (byť nikoli výhradně) směřovat například různé typy vzdělávacích kurzů podporujících jejich dovednosti (manažerské, administrativní, komunikační, mediační) v práci s romskou komunitou jako takovou a v práci na budování vztahů mezi romskou komunitou a sousedy.

Role Agentury pro sociální začleňování

Role a činnost Agentury pro sociální začleňování jsou stanoveny v jejím základním dokumentu. Níže citujeme principy spolupráce a sekci bydlení:

„Agentura s respektem k místním podmínkám bude obci poskytovat poradenství a podporu nejen pro organizaci lokálního partnerství a přípravu strategického plánu, ale také jeho realizaci a další rozvoj, tj. dlouhodobě, časově neomezeně.“

„BYDLENÍ

Klíčovým principem je přeměna sociálně vyloučených lokalit ve standardní městské části či jejich případné odstranění – to vždy podle rozvojového potenciálu daného území. Agentura rovněž usiluje o prevenci vzniku nových sociálně vyloučených lokalit.

Agentura podporuje zavádění tréninkového a podporovaného bydlení, na které jsou vázány doprovodné sociální a vzdělávací programy.

Agentura podporuje princip schodišťového bydlení, který je sestaven z řetězce různě kvalitních typů bydlení od ubytovny s doprovodným programem až po standardní nájemní bydlení v běžné zástavbě, a je založen na oboustranné prostupnosti. Umožňuje, aby klient na základě platební morálky, dodržování nájemního řádu a účasti v doprovodných programech získal možnost postupu do kvalitnějšího typu bydlení.

Agentura podporuje také opatření na podporu vstupu soukromého kapitálu i neziskových organizací do revitalizace sídlišť.

Agentura podporuje revitalizaci veřejných prostor a rekonstrukce objektů s ohledem na ochranu a zlepšení kvality životního prostředí (úspory energie zateplováním domů, využití obnovitelných zdrojů energie, čističky odpadních vod aj.)

Klíčová podporovaná opatření:

- revitalizace veřejných prostor
- tréninkové a podporované bydlení s doprovodnými sociálními a vzdělávacími programy
- prostupný, schodišťový systém bydlení
- komunitní programy na zvýšení participace nájemníků v péči o bytový fond³³

Specificky může Agentura pro sociální začleňování přispět k řešení situace zejména v těchto oblastech:

- Mediace jednání mezi majitelem nemovitostí na třídě T. G. Masaryka, soc. odborem, vedením města, neziskovými organizacemi a správcovskou společností.
- Mediace jednání mezi městem Roudnice n. L. a okolními obcemi.
- Poradenství v zajišťování prostředků na činnost TSP, kteří by byli schopni pokrýt Roudnici n. L. a přilehlé obce v regionu.
- Konzultace pro vedení města, Radu města, zastupitelstvo města, pracovní skupiny (Lokální partnerství, KPSS a další) zejména v těchto oblastech:
 - Stanovení transparentních pravidel přidělování bytů pro jednotlivé kategorie nájemníků.

³³ Dokument „Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách“, dostupný na adrese <http://www.socialni-zaclenovani.cz/> (Navštíveno 12. 11. 2009)

- Vypracování a zavedení vícestupňového systému sociálního bydlení v Roudnici n. L.
 - Najmutí soukromé firmy, která bude zjišťovat nelegální užívání městských bytů.
 - Doplnění bytového fondu města o byty v soukromých bytových domech, které budou v režimu sociálního bydlení či kofinancování výstavby sociálních bytů soukromými majiteli.
 - Návazné sociální programy v sociálních bytech (asistence, mediace sousedských sporů, prevence dluhů).
 - Zajištění účasti v systému bydlení i pro domácnosti, které se již z Roudnice odstěhovaly (odstěhují).
 - Pravidla nakládání s případnými vymoženými pokutami.
- Spolupráce při vypracovávání koncepce bytové politiky města Roudnice n. L. pro roky 2010 – 2015 (příprava podkladů a doporučení, zajištění expertů, účast v pracovních skupinách). Specifický vstup k vypracování strategie bytové politiky zaměřené na nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem.
 - Motivace stávajícího majitele domů na třídě T. G. Masaryka k tomu, aby některé z bytů v domech na třídě T. G. Masaryka rekonstruoval z dotací MMR či SFRB a dále je pronajímal jako sociální byty.
 - V případě prodeje domů na třídě T. G. Masaryka třetí straně jednání s novým majitelem nemovitosti.
 - Vypracování analýzy potřeb a dopadů pro projekt domu komplexních služeb.

Návrh projektu na zlepšení soužití Romů a ne-Romů v Roudnici n. L. ze hry Future City Game³⁴

Téma hry Future City Game bylo zvoleno jako „**Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015**“. Téma vychází ze zkušenosti jiných her hraných v dalších městech Evropy a popsaných na konferenci Kreativní komunitní plánování. Hráči zde poukazovali na fakt, že pokud bylo téma příliš úzce definováno, v případě Roudnice a výzkumu by se nabízelo například „*Sociální bydlení v Roudnici nad Labem v roce 2015*“, dostávali se jednotliví hráči do slepé uličky, jelikož nedisponovali dostatečným odborným zázemím (například architektonickým, urbanistickým, technickým), které by jim pomohlo definovat širokou škálu nápadů na řešení příliš konkrétního problému města. Zároveň však nemohli v časovém rámci určeném pro průběh hry získat dostatek odborných nápadů a znalostí z vnějších zdrojů. Vzhledem ke struktuře cílové skupiny bylo proto zvoleno osobní téma, které nevyžadovalo z hlediska potenciálních účastníků žádnou specifickou odbornost, jež by se pro ně mohla stát bariérou při absolvování celého herního procesu.³⁵

Jednotlivé herní týmy definovaly problémy města Roudnice n. L. v ekonomické, ekologické, sociální a kulturní oblasti. Bydlení nízkopříjmových domácností se týká právě oblast sociální:

Sociální oblast

- **strach být večer na ulici, obzvlášť lokalita kolem garáží (Sladkovského)**
- **nechci být v holobytu (12 osob v jedné místnosti), umístění i v případech, že nedluží na nájemném**
- **problémem je úklid se sousedy – okolí a společných prostor**
- **problém kamer na chodbách (Sladkovského ulice)**
- **zima po chodbách v holobytech**
- **lidé, kteří nejsou dlužníci jsou stěhováni do holobytů**
- **malá šance nebýt v holobytu, i pokud splácí konkrétní osoba nájem**
- **u holobytů chybí obchod s potravinami**
- **chybí místo k setkání cukrárna/kavárna (pro Romy) – ale nejen pro ně – pro sousedské potkávání – komunitní centrum**
- **chybí častější spojení MHD – špatná dostupnost do města a tím případně do práce a škol**
- **Romové mají zakázaný vstup na diskotéku, do restaurací**
- **Romové jsou sestěhováváni dohromady, vzniká problém s komunikací – jsou tam jak slušní, tak nepřízřusobiví; pro slušné je to prostředí velmi demotivující**
- **rodiče kašlou na výchovu svých dětí (neučí je, co je slušné; pravidla chování etc.)**
- **nedostatek práce po škole**
- **není vyřešena otázka bydlení pro Romy**
- **není jasný důvod, proč někdo dostane byt a někdo ne**
- **netolerantní sousedé, člověk si po 20 té hodině pustí hudbu a sousedé si hned stěžují**
- **v Roudnici se nedá sehnat bydlení pro Romy**
- **znalost pouze omezeného počtu lidí (citát hráče/hráčky „známe pouze naši partu a nikoho jiného, nudíme se“)**
- **v obchodech hlídají Romy, podezřívají je, že kradou. Prodávající házejí Romy do jednoho pytle**

³⁴ Tato kapitola vychází ze Závěrečné zprávy ze hry „Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015. Future City Game. Viz přílohu B.

³⁵ Otevřená společnost, o. p. s. (2009: B9 – B10). Viz přílohu B.

- není jasné, co bude s domy na třídě T. G. Masaryka a lidmi, co tam bydlí
- problém pohledu na dlužníka uplatňován na celou rodinu/potomky („děda měl dluhy a kvůli tomu rodičům nechtějí přidělit byt“)
- policisté trestají i ty, kteří jsou nevinní
- **rozdělávání romských ghett**
- **nedostatek sportovišť pro zdravotně handicapované a sociálně slabší**
- **speciální školy pro problémovou mládež a sociálně slabší jedince**
- **malá integrace Romů, handicapovaných a sociálně slabších**
- **nedostatek terénních služeb**
- **nedostatek bydlení pro sociálně slabší³⁶**

Nápady obou týmů (týmu Romů, převážně z lokality na třídě T. G. Masaryka, ale i holobyťů, který se v průběhu obou dnů zúčastnil a týmu zástupců majoritní společnosti) kopírují výsek aktuální problematiky řešené ve městě Roudnice nad Labem jako celku. První z nich, Tým dětského a mládežnického romského fotbalového týmu, představuje možnost zapojení vyčleněných lidí z lokalit na třídě T. G. Masaryka i dalších lokalit do života města tak, aby měli šanci fungovat jako „řádní občané“, zároveň však reprezentuje také prevenci proti sociálně patologickým jevům, s nimiž se komunita potýká, mj. s problematikou drog, a v neposlední řadě představuje též nástroj komunikace s majoritní společností, jako možný mediátor setkávání romské a ne-romské populace ve městě. Druhý nápad – Komunitně sociální centrum v roudnickém zámku – pak zohledňuje, kromě aspektu kulturně vzdělávacího (převážně prezentovaného představiteli města) také aspekt sociální, zacílený na potřeby směřující např. ke komunitnímu setkávání občanů všech generací, přístupu pro handicapované, či rozšíření možností pro začínající umělce.

Fotbal jako rozvojový prvek komunity a nástroj sociální integrace

Fotbal je díky své enormní popularitě a sociálně-integračnímu potenciálu využíván jako nástroj k rozvojovým projektům a práci s mládeží po celém světě. Globální platforma fotbalově-rozvojových projektů [Streetfootballworld](http://Streetfootballworld.org) sdružuje kolem 80 projektů z 5 kontinentů.

Název	Podrobný popis
Vítězný nápad Projekt dětského romského fotbalového týmu v Roudnici nad Labem	Modrý tým Projekt dětského a mládežnického romského fotbalového týmu v Roudnici nad Labem chce nabídnout pro děti z romské komunity alternativu pro využití volného času. Projekt definuje přínosy pro rodiče romských dětí, jakými je smysluplné využití volného času dětí, zlepšení jejich fyzické kondice prostřednictvím sportovních aktivit. Dále vidí sport jako prevenci proti sociálně patologickým jevům, jakými je například užívání drog, s nimiž se v současné době romská komunita potýká. V neposlední řadě chce tento nápad být také cestou k navázání nových kontaktů a vztahů ať již mezi Romy navzájem či mezi Romy a majoritním obyvatelstvem. Pro obyvatele města Roudnice nad Labem chce projekt nabídnout možnost návštěvy fotbalových zápasů; bližšího

³⁶ Otevřená společnost, o. p. s. (2009: B11 – B12). Viz přílohu B.

Název	Podrobný popis												
	poznání romské komunity jako komunity, která dovede být aktivní. Důležitým aspektem projektu je také vzájemné poznání romských a ne-romských dětí v prostředí sportovního klání a navázání možných vzájemných kontaktů. Romský fotbalový klub chce být také reprezentantem města na sportovních utkáních. V rámci projektových aktivit byli jmenovitě navrženi jednotliví hráči (celkem 34 jmen) pro romský fotbalový tým a to v následujících kategoriích: • Mladší žáci ve věku od 5 ti do 9 ti let • Mladší a starší dorost od 10 ti do 18 ti let Jako optimální časový rozvrh (závisející na dostupnosti fotbalového hřiště kombinovaný se školní docházkou jednotlivých hráčů) byl navržen rozvrh • Mladší žáci 5 – 9 let (úterý – čtvrtek od 14 h do 15.30 h) • Dorost mladší a starší (úterý – čtvrtek od 16 h do 18 h) V testovací části hry FCG ověřili hráči, že optimální by pro jejich potřeby bylo fotbalové hřiště ve Vědomicích, kde si předběžně domluvili schůzku se správcem hřiště panem Sekerou. Uvažována byla také hřiště Pod Lípou či hřiště Zemědělské školy. U hřiště v Podluskách zjistil modrý tým, že se bude rušit. Z hlediska finančního zajištění činnosti Romského fotbalového týmu byl zpracován předběžný rozpočet, který je však nutno podrobněji propracovat a to v následujícím složení: Výdaje: <table> <tr> <td>15 rozlišováků</td><td>1500–2000 Kč</td></tr> <tr> <td>Nájem hřiště měsíčně cca 32 hodin</td><td></td></tr> <tr> <td>15 míčů cca</td><td>15 × 250 Kč</td></tr> <tr> <td>(možnost sponzorsky)</td><td></td></tr> <tr> <td>4 míče zápas a cca 800 Kč</td><td>4 × 800 Kč</td></tr> <tr> <td>10 kusů kužele a 70 Kč za kus</td><td>700 Kč</td></tr> </table> Příjmy: Příspěvky od rodičů: 100 Kč za jedno dítě/měsíčně pokud je více dětí 150 až 200 Kč s ohledem na rodinný rozpočet Členové modrého týmu se také zamýšleli nad možnými sponzory činnosti romského fotbalového týmu s tím, že přišli s následujícími	15 rozlišováků	1500–2000 Kč	Nájem hřiště měsíčně cca 32 hodin		15 míčů cca	15 × 250 Kč	(možnost sponzorsky)		4 míče zápas a cca 800 Kč	4 × 800 Kč	10 kusů kužele a 70 Kč za kus	700 Kč
15 rozlišováků	1500–2000 Kč												
Nájem hřiště měsíčně cca 32 hodin													
15 míčů cca	15 × 250 Kč												
(možnost sponzorsky)													
4 míče zápas a cca 800 Kč	4 × 800 Kč												
10 kusů kužele a 70 Kč za kus	700 Kč												

Název	Podrobný popis
	nápady, koho by bylo možné oslovit ze soukromých osob, firem nebo institucí: - město Roudnice - Ústecký kraj - Deli Lovosice - pan Ivan Veselý - Soros Foundation - podnikatel pan Horáček, občan města Roudnice nad Labem Trenérem a trenérkou romského fotbalového týmu by se stal pan Robert Stojka a paní Lucie Kotlárová, jejichž zodpovědnost by spočívala např. v registraci týmu u ČSTV, zajištění každotýdenních tréninků týmu, organizaci zápasů, spolupráci s dalšími týmy etc.³⁷

³⁷ Otevřená společnost, o. p. s. (2009: B17 – B18). Viz přílohu B.

Dostupné zdroje financování

Ministerstvo pro místní rozvoj: Program výstavby podporovaných bytů pro rok 2010

Datum podání žádostí o podporu na rok 2010: 2. února 2010

Cílová skupina: m. j. osoby, které v důsledku nepříznivých životních okolností nemají přístup k bydlení a jsou schopné plnit povinnosti vyplývající z nájemního vztahu

Příjemce podpory: obec

Výše podpory: 550 000,- Kč na nově vystavěný vstupní byt; 250 000,- Kč na úpravu bytu na vstupní byt

Omezení: Součet všech veřejných podpor poskytnutých žadateli podle „Dočasného rámce“ a pravidla „de minimis“ nesmí v období od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2010 přesáhnout mezní hodnotu v Kč odpovídající 500 000 EUR.

Další informace: „Podprogram Podpora výstavby podporovaných bytů pro rok 2010“ na webu MMR <http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=83ed218a-09d5-4cf7-82ec-67a18eaff155>

Státní fond rozvoje bydlení – Výstavba sociálních bytů

Datum podání žádostí o podporu na rok 2010: zatím není vyhlášeno, v roce 2009 byly přijímány žádosti do 15. října

Cílová skupina: příjemci opakovaných dávek v hmotné nouzi nebo osoby vymezené limitem čistého příjmu v závislosti na velikosti domácnosti

Příjemce podpory: obec, fyzická osoba, právnická osoba

Výše podpory: 6 500,- Kč/m² (nová výstavba), a 5 500,- Kč/m² (stavební úpravy). Max. 30 % celkových investičních nákladů na výstavbu podporovaných sociálních bytů.

Omezení: Součet všech veřejných podpor poskytnutých žadateli podle „Dočasného rámce“ a pravidla „de minimis“ nesmí v období od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2010 přesáhnout mezní hodnotu v Kč odpovídající 500 000 EUR.

Další informace: „Výstavba sociálních bytů“ na webu SFRB: <http://www.sfrb.cz/programy-a-podpory/vystavba-socialnich-bytu>

IOP38 3.1b - Zajištění dostupnosti sociálních služeb ve vybraných sociálně vyloučených romských lokalitách, které umožní integraci cílových skupin do společnosti a na trh práce

Datum podání žádostí o podporu na rok 2010: není omezeno, hodnotící komise se schází 24. 2. 2010. Projekty je možné předkládat do 30. června 2013.

Cílová skupina: obyvatelé sociálně vyloučených romských lokalit

Podporované služby:

- odborné sociální poradenství – ambulantní, terénní forma poskytování sociální služby,
- nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – ambulantní, popřípadě terénní forma poskytování sociální služby,
- sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi – terénní, popřípadě ambulantní forma poskytování sociální služby,
- terénní programy – terénní forma poskytování sociální služby,
- sociální rehabilitace – terénní, ambulantní forma poskytování sociální služby,
- krizová pomoc – terénní, ambulantní, pobytová forma poskytování sociální služby,
- kontaktní centra – ambulantní, popřípadě terénní forma poskytování sociální služby,
- **domy na půl cesty – pobytová forma poskytování sociální služby,**
- **azylové domy – pobytová forma poskytování sociální služby,**
- raná péče – terénní forma poskytování sociální služby,
- **podpora samostatného bydlení – terénní forma poskytování sociální služby,**
- pečovatelská služba – terénní forma poskytování sociální služby.

Příjemce podpory: obec, svazek obcí, nestátní neziskové organizace

Výše podpory: 500 tis. – 20 mil. Kč

Další informace: „Výzva - oblast intervence 3.1, aktivita b) investiční podpora příslušníků sociálně vyloučených romských lokalit/komunit“ na webu MPSV: <http://www.mpsv.cz/cs/7613>

³⁸ Integrovaný operační program

Použité zdroje

Publikace

"Grygar, J. (2009): Řešení bytové situace Romů v Roudnici nad Labem v letech 1988–2009. Analýza bytových politik ve vztahu k nájemníkům domů č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě T. G. Masaryka. Praha: Otevřená společnost (viz přílohu A)

Člověk v tísni, o. p. s. (2008): *Situační analýza romské populace v Roudnici nad Labem*. Praha: Úřad vlády; Dostupné na: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/category/9-roudnice-nad-labem?download=8%3Asiruacni-analyza> (Navštíveno 22. 11. 2009)

Člověk v tísni, o. p. s.: *Znojmo: zkusíme to jinak*; Dostupný na adrese: <http://clovekvtsni.cz/index2.php?id=216&idArt=1114>; (Navštíveno 22. 11. 2009)

GAC. 2006. *Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR*. Dostupné na: <http://www.esfcr.cz/mapa>

Hrubá (2009): *Právo na rovný přístup k přiměřenému bydlení*. Úřad vlády. Dostupný na adrese: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/category/14-dokumenty?download=11%3Apravo-na-rovny-pristup-k-primerenemu-bydleni> (Navštíveno 22. 11. 2009)

MěÚ Roudnice n. L. (2007): *Koncepce romské integrace na období let 2007 – 2008*; zpracovala Monika Legnerová

Otevřená společnost, o. p. s. (2009): *Závěrečná zpráva ze hry: Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015*. (viz přílohu B)

RAXEN National Focal Point (2009): *Combating Roma residential segregation, Hungary*. FRA 2009, conference edition, dostupné na adrese: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Roma-Housing-Case-Study-Hungary_en.pdf; (Navštíveno 22. 11. 2009)

RAXEN National Focal Point (2009): *Housing Conditions of Roma and Travellers, Thematic Study, Czech Republic*. Dostupné na: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/RAXEN-Roma%20Housing-CzechRepublic_en.pdf; (Navštíveno 22. 11. 2009)

Ripka, Š.: Lokalita Břeclav. in: Kašparová, I., Ripka, Š., Sidiropolu Janků, K. eds. (2008): *Dlouhodobý monitoring situace sociálně vyloučených romských komunit. Moravské lokality*. Praha: Úřad vlády ČR.

Internetové stránky

Webové stránky Agentury pro sociální začleňování: <http://www.socialni-zaclenovani.cz>

Webové stránky Českého statistického úřadu: www.czso.cz

Webové stránky města Roudnice nad Labem: www.roudnice.cz

Webové stránky Ministerstva pro místní rozvoj: www.mmr.cz

Webové stránky o. s. Společně pro změny: <http://www.spolecneprozmeny.cz/>

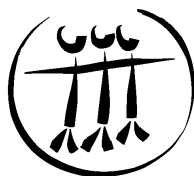
Webové stránky Státního fondu rozvoje bydlení: www.sfrb.cz

Další zdroje

Projekt pro vybudování domu komplexních služeb, zpracovala Bc. Monika Legnerová.

Rozhovory a přepisy rozhovorů pořízené v rámci výzkumu J. Grygara. Pro přehled rozhovorů viz Příloha A; Seznam rozhovorů

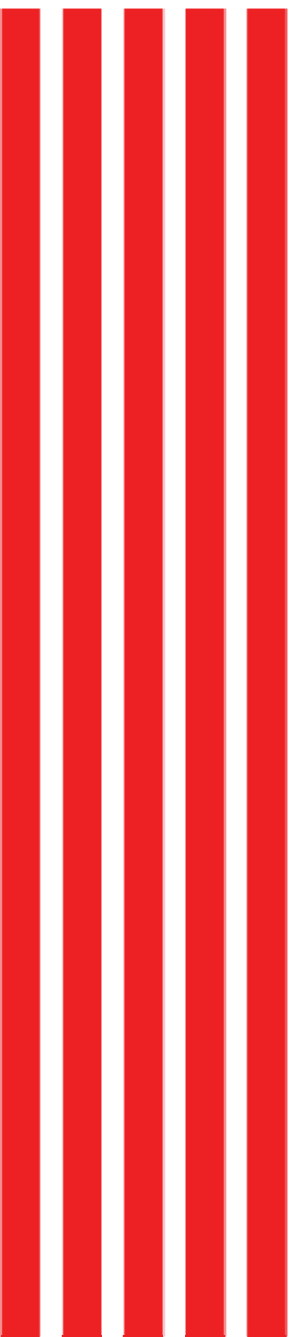
Usnesení Zastupitelstva Roudnice n. L. z 2. 4. 2009

Otevřená společnost, o. p. s.

**ŘEŠENÍ BYTOVÉ SITUACE ROMŮ V ROUDNICI
NAD LABEM V LETECH 1988–2009.
ANALÝZA BYTOVÝCH POLITIK VE VZTAHU
K NÁJEMNÍKŮM DOMŮ Č. P. 1470, 1492
A 1502 NA TŘÍDĚ T. G. MASARYKA**

Jakub Grygar

Autor: Jakub Grygar

Zadavatel: Otevřená společnost, o. p. s.

Odborné posouzení textu: Jan Snopek, Irena Kašparová

Jazykové korektury: Jitka Hrušková, Šárka Mesanyová

Výzkum proběhl od 1. července do 20. září 2009.

Poděkování

Text, který se dostává čtenáři do rukou, není výsledkem práce pouze samotného autora. V různých fázích vzniku jeho kapitoly, podpůrnou argumentaci a směřování ovlivnily diskuse, které jsem mohl vést se svými kolegy a přáteli. Za technickou pomoc při realizaci výzkumu, trpělivost při objasňování právních otázek popisovaných v textu a promýšlení jejich souvislostí děkuji Haně Nevřalové. Výsledný tvar textu v mnohém ovlivnily rozhovory, které jsem nyní i v minulých letech mohl vést o sociálněvědním výzkumu s Terezou Stöckelovou. Její komentáře a poznámky k pracovní verzi textu mi pak byly vodítkem i oporou při rozvíjení mnoha zde obsažených tezí. Za poskytnutou zpětnou vazbu děkuji kolegovi Štěpánu Ripkovi z Otevřené společnosti o. p. s., který mne k tomuto výzkumu přizval a na cestách do Roudnice n. L. často doprovázel. V mnohém mi pomohl i rozhovor nad textem, který se mnou vedl můj kolega Karel Čada. Svůj dík chci vyjádřit i oběma recenzentům, Ireně Kašparové a Janu Snopkovi. V krátkém čase, který měli k dispozici, mi dodali více podnětů, než kolik jsem nakonec byl schopen zohlednit ve výsledné podobě textu. Nakonec bych rád poděkoval a vyjádřil respekt všem obyvatelům Roudnice n. L., kteří se se mnou dělili o své znalosti a zkušenosti se soužitím Romů a ne-Romů v jejich městě. Zvláštní poděkování zde patří především paní Monice Legnerové z odboru sociálních a zdravotních věcí MěÚ Roudnice n. L., jejíž pomoc při získávání podkladů pro zpracování tohoto textu mi opět připomněla, jak moc závisí výsledky sociálněvědního výzkumu na ochotě druhých se nám – výzkumníkům – věnovat. Samotný výzkum probíhal v Roudnici n. L. v době, kdy mnozí z mých průvodců krajinou bytové a integrační politiky tohoto města pocítovali obavy z možných dopadů jejich účasti na výzkumu na jejich práci a osobní život. Tyto obavy neberu na lehkou váhu. I to je jeden z důvodů, proč na stránkách tohoto textu nevystupují mnozí obyvatelé Roudnice n. L. pod vlastními jmény. Za zcela samozřejmý nepokládám ani jejich zájem o zpracovávané otázky. V době, kdy se v české společnosti diskutuje téma sociální solidarity především v souvislosti se „zneužíváním sociálních dávek“ a soužitím s „nepřízpůsobivými občany“ a kdy narůstá frustrace a skepse z toho, že dosavadní politické kroky nepřinesly očekávaný rychlý efekt, jsou taková setkání stále cennější.

Obsah

I. Úvod	5
Teoretický přístup a přesahy textu	6
Charakteristika terénu a dat	7
Povaha a struktura textu	9
Měňavka v Roudnici n. L.	10
II. Místo pro Romy. Od politiky segregace k diskursu nouze	12
Období 1988 – 1990: institucionalizovaná segregace	14
Holobyty a diskurz nouze, 1990 – 2008	17
III. Ětos participace a politika podřizování	21
Regionální sdružení Dženo – Roudnice n. L.	22
Angažmá občanského sdružení Spolu-CZ	25
Projekt dobrovolné práce dlužníků nájemného pro město	31
Participací k podřízení	32
IV. Koncepce řešení situace na třídě T. G. Masaryka	34
Matkova koncepce	35
Koncepce předchozího vedení města	38
Srovnání obou koncepcí	41
V. Prodej domů na třídě T. G. Masaryka	42
Paralelní plány	42
Evidence nespokojenosti	44
Rozhodnutí o prodeji	45
Návštěva ministra Michaela Kocába	46
Setkání obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka s místostarostou Lubošem Matkem	48
Jednání Zastupitelstva a prodej domů na třídě T. G. Masaryka	49
Smlouva o převodu nemovitostí	53
VI. Podoby odpovídajících bytových náhrad	56
Odpovídající bytové náhrady dle BIALBI Bytové domy s. r. o.	56
Odpovídající bytové náhrady dle obyvatel	60
Odpovídající bytová náhrada – nový dům na Sladkovského ulici	63
VII. Závěr	67
Sociální vyčlenění jako sociální koheze	67
Identifikace klíčových aktérů a jejich konsenzus	70
Míra „závažnosti“ a „trvalosti“ přijatého sociotechnického řešení a jeho efektivita	73
Kontrola faktorů, které ovlivňují realizovatelnost preferované koncepce	74
Širší ekologický a prostorový rozměr realizovaných řešení	75
Privatizace odpovědnosti a její limity	75
Alternativy dalšího vývoje	77
Literatura a prameny	79
Seznam prostudovaných dokumentů	81
Seznam výzkumných rozhovorů	83
Seznam fyzických a právnických osob vystupujících v textu	85
Právnické osoby	85
Fyzické osoby	85
Mapa města	87
O autorovi	88

I. Úvod

Když počátkem února 2009 schválili zastupitelé města Roudnice n. L. prodej domů č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě T. G. Masaryka (dále jen domů na třídě T. G. Masaryka) obývaných chudými zadluženými nájemníky soukromému majiteli, nevzbudila tato událost žádnou větší mediální odezvu. Informaci o prodeji domů obývaných převážně Romy, vůči nimž mělo město pohledávky dosahující výše téměř sedmi set tisíc korun, si vedle informačních kanálů MěÚ Roudnice n. L. podrobněji všiml pouze regionální *Litoměřický deník*. Ve srovnání s tím, jaký zájem veřejnosti vzbudily o tři roky dříve kroky tehdejšího starosty Vsetína Jiřího Čunka, které vedly k vystěhování romských obyvatel za hranice města, nebo s pozorností, která byla na jaře 2009 věnována postupu primátorky Chomutova Ivany Řápkové vůči převážně romským dlužníkům, zmíněný akt roudnických zastupitelů zcela zapadl. Jako by prodej tří domů obývaných zadluženými domácnostmi s nízkými příjmy soukromému majiteli nijak nerezonoval s tím, co česká veřejnost vnímá jako problematické či sporné, jako téma, kterému je potřeba věnovat pozornost a vést o něm diskusi.

Mediální nepřitažlivost prodeje tří domů se 40 plně obsazenými byty, jejichž nájemníci mají výrazně snížené možnosti samostatného nalezení dlouhodobě udržitelného náhradního bydlení, přitom ostře kontrastuje s pozorností, kterou tento prodej vzbudil mezi obyvateli města, především pak mezi těmi, kteří žijí v blízkém sousedství prodaných domů. Ti již dlouhou dobu opakovaně upozorňovali na problémové soužití s jejich obyvateli. Stížnosti na hluk a vandalismus, přičítaný nájemníkům těchto domů, se v průběhu posledních deseti až patnácti let staly nedílnou součástí agendy, kterou se na svých zasedáních zabývali roudničtí radní. Rozhodnutí o prodeji těchto městem vlastněných domů, které počátkem dubna 2009 přijalo zastupitelstvo města, tak mělo vyřešit naráz dva problémy. Prodej domů měl otevřít cestu k jejich rychlé rekonstrukci, kterou již všechny tři domy výrazně potřebovaly. Zároveň měl tento prodej vedlejší efekt: uvolnit byty pro plánovanou rekonstrukci a vyřešit i příčinu stížností na kvalitu života v dané lokalitě. Spolu s rekonstrukcí domů ve špatném technickém stavu má dojít k rekonstrukci ekologického a sociálního prostředí. Ke zatraktivnění lokality v širším centru města dojde tak, že mnohé, co do tohoto urbanistického celku nepatří – staré neopravené domy a „problémoví občané“ –, bude soukromým majitelem buď náležitě transformováno, nebo vymístěno.

Povaha a velikost problému, na který prodej domů na Třídě T. G. Masaryka reaguje, v sobě zahrnuje spektrum různých témat, z nichž pouze malá část je úzce vázána na konkrétní lokální kontext. V případě prodeje domů na třídě T. G. Masaryka nemáme co do činění „pouze“ s – do konkrétního času vsazeným – pokusem Roudničanů vypořádat se s nepříznivou situací. Případ prodeje těchto domů podhaluje i něco mnohem obecnějšího. Zviditelňuje situace, představy a postoje, které jsou v mnohém přítomné i na jiných místech v České republice. To je také důvodem, proč se roudnické kauze nedostalo v celostátních médiích větší pozornosti: ta situace je prostě – viděno pohledem zvenčí – zcela banální. Zviditelnění situací, představ a postojů, které jsou nám jako členům jedné společnosti důvěrně známé, bylo také tím, co vzbuzovalo velikost a závaznost očekávání, spojených s představou, že prodej domů soukromému majiteli vyřeší většinu problémů v lokalitě.

Očekávání, která prodej domů č. p. 1492, 1470 a 1502 v Roudnici n. L. vzbuzoval, byla samozřejmě různá. Bez ohledu na to, zda šlo o má očekávání výzkumníka, kontraktovaného na vypracování této zprávy, očekávání nájemníků těchto domů, jejich ne-romských sousedů, zastupitelů města a vlastně i nového majitele domů, se všechna v jednom protínají. Všichni zde vystupují s vědomím, že se dotýkají otázek spojených s porozuměním takovým tématům, jakými jsou spravedlnost, sociální solidarita nebo podmínky a limity osobní odpovědnosti a ekonomické

racionality. Odpovědi, které na tyto otázky potom nabízeli, předznamenávají i návrhy sociotechnického řešení.

Teoretický přístup a přesahy textu

Pojem sociotechnické řešení zde poukazuje na důležitou skutečnost, se kterou bude čtenář konfrontován v průběhu četby celého textu. Na to, že v pozadí jakéhokoli praktického kroku (prodej domu, přidělení městského bytu, zřízení pozice terénního sociálního pracovníka, rozhodnutí o rozsahu a podmínkách privatizace bytového fondu, podmínek nutných k odpracování dluhu...) stojí nějaká – byť ne nutně verbalizovaná či v konkrétním dokumentu zhmotněná – představa o žádoucím uspořádání společnosti. V tomto ohledu pak můžeme nalézt podobnosti mezi takovým jednáním, jako je například instalace průmyslových kamer monitorujících situaci v okolí domů na třídě T. G. Masaryka, pojmenováním oblasti jako „sociálně vyloučená lokalita“ a mezi nevolí podrobit se disciplíně, která by jednotlivce zbavila označení typu „sociálně nepřizpůsobivého občana“. Za každou dílčí realizací všech těchto tří popsanych kroků (např. přenášení snímaného obrazu do služebny Městské policie, zanesení domů č. p. 1470, 1492 a 1502 do tzv. Gabalovy zprávy¹, preferencí práce „na černo“ před snahou zapojit se do formální ekonomiky i za cenu změny bydliště) stojí určitá představa o tom, co je správné či žádoucí a jak toho dosáhnout. Všechny tyto akty jsou pak nástrojem, který má napomoci tyto představy uskutečňovat.

Jednou z hlavních epistemologických a teoretických premis, která předcházela sepsání této zprávy, bylo přesvědčení, že nelze úspěšně porozumět sociálnímu jednání tak, že se soustředíme výlučně na to, jaký mají jednotliví aktéři kauzy² „názor“, „představu“ či „porozumění“ sledované situaci. Znalost těchto věcí je sice důležitá, ale sama o sobě nestačí. Musíme se zabývat názory, představami jednotlivých aktérů a tomu, jak rozumí studovaným situacím i ve vztahu k jejich materializovaným projevům. Nejde pouze o to, jaké představy a vize tyto aktéři mají, ale také (především) o to, jak jsou přítomny v konkrétních krocích: v dokumentech sociální politiky, stavebních projektech, územním plánu, investicích do bytového fondu a podobně. Řečeno jazykem sociálních věd, v předkládaném textu se nesoustředím na (mentální) reprezentace výše popsanych problémů, ale spíše na jejich – různě úspěšná – zhmotnění.

Takto teoreticky ukotvená analýza mapuje: 1) politiku města Roudnice n. L., která vedly k obsazení domů č. p. 1492, 1470 a 1502 na třídě T. G. Masaryka stávajícími nájemníky; 2) problémy, na které Zastupitelstvo města Roudnice n. L. prodejem těchto domů soukromému vlastníkovi reagovalo; 3) širší okolnosti prodeje domů soukromému vlastníkovi; a 4) případy domácností, které se v důsledku prodeje vystěhovaly.

Text vznikl jako součást zakázky Úřadu vlády ČR - Odboru pro sociální začleňování v romských lokalitách (Agentura)³ udělené o. p. s. Otevřená společnost; z prostředků tohoto odboru byl také plně hrazen sběr materiálů k tomuto textu a jeho vznik. Primárně mají předkládané informace posloužit Otevřené společnosti o. p. s. jako podklad pro návrh dlouhodobě udržitelného modelu bydlení pro nízkopříjmové domácnosti, především pak pro nájemníky domů č. p. 1470, 1492 a

¹ Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti. Gabal Analysis & Consulting, 2006. Informace přímo k Roudnici nad Labem jsou dostupné v interaktivní mapě na http://www.esfcr.cz/mapa/int_us6_21_1.html.

² Zde především zastupitelé a radní města Roudnice n. L., úředníci MěÚ Roudnice n. L. a nájemníci bytů v domech č. p. 1470, 1492 a 1502.

³ V textu je dále užíváno rozšířenější alternativní pojmenování tohoto odboru: Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách.

1502. Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách tímto zadáním reaguje na aktuální situaci ve městě, které je jednou z 12 pilotních lokalit zapojených do programu Lokálního partnerství.⁴

Čtenář může číst text vícerym způsobem. Za prvé může k textu přistupovat jako k uspořádanému přehledu informací, o který by opřel své rozhodování na poli bytové politiky. Příklady vzájemného potýkání se Města Roudnice n. L. s obyvateli prodaných domů na Třídě T. G. Masaryka nejsou jen dlouhým seznamem úspěchů a neúspěchů, lepších a horších zkušeností, které spolu Roudničané v posledních dvaceti letech učinili. Jednotlivé představené bytové politiky jsou něčím víc, než příkladem dobré či špatné praxe. Text ukazuje vnitřní soudržnost často protichůdných rozhodnutí města na poli bytové politiky vůči obyvatelům domů na třídě T. G. Masaryka. Takto se ke čtenáři dostává také vysvětlení prodeje domů č. p. 1470, 1492 a 1502, které není postaveno pouze na argumentu vůle (domy byly prodány, protože si to přáli zastupitelé; k prodeji domů došlo z toho důvodu, že jejich nájemníci se dlouhodobě odmítali podřídit normám společnosti). Prodej domů na Třídě T. G. Masaryka je představen jako výsledek procesu, ve kterém se vzájemně ovlivňují nejenom přání a vize, ale i reálné možnosti jejich praktické proveditelnosti. Každá příští koncepce dlouhodobě udržitelného bydlení pro tuto cílovou skupinu bude muset vzít obě tyto skutečnosti v úvahu. Za druhé může čtenář číst text i jako popis jednotlivých kroků města na poli bytových politik, které v průběhu let s různou intenzitou reagovaly na bytovou situaci rovněž proměnlivě zacílených skupin: chudých, sociálně znevýhodněných nebo Romů. V tomto ohledu přináší text zprávu o tom, jak a za pomoci jakých nástrojů (označování, vztahování...) se vzájemně ovlivňují praktiky označování, řízení a sociálního a prostorového začleňování / vyčleňování. Za třetí může být text čten i jako analýza toho, jak se širší institucionální transformace v ČR odrážela v bytových politikách města Roudnice n. L. a jak otevírala či uzavírala nájemníkům domů na třídě T. G. Masaryka šance vymanit se ze své situace.

Text je napsán tak, aby toto trojí čtení umožnil. Aby tato tři zmiňovaná čtení textu byla vůbec možná, musela být studie sestavena tak, aby se zaměřovala na detail. Právě toto charakteristické zacílení na detail umožňuje, jak se domnívám, s textem pracovat, zároveň jako s podkladem pro konkrétní rozhodnutí na poli bytové politiky v Roudnici n. L. a jako s příspěvkem do obecněji vedené diskuse o mechanismech a podobách sociálního a prostorového začleňování/vyčleňování v ČR. V Roudnici n. L. se totiž nesetkáváme pouze s lokálním problémem, který by svým významem i povahou nepřesahoval hranice města, jak by se mohlo zdát na základě absence širší mediální pozornosti věnované prodeji bytů na Třídě T. G. Masaryka. Naopak. Podobně jako v jiných městech v ČR, i v Roudnici n. L. máme co do činění s projevem historicky založených mechanismů sociální (třídní) kontroly, která je zhmotněna v geografii města. Zacílení na detail, které text předkládá, umožňuje čtenáři nahlédnout, že „sociálně vyloučená lokalita“ na třídě T. G. Masaryka není v tomto ohledu žádnou anomálií. „Zahlčení“ detaily by se možná mohlo zdát jako argumentačně nevhodné a bráníci jasnému, strukturovanému pojmenování hlavních problémů, na které se chce text v souladu se svým zadáním soustředit. Domnívám se, že pravý opak je pravdou. Jsem přesvědčen o tom, že přinést poznání o obecnějších společenských jevech může především přístup, který podrobně zohlední lokální situaci a její strukturální souvislosti v širším mocenském rozložení.

Charakteristika terénu a dat

Předkládaný text vychází především z veřejně dostupných dat. Informace jsem čerpal z usnesení Rady a Zastupitelstva města Roudnice n. L., z *Roudnických novin*, hlavního informačního kanálu MěÚ Roudnice n. L., ze zpřístupněných dokumentů na webových stránkách města Roudnice n. L., z archivních materiálů bytové komise MěNV Roudnice n. L., spravovaných

⁴ Vedle Roudnice nad L. jsou do tohoto programu zařazeny ještě následující obce: Brno, Broumov, Břeclav, Holešov, Cheb, Most, Ostrava, Přerov, Šluknov a Ústí n. L. Poslední lokalitu tvoří region Jesenicko. V současné době probíhají jednání o vstupu do programu Lokálního partnerství s městem Litvínov.

okresním archivem v Litoměřicích. Důležitým zdrojem informací mi byly interní dokumenty Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Roudnice n. L., jako zápisy z jednání různých poradních a pracovních orgánů. Důležitými se ukázaly materiály, které s vazbou na situaci v Roudnici n. L. vyprodukovaly různé nevládní neziskové organizace.⁵ Spíše ilustrativní a do širšího kontextu uváděcí funkci mi plnily analýzy zpracované jinými kolegy, kteří at' již přímo pro MěÚ Roudnice n. L. nebo pro Agenturu pro sociální začleňování v romských lokalitách vypracovávali v průběhu posledních let různé expertní studie, které se nějakým způsobem vztahovaly i k přítomnosti Romů v Roudnici n. L.⁶

S oporou v takto získaných informacích jsem poté vedl výzkumné rozhovory s těmi aktéry, jejichž angažmá a pohled na řešení bytové situace roudnických Romů se ukázaly být v průběhu studovaného období klíčovými. Osoby, s nimiž jsem na toto téma vedl rozhovory, lze rozdělit do skupin, které korespondují s pozicemi a možnostmi účinného angažování se v našem tématu. Vedle vybraných představitelů politické reprezentace města (radních, zastupitelů) jsem vedl rozhovory i s úředníky a úřednicemi MěÚ Roudnice n. L. a představiteli a pracovníky nevládních neziskových organizací, které nyní, či v minulosti v Roudnici n. L. působily (pro podrobnou informaci viz přílohu Seznam výzkumných rozhovorů). Důležitým zdrojem informací se stal i rozhovor se zástupkyní nového vlastníka domů na třídě T. G. Masaryka, JUDr. Hanou Lukešovou, jednatelkou společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. Přínos rozhovorů se všemi těmito aktéry byl především dvojího druhu. Rozhovory umožnily zahrnout do analýzy osobní zkušenosti těch, kteří se na řešení bytové situace nájemníků domů č. p. 1470, 1492 a 1502 podíleli či doposud podílejí. Zároveň mluvčím umožnily artikulovat jejich politickou vizi: představu o kýženém stavu, k němuž by měly jednotlivé dílčí kroky na poli zajištění bydlení pro nájemníky těchto domů směřovat.

Tato konfrontace pohledu zmiňovaných informátorů s informacemi, které jsou obsaženy ve studovaných písemných dokumentech, mimo jiné zviditelnila limity „archeologického“ studia, vycházejícího pouze z analýzy písemných dokumentů.⁷ Jazyk písemných dokumentů je ze své podstaty fragmentární a porozumět mu v intenci zapisovatele (a předpokládejme, že i adresátů) vyžaduje jistou míru členského vědění, znalost specifického jazykového kódu. Studium dokumentů produkovaných NNO, usnesení z jednání rady či zastupitelstva, nebo studium zápisů z pracovních porad některého z odborů MěÚ může pro akademika představovat podobnou objevitelskou výpravu do *terra incognita*, jaká může čekat na ty čtenáře této zprávy, kteří běžně nepracují s odborným akademickým jazykem a jím ovlivněným viděním a uchopením problému. Nejenom obsahy rozhovorů s výše zmíněnými aktéry, ale i jejich mocenské konstelace odrážejí a kondenzují v sobě vše, co je popisováno v učebnicích kvalitativního výzkumu jako situovanost výzkumníka v terénu. Situovanost, která odráží očekávání, jež jsem ve vztahu ke svému působení v Roudnici n. L. cítil. Nejčitelnější – protože také nejexplicitnější – byla tato očekávání vůči mému působení cítit ze strany nájemníků domů na Třídě T. G. Masaryka. Prodej a vystěhovávání nájemníků z domů na třídě T. G. Masaryka se v obecném porozumění (jak jsem měl možnost jej zachytit při setkávání s Roudničany) stává nejenom konkrétním v čase a lokálním kontextu ukotveným technickým krokem města a nového majitele společnosti BIALBI Bytové domy s.r.o. vedoucím k vyřešení jednoho konkrétního problému. Tento prodej a vystěhovávání je také

⁵ o. s. Horizonty (dříve o. s. Spolu-CZ), o. s. TIMUR, o. s. Naděje, Farní charita Roudnice n. L.

⁶ Průša, Ladislav et. al. 1998. *Sociálnědemografická analýza a prognóza Podřipského regionu*. Praha: Socioklub;

Brož, Miroslav. 2008. *Situční analýza romské populace v Roudnici n. L.* Praha: Člověk v tísni; Bareš, Pavel / Jeřábková, Věra / Průša, Ladislav / Soukup, Tomáš. 2009. *Sociálně demografická analýza Roudnice n. L. jako obce s rozšířenou působností*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.; Novák, Josef. 2008. *Spokojenost obyvatel s místním společenstvím v Roudnici n. L.* Praha: Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj.

⁷ Příkladem toho, jak zavádějící může být čtení strohých zápisů z usnesení rady či zastupitelstva města bez znalosti širšího kontextu, je mé neporozumění zápisu Usnesení MěR ze dne 1. 6. 2009. Na to, že zde uvedená věta, že MěR „vyslovuje nesouhlas se zřízením obytné zóny v ulici Sladkovského“, se týká dopravního značení, jsem musel být upozorněn až v průběhu výzkumného rozhovoru s Lubošem Matkem.

symbolickým aktem ve vlastním slova smyslu. Je jak *modelem pro něco* (modelovou situací, jak řešit konkrétní problém), tak i *modelem něčeho* (zhmotněním jedné vize, když už ne ideálního, tak alespoň možného soužití Romů a ne-Romů).⁸

Snad nejsilněji jsem vnímal tuto svou situovanost při setkávání a během rozhovorů s vybranými roudnickými Romy a obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka, s nimiž jsem přišel v průběhu sběru dat do styku. Byli to především tito lidé, jejichž vlastní manévrovací prostor byl v nově vzniklé situaci výrazně omezen – a permanentně se tak ocitali spíše v postavení objektů jednání druhých než subjektů, které v tuto chvíli mohou aktivně spoluutvářet svou budoucnost.⁹ Není s podivem, že míra očekávání, kterou jsem v průběhu sběru podkladů pro tuto analýzu od různých aktérů cítil, byla ze strany těchto lidí nejhmatatelnější. Na jejich opakované otázky, zda jim má přítomnost v jejich kauze nějak pomůže, jsem žádný konkrétní příslib dát nemohl. Ale nebyla to pouze tato konfrontace s očekáváním nájemníků, co zvýrazňuje fakt situovanosti výzkumu. Ona situovanost, která je stejně tak omezením každého sběru dat jako jeho šancí, vynikne i ve srovnání s tím, jak probíhaly samotné výzkumné rozhovory. Zatímco v případě rozhovorů s politiky, úředníky či pracovníky nevládních organizací jsme se dostávali k „jádro problému“ takřka okamžitě, v rozhovorech s nájemníky domů na třídě T. G. Masaryka to trvalo mnohem déle. Příčinu přitom nenacházím pouze v tom, že u samotného sběru informací bylo přítomno více osob, a tím i více mluvčích, kteří se pomaleji dostávali k jádru samotné věci. Už samotný předpoklad existence apriorní shody na tom, co je oním „jádro věci“, představuje problém. Podrobněji se tomu věnuji v souvislosti s odpovídajícími bytovými náhradami v kapitole 6.

Povaha a struktura textu

Text je spolu s tímto *Úvodem* členěn do sedmi kapitol. Přestože řazení jednotlivých kapitol zohledňuje chronologický vývoj situace roudnických Romů a nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka, není vývoj událostí v čase jediným důvodem, proč jsou kapitoly řazeny právě takto. Řazení kapitol sleduje i jednotlivé koncepce řešení problému bydlení obyvatel v domech na třídě T. G. Masaryka a to, co se s těmito koncepcemi dělo ve spojitosti se samotným prodejem.

V kapitole nazvané *Místo pro Romy. Od politiky segregace k diskursu nouze* (2) čtenáře seznamuji s bytovou situací Romů v Roudnici n. L., jak ji zachytily zápisy z jednání bytové komise tehdejšího MěNV. V této souvislosti se soustředím především na dva okruhy. Prvním je problém institucionalizované segregace. Takto nazývám politiku tehdejšího vedení města, která se explicitně snažila vytvořit a udržovat zóny bydlení pro Romy oddělené od ne-Romů. Druhý tematický okruh se týká vzniku diskursu nouze. Politiky a praxe známé z konce 80. let zde stále přetrvávají, proměňuje se však jejich legitimizace. Romům je přidělováno bydlení v sociálně vyloučených lokalitách už nikoli se zdůvodněním, že by nebylo dobré, aby získali byty ve městě, ale s poukazem na to, že jinde to není technicky možné.

Kapitola *Étos participace a politika podřízování* (3) čtenáři představuje dvě iniciativy, které si kladly za cíl aktivně zapojit do řešení problémů vzájemného soužití Romů a ne-Romů i obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka. O aktivitách Roudnického sdružení Dženo ani o projektu o. s. Spolu-CZ, které v této kapitole detailněji rozebírám nelze říci, že by skončily nezdarem. Ve své době sehrály v Roudnici n. L. důležitou roli a stopy jejich působení jsou dodnes přítomné v argumentaci i praktických krocích města na poli bytové politiky. Zároveň však aktivity obou sdružení nelze

⁸ Srov. Geertz, Clifford. 2000. Náboženství jako kulturní systém. In *Interpretace kultur. Vybrané eseje*. Praha: Slon. Str. 103-145, především pak str. 109-111.

⁹ Jednání vedení Města, MěÚ či jiných institucí s Romy lze tedy studovat i rozbořením toho, kdo mluví, kdo se ptá, kdo vysvětluje, kdo reaguje.

označit za zcela úspěšné v tom smyslu, že by výrazně proměnily dlouhodobý model, jakým se vedení města v průběhu let vztahovalo k nájemníkům prodaných domů. Přestože se obě dvě sdružení snažila o prosazení participativního přístupu k řešení problémů, tento způsob rozhodování se jim nepovedl institucionalizovat.

V kapitole *Koncepce řešení situace na třídě T. G. Masaryka* (4) analyzuji představy a plány zastupitelů města na vhodné řešení problémů, které na přelomu tisíciletí na třídě T. G. Masaryka začaly nabývat na intenzitě. Při studiu koncepce předložené v roce 2005 tehdejšími předsedou bytové komise Lubošem Matkem a koncepcí vedení města z let 2006–2008 začínám u představ, které jsou do nich vepsány, sleduji, co se s těmito koncepcemi děje, když jsou postupně uskutečňovány. Kapitola *Prodej domů na třídě T. G. Masaryka* (5) shrnuje vývoj ve studované lokalitě a soustředí se na popis okolností, které vedly k prodeji domů č. p. 1470, 1492 a 1502 a také tomu, proč nakonec nebyla realizována ani jedna z výše uvedených koncepcí. V druhé části této kapitoly pak rekonstruuji samotný průběh prodeje a předkládám právní analýzu kritických bodů kupní smlouvy, kterou Město Roudnice n. L. uzavřelo se společností BIALBI Bytové domy s. r. o.

V následující kapitole (6) nazvané *Podoby odpovídajících bytových náhrad* provádím reverzi postupu uplatněného v kapitole 4. Nyní na základě popisů jednotlivých kroků, které podnikali studovaní aktéři, identifikuji jejich představy o sociálním řádu. Na základě popisu hledání bytových náhrad pro obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka předkládám obecnější představy o sociálním řádu a spravedlnosti a ukazuji, že tyto představy jsou přítomny i ve zdánlivě čistě technických krocích podnikaných za účelem naplnění litery kupní smlouvy.

V poslední kapitole (7), *Závěru práce*, se vracím k vybraným situacím představeným v textu a s oporou v tomto materiálu uvádím čtyři faktory, které výrazně ovlivňovaly realizaci jednotlivých bytových politik. Tyto faktory jsou: (i) míra konsenzu dosažitelná mezi klíčovými aktéry; (ii) míra „závaznosti“ a „trvalosti“ přijatého sociotechnického řešení a jeho efektivita; (iii) počet a kontrola faktorů, které ovlivňují realizovatelnost preferované koncepce; a (iv) širší ekologický a prostorový rozměr realizovaných řešení.

Politiky Města Roudnice n. L., které vedly k obsazení domů č. p. 1492, 1470 a 1502 na Třídě T. G. Masaryka stávajícími nájemníky jsou popsány v kapitolách 2 a 5. Problémy, na které Zastupitelstvo města Roudnice n. L. prodejem těchto domů soukromému vlastníkovu reagovalo, jsou průběžně popisovány v kapitolách 2 až 5. Širším okolnostem prodeje domů soukromému vlastníkovu se věnuje kapitola 5. Popis případů domácností, které se v důsledku prodeje vystěhovaly, nalezne čtenář v kapitole 6.

Předložený text má primárně sloužit jako podkladový materiál pro Otevřenou společnost, o. p. s. a má umožnit zformulovat návrh modelu dlouhodobě udržitelného bydlení pro nízkopříjmové domácnosti v Roudnici n. L.. Vzhledem k problémům, které popisuje, je však možné využití textu širší. Popisovaný a analyzovaný případ řešení bytových a integračních politik v sobě totiž vedle „lokálního“ a „jedinečného“ ukazuje i mnohé odpovědi, které dnes česká společnost dává na otázky soužití Romů a ne-Romů, chudoby a sociálního a prostorového vyloučení. Situace, s nimiž se setkáváme v Roudnici n. L., jsou tak i situacemi, které lze v různých variantách nalézt v dalších českých městech.

Měňavka v Roudnici n. L.

V textu používám v různých variacích a kontextech slovo *měňavka*. Tímto slovem označovali někteří obyvatelé Roudnice n. L. projekt výstavby ubytovny/bytového domu, který měl být řešením bytové situace některých nízkopříjmových domácností (podrobněji kapitoly 4 a 6). Slovo měňavka tak označuje věc, která může nabývat různých podob, proměňovat se podle impulsů,

které dostává ze svého okolí a na které reaguje. Tato variabilita podob však nemusí být nutně protikladná, vychází ze stejného substrátu a takto také tvoří jeden celek.

Slovo měňavka původně označující mikroskopický organismus (améba), se zdá být vhodnou metaforou, skrze níž můžeme nahlížet a rozumět ještě jiným situacím, s nimiž se setkáváme v Roudnici n. L. Přestože text popisuje širší souvislosti bytové a integrační politiky jednoho města vůči svým tzv. „sociálně vyloučeným“ obyvatelům, není zcela jednoznačné, že by tito lidé žili na okraji společnosti, v mnohém jsou i v jejím centru. Obrázek měňavky, která nemá jasný střed ani okraje, možná také vystihuje jednu z podob, naší společnosti. To co je na okraji a co je ve středu nemá tak pevnou podobu, jak obvykle předpokládáme.

Tím, že měňavka přijímá potravu celým svým tělem, zviditelňuje, že rozdíl mezi vnitřkem a vnějškem není dramaticky ostrý. Vše co je vně je potenciálně i uvnitř. Takto pak můžeme měňavce rozumět i jako metafoře města. To, co je vnější (vyloučené lokality, domy na třídě T. G. Masaryka), může být (například po prodeji soukromé společnosti nebo po propojení s infrastrukturou města) vnitřkem.

Popisované události se odehrávají v Roudnici n. L. Čtenáře bych však rád pobídnul k tomu, aby nečetli text pouze jako zprávu o situaci v *jednom* konkrétním městě, ale aby jej četli obecněji. Domnívám se totiž, že ona banálnost prodeje městem vlastněných domů obývaných především chudými Romy soukromému vlastníkov, která se projevila v absenci většího zájmu ze strany české společnosti o tento případ, naznačuje, že se v Roudnici n. L. nejspíš setkáváme s postoji, motivacemi a procesy, které obecněji charakterizují vztah české společnosti k Romům. Takto pak Roudnice n. L. leží v symbolickém středu Čech.

II. Místo pro Romy. Od politiky segregace k diskursu nouze

Popudem k zadání předkládané analýzy byl prodej domů na třídě T. G. Masaryka v únoru 2009, kdy se zhruba dvě stě osob ocitlo v bytové tísní. Pro lepší porozumění tomu, co vlastně prodej těchto domů znamenal v kontextu Roudnického potýkání se s bytovými situacemi Romů a možnostmi jejich dlouhodobější stabilizace, musíme celý případ studovat v delším časovém horizontu. Důvodem přitom není pouze to, že se tím před námi otevře plejáda situací, na které tyto únorové kroky zastupitelstva reagovaly, a že tak nabídne usazení celého aktu do širšího historického kontextu lokality. Otevření analýzy diachronní perspektivě umožní zobrazit i vnitřní logiku jednotlivých kroků města, které reagovaly na úspěchy či neúspěchy různých bytových politik vůči roudnickým Romům a na jejich prostorové rozmístění ve městě. V průběhu posledních dvaceti let byly tyto politiky velmi různorodé: od segregace, pokusů o různě nastavenou integraci, po politiku asimilační.¹⁰ Skutečnost, že je dolní hranice analyzovaného období ohraničena rokem 1988, je přitom do jisté míry náhodná. Volba tohoto roku je dána tím, jaké materiály bytové komise MěNV Roudnice n. L. jsou přístupné ve Státním okresním archivu Litoměřice se sídlem v Lovosicích.¹¹

Dokument *Koncepce romské integrace na období let 2007–2008*, zpracovaný Odborem sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Roudnice n. L. odhaduje, že ve městě žije kolem 450 Romů. Pomineme-li několik desítek osob, které žily či žijí v městských bytech na sídlišti (především na dnešní Aleji 17. listopadu a na ulici Okružní), bylo územní rozložení Romů v Roudnici n. L. vždy soustředěno do několika poměrně přesně vymezených lokalit. Jak uvidíme později, příčiny vzniku těchto etnických enkláv, či řečeno současným slovníkem administrativně-byrokratického aparátu, vyloučených lokalit, byly různé.¹² Obyvateli různých roudnických (vyloučených) lokalit byli častokrát tytéž (vyloučené) osoby, ale vznik, fungování a popř. i zánik každé z těchto lokalit nebyl dán pouze souhrnem individuálních vlastností jejich obyvatel. Chceme-li porozumět příčinám vzniku těchto lokalit a okolnostem, které je proměňovaly, musíme se na jejich existenci dívat jako na výsledek specifické politické ekonomie sociální vyčleňování. V následujících odstavcích nejprve ve stručnosti popíšeme jednotlivé lokality a poté představíme stručnou chronologii jednotlivých administrativně technických kroků vedení města a dalších aktérů, které na poli romského bydlení reagovaly na obecnější společenskou změnu v ČR a na jevy, které ji doprovázely.

¹⁰ K obecnější diskusi viz např. Barša, Pavel. 1999. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: CDK, zejména pak str. 279–294 nebo pozdější Hirt, Tomáš / Jakoubek, Marek (eds.). 2005. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit. Antropologická perspektiva*. Plzeň: Aleš Čeněk.

¹¹ Materiály bytové komise MNV (MěNV) Roudnice n. L. uložené v tomto archivu zabírají léta 1945–1947 a 1988–1990. Právě tyto dokumenty byly použity jako jeden z podkladů této analýzy. Ze širšího hlediska je snad rovněž možné studovat praxi přidělování státních bytů (nikoli však už bytů podnikových) v Roudnici n. L. ze zápisů pléna MNV(MěNV) a zápisů rady MNV(MěNV). Ještě vzdálenějším pramenem je v tomto archivu rovněž dostupný fond ONV Roudnice n. L., obsahující materiály týkající se bytové problematiky v rámci celého okresu (bytový majetek – směrnice, hospodářsko-finanční plány, nájemné, dozor na hospodaření s bytovým majetkem). Studium těchto materiálů by však již šlo nad rámec zadání předkládaného textu.

¹² Pojmy etnická enkláva a sociálně vyloučená lokalita se nemusí nikterak překrývat. V kontextu dominantního diskursu reflektujícího skutečnost, že lokality obývané Romy jsou lokality vyloučené (srov. např. název vládního úřadu Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách), je, domnívám se, v případě popisu a diskuse situace v Roudnici n. L. přípustné. Samotný pojem sociálně vyloučené lokality se dostal do širšího užívání spolu se šířením tzv. Gabalovy zprávy, která mapuje sociálně vyloučené romské lokality. Těmi se rozumí „prostor[y] obývan[é] skupinou, jejíž členové se sami považují za Romy a/nebo jsou za Romy označováni svým okolím, a jsou sociálně vyloučeni“ (*Analýza...* 2006: 10). Pojmu sociálně vyloučené lokality pak můžeme rozumět jako zkratce označení sociálně vyloučené romské lokality, která se snaží na úrovni jazyka problém sociálního vyloučení deetnizovat (srov. např. definici sociálně vyloučené lokality, se kterou pracuje o. p. s. Člověk v tísní: <http://www.clovekvitiski.cz/index2.php?id=216>).

Eva Cikánková ve své diplomové práci z roku 1997 zaměřené na demografickou charakteristiku romské populace v Roudnici n. L. umisťuje roudnické Romy do ulic Okružní, Vrchlického, Bořivojova, Stavbařů, Hornická, Rvačov, K. Jeřábka, Štěpárna a třída T. G. Masaryka (Cikánková 1997: 53–54). Situační analýza sociálně vyloučené populace v Roudnici n. L., kterou pro společnost Člověk v tísni sepsal o jedenáct let později Miroslav Brož (Brož 2008), hovoří pouze o sociálně vyloučených lokalitách na území města. Vedle domů č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě T. G. Masaryka se dále jedná o dům č. p. 830 v Barákově ulici a o dům č. p. 1365 na Sladkovského ulici. Vedle těchto lokalit však v historii analyzovaného případu vystupují ještě další lokality, které Romové, resp. současní nájemníci¹³ domů, na třídě T. G. Masaryka v minulosti obývali. První z nich je lokalita obecně nazývaná „v Židech“ v okolí dnešní Třebízského ulice. Dodnes v této lokalitě stále bydlí asi dvě velké romské rodiny, jejichž členové pracují nebo podnikají.¹⁴ Další lokality, dnes již Romy neobývané, představuje ulice Štěpárna a komplex měšťanských domů na Husově a Karlově náměstí. Stejně jako je tomu u ostatních vyloučených lokalit jmenovaných v Brožově situační analýze, i tyto (již) ne-vyloučené lokality vstupují do diskusí o možných a nemožných (přípustných a nepřípustných) podobách řešení dnešních problémů obyvatel třídy T. G. Masaryka.

Dnešní roudnickí Romové přicházeli do Roudnice n. L. ve dvou vlnách. První vlna dorazila koncem 50. let 20. století ze Slovenska, tehdy se jednalo asi o stovku osob. Tito „starousedlíci“, jak jsou ne-Romy, s nimiž jsem v průběhu svého výzkumu hovořil, často nazýváni, přicházeli do města, aby pomohli s výstavbou bývalého Agrozetu, pozdějších Roudnických strojírny a slévárny, a.s. (ROSS). První ubytování jim bylo poskytnuto v dřevěných montovaných stavbách na samém okraji města, v lokalitě Slavín. Ti, co se po skončení výstavby areálu ROSSu nevrátili zpět na Slovensko, našli zaměstnání především právě v tomto podniku, který zaměstnával Romy až do začátku 90. let.¹⁵ Druhou vlnu migrace Romů do Roudnice n. L. podle některých informátorů tvořili bývalí obyvatelé okolních obcí, kteří tyto obce opustili v důsledku bytových politik příslušných obecních úřadů, popř. se sem přistěhovali po sňatku s místní/m. Roudničankou datují přítomnost těchto „nových Romů“, jak bývají označováni, ve městě až od poloviny 90. let.¹⁶

Lokalitu Sladkovského ulice tvoří dům č. p. 431 a dům č. p. 1365, ke kterému až do počátku 90. let 20. století přiléhaly stavby s č. p. 1362, 1363 a 1364.

Dům č. p. 431 a komplex staveb vázaných k domu č. p. 1365 byly minimálně od konce 80. let 20. století permanentně obývány Romy. I díky své odlehlosti od centra jsou do objektů systematicky umisťováni Romové. Zdůvodnění těchto kroků se sice v průběhu let mění (od nabídky bydlení pro „cikánské obyvatelstvo“ po bytové příležitosti pro „nepřízpůsobivé“ a „dlužníky a neplatící“). Faktem však zůstává, že je tato lokalita považována za místo odpovídající jak nejvlastnějším potřebám Romů (komunitní způsob života), tak i sociálním a ekologickým limitům jejich soužití s ne-Romy. Bydlení na Sladkovského ulici se tak průběžně stává jak odměnou, tak i trestem. Odměnou, když jsou byty v této lokalitě nabízeny jako šance (často jako „poslední šance“), trestem, když je nabídka bydlení v jiné lokalitě vnímána jako ohrožení slušné /

¹³ Označení „současní nájemníci“ je vzhledem k dynamice studovaného případu nutno brát s určitou rezervou. Obecně označuje všechny obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka, kteří zde bydleli (ať již na základě právního důvodu či nikoli) v době prodeje domů společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. Toto označení se tak vztahuje i na ty osoby, které se v průběhu výzkumného šetření z třídy T. G. Masaryka odstěhovaly.

¹⁴ Informace od Moniky Legnerové, vedoucí Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Roudnice n. L.

¹⁵ Výzkumný rozhovor s Pavlem Šrytrem, 7. 10. 2009.

¹⁶ O Romech, kteří se do Roudnice n. L. dostávají v důsledku bytových politik sousedních obcí, mluví např. Luboš Matek (Výzkumný rozhovor s Lubošem Matkem, 5. 8. 2009) nebo Hana Dobrá (Výzkumný rozhovor s Hanou Lukešovou, 25. 8. 2009). Jako zdrojové obce Luboš Matek označuje např. Vrbice, Cítov nebo Hoštku. Starostka obce Cítov Ing. Marie Kulhánková – Havelková a místostarostka města Hoštka Anna Podpěrová tuto informaci razantně odmítají, podobné skutečnosti si není vědoma ani terénní sociální pracovnice obce Tereza Tulejová.

ne-romské / majoritní společnosti.¹⁷ Možnosti přidělování bytů Romům výrazně ovlivňuje i kritérium adekvátní rozlohy bytu.

Rodině J. a Z. K., bytem Sladkovského 431, bylo poskytnuto přístřeší v bytě 1+2 II. kat. v domě č. p. 1362. Po nastěhování se v bytě objevila plíseň a praskla voda nebo odpad. S touto rodinou je problém, neboť když tam jdou řemeslníci na opravu, nejsou doma, a nebo je do bytu nepustí. Prostě požadují jiný byt. MěNV však pro jejich 8-člennou rodinu jiný byt ani přístřeší nemá.

Rodina J. a Z. K. byla pro členy tehdejší bytové komise problémová hned z několika důvodů. Nepouštějí řemeslníky do bytu, a jak vyplývá ze zápisů bytové komise, své předchozí obydlí zničili. Především je však početná. Pro osmičlennou rodinu je nedostatečný každý standardní byt, který by město případně mohlo nabídnout. Byl-li jedním z hlavních kritérií přidělování bytů požadavek, aby metráž bytu odpovídala počtu členů domácnosti, pak pro podobné mnohočlenné rodiny byl každý běžný byt nedostatečný. Romové tedy zůstávali na Sladkovského ulici i proto, že případný byt v jiné lokalitě by byl pro ně „stejně“ nedostatečný, jako je nedostatečný v této.

Na přelomu tisíciletí prošly domy na Sladkovského ulici rekonstrukcí. V červenci 2000 město převzalo přístřešky pro neplatiče nájemného v domě č. p. 1365. S nájemníky (především osobami, které byly ze svého předchozího bydliště vystěhovány na základě soudního rozsudku) jsou zde uzavírány smlouvy na tři měsíce. V letech 2001–2006 zde sociální práci vykonávala terénní sociální pracovnice, pracovnice Odboru sociálních a zdravotních věcí MěÚ. O objekt se staral domovník, který byl zaměstnancem společnosti Teplo-byty s. r. o., jejímž vlastníkem bylo město. Od roku 2006 zde působí roudnická pobočka Naděje o.s. V současné době zde žije 20 obyvatel. Dům č. p. 431 byl v letech 2005–2006 rekonstruován z prostředků Státního fondu rozvoje bydlení (SFRB). Vzniklo zde 17 nájemních bytů.¹⁸

Lokalita tvořená domy č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě T. G. Masaryka začala vznikat v letech 1992–1996. Příčinám jejího vzniku a podobám vztahů nájemníků těchto domů se sousedy z okolních domů se podrobněji věnuji v kapitolách 3 a 5. Od roku 1997 v domě č. p. 502 působí Farní charita Roudnice n. L. (Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, tzv. nízkoprahový klub – děti 6–18 let; Předškolní klub – pro děti 3–6 let; azylový dům pro muže, ženy a matky s dětmi).

Období 1988 – 1990: institucionalizovaná segregace

Nejstarší informace, kterou se mi podařilo získat ohledně bydlení Romů v materiálech bytové komise MěNV, se týká osob, které bydlely v areálu bývalého cukrovaru na dnešní Sladkovské ulici. V návrzích, které bytová komise vždy v polovině a na konci kalendářního roku dávala Radě MěNV ke schválení, měla své stabilní místo i část věnovaná tzv. „cikánské otázce“. V materiálu za první pololetí roku 1988 je zde mimo jiné uvedeno:

V tomto pololetí byla provedena spolu s cikánskou komisí prověrka několika bytů cikánských rodin. (...) Komise neustále požaduje, aby modernizace objektů na cukrovaru které jsou již vyklizeny, byla již nejdříve započata z důvodu, že byty v domě č. p. 431, jejich technický stav se neustále zhoršuje (propadání podlah). Pokud nebudou byty v domě 1352–5 včas opraveny, hrozí nebezpečí, že zbývající rodiny z domu č. p. 431 budou muset být přestěhovány zpět do města. Závěrem lze říci, že přidělování bytů cikánským rodinám je

¹⁷ Takto například čteme v materiálech bytové komise MěNV Roudnice n. L. v souvislosti s chystanou opravou domu č. p. 431: „Není stále rozhodnuto, kdo bude zajišťovat a jakou formou opravu domů č. p. 1362–1365, neboť s byty v těchto domech se počítá jako s byty náhradními za byty v domě č. p. 431 (...). Znovu připomínáme, že pokud nebudou zajištěny náhradní byty v prostoru cukrovaru, bude komise nucena přidělovat náhradní byty i v sídlišti a dále po celém městě.“ Návrh bytové komise MěNV ze dne 12. 12. 1989 na usnesení Rady MěNV ve věci Hospodaření s byty za II. pololetí 1989 a schválení a doplnění pořadníku na II. pololetí 1990. Materiály bytové komise MNV (MěNV) Roudnice n. L., 1988–1990. – Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích.

¹⁸ Usnesení zastupitelstva ze dne 26. 9. 2005.

a vždy bude velký problém. Jedná se o špatnou přizpůsobivost těchto rodin normálnímu soužití, udržování společných prostor v domě a hlavně jejich chování.¹⁹

Přestože se jedná o krátký úryvek, obsahuje těchto pět vět řadu důležitých informací. Za prvé, Romové (cikáni) byli již před dvaceti lety objektem systematického pozorování a dozorování.²⁰ Existovala cikánská komise, která prověřovala stav bytů cikánských rodin a která úzce spolupracovala s bytovou komisí. Za druhé, technický stav veškerého bytového fondu v lokalitě Sladkovského ulice byl velmi špatný. V roce 1988 zde byly obývány především dva domy: dům č. p. 431, ve kterém se propadaly podlahy (dům byl v letech 2005–2006 zrekonstruován z prostředků Státního fondu rozvoje bydlení – SFRB) a komplex staveb označených č. p. 1352–5 (v domě č. p. 1352 jsou dnes holobyty, další budovy z tohoto komplexu staveb byly postupně vyškrtuty z katastru nemovitostí a zdemolovány). Lokalita Sladkovského ulice, která především ve vztahu k holobytům v domě č. p. 1352 na sebe bere v nynějším veřejném diskursu v Roudnici n. L. podobu jakési „poslední štace“, byla „špatnou adresou“ již před dvaceti lety. Jsme zde svědky dlouhodobé stigmatizace místa, která není efektem transformace politického a ekonomického řádu po roce 1989, ale této změně předchází a přetrvává ji. Za třetí, „špatná adresa“, kterou lokalita na Sladkovského ulici pro členy bytové komise MěNV bezpochyby byla, je rovněž místem, které mají Romové i nadále obývat: nebudou-li byty v domě č. p. 1352–5 opraveny, hrozí „nebezpečí“, že nájemníci z rozpadajícího se domu č. p. 431 budou přestěhováni zpět do města. Možnost společného obývání určitého místa Romy a ne-Romy zde vystupuje jako jednoznačná hrozba, patrně na základě předchozích špatných zkušeností (vazba „zpět do města“) s těmito nájemníky. Pro úplnost je třeba dodat, že jako hrozba nevystupovali všichni Romové. V citaci zmíněná cikánská komise členila „osoby cikánského původu“ do tří kategorií, z nichž ta první zahrnovala „prakticky neproblémové“, „plně civilizované“.²¹ Rodiny, které již nebylo možné považovat za cikánské (žily „řádným životem“, byly již asimilované) byly z evidence cikánského obyvatelstva vypuštěny. Tato skutečnost je zřejmá už z toho, že koncem 80. let 20. století žily některé romské rodiny i na sídlišti.

Poslední informace obsažená v citovaném úryvku z Návrhu bytové komise, na kterou chci upozornit, se týká konstatování či povzdechu nad neřešitelností celé situace. Romové (cikáni) jsou souhrnně představeni jako „špatně přizpůsobiví normálnímu soužití“ a jako ti, kdo mají problém s chováním a s údržbou společných prostor v domě. V citaci obsažená vazba „je a vždy bude“ poukazuje na to, že situace je trvalá (být Romem / cikánem znamená mít určité nezměnitelné charakterové vlastnosti), a tak i politickými kroky nezměnitelná.

O tom, že se nejednalo o náhodnou formulaci, která by neměla oporu v konkrétní institucionální praxi, ale že šlo o dlouhodobou strategii tehdejší bytové komise roudnického MěNV, svědčí i citace z Návrhu bytové komise, který komise formuluje o rok později:

Stále zůstává nedořešena otázka cukrovaru. Na dům č. p. 431 byl zpracován statický posudek a je navrženo vyklizení tohoto objektu. Zde žijí ještě tři vícečlenné rodiny. Z těchto důvodů komise trvá na opravení

¹⁹ Návrh bytové komise MěNV ze dne 26. 5. 1988 na usnesení Rady MěNV ve věci Hospodaření s byty za I. pololetí 1988 a schválení a doplnění pořadníku na II. pololetí 1988. Zdroj: Materiály bytové komise MNV (MěNV) Roudnice n. L., 1988–1990. – Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích.

²⁰ Tato informace jistě není pro nikoho překvapivá. Cikáni a jiní „lidé na okraji společnosti“, jak se i na rovině jazyka podtrhává fakt sociálního vyčleňování / vylučování, byli vždy objektem určitého systematického pozorování a dozorování (srov. Himl, Pavel. 2007. *Zrození vagabunda. Neusdlí lidé v Čechách 17. a 18. století*. Praha: Argo). Důležitost této informace však vzroste v okamžiku, kdy ji spojíme se zaznívajícími požadavky na zesílení kontroly a dozoru jakožto možného prostého nástroje na dosažení kýžené změny. Podrobněji k tomuto v kapitole 3.

²¹ Srov. tuto klasifikaci s tou, která se objevuje v Matkově koncepci diskutované v kapitole 4.

zadních objektů č. p. 1362-1365, kam by se přestěhovali. V případě, že se toto neuskuteční, bude komise nucena je řešit náhradními byty v sídlišti.²²

Ani o celý rok později se situace obyvatel domu s narušenou statikou nezměnila a bytová komise podává Radě MěNV prakticky identickou informaci. Nezmizela ani hrozba, že nebude-li zbytky (dva roky po vypracování statického posudku!), bude komise nucena přidělit Romům byty na sídlišti:

Z těchto důvodů byly již před několika lety vyklizeny objekty č. p. 1362–1365 s tím, že tyto se upraví a byty budou přiděleny rodinám cikánského původu z domu č. p. 431 a i některým z města. Původní návrh byl, že tyto objekty budou modernizovány OSP [Okresní stavební podnik, pozn. J.G.]. Po vyklizení těchto objektů se však konstatovalo, že se toto pro modernizaci nehodí a tyto objekty chátrají. Z toho vyplývá, že uvedené rodiny není kam přestěhovat a bytové komisi nezbyde nic jiného, než je stěhovat zpátky do města a do sídliště. Proto komise neustále na tuto skutečnost upozorňuje a požaduje, aby bylo vyvoláno nové jednání s vedením OPBH a vedením MěNV k této otázce s tím, aby byty v domě č. p. 1362 až 1365 byly přednostně opraveny a mohly být přiděleny výše uvedeným rodinám. Tím se zabrání stěhování cikánských rodin zpět do města a sídliště.²³

Jak jsem již upozornil v *Úvodu*, je ošemetné vyvozovat dalekosáhlé závěry pouze z analýzy archivních dokumentů. Jejich jazyk je příliš strohý a kategorický, není v něm místo pro jemné předito vztahů, které je běžně zaznamenatelné v osobních interakcích. Dostupné dokumenty však ukazují ještě jeden rozměr rozhodování tehdejších úřednic a úředníků MěNV: relativní pružnost v situacích, které se vymykaly běžnému spektru, s nímž byli tito úředníci a úřednice konfrontováni.

V květnu 1989 bytová komise upozornila na problém, který se objevil v domě č. p. 334 – Štěpárna. U paní M. S. bydlící v tomto domě v bytě 3+1 spolu s dalšími 25 osobami, byla diagnostikována aktivní TBC. Roudnické oddělení OÚNZ odmítlo její opětovný návrat do bytu a vyjádřilo názor, že M. S. potřebuje oddělené bydlení. Vzhledem k tomu, že M.S. byla nezletilá a opatrovnici jí dělala její sestra (v té době měla u bytové komise již šest let podanou žádost o byt), která měla již čtyři děti, stál před bytovou komisí úkol zajistit pro tyto osoby dostatečně velký odpovídající byt. O pět měsíců později byl odpovídající byt zajištěn v Havlíčkově ulici v domě č. p. 204 a o dalších několik měsíců později, na jaře 1990, se po rekonstrukci tohoto bytu mohla M. S. spolu s rodinou do tohoto bytu přestěhovat.²⁴

Představený případ nemocné M. S. uvádí na scénu bytové politiky tohoto období prvek, který hrál při přidělování státních (městských) bytů klíčovou roli: bytový poradník. Ve striktním slova smyslu šlo vlastně o poradníky dva. První, širší, tvořil tzv. *místní seznam uchazečů o byty*. Druhý, užší a pro rozhodování Rady MěNV důležitější, byl tzv. *místní poradník* pro příslušné období (vždy pololetí), do kterého byli „podle naléhavosti bytové potřeby a se zřetelem k významu jejich práce“ zařazováni uchazeči o byt, vybraní z místního seznamu. Počet uchazečů o byt zapsaných do tohoto místního poradníku odpovídal vždy předpokládanému počtu bytů, s nimiž bude MěNV v daném období disponovat. Podle toho, co lze vyčíst z uvedených dostupných

²² Návrh bytové komise MěNV ze dne 18. 5. 1989 na usnesení Rady MěNV ve věci Hospodaření s byty za I. pololetí 1988 a schválení a doplnění poradníku na II. pololetí 1988. Zdroj: Materiály bytové komise MNV (MěNV) Roudnice n. L., 1988–1990. – Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích.

²³ Hospodaření s byty za I. pololetí 1990 a schválení poradníku II. pololetí 1990, včetně zhodnocení údržby a modernizace bytového fondu, stav na úseku řešení volných bytů. Projednáno v bytové komisi MěNV dne 5. 6. 1990. – Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích.

²⁴ Návrh bytové komise MěNV ze dne 18. 5. 1989 na usnesení Rady MěNV ve věci Hospodaření s byty za I. pololetí 1988 a schválení a doplnění poradníku na II. pololetí 1988. Zápis ze schůze bytové komise MěNV v Roudnici n. L., 17. 10. 1989. Hospodaření s byty za I. pololetí 1990 a schválení poradníku II. pololetí 1990, včetně zhodnocení údržby a modernizace bytového fondu, stav na úseku řešení volných bytů. Projednáno v bytové komisi MěNV dne 5. 6. 1990. – Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích.

archivních materiálů, roudničtí Romové – obyvatelé domů v sociálně vyloučených lokalitách (s výjimkou domů č. p. 1470, 1492 a 1502 na dnešní třídě T. G. Masaryka, které tehdy tuto charakteristiku neměly) měli možnost být zařazeni do místního seznamu uchazečů o byty. Do místního pořadníku, který sestavovala bytová komise a jehož prostřednictvím MěNV přiděloval byty po celém městě, se však tito lidé prakticky nedostávali. Případ nemocné M. S., které bytová komise přidělovala „vhodný byt“ téměř celý rok, přitom poodhaluje limity možností tehdejší bytové komise při přijímání okamžitých rozhodnutí, která by bezprostředně vedla k vyřešení problému. Nejenom že bylo nutné najít samotný dostatečně velký byt, ale s poukazem na fakt, že v tomto období byly průběžně přidělovány byty i jiným žadatelům a na demonstrovanou neochotu bytové komise nabízet Romům bydlení v moderních bytech na sídlišti, lze usuzovat, že „vhodnost“ nakonec přiděleného bytu v domě č. p. 204 na Havlíčkově ulici spočívala i v tom, že i tento byt byl v lokalitě, která navazovala na lokalitu „v Židech“ a která v tehdejší době rozhodně nebyla shledávána jako atraktivní.

Období takto explicitní segregační bytové politiky, které pro účely tohoto textu mapuji od roku 1988, ale které trvalo jistě mnohem déle, končí rokem 1990. V tomto roce ze zápisů z pravidelných jednání bytové komise vyplývá, že po minimálně dvouletém zadržování začínají do místních pořadníků pronikat i osoby obývající především lokalitu Štěpárna. Byty, které jsou těmto lidem nabízeny, jsou situovány na tehdejší ulici Obránců míru, dnešní třídě T. G. Masaryka.

Holobyty a diskurz nouze, 1990–2008

V polovině 90. let se začínají v *Roudnických novinách* objevovat první upozornění Roudničanů na obtížné soužití s Romy.²⁵ V dubnu 1996 Městská rada (dále také jako MěR) projednávala stížnost na obyvatele domu č. p. 334 na Štěpárně. V zápisu z tohoto jednání čteme:

OHS (Okresní hygienická stanice) posoudila stížnost obyvatel Štěpárny a okolí na obyvatele domu č. p. 334 – stížnost se týká nepořádku na dvoře domu č. p. 334 a následného přemnožení hlodavců, bylo provedeno místní šetření, stížnost je oprávněná. Odbor MH (městského hygienika) navrhl MěR toto řešení:

- 1) oplocení a tím zamezení vstupu na dvůr;
- 2) úklid a odvoz odpadu na skládku;
- 3) opravy domu č. p. 334.

Městská rada po projednání bere na vědomí zprávu z prošetření stížnosti obyvatel Štěpárny a souhlasí pouze s úklidem prostor pomocí mechanizace Roudnických městských služeb a fyzické práce nájemníků, kteří shora popsaný stav zapříčinili.²⁶

Tento postup se v dalších letech opakuje při obdobných stížnostech neustále. Městská rada si je problému vědoma, stejně jako toho, že jednou z cest, jak na příslušný problém reagovat, je i investice do masivnější rekonstrukce příslušných domů. Pro tento krok však chybí politická vůle, a tak město reaguje tím, že zaplatí velkoobjemový kontejner a pokusí se domluvit s nájemníky problémových bytů, aby uklidili okolí svých bytů a domů.

²⁵ To samozřejmě ještě neznamená, že před tímto obdobím žádné stížnosti na chování Romů ze strany jejich ne-romských sousedů nebyly. V rozhovorech s roudnickými Romy i ne-Romy jsem zaznamenal tendenci konstruovat předrevoluční vzájemné soužití jako téměř ideální. S tím pak kontrastuje to, jak je líčena současnost a nedávná minulost (srov. samotné rozlišení roudnických Romů na bezproblémové starousedlíky a problémové přistěhovalce). Jan Snopek mne upozornil na skutečnost, že jím provedené archivní studium soužití Romů a ne-Romů v nejmenovaném městě ukázalo, že stížnosti na Romy ze strany sousedů byly velmi hojné již v době jejich příchodu do města na konci 50. let 20. století. Rozdíl mezi soužitím před rokem 1989 a po něm pak nespočívá v absenci či výskytu těchto stížností, ale v tom, že se tyto stížnosti před rokem 1989 neřešily veřejně.

²⁶ Usnesení Městské rady z 38. schůze, 11. 4. 1996

V dubnu 1996 však městská Rada reaguje ještě jiným způsobem. Na své následné schůzi doporučila Zastupitelstvu města, aby bylo v jeho rozpočtu na rok 1997 počítáno s částkou na vybudování holobytů, které by byly situovány do prostor městských jatek.²⁷ O tom, zda Zastupitelstvo na tento záměr opravdu vyčlenilo příslušné prostředky, nevím, nicméně o rozvoji tohoto plánu již není v žádném dalším zpracovávaném dokumentu zmínka. V tomto roce mělo město v majetku 1192 bytů, které spravovala společnost ZAVA, s. r. o. Město stále vedlo pořadník žadatelů o byt jako orientační materiál pro Radu města, která na jeho základě přidělovala byty žadatelům. V roce 1996 městská Rada takto přidělila 19 bytů. V roce 1997 mělo být dokonce uspokojeno 70 žadatelů, díky péči tehdejšího starosty Antonína Rouse, kterému se podařilo bezúplatně získat malometrážní byty v panelovém domě.²⁸ Nicméně o žádný z mně dostupných dokumentů nelze opřít domněnku, že by existoval dlouhodobější záměr použít k řešení bytové situace roudnických Romů byty nacházející se jinde, než v již zmíněných lokalitách.

O řešení bytové situace Romů na území města se sice v těchto dokumentech již nehovoří v diskurzu segregace jako na konci 80. let 20. století, to ale neznamená, že by praktické kroky na poli bytové politiky k segregaci nesměřovaly. Argumentace, která se stále výrazněji objevuje v legitimizacích příslušných rozhodnutí ohledně bytové situace Romů, se proměňuje v diskurz nouze.²⁹ V tomto diskurzu není řešení romského bydlení primárně dáno vztahem ne-Romů k potřebám Romů, které jsou identifikovány jako kulturně či biologicky „specifické“. Řešení nespočívá v hledání modelu jakéhosi dlouhodobě udržitelného interkulturního „soužití“ či „dobrého sousedství“, ale veškerá pozornost je upřena na to, jak *technicky* zajistit, aby i tito lidé měli střechu nad hlavou. Bytové náhrady, které se objevují v dlouhodobějších plánech města, jsou reakcí na skutečnost, že město *nemá jinou možnost* jak řešit soužití Romů a ne-Romů a poptávku po jiných bytech, než výstavbou tzv. holobytů. Hledání (?) modelu „soužití“ ne-Romů s Romy se proměňuje v hledání modelu odděleného „žití“ samotných Romů.

Nástup éry diskurzu nouze ohlašuje krátký rozhovor, který udělal v dubnu 1997 starosta Antonín Rous *Roudnickým novinám*. Na otázku, co mu dělá starosti, Antonín Rous odpovídá:

Jednou z největších starostí je soužití občanů české národnosti a Romů v našem městě. Většina Romů se nechová k našemu společnému vlastnictví jako řádní občané. Způsob, jakým zacházejí Romové s bytovým fondem, je pro řádného občana nepřijatelný. Bohužel zatím nikdo nevymyslel způsob, kterým by bylo možno ovlivnit myšlení a chování této části obyvatel, aby se přizpůsobili soužití s řádnými občany tak, aby to pro většinu občanů bylo přijatelné.³⁰

Způsob, kterým se město rozhodlo reagovat na problémové soužití popisované tehdejším starostou Antonínem Rousem, sleduje zažitou praxi, s níž jsme se v Roudnici n. L. setkali již v zápisech bytové komise MěNV. Měsíc po starostově vyjádření, v květnu 1997, zadala Městská rada k vypracování kalkulaci na vybudování holobytů v domech č. p. 1365 a 1363 v lokalitě Sladkovského ulice. Nemůžeme-li nikterak ovlivňovat myšlení a chování „nepřizpůsobivých obyvatel“, nabídneme jim alespoň bydlení v takové lokalitě, kde svým chováním nebudou obtěžovat „přizpůsobivé obyvatele“. Jestliže se v první polovině 90. let pro roudnické Romy otevřela cesta z prostorové a sociální periferie do centra, ve druhé polovině 90. let město začíná podnikat kroky, které by umožnily nasměrování alespoň těch nejméně přizpůsobivých zpět na tehdejší periferii do Sladkovského ulice. Rozdíl mezi bytovou politikou MěNV z let 1988–89 a tou, kterou prosazoval MěÚ v roce 1997, který můžeme vyčíst ze studovaných dokumentů,

²⁷ Usnesení MěR, 39. schůze, 25. 4. 1996

²⁸ Byty, byty, byty... *Roudnické noviny* 3 (3) 1997

²⁹ K diskursu diskurzu segregace a diskursu nouze v případě politik vedoucích k řešení romského bydlení viz Kocman, David. 2002. *Osudy holobytů. Etnografie socio-technické inovace*. Praha: Fakulta sociálních věd. – Magisterská práce, rukopis.

³⁰ Tři otázky pro pana starostu. *Roudnické noviny* 3 (4) 1997

spočíval především v legitimizaci těchto politik. Zatímco lokalita Sladkovského ulice byla pro členy bytové komise MěNV místem, kam Romové imanentně patří (a proto by se mělo zabránit tomu, aby bydleli v jiných částech města), pro Radu města v roce 1997 byla výstavba holobytů nutností, reakcí na nouzový stav. Výstavba holobytů tak byla odpovědí na skutečnost, že nikdo neumí řešit soužití (nepřízpůsobivých) Romů a přízpůsobivých ne-Romů jiným prostředkem, než prostorovou segregací.

V dubnu 1998 firma BAUBE předložila Městské radě zpracovaný projekt na výstavbu holobytů.³¹ Projekt navrhoval provedení holobytů „v nejnutnějším rozsahu“: se společným sociálním zařízením a s topením v jednotlivých pokojích pouze na tuhá paliva. Projekt počítal i s místnostmi pro správce. V listopadu 1999 však Městská rada konstatovala, že Zastupitelstvo města sice o výstavbě holobytů rozhodlo, dokonce proběhlo výběrové řízení, ale samotná výstavba z důvodu nedostatku finančních prostředků vůbec nezačala. V souladu s usnesením Městského zastupitelstva a s přihlédnutím k růstu počtu neplatičů Městská rada proto doporučila, aby Zastupitelstvo tuto akci zařadilo ještě do rozpočtu roku 1999. Tomuto doporučení Zastupitelstvo také vyhovělo.³²

Domnívám se, že tomuto rozhodnutí musíme rozumět nejenom v kontextu dlouhodobě problematického soužití roudnických Romů a ne-Romů, ale také s ohledem na růst pohledávek města vůči nájemníkům městských bytů. Dluhy nájemníků (Romů i ne-Romů), převážně za neplacení nájmu, činily ke konci roku 1998: 2 047 000 Kč, poplatky z prodlení a ostatní příslušenství představovalo 624 000 Kč. Město ve snaze získat tyto prostředky připravilo několik opatření. Seznam dlužníků byl zveřejněn na vývěsní desce společnosti TEO plus s. r. o., společnosti tehdy spravující městské byty a na vývěsní desce v budově městského úřadu. Dlužníkům, kteří by i nadále odmítali splácet dluh městu hrozilo, že budou na základě soudní výměny bytu přestěhováni do bytu nižší kategorie.³³ Rozhodnutí Zastupitelstva investovat finanční prostředky do výstavby holobytů v domě č. p. 1362 tedy zapadalo do postupně vznikající strategie vytvoření víceetapového bydlení (kterou však takto nikdo nenazýval), která by umožnila nabídnout variantu různě kvalitních bytů pro různé nájemníky především ve vztahu k jejich schopnosti plnit závazky vůči městu a s ohledem na jejich platební morálku. Výstavba holobytů na Sladkovského ulici do této mozaiky zapadala.

V červenci 2000 tak město Roudnice n. L. převzalo dokončené holobyty určené pro neplatiče nájemného na Sladkovského ulici č. p. 1365. Po dvanácti letech od první zaznamenané urgencye tehdejší bytové komise k vedení MěNV získalo město rekonstrukcí objektu bývalého cukrovaru dvoupodlažní dům s 18 samostatnými místnostmi. Každá z nich je vybavena kamny na tuhá paliva a má samostatné měření spotřeby elektrické energie. V každém podlaží je společné sociální zařízení oddělené pro muže a ženy a kuchyň, v přízemí je prádelna, kočárkárna a místnost pro správce – domovníka. Samostatně stojí 18 sklípků na uhlí a palivo.

V Roudnici n. L. se při zkoumání původní myšlenky na výstavbu holobytů a její postupné realizace setkáváme s obdobnou situací, jakou popisuje ve své diplomové práci *Osudy holobytů. Etnografie socio-technické inovace* David Kocman.³⁴ Tak jako v jiných obcích, které se rozhodly pro výstavbu holobytů, i v Roudnici n. L. byla jejich výstavba chápána jako nutný prvek bytové politiky, který vyplynul z logiky věcí. O holobytech se mluví jako o *nutnosti*, která je na jedné straně dána odpovědností za správu obecního majetku a na straně druhé velkými dluhy na nájemném, které mají (nepřízpůsobiví) nájemníci vůči městu. Holobyty jsou prostředkem, který má v obci narovnat nespravedlivě nastolené vztahy mezi řádnými platícími nájemníky a ne-

³¹ Usnesení 72. schůze MěR, 4. 9. 1997; Usnesení 84. schůze MěR, 26. 3. 1998

³² Usnesení z 23. schůze MěR, 11. 11. 1999; Usnesení z 8. veřejného zasedání MěZ, 16. 11. 1999

³³ Dlužníci v městských bytech, *Roudnické noviny*, (4) 9/1998. Je zřejmé, že mezi dlužníky nemohli být pouze Romové. Vyplyvá to i z informace společnosti BEC odpady, s. r. o., která vyhodnotila z materiálů poskytnutých městem soubor čísel popisných, ve kterých nikdy (zdůraznil JG) nebyla placena popelnice. Takto bylo zjištěno, že těchto domů je 412 (Usnesení z 5. schůze MěR, 4. 2. 1999).

³⁴ Kocman, David. 2002. *Osudy holobytů. Etnografie socio-technické inovace*. Praha: FSV UK. Diplomová práce.

řádnými neplatiči. V tomto ohledu jsou holobyty také prostředkem na dosažení spravedlivého sociálního řádu. Z uvedené citace starosty Antonína Rouse, který konstatuje praktickou neřešitelnost soužití Romů a ne-Romů vyplývá, že to není ani tak pozdější rozhodnutí Rady města, co vedlo k výstavbě holobytů v lokalitě Sladkovského ulice. V uvedené citaci je naznačena jakási „nutnost“, skrytá logika, která odkazuje k objektivním kauzálním prvkům, které jsou vlastními hybateli věcí. Rada města pak svým usnesením vystavět holobyty vlastně žádnou „politiku“ nedělá, protože nic aktivně neovlivňuje. Její rozhodnutí je spíše pouhou automatickou reakcí, přizpůsobení se jednání a definici „nepřizpůsobivých“ (srov. Kocman 2002: 4).

Způsob, jakým se koncem 80. let 20. století uvažovalo v dokumentech samosprávy o geografickém prostoru, který by byl vhodný pro cikány / Romy / neplatiče / nepřizpůsobivé neprošel za posledních dvacet let výraznou proměnou. Z toho, co lze vyčíst z prostudovaných dokumentů vidíme, že kvalita bydlení roudnických Romů se výrazně zlepšila. Zásadní proměnou prošla také sociální práce, která je nyní úzce vázána přímo na problémové lokality. Co se však změnilo minimálně, je uvažování o tom, který prostor v Roudnici n. L. svou kvalitou odpovídá místu, kde by měli být neplatiči / problémoví občané / Romové soustředěni. Lokalita Sladkovského ulice na samém okraji katastru města, sevřená z jedné strany průmyslovým areálem a železniční tratí a z druhé strany řekou Labe, je tímto „místem pro Romy“ i nadále. Přestože se v diskusích o bytové a integrační politice vedených v Roudnici n. L. v posledních letech neustále zvažovala možnost vytvoření dostupného bydlení pro tuto skupinu obyvatel i v jiných částech města, praktické kroky k jeho realizaci nakonec vždy směřovaly do této lokality. Podrobněji o tom v následujících kapitolách.

III. Étos participace a politika podřizování

Jeden z étosů, který uváděl do pohybu změny režimu na konci roku 1989, byl nesen i představou o „navrácení vlády do rukou lidu“. Subverzivní čtení tohoto oblíbeného hesla československých komunistů implikovalo nejenom volání po demokracii, ale i po takovém výkonu moci, který občany do rozhodování cíleně zapojuje. V tomto ohledu šel étos demokratizace a umožnění účasti občanů na správě veřejných věcí proti jinému étosu, který byl také důležitým hybatelem politické změny: volání po „vládě odborníků“. Pro první polovinu 90. let 20. století je přitom příznačné, že tyto étosy nebyly ve veřejném prostoru striktně formulovány a vnímány jako proti sobě stojící. V okamžiku, kdy byly spojeny snahou podpořit a stabilizovat společenské a politické změny, se vůči sobě vymezovaly pouze náhodně, pod tlakem okolností.³⁵ Vysvětlení, proč tyto dva přístupy vůbec mohly tak dlouho koexistovat vedle sebe, spočívá především v odpovědi na otázku po síle jejich prosazování. V okamžicích, kdy plní především úlohu symbolu (změny, odmítnutí určité praxe), kdy jsou „pouze“ étosem, který není převáděn do konkrétních politických rozhodnutí, není důvod, proč by vedle sebe nemohly na deklarativní rovině koexistovat i takováto dvě vzájemně protikladná pojetí výkonu moci. Jakmile se však objeví pokusy tyto pohledy na vládnutí převádět do praxe, jakmile se z obou étosů stává politika, dochází k politickým střetům. Na symbolické rovině, v poloze zmiňovaného étosu vepsaného do konkrétního projektu, se s principem účastnické demokracie setkáváme v Roudnici n. L. poprvé v roce 1995, kdy se město zapojilo do projektu Zdravé město. Jak tehdy informovaly radniční *Roudnické noviny*, cílem tohoto projektu vyhlášeného Světovou zdravotnickou organizací (WHO) je snaha „aby se podmínky pro zdravý život města a jeho obyvatel staly prvořadou starostí všech“. Jedním ze znaků zdravého města je přitom „silné, vzájemně se podporující společenství“ a „vysoký podíl účasti a kontroly veřejnosti na takových rozhodnutích, která ovlivňují život, zdraví a pocit spokojenosti“.³⁶

Přestože formulace o vysokém podílu účasti a kontroly veřejnosti zůstala pouze na úrovni deklarace, nelze o žádné z politických reprezentací, které se vystřídal ve vedení města Roudnice n. L. za posledních dvacet let nelze jednoduše říci, že by se alespoň formálně nezajímala o názory obyvatel města. Právě naopak je až překvapivé, kolik analýz si město alespoň k sociálním otázkám nechávalo zpracovávat a kolik institucí a iniciativ se angažovalo v identifikaci aktuálních a potenciálních problémů a v hledání jejich možných řešení. Tyto aktivity se sice svými tématy zabíraly s různou hloubkou a důkladností, nicméně jedno měly společné: konfrontovaly své čtenáře s informacemi, které jim sice mohly být důvěrně známé, ale které je – takto zpracované – vybízely k zaujetí stanoviska, jak na tyto problémy reagovat.

Jednou z prvních analýz tohoto typu, která se dotkla i problému soužití ne-Romů s Romy v Roudnici n. L. a okolních obcích, byla *Sociálně demografická analýza a prognóza (...) regionu* (Průša et al. 1998), kterou v březnu 1998 vypracovalo Sdružení pro podporu rozvoje teorie a praxe sociální

³⁵ Nejviditelnější to bylo především v ekologických sporech, jako byly diskuse o dostavbě jaderné elektrárny v Temelíně nebo spor o dálniční obchvat Plzně. Ke střetu těchto dvou étosů / politik ve druhém zmiňovaném případě viz detailní studii Konopásek, Zdeněk - Tereza Stöckelová - Lenka Zamykalová. 2008. Making pure science and pure politics: On the expertise of bypass and the bypass of expertise. *Science, Technology & Human Values*, 33(4): 529-553.

³⁶ Co to znamená být Zdravým městem? *Roudnické noviny* 4 (1) 1995. Informace o projektu Zdravé město také přináší webová stránka Národní sítě Zdravých měst. Zde se hned na úvodní stránce mimo jiné uvádí, že ve Zdravých městech lze najít „praktickou ukázkou, co v praxi znamenají podpora udržitelného rozvoje na místní úrovni s aktivním zapojením veřejnosti, místní akční plán zdraví a životního prostředí a celková „dobrá správa věcí veřejných“. Obce zapojené do tohoto projektu se tedy snaží utvářet město jako „kvalitní a příjemné místo pro život na základě dohody s obyvateli“ [důraz J. G.]. (<http://www.nszm.cz>, navštíveno 11. 9. 2009)

politiky Socioklub.³⁷ Mezi hlavními problémy, které musí Roudnice n. L. a okolní obce, v nichž MěÚ Roudnice n. L. v přenesené působnosti vykonává výkon státní správy³⁸, podle svých obyvatel řešit, patří vedle nezaměstnanosti, vysokého podílu starých osob a špatného spojení k lékaři i „Romové a jiné problémové skupiny“ (Průša, Ladislav et. al. 1998: 16).³⁹ Přestože analýza identifikuje tyto problémové body, dále již nevěnuje Romům ani „jiným problémovým skupinám“ žádnou pozornost. Nelze říci, že by toto téma nebylo v analýze přítomno – je v ní obsaženo prostřednictvím definice problému a takto i v ohlasech obyvatel Roudnice n. L. a přilehlých obcí. Problém samotný je sice pojmenován, avšak následně je z analýzy vytěsněn. Skutečnost, že Romové jsou v analýze Socioklubu *a priori* označeni za problémovou skupinu, nepřekvapuje. Sekáváme se zde s kontinuitou uvažování o Romech jako o nepřizpůsobivých cikánech, které známe z materiálů bytové komise MěNV 1988–1990, a zároveň tu pojmenování problému rezonuje s názorem Antonína Rouse, když obyvatelům Roudnice n. L. na stránkách radničního tisku sděloval, že mu soužití Romů s ne-Romy dělá starost.⁴⁰ Tyto skutečnosti by však neměly bránit vidět problémy, kterým město i jeho obyvatelé museli v soužití Romů a ne-Romů v průběhu let čelit. A to dokonce do takové míry, že se defenziva stává takřka jediným nástrojem integrační politiky města. Výrazně to ilustrují případy aktivit, s nimiž postupně přišly sdružení Dženo a občanské sdružení Spolu-CZ. Obě aktivity lze vnímat jako příklady občanské angažovanosti a zároveň snahy proměnit étos participativní demokracie v konkrétní zapojování občanů do řešení obecních záležitostí.

Regionální sdružení Dženo – Roudnice n. L.

Regionální sdružení Dženo – Roudnice n. L. (dále jen Dženo) bylo založeno 11. listopadu 1998, jeho předsedou se stal Jan Snaživý. Hosty zakládající schůze tehdy byli i místopředseda Romské občanské iniciativy a předseda sdružení Dženo Ivan Veselý a tehdejší starosta města Antonín Rous. Ten také ve svém projevu formuloval očekávání města vůči členům nového sdružení. Na základě dílčí informace, kterou zprostředkovává radniční tisk, Antonín Rous nevnímal tuto iniciativu jako prostředek vtažení roudnických Romů do demokratičtějšího rozhodování o veřejných záležitostech nebo jako šanci na vytvoření prostředí, které by umožňovalo občanskou seberealizaci členů sdružení, potažmo pak i dalších roudnických Romů. Založení Džena mu bylo „pouze“ prostředkem, který může pomoci vyřešit nejpálčivější problém soužití ne-Romů s Romy: nastolení a udržování pořádku v lokalitách obývaných Romy.

[Antonín Rous] se ve svém projevu zmínil o udržování čistoty ve společných prostorách domů obývaných Romy, kde i poté, co došlo k úklidu, se brzy věc vrátila do původního stavu. „To svědčí o tom, že si Romové nevážají své práce. Z čehož plyne, uvedl dále, že soužití Romů v domech s ostatními není snadné. Týká se to převážně hluku v pozdních nočních hodinách a nepořádku ve společných prostorách.“⁴¹

³⁷ Studii vypracoval kolektiv vedený doc. Ing. Ladislavem Průšou, CSc. v rámci projektu PHARE *Optimalizace sítě sociálních služeb v Roudnici n. L. a jejím okolí*.

³⁸ Jde o tyto obce: Bachlín, Brzánky, Bříza, Ctíněves, Černěves, Černouček, Dobříň, Doksany, Dušníky, Horní Beřkovice, Hrobce, Chodouny, Kleneč, Kostomlaty pod Řípem, Krabčice, Kryškovice, Libkovice pod Řípem, Libotenice, Mnetěš, Nové Dvory, Oleško, Račiněves, Straškov, Vědomice, Vražkov, Vrbice, Záluží a Židovice.

³⁹ Přestože autoři studie vzápětí po tomto výčtu témat uvádí, že „tyto poznatky je nutno hodnotit i z pohledu různé míry subjektivních znalostí o formách řešení jednotlivých problémů občanů“ (Průša et al. 1998: 16), nevede je to k reflexi nad tím, do jaké míry se na vytváření problému podílí i jejich určení problémů. Z textu totiž vyplývá, že to nebyli samotní občané Roudnice n. L. a okolních obcí, kdo měl možnost identifikovat problémové body, ale že Tito „pouze“ vybírali z předložené škály možností, kterou jim tazatelé předložili. Nebyli to tedy prvotně respondenti, ale výzkumníci (nebo snad zadavatel?), kdo vytvořili spornou analytickou kategorii „Romové a jiné problémové skupiny“.

⁴⁰ Tři otázky pro pana starostu. *Roudnické noviny* 3 (4) 1997. Viz též předchozí kapitola.

⁴¹ „Občanské sdružení DŽENO se představuje“. *Roudnické noviny* 12/1998

Toto – ze strany města – utilitaristické vnímání nového sdružení jako nástroje socializace a disciplinace do norem a hodnot ne-Romů trvalo minimálně po prvních šest měsících, ve kterých jsem měl možnost sledovat aktivity Džena v dokumentech zpřístupněných sociálním odborem.⁴² Z dostupných analyzovaných materiálů lze vyčíst, že vyjma žádosti o přidělení kanceláře, požádalo Dženo Městskou radu, aby byl jeden jeho zástupce jmenován členem bytové komise s tím, že by měl pouze poradní hlas. MěR tuto žádost odmítla s odůvodněním, že bytová komise již byla jmenována a že o případném zástupci Džena se bude jednat až po případném odstoupení některého ze stávajících členů komise.⁴³

Možnost „účastnit se a kontrolovat rozhodnutí, která ovlivňují život, zdraví a pocit spokojenosti“ byla v případě zájmu Džena ovlivňovat bytovou politiku města odmítnuta. Město vidělo roli Džena jinde. V souladu s intencí projevu Antonína Rouse na zakládací schůzi sdružení se Dženo stalo prostředníkem při zajišťování úklidových prací. Tak tomu bylo na jaře a v létě 1999 mnohokrát. Text zápisů z jednání Rady města a opakované upozorňování na nutnost zajištění pořádku v okolí domů č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě T. G. Masaryka prozrazuje jak bezradnost Rady vůči tomuto problému, tak i limity možností a ochoty členů o.s. Dženo naplňovat očekávání, která vůči nim měla Rada města.

Usnesení z 6. schůze MěR, 18. 2. 1999. Neprodleně provést kontrolu úklidu kolem domů č. p. 1492 a 1502, pokud nebude úklid proveden, požadovat ho na nájemnících v termínu do 1 týdne. V případě nesplnění bude celá záležitost řešena přestupkovou komisí

– p. starosta: o úklidu jednáno s předsedou Dženo p. Snaživým, který přislíbil úklid provést, kontrola splnění zítra, v případě nesplnění bude záležitost předána přestupkové komisí.

Usnesení z 10. schůze MěR, 15. 4. 1999. Úklid společných prostor v domě č. p. 1470 a 1502 – jednat s předsedou Dženo a hledat cestu, jak vyřešit zjištěné závady v domech, kde žijí Romové.

- p. starosta: jednáno 14. 4., příští týden bude další jednání, kdy bude uzavřena dohoda. O této dohodě bude MěR informována p. starostou na příštím zasedání MěR.

Usnesení z 11. schůze MěR, 29. 4. 1999. Výsledek dohody s Dženo. Úklid společných prostor v domech č. p. 1470 a 1502

– p. starosta: jednáno, zástupci Dženo požadují přidělit kancelář, neboť jinak nemohou obdržet grant na činnost.

MěR pověřuje Ing. Hereckou, vedoucí majetkového odboru MěÚ, aby vytipovala vhodný nebytový prostor pro zřízení kanceláře Dženo do příštího jednání MěR.

Usnesení z 15. schůze MěR, 24. 6. 1999. Řešení problematiky soužití občanů na třídě T. G. Masaryka. Při řešení problémů v dané lokalitě navázat spolupráci s romským občanským sdružením „DŽENO“. MěR pověřuje p. starostu jednat o možnosti vytvoření úklidové čety kolem domů č. p. 1470 a 1502 [Z Usnesení z 16. schůze MěR konané 26. 8. 1999 vyplývá, že Dženo mělo předložit návrh řešení do jednání MěR, žádný návrh nebyl předložen, pozn. J.G.]

⁴² Dokumenty samotného roudnického sdružení Dženo jsou nyní fyzicky mimo Roudnici n. L. a i přes opakované ujišťování o tom, že mi budou v nejbližších dnech doručeny, se mi ani po týdnech čekání nedostaly do rukou. Matěj Petrů, který má všechny dokumenty mapující činnost roudnického sdružení Dženo u sebe, je podle sdělení Jana Snaživého telefonicky nezastižitelný.

⁴³ Usnesení z 2. schůze MěR, 17. 12. 1998

Případ činnosti Dženo je zajímavý z několika důvodů. Jednalo se o vůbec první iniciativu, kterou roudničtí Romové vykazují na poli občanské angažovanosti a přímo zaměřenou na spolupodílení se na řešení vlastní bytové situace. Vztah města, rozpoznatelný z dostupných dokumentů k představitelům Džena ukazuje, že RM ke sdružení nepřistupovala jako k organizaci sdružující osoby sjednocené společnou vůlí a cílem. RM ve svých praktických krocích s roudnickým Dženem zacházela jako s organizací reprezentující roudnické Romy, či alespoň – z důvodů bydliště jejího předsedy – nájemníky domů č. p. 1492, 1470 a 1502. Romové jsou v krocích MěR nahlíženi jako komunita a MěR se k Dženu vztahuje jako k organizaci, která má tuto komunitu reprezentovat. Dženo není primárně občanským sdružením, tedy organizací sdružující individuální občany na základě společného zájmu. MěR k Dženu přistupovala jako k etnické organizaci, která sdružuje mluvčí komunity, společenství osob spojených primárně nikoli sdíleným zájmem či volbou, ale osudem (a teprve z něj případně vychází společný zájem). Dženo pak není mluvčím svých členů, ale všech obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka. A obráceně, úspěchy a neúspěchy těchto obyvatel / Romů jsou také úspěchy a neúspěchy celého Džena.

Přestože formálně Regionální sdružení Dženo – Roudnice n. L. stále existuje⁴⁴, podle vyjádření jeho předsedy Jana Snaživého již od let 2006 – 2007 nevyvíjí žádnou činnost. Rozpad sdružení, jak to Jan Snaživý pojmenoval, byl dán především odstěhováním aktivních členů sdružení z Roudnice n. L.⁴⁵ Za dobu své existence se soustředili především na organizaci a pořádání fotbalových turnajů. Na tuto činnost získali finanční podporu jednou od města, jednou pak od nadace Open Society Fund Praha.⁴⁶ Jiné aktivity směřované k vytváření mostů mezi roudnickými Romy a institucemi, s nimiž nejčastěji přicházejí do styku, se roudnickému Dženu nepodařilo prosadit. Představy, které Jan Snaživý později prezentoval na setkáních Pracovní skupiny (viz následující oddíl této kapitoly) o tom, že by Romové měli mít „svého“ člověka nejenom v bytové komisi, ale i na odboru sociálních věcí a zdravotnictví a u městské policie, nenašly podle něj u vedení města ani u jeho zastupitelů dostatečnou podporu. Byl to tedy i Jan Snaživý, kdo představitelům a úředníkům města prezentoval Dženo jako organizaci reprezentující (celou) komunitu. Snaha města nalézt mezi Romy partnera, se kterým by mohlo úspěšně jednat, se zde protнула se snahou Jana Snaživého být (alespoň v některých záležitostech) mluvčím Romů. Toto křehké partnerství udržované pouze touhou domluvit se, však nemohlo přetrvat okamžik, kdy měly být obecné deklarace přeloženy do konkrétních kroků vedoucích k nápravě situace na třídě T. G. Masaryka.

Ukazuje to i poslední téma, které bylo na poli participativního řízení bytové a integrační politiky města ve vztahu k roudnickému sdružení Dženo / obyvatelům domů na třídě T. G. Masaryka/ projednáváno. Tímto tématem byla možnost zřízení funkce domovníka v každém z těchto tří domů. Samotnou myšlenku tehdy podporovali snad všichni: sdružení Dženo, terénní sociální pracovnice i někteří radní města. Rozpor však nastal v okamžiku, kdy se začalo jednat o tom, zda má být tato práce dobrovolná nebo placená, zda má jít o jakousi dobrovolnou „funkci“ nebo spíše o „pracovní pozici“. Monika Legnerová vidí důvod neúspěchu „projektu domovník“ v tom, že nikdo z tehdejších nájemníků nechtěl tuto práci (funkci) přijmout. Oproti tomu předseda roudnického sdružení Dženo Jan Snaživý nalézá důvod neúspěchu prosazení této myšlenky především v tom, že radní města odmítli spojit výkon zvažované funkce s finanční odměnou. Dženo tehdy navrhovalo, aby se odpracovaný výkon odečítal z dluhů domovníka. Tento návrh

⁴⁴ Seznam občanských sdružení registrovaných MV ČR, <http://aplikace.mvcr.cz/rady/sdruzeni/sdruz089.html>. (Navštíveno 13. 9. 2009)

⁴⁵ Jeden ze členů sdružení se přestěhoval do Ústí nad Labem, druhý do Kolína. Třetí z aktivních členů je v současné době ve výkonu trestu. Dokumentace činnosti sdružení je uložena u Matěje Petru v Kolíně, v době sbírání podkladů pro tento text mi nebyla zpřístupněna.

⁴⁶ Finanční podpora od města Roudnice n. L. nepřesáhla 5 tisíc korun, OSF podpořil roudnické sdružení Dženo 40 tisíci korunami. Výzkumný rozhovor s Janem Snaživým, 16. 9. 2009.

byl Radou města zamítnut. Patová situace nakonec vedla k tomu, že projekt nebyl vůbec uskutečněn.⁴⁷

Angažmá občanského sdružení Spolu-CZ

Aktivity roudnické organizace Dženo vyniknou především v porovnání s aktivitou jiného občanského sdružení, které v minulých letech vyvíjelo činnost mezi Romy. Občanské sdružení Spolu-CZ⁴⁸ působí v Roudnici n. L. průběžně od roku 2002, kdy zde realizovalo projekt Síť Spolu-CZ zaměřený na rozvoj komunitní práce v lokalitách obývaných Romy.⁴⁹ Tehdejší cílem Spolu-CZ bylo představit městu takový způsob práce s romskou komunitou, který by jí umožnil zapojit se do řešení dílčích problémů. Spolu-CZ si nejprve vytipovalo subjekty, které se již danou problematikou v lokalitě zabývaly. S těmito subjekty pak mělo Spolu-CZ pracovat takovým způsobem, který by vyústil v osvojení si nabízeného *know-how*. Primárním cílem projektu tedy nebylo řešit konkrétní problémy, ale zavést pracovní postup, který by se mohl v daných lokalitách dlouhodobě ujmout. Na konci projektu měly instituce působící v lokalitě užívat postupy, jejichž prostřednictvím jsou Romové zapojováni do řešení problémů, které se jich týkají.

Řešení konkrétního problému v dané lokalitě bylo tedy „pouze“ prostředkem, který sloužil pro ilustraci nabízeného postupu. To je dáno již samotnou povahou komunitní práce, o které Mgr. Marta Misíková, která se na realizaci tohoto projektu podílela, říká, že ji „nelze dělat nanečisto“. Tím, že i v Roudnici n. L. šlo o komunitní práci, která měla reagovat na hlavní problémy identifikované přízvanými aktéry (MěÚ, Farní charita, přízvaní Romové), stala se hlavním tématem působení Spolu-CZ oblast bydlení. V této době existovala podle Marty Misíkové mezi přízvanými aktéry výrazná polarizace názorů. MěÚ (a s ním Úřad práce a školy) a Romové stáli na protilehlých krajních názorových pozicích, Farní charita zaujímala pozici „někde uprostřed“. Stanovisko Romů bylo takové, že MěÚ dělá špatnou bytovou politiku, stěhuje Romy do tzv. romských lokalit, nestará se o byty, kde bydlí Romové, nedává jim šanci, neoprávněně je vystěhovává do holobytů (vystěhovává tam i lidi, kteří nemají dluhy). Instituce si všímaly něčeho jiného. Jako problém viděly to, že Romové mají dluhy, neřeší je, nejsou zodpovědní, nechťejí nic změnit. Spolu-CZ nechťelo vystupovat v roli mediátora. Snažilo se najít nejmenšího společného jmenovatele problému obou stran, na jehož řešení by tyto strany mohly začít spolupracovat. Ke vzájemnému přiblížení se mělo dojít na základě konkrétních praktických kroků.

⁴⁷ Informace čerpány z výzkumného rozhovoru s Janem Snaživým, 16. 9. 2009 a vyjádření Moniky Legnerové k první pracovní verzi tohoto textu. Srov. též výrok radního Vlastimila Dvořáka: „Zkoušeli jsme různé možnosti, například i domovníky z řad místních obyvatel, ale bohužel se to neosvědčilo.“ Domy na třídě TGM – problém, který nás pálí, *Roudnické noviny*, 3/2009.

⁴⁸ Občanské sdružení Spolu-CZ bylo založeno v roce 1999. V září 2003 organizace změnila název na Horizonty. Činnost Horizontů se zaměřuje na rozvoj komunitní práce a podporu skupin a organizací pracujících na místní úrovni s romskými a smíšenými komunitami (tj. romskými / neromskými). O. s. Horizonty podle svých www stránek nabízí: facilitaci participativních workshopů pro organizace, formální i neformální skupiny (facilitace rozhodovacího procesu v týmu); facilitaci participativního strategického plánování; facilitaci participativních workshopů zaměřených na organizační rozvoj; komunitní práce; uspořádání malých tematických seminářů nebo školení; uspořádání a moderování kulatých stolů. http://www.horizonty.org/cz/vice_o_nas.html

⁴⁹ Projekt Síť Spolu-CZ realizovalo o. s. Spolu-CZ v letech 2000–2003. Projekt byl zaměřen na podporu a rozvoj komunitní práce ve vybraných lokalitách. Spolu-CZ plnilo v rámci Sítě funkci podpůrné (servisní) organizace, která stimulovala konkrétní aktivity a zajišťovala potřebný výcvik a poradenství pro partnerské organizace. Další působení o. s. Spolu-CZ, resp. o. s. Horizonty v Roudnici n. L. lze datovat do let 2003/4–2005: Projekt zaměřený na posilování organizační kapacity vybraných neziskových organizací, které se zabývají Romy nebo ve kterých Romové pracují (spolu s Farní charitou Roudnice n. L.) a 2006–2008: Projekt na podporu zavádění standardu kvality sociálních služeb pro Farní charitu Roudnice n. L. Misíková, Marta / Nováková, Dana. 2003. *Souborná zpráva o působení Spolu-CZ v Roudnici n. L. (2000–2003)*. o. s. Horizonty. Výzkumný rozhovor s Martou Misíkovou, 25. 8. 2009.

Prvním krokem, který měl tomuto přiblížení napomoci, byla organizace pracovního setkání na téma „Situace Romů v Roudnici n. L. a možnosti jejího zlepšení“⁵⁰, které proběhlo z iniciativy Spolu-CZ ve dnech 7. – 8. 2. 2002. Spolu-CZ sice původně plánovalo uspořádání workshopu „Participativní strategické plánování“, na kterém si měli jednotliví účastníci ujasnit představy o tom, čeho a jak chce dosáhnout právě zřizovaná pracovní skupina pro romské záležitosti. Podle představy Odboru sociálních věcí a zdravotnictví se tohoto workshopu měli účastnit i zástupci romské komunity, u kterých organizátoři „předpokládali aktivní zájem o řešení dané problematiky“. Druhým předpokladem, se kterým organizátoři počítali, bylo již aktivní působení terénních pracovníků, kteří by se měli podílet na činnosti pracovní skupiny. Formulace v zápisu z tohoto pracovního setkání ukazuje, že se původní očekávání nenaplnila. Příčinou neplánované změny měla být především „aktuální situace v Roudnici n. L.“, dále skutečnost, že Městský úřad stále ještě nezaměstnával terénní pracovníky a v neposlední řadě i absence jakéhokoli zástupce romské komunity.

Podobně jako ve výše uvedeném příkladu zacházení Rady města s roudnickým Dženem, i v tomto dokumentu se pracuje s představou, že Romové tvoří „komunitu“, která by měla být reprezentována jedním (?) zástupcem, mluvčím. Oproti tomu však stejní lidé v rozhovorech, které jsem v průběhu sběru dat v Roudnici n. L. s politiky i úředníky MěÚ Roudnice n. L. vedl, i v konkrétních bytových politikách, na nichž se podílejí, aktivně pracují s porozuměním a s ohledem na různorodost nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka i heterogenitu romské populace v Roudnici n. L. (viz především kapitoly 4 a 6).⁵¹

S čím se to zde setkáváme? Jde o jakousi nedůslednost, názorovou a postojovou nekonzistentnost nebo o vědomou manipulaci s koncepty, jejichž prostřednictvím je organizován sociální řád? Domnívám se, že zde máme co do činění s oběma faktory. Tím prvním je setrvačnost volby jazykových prostředků. Na úrovni jazyka jsme zvyklí užívat slovní spojení „romská komunita“ a „zástupce“, které odkazují k homogenitě skupiny a její reprezentaci, aniž bychom se nutně ptali po teoretickém (a politickém) pozadí, z něhož tyto výrazové prostředky vyrůstají a který odrážejí. Skutečnost, že většinu pojmů v každodenním životě užíváme nereflektovaně (jinak to ostatně ani nejde), neznamená, že by tyto pojmy a výrazy byly zbaveny svého implicitního obsahu. V tomto ohledu mohou slova jednat a proměňovat situace, v nichž jsou vyřčeny, již na základě svého vyslovení či napsání.⁵² Užívání pojmu jako je např. komunita vede k tomu, že se s tímto pojmem musí nadále pracovat, minimálně alespoň v rámci dokumentu či politiky, jejíž je součástí. Vyslovením či napsáním tohoto pojmu se sice komunita nezhmotní (takovouto magickou moc jazyk nemá), ale to ještě neznamená, že by volba jazykových prostředků neměla vůbec žádný sociální efekt. Užíváním vybraných výrazů, jakým je např. komunita, minimálně dochází k tomu, že promyšlení integračních a bytových politik, které pracují s implicitním porozuměním tohoto pojmu, je dostupnější (a ve výsledku i politicky prosaditelnější a technicky realizovatelnější), než představitelnost a aplikovatelnost těch konceptů, které nejsou v jazykovém jednání tak přítomné, které nemají takovou četnost ani viditelnost.

Druhým faktorem, o kterém se domnívám, že skrytě intervenuje do užívání pojmu komunita, je bezradnost či neochota investovat čas a energii do řešení problému soužití Romů a ne-Romů na základě participativního modelu, který může zohledňovat představy a cíle nikým a ničím

⁵⁰ Archiv projektu. Složka Setkání pracovní skupiny, dokument „020207-08 – Pracovní setkání Situace Romů v Roudnici n. L. – 1“

⁵¹ Úředníci i volení zástupci Roudnice n. L. mne například několikrát upozorňovali, že Jan Snaživý, na něhož se Město často obrací jako na prostředníka mezi Romy a ne-Romy, nemá v lokálním prostředí žádnou autoritu. O praktických efektech tohoto jednání viz kapitola 6.

⁵² Z textů zabývajících se jazykovým jednáním v této souvislosti viz např. Pierre Bourdieu: *Language and Symbolic Power*, Cambridge: Harvard University Press, 1991.

nereprezentovaných jednotlivců, rodin či skupin. Vznesení požadavku na přítomnost zástupce Romů (romské komunity) pak může být legitimizačním krokem, který má stvrdit závaznost přijatého rozhodnutí (a potenciálně i legitimizovat ukončení jednání a hledání řešení, když se ukáže, že tito společně přijaté rozhodnutí nerespektují). Aktivita sdružení Spolu-CZ v tomto ohledu vnesla do diskuse a užívání participativní sociální práce v Roudnici n. L. zcela nový rozměr. Spolu-CZ sice ve svých dokumentech také užívají pojmu komunita, ale rozumí mu jinak, než jak jsme viděli u MěR v krocích, které měly aktivizovat sdružení Děno. Ze souhrnné zprávy o působení Spolu-CZ v Roudnici n. L. vyplývá, že Spolu-CZ rozumí komunitou soubor lidí žijících v uvedené lokalitě.

Neočekáváme přitom, že takto vymezená skupina bude vždy vystupovat jednotně. Ve své práci vycházíme z faktu, že pokud chtějí členové komunity prosadit určité společné zájmy, musí i přes případné rozpory do určité míry vzájemně spolupracovat.⁵³

Komunita tak není založena esenciálně (např. sdílenou etnicitou), ale je společenstvím sdílejícím společný prostor a z něj vycházející společný zájem.

Předmětem dvoudenního pracovního setkání se stala možnost působení terénního sociálního pracovníka v rámci programu obecně prospěšné společnosti Člověk v tísni a řešení situace Romů v Roudnici n. L.. Pracovní setkání bylo pojato opravdu široce. Vedle zástupců roudnických institucí, jejichž činnost se nějakým způsobem dotýká integrace Romů, zde byli i zástupci státní správy a nevládních organizací.⁵⁴ Z priorit, které účastníci tohoto setkání identifikovali, se největší podpoře dostalo tématům 1) posilování pocitu vlastní zodpovědnosti; 2) spoluúčasti Romů na řešení otázky bydlení; 3) zvyšování vzdělanosti Romů; a 4) zvyšování motivace k práci.

Ze zápisu z jednání, který máme z tohoto pracovního setkání k dispozici, nelze vyvozovat žádný předpoklad, že by mezi roudnickými a mimoroudnickými účastníky setkání došlo k nějakým výrazným názorovým rozepřím. Jejich předpokládanou názorovou shodu o prioritách při provádění integrace Romů do společnosti, nenarušila skutečnost, že roudničtí mluvili především o roudnických Romech a mimoroudničtí se vztahovali především ke znalostem a zkušenostem, jejichž zdroj nebyl bezprostředně ukotven v Roudnici n. L.. Přestože se tedy jedni vztahovali k „roudnickým Romům“ a druhí spíše k „Romům“, formulace v zápisu z jejich setkání napovídá, že vytvořili jakousi epistemologickou komunitu.⁵⁵ Tuto epistemologickou komunitu charakterizuje několik skutečností, které jsou vyjádřeny v tématu jednání účastníků pracovního setkání a v prioritách, které na něm byly identifikovány.

⁵³ Misíková, Marta / Nováková, Dana. 2003. *Souhrnná zpráva o působení Spolu-CZ v Roudnici n. L. (2000–2003)*. o. s. Horizonty.

⁵⁴ Vedle zástupce společnosti Člověk v tísni (Karel Novák) se setkání zúčastnili i pracovníci Úřadu vlády ČR (David Beňák, Kancelář Rady vlády České republiky pro záležitosti romské komunity; Roman Křištof, výkonný místopředseda Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity vlády ČR), zástupci Realitní a zprostředkovatelské kanceláře DEREKA s. r. o. (Mgr. Radek Vintř a Jiří Randýsek), pracovníci Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR (Mgr. Jitka Gjuríčová a Mgr. Radek Jiránek), ředitelka Farní charity Roudnice n. L. (Ing. Jitka Kirschnerová), ředitel Roudnických městských služeb (Ing. Chudoba), romská poradkyně působící při tehdejší Okresní úřadu Litoměřice (Eva Tichá), ředitelé roudnických základních škol (Mgr. Pém, Mgr. Vičl, Mgr. Král, Mgr. Zrzavá), ředitelka Domu dětí a mládeže Trend (Kinovičová), velitel Městské policie Roudnice n. L. (Martin Müller), zástupce Policie ČR (kpt. Kalenský), zástupkyně Správy bytů (Renata Chudá), pracovníci občanského sdružení Spolu-CZ (Petr Mulder, Marta Misíková, Dana Nováková) a jiní.

⁵⁵ Tato úvaha je do značné míry spekulativní, vychází pouze z textu zápisu z jednání, psaného dokumentu, před jehož prvoplánovým čtením jsem čtenáře varoval v *Úvodu*. Aniž bych chtěl účastníkům pracovního setkání podsouvat jakékoli motivy či názory na správné řešení bytové a integrační politiky, skutečnosti zůstává, že do oné „epistemologické komunity“ je vřazuje právě to, v jaké souvislosti se objevují v tomto zápisu. Nadále to už nejsou pouze oni – jednotlivci se svým osobním viděním problému – kdo jedná a ovlivňuje další směřování města v oblasti bytových a integračních politik. Vedle nich tyto politiky ovlivňuje (a tak *de facto* „jedná“) také tento Zápis.

Účastníci setkání se shodli, že cílem jejich snažení by měla být integrace Romů do společnosti. Romové tedy stojí mimo společnost, popř. jsou její součástí pouze slabě. O tom, že Romové nejsou dostatečně integrováni do společnosti, svědčí přesvědčení účastníků, že Romové nejsou samostatní a zodpovědní. Přesto by se měli zapojit do řešení své bytové situace. Tím se také posílí jejich zodpovědnost. Zodpovědnost a samostatnost Romů se také zvýší tím, jak se bude zvyšovat jejich vzdělání a motivace k práci.

Stručný text zápisu z tohoto setkání neposkytuje dostatek informací, na základě kterých bychom mohli hlouběji porozumět předpokladům formulace těchto čtyř priorit, jimž se má ustavovaná pracovní skupina věnovat. Co však text zápisu umožňuje zahlédnout je, že mezi účastníky existovala shoda v definici výchozí situace. „Společnost“ je cílem a normou, které mají být podřízeni všichni, kteří stojí mimo ni, nebo nejsou její plnohodnotnou součástí. Prostředníkem a nástrojem, který má tuto integraci umožnit, jsou pak účastníci tohoto setkání, resp. členové vznikající pracovní skupiny. S tím, že by samotní Romové / neintegrování mohli mít na věc odlišný a přitom relevantní pohled, se v koncepci tohoto setkání ani ve způsobu identifikace priorit integrace nepočítá. O to více zaujme, když se najednou v zápisu z jednání objeví zmínka o zastoupení Romů v pracovní skupině.

„Na závěr setkání proběhla diskuse vztahující se ke vzniku a fungování (...) pracovní skupiny. Přítomní se shodli na tom, že je nezbytné, aby ve skupině byla zastoupena i romská komunita. Za tímto účelem uspořádá Spolu-CZ při své příští návštěvě pracovní setkání s příslušníky romské komunity a na jeho základě se pokusí najít romské zástupce do pracovní skupiny. Podle slov některých účastníků únorového setkání by v pracovní skupině měli být zástupci rodin Snaživých a Smutných. Dále prý není jisté, zda se podaří v Roudnici n. L. nalézt v romské komunitě dostatečně respektované osobnosti.“⁵⁶

Problém při hledání vhodných zástupců romské komunity je v podstatě ryze technického rázu. Jde o to najít respektované mluvčí. Očekávaná autorita, kterou by zástupci roudnických Romů měli disponovat, přitom pro pracovníky o. s. Spolu-CZ primárně nepramení z postavení v příbuzenské hierarchii nebo z jiného statusotvorného činitele. Vezmeme-li vážně porozumění komunitě jako společenství sdílejícímu společný prostor a z něj vycházející společný zájem, pak v souvislosti s výše představeným pojetím integrace Romů do společnosti, jde „pouze“ o jediné. Není nutno hledat mluvčí Romů, ale je potřeba najít někoho, kdo by byl mezi Romy mluvčím společnosti. Někoho, kdo by reprezentoval, hájil a prosazoval hodnoty a normy „řádných občanů“ / ne-Romů / „většinové společnosti“ mezi těmi, kteří by měli být těmito hodnotám a normám podřízeni.

Tento socializační rozměr mají i další návrhy, vzešlé z pracovního jednání. Jeho účastníci dospěli k názoru, že v krátkém časovém horizontu lze zajistit působení romských asistentů ve školách, přípravu kurzů pro ženy (domácí práce, péče o ženy) a zajistit financování a zřízení pozice terénního sociálního pracovníka. Jako podmínky úspěšné integrační politiky pak účastníci schůzky identifikovali „důraz na důslednou práci všech institucí“ a „nezvýhodňování Romů“.⁵⁷

Závěr tohoto dvoudenního jednání vyústil ve vytvoření pracovní skupiny, která měla dlouhodobě pracovat na realizaci všech stanovených cílů.⁵⁸ Ani druhý efekt této schůzky na sebe nenechal dlouho čekat. Bezprostředně po setkání zaslal tehdejší starosta Antonín Rous Kanceláři Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity „Žádost o zařazení do programu terénních pracovníků na rok 2002“. Této žádosti Roman Křištof, tehdejší ředitel Kanceláře, obratem vyhověl a na jejím

⁵⁶ Setkání pracovní skupiny – „020207-08 – Pracovní setkání Situace Romů v Roudnici n. L. – 2“

⁵⁷ Setkání pracovní skupiny – „020208 – Zápis – 2“

⁵⁸ Pracovní skupina byla vytvořena ze čtyř zástupců města (tehdejší ředitel Zvláštní školy a zastupitel Mgr. Miroslav Pém, zástupce odboru zdravotních a sociálních věcí, zástupce správy bytů, zástupce Úřadu práce). Čtyři zástupci Romů mělo vybrat Spolu-CZ dodatečně.

základě poskytnul MěÚ Roudnice n. L. dotaci na zřízení pracovního místa pro terénního sociálního pracovníka.⁵⁹ Na tuto pozici nastoupila v dubnu 2002 paní Tereza Valentová.

Samotná pracovní skupina byla složena ze čtyř zástupců institucí (ti byli navrženi a jmenováni již během Pracovního setkání) a ze čtyř zástupců Romů. Na některé byli pracovníci Spolu-CZ upozorněni přímo,⁶⁰ další kandidáti na členství v Pracovní skupině měli vzejít ze setkání Spolu-CZ s roudnickými Romy plánované na 4. 4. 2002. Pozvánku připravil a Romům rozeslal MěÚ. Tohoto setkání se podle zápisu pořázeného o. s. Spolu-CZ zúčastnilo asi 30 Romů, přičemž zastoupeny zde byly lokality Sladkovského ulice, třída T. G. Masaryka, Štěpárna, Barákova a Libušina ulice.⁶¹ Na prvním setkání takto vzniklé romské části pracovní skupiny (srov. s prioritami části skupiny zahrnující instituce) pojmenovaly velkou – a jak je uvedeno v zápisu z tohoto setkání pořázeného o. s. Spolu-CZ – i pro Romy prioritní skupinu problémů vztaženou k bydlení: bytovou situaci Romů, bytovou politiku města a způsoby, jimiž se město vyrovnává s dlužníky.⁶² Vidíme, že nelze jednoduše říci, že by roudničtí Romové neměli zájem řešit svou situaci, popř. že se nikdo z nich nechce angažovat. Spíše jde o to, že městem či Spolu-CZ definovanou situaci nutně nevnímali jako „svou vlastní“, týkající se jich jako členů (předpokládané) komunity. Třicet osob, které přišly na toto setkání, představuje každého patnáctého z odhadovaného počtu Romů žijících ve městě. Skutečnost, že se tento demonstrováný zájem roudnických Romů nepodařilo transformovat do jejich dlouhodobého zapojení do formulace a řešení problémů, jimž musí každodenně čelit, naznačuje, že mezi tím, jak Romové vnímali sami sebe (za co a za koho vystupují) a jak je vnímalo jejich okolí, byl nejspíš rozdíl.

Metody použité o. s. Spolu-CZ při práci s Romy v Roudnici n. L..⁶³

V průběhu svého působení v Roudnici n. L. byly použity tři metody práce: metoda aktivizace místních skupin, participativní metody a kulaté stoly a řízené diskuse. Spolu-CZ vystupovalo v roli facilitátora a odborného poradce, tzn., že zprostředkovávalo zkušenosti s prací s romskými komunitami a různými možnostmi alternativních řešení některých problémů (např. model nefinančního vyrovnání dluhů).

Metoda aktivizace místních skupin

Metoda aktivizace místních skupin se uplatňuje zejména v komunitní práci. Staví na potenciálu místní komunity a aktivní participaci jejích členů od začátku samého procesu. Lidé se postupně učí prosazovat své požadavky a dříve či později by měli být schopni pokračovat v práci sami, bez pomoci komunitních pracovníků. První krok při použití této metody představuje diskusní setkání s velkou skupinou (celou komunitou). Přítomní zde definují

⁵⁹ Roman Křištof je výše v textu v souvislosti se svou účastí na Pracovním jednání svolaném o. s. Spolu-CZ zmiňován jako výkonný místopředseda Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity vlády ČR, nyní pak jako ředitel Kanceláře Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity (KRPVZRK). Nejedná se o kumulaci funkcí, ale o odraz skutečnosti, že ve zmíněném období došlo k transformaci zmíněné Meziresortní komise v KRPVZRK.

⁶⁰ „Byli jsme upozorněni na dvě romské osobnosti: Jonáše Holého a pana Převozníka z Masarykovy ulice,“ píše Spolu-CZ v jednom z analyzovaných dokumentů. Setkání pracovní skupiny – „020403-5 – Zápis z výjezdu – 1“

⁶¹ Za romské členy vznikající pracovní skupiny byly zvoleny tyto osoby: František Holý (ul. Barákova), Petr Převozník (třída T. G. Masaryka), Jan Snaživý (Třída T. G. Masaryka), Lída Převozníková (Třída T. G. M.), Jiřina Orságová (ul. Okružní) a Marek Blažka (holobyty Bezděkov). Druhý den projevila zájem o členství v pracovní skupině Barbora Vyčítalová.

⁶² Konkrétně šlo o tyto identifikované problémy: 1) Lidé, kteří mají dluh na nájemném, jsou stěhováni do holobytů, bez možnosti jiného řešení. 2) Do holobytů jsou stěhováni i lidé, kteří chtějí dluh na nájemném splácet.

3) Do holobytů jsou stěhováni pouze Romové. 4) Nevyhovující technický stav holobytů (vlhko, statika, málo prostoru). 5) Z holobytů se děti špatně dostávají do školky. 6) V holobytech jsou špatné podmínky pro děti. 7) Jiný přístup sociálních pracovníků k Romům a ne-Romům. 8) Romové dostávají byty v jedné lokalitě. 9) Špatná údržba bytů ze strany města. 10) Město nepořádá akce pro děti.

⁶³ Misíková, Marta / Nováková, Dana. 2003. *Souborná zpráva o působení Spolu-CZ v Roudnici n. L. (2000–2003)*. o.s. Horizonty

problémy, které v lokalitě pociťují. Poté vzniká pracovní skupina tvořená těmi, kteří se chtějí aktivně podílet na zlepšování životních podmínek komunity. Pracovní skupina nejprve provede analýzu definovaných problémů, které rozdělí podle jejich časové náročnosti a obtížnosti jejich řešení. Poté vybere priority. Na jejich základě se pak sestavuje pracovní plán pro dané aktivity. Metodu aktivizace místních skupin Spolu-CZ v Roudnici n. L. využilo při zakládání pracovní skupiny pro romské záležitosti.

Participativní metody

Participativní metody staví na aktivním zapojení každého z účastníků daného workshopu. Takto jsou získávány názory a podněty všech zúčastněných, tedy i těch, kteří jsou např. v diskusích méně průbojní. Participativní metody umožňují uspořádat a zaznamenat velké množství nápadů, jimiž skupina disponuje a nahlédnout na stávající problémy a jejich řešení z jiné perspektivy. Z participativních metod Spolu-CZ při své práci v Roudnici n. L. využilo strukturované workshopy (pracovní setkání „Situace Romů v Roudnici n. L. a možnosti jejího zlepšení“).

Kulaté stoly, řízené diskuse

Kulatých stolů a řízených diskusí Spolu-CZ využívalo při vedení setkání pracovní skupiny pro romské záležitosti.

Postupem času se v zápisech z jednání Pracovní skupiny začínají objevovat indicie, že ani aktivizační přístup Spolu-CZ nevedl k dlouhodobé aktivní účasti Romů v Pracovní skupině. V průběhu posledního čtvrtletí roku 2002 se začínají v jednání Pracovní skupiny objevovat problémy, které brzdí její dynamiku. Ze zápisů ze setkání Pracovní skupiny vyplývá, že se zástupci Romů neúčastnili předem domluvených schůzek (se starostou města, se zastupiteli).⁶⁴ Samo sdružení Spolu-CZ vidělo situaci, v jaké se nacházela Pracovní skupina, poněkud jinak.

Zhruba po půl roce své existence fungovala Pracovní skupina pro romské záležitosti zcela samostatně (reagovala na aktuální záležitosti bez asistence Spolu-CZ, byl zaveden systém společných setkání apod.). Proto pracovníci Spolu-CZ předali v září 2002 vedení Pracovní skupiny jejím členům.⁶⁵

V Souhrnné zprávě je situace po předání vedení skupiny jejím členům charakterizována jako „stabilizovaná“.

Při prosincové návštěvě [rok 2002, pozn. J.G.] Roudnice n. L. jsme se sešli s terénní sociální pracovnící (...). Podle jejích slov (...) se objevila nová témata, jimiž se Pracovní skupina bude na svém nejbližším setkání zabývat – zajištění pořádku v Masarykově ulici a zřízení funkce domovníka. Romové žijící na Masarykově ulici by svépomocí zajišťovali úklid prostranství okolo bytovek. Zároveň by se částečně podíleli i na pokrytí nákladů za úklid (nákup pracovního nářadí, přistavení kontejneru aj.).⁶⁶

V této citaci nalézáme až zarážející podobnost s tím, co o tři roky dříve požadovalo město po sdružení Dženo. O motivacích tehdejších romských členů Pracovní skupiny nic nevíme. Jan Snaživý si dnes již na podrobnosti tehdejších událostí nevzpomíná a ostatní členové romské části Pracovní skupiny žijí mimo Roudnici n. L. Na uvedených dvou citacích ze Souhrnné zprávy sdružení Spolu-CZ je zajímavá ještě jedna věc. V době, kterou autorky Souhrnné zprávy popisují jako období příslibu nové etapy soužití roudnických Romů a ne-Romů, začínají v domech na

⁶⁴ Setkání pracovní skupiny – „020919 – Zápis – 1“. Jeden z členů pracovní skupiny, Miroslav Pém, tuto ztrátu motivace vysvětluje vedle absence cílevědomosti, kterou nalézá u Romů, i odkazem na jejich „sobeckost“. Romové, kteří byli členy Pracovní skupiny podle něj chtěli především prosadit své vlastní individuální zájmy, nikoli zájmy své komunity. Výzkumný rozhovor s Miroslavem Pémem, 10. 9. 2009.

⁶⁵ Misíková, Marta / Nováková, Dana. 2003. *Souhrnná zpráva o působení Spolu-CZ v Roudnici n. L. (2000–2003)*. o. s. Horizonty

⁶⁶ Misíková, Marta / Nováková, Dana. 2003. *Souhrnná zpráva o působení Spolu-CZ v Roudnici n. L. (2000–2003)*. o. s. Horizonty

třídě T. G. Masaryka kulminovat problémy mezi obyvateli těchto domů a jejich ne-romskými sousedy. V tomto období se zde také začínají objevovat problémy s přechováváním, prodejem, konzumací a výrobou tvrdých drog. Po razii, kterou zde o dva roky později provedla Policie ČR a následném zatčení několika osob, odchází z pozice terénní sociální pracovníce i Tereza Valentová, která po ztrátě důvěry části obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka odjíždí i kvůli obavám o svou bezpečnost nastálo do Anglie.⁶⁷

Hlavním přínosem působení Spolu-CZ tedy nebylo prosazení a udržení participativního modelu spolupráce města a roudnických Romů. Prioritním tématem Pracovní skupiny bylo zavedení modelu nefinančního vyrovnání dluhů, který začal být realizován od července 2003 jako program „Dobrovolná práce pro město a následné prominutí dluhů“.⁶⁸ Sama Marta Misíková dnes hodnotí úspěšnost působení Spolu-CZ v Roudnici n. L. někde v polovině pomyslné hodnotící škály. Ve srovnání s jinými lokalitami, kde působilo sdružení Spolu-CZ, především pokud jde o rozvoj komunitní práce a užívání participativního přístupu při řešení lokálních problémů (ať již definovaných Romy či ne-Romy), podle ní sice v Roudnici n. L. došlo k částečnému úspěchu, tyto posuny ale nebyly tak výrazné a viditelné, jako v jiných lokalitách. Svou roli zde podle ní hrála i vzájemná vyhraněnost postojů institucí a Romů: spousta vzájemných setkání sloužila k „provětrávání emocí“, bez něhož nelze přistoupit k řešení dalších problémů. Toto zabralo spoustu času, který pak chyběl jinde.⁶⁹

Projekt dobrovolné práce dlužníků nájemného pro město

Přijetí projektu Dobrovolná práce dlužníků nájemného pro město Roudnice n. L. zastupitelstvem bylo největším úspěchem, jehož o. s. Spolu-CZ v Roudnici n. L. dosáhlo. Podle Marty Misíkové z tohoto sdružení šlo o modelový případ „dobré praxe“, kterou svým působením v Roudnici n. L. Spolu-CZ pomohlo ustavit. Transfer znalostí, které Spolu-CZ zprostředkovalo, se tedy netýkal pouze přenosu *know how* aktivizace komunitní práce, kdy Spolu-CZ zprostředkovává jednosměrný (?) přenos znalostí mezi svou „mateřskou“ organizací Spolu International a lokálním prostředím Roudnice n. L. Projekt Dobrovolná práce dlužníků nájemného pro město byl v Roudnici n. L. přijat jako výsledek přenosu informací a technik od města Frýdek-Místek. Podobně jako v případě aktivizování komunitní práce, i tato nakonec zastupiteli přijatá „dobrá praxe“ se ve výsledku poněkud lišila od původních představ, s nimiž byla zaváděna.

Přesný počet osob, které se zapojily do programu Dobrovolná práce pro město od jeho zavedení až do dnešního dne, nelze jednoduše dohledat. Monika Legnerová však jednoznačně potvrzuje, že o tento program, jehož prostřednictvím dlužníci „spláceli“ dluhy i penále, mezi dlužníky nájemného zájem byl. A přestože si dnes Monika Legnerová vzpomíná pouze na jednu rodinu, která si pomocí tohoto programu odpracovala všechny dluhy a které se tak otevřela možnost bydlet opět „ve městě“ (rozuměj v domech na třídě T. G. Masaryka), hlavní přínos tohoto programu nachází v tom, že motivoval k odpracovávání dluhů i ty, kteří již pro výši svých závazků vůči městu nebyli motivováni k dalším finančním splátkám.

To, co podle Moniky Legnerové dlužníky nejvíce motivovalo a co nejspíš přimělo zastupitele k tomu, že program schválili, byly podmínky nezbytné k prominutí dluhů, které měly dlužníky motivovat k dokončení práce.

⁶⁷ Výzkumný rozhovor s Václavem Živným, 31. 7. 2009. Rekonstrukce výzkumného rozhovoru s Monikou Legnerovou, 9. 7. 2009.

⁶⁸ Tento program reagoval na zájem dlužníků v městských bytech i obyvatel holobytů řešit svou situaci. Model tzv. nefinančního vyrovnání dluhů sdružení Spolu-CZ vytvořilo a odzkoušelo v rámci stejného projektu v Brně. Později byl tento model ve Frýdku-Místku rozpracován do komplexní metodiky a zaveden jako oficiální možnost, jak si mohou obyvatelé města odpracovat své dluhy vůči městu.

⁶⁹ Výzkumný rozhovor s Martou Misíkovou, 25. 8. 2009.

V Radou města schválených zásadách tohoto programu jsou vyjmenovány tyto podmínky:⁷⁰

1. Dlužník uzná dluh.
2. Dlužník uzavře splátkový kalendář a tento kalendář bude řádně plnit.
3. Dlužník bude řádně a včas platit nájemné a zálohy za služby.
4. Dlužník bude (sám či s pomocí členů rodiny) vykonávat dobrovolnické činnosti na základě dobrovolnické smlouvy podle požadavků města.
5. Podmínkou pro následné odpuštění dluhu a penále je splnění všech podmínek současně. Pokud dlužník nedokončí práci, nebude dluh odpuštěn.
6. Dluhy lze odpracovávat v průběhu jednoho roku.

Aby byli dlužníci motivováni k odpracovávání si dluhu až do konce, o to se město postaralo. Mnohem méně však byla ošetřena motivace Rady města skutečně promíjet penále. „V určitou dobu byla ještě politická vůle penále prominout, když si dlužník odpracoval větší část dluhu. „Pak už ale ta vůle nebyla,“ říká Monika Legnerová. Tato vůle či nevůle odpouštět penále přitom nebyla vázána na personální složení zastupitelstva. V určitou dobu měli radní vůli penále odpouštět, v určitou dobu byla vůle k odpuštění penále u těch samých zastupitelů menší.

Program Dobrovolná práce pro město měl však ještě jednu „skrytou vadu“. Byl právně sporný. Monika Legnerová se setkala se dvěma právními rozklady, když vedení města chtělo vědět, zda je program v souladu s českým právem. První právní rozbor vypracovala právnička o. s. Spolu-CZ. Druhý právní rozbor vypracovala právnička města, podle níž byl program na hraně zákona.

A konečně, slabý úspěch tohoto programu v Roudnici n. L. nebyl nijak ojedinělý. Ve Frýdku-Místku, které o. s. Spolu-CZ udávalo jako příklad města, kde tento program vzorově funguje, byl realizován pod bytovým družstvem. Jediný klient, který byl tehdy ve Frýdku-Místku do programu zapojen, na své zapojení podle pracovníků tohoto bytového družstva brzy rezignoval. Podle Moniky Legnerové je úspěch takového programu možný pouze tehdy, když bude propojen s terénní prací. To ve Frýdku-Místku pod bytovým družstvem nebylo. Zároveň se takto doložená nefunkčnost programu ve Frýdku-Místku stala argumentem podpírající skepsi tehdejšího vedení města: pokud program nefunguje ve Frýdku-Místku, není důvod proč očekávat, že bude fungovat v Roudnici n. L.

Participací k podřízení

Na předcházejících stránkách byly představeny dvě pojetí komunity. První představa pracovala s pojmem komunita jako se společenstvím, které sdílí společný zájem (a svou reprezentaci) na základě prosté kulturní a/nebo biologické blízkosti. Druhá představa odráží předpoklad, že tento společný zájem vytváří především prostorová blízkost a z ní i sdílení podobných problémů.

Aktivita sdružení Spolu-CZ v Roudnici n. L. směřovaly k nalezení takového modelu společného řešení problémů, který by přetrval i obměny politického vedení města. Ukázalo se však, že k tomu, aby byl tento model dlouhodobý, nemůže být opřen pouze o konsenzus na úrovni zastupitelstva jako politické reprezentace obyvatel Roudnice n. L. nebo o konsenzus a podporu představitelů roudnických Romů (členů sdružení Dženo, romské části Pracovní skupiny). Tento konsenzus je důležitým východiskem dalších kroků, ale sám o sobě se neudrží, sám sebe

⁷⁰ Dobrovolná práce dlužníků nájemníků pro město Roudnice n. L. a zásady pro následné odpuštění dluhu z titulu neubrazeného nájemného. Podklad pro jednání Rady města 28. 8. 2002.

neprosadí. Důležité je, jakou podobu konsenzus získá. Tyto podoby mohou být v různé míře nezvratné – podle toho, jak jsou institucionalizované a promítnuté do dalších rozhodnutí, závazků nebo podaných projektů.

V představených pokusech o zapojení roudnických Romů do vytváření a provádění bytových a integračních politik jsme byli konfrontováni s dvojitým vztahováním se k Romům ze strany města. Jak v případě aktivit roudnického sdružení Dženo, tak v případě působení občanského sdružení Spolu-CZ byli Romové / obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka městem vtahováni do aktivního řešení problémů. V případě Džena se jednalo o problémy definované MěÚ, v případě Spolu-CZ se alespoň v části tohoto projektu jednalo o problémy, které identifikovali samotní Romové. V obou popsáných případech zapojování Romů / nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka do řešení jejich situace se také očekávalo, že se Romové / nájemníci na zlepšení budou aktivně podílet. U toho však participativní přístup, se kterým město počítalo ve svých krocích vůči Dženu či které zprostředkovávalo sdružení Spolu-CZ, končí. Romové / nájemníci domů na třídě T. G. Masaryka se měli podílet na naplňování představ a konceptů, které nutně nikterak neodrážejí jejich představy o dobrém způsobu soužití s ne-Romy. Étos participace, který v krocích vůči sdružení Dženo i v rámci aktivit sdružení Spolu-CZ ze strany města zaznívá, nebyl přetaven do politiky participace. Odhlédneme-li od užívaných jazykových prostředků a podíváme-li se na to, jakou praktickou situaci tyto zvolené jazykové prostředky pomohly nastolit či jakou skutečnost podpíraly, uvidíme, že na praktické rovině vyústil étos participace v politiky podřízení Romů / obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka vůči představám o řádu a spravedlnosti, k jejichž formulaci nebyli roudničtí Romové přizváni.

Zajímavé zároveň je, že se ani jeden z popsáných participativních pokusů o řešení situace v okolí domů na třídě T. G. Masaryka nepokoušel o aktivnější zapojení ne-Romů bydlících v okolních domech. Problém byl tedy situován výhradně do vztahu město – nájemníci, nikoli již do vztahu nájemníci – sousedé. Přesto však nelze říci, že by hlas sousedů MěÚ nebo obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka nezazníval. Celých dvacet let byl v jednadvacetičlenném zastupitelstvu města alespoň jeden člen zastupitelstva, který bydlel v blízkém okolí domů na třídě T. G. Masaryka. Ve volebním období, ve kterém došlo k prodeji těchto domů, pak byli tito „sousedé“ zastoupeni hned čtyřmi hlasy. I toto je určitá podoba participativního přístupu.

IV. Koncepce řešení situace na třídě T. G. Masaryka

Aktivita sdružení Dženo a Spolu-CZ představené v předchozí kapitole nebyly jedinými kroky, které město provádělo na poli bytových a integračních politik. Pro tyto oba případy bylo charakteristické, že popudem vedoucím k dílčím praktickým krokům, bylo objevení se vůči Městu vnějších aktérů. Vznik roudnického sdružení Dženo i aktivity občanského sdružení Spolu-CZ v Roudnici n. L. nebyly něčím, co by podnítl svými dílčími kroky samotný MěÚ. To však neznamená, že by samotní roudnickí radní a zastupitelé nedělali na poli bytové a integrační politiky vůbec nic. Tato kapitola představuje dva systematické pokusy, jak se vypořádat s rostoucím sociálním napětím. Obě dvě zde představované koncepce reagovaly především na zhoršující se situaci v domech č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě T. G. Masaryka.

V těchto domech se Romové začínají poprvé objevovat na přelomu 80. a 90. let, kdy tehdejší bytová komise přiděluje několik bytů v těchto domech lidem bydlícím na sídlišti, v lokalitě nazývané „v Židech“ a v ulici na Štěpárně. V kontextu tehdejší praxe šlo o naprosté výjimky a na základě prostudovaných dokumentů nelze formulovat tvrzení, že by se jednalo o cílenou strategii, která měla vyústit ve vytvoření nové „romské lokality“ ve městě. V roce 1992 se Městská rada pod vedením tehdejšího starosty Antonína Rouse rozhodla „napravit křivdy socialismu“, jak to interpretuje Mgr. Miroslav Pém, který je městským zastupitelem od roku 1990. Rada poskytla nájemníkům bydlícím v domech určených k restituci na Husově náměstí, Libušině ulici a Špindlerově ulici náhradní byty. Ty byly tehdy ještě roztroušeny po celém městě: na sídlišti, v Barákově ulici, někteří nájemníci pak dostali ubytování v domech na Sladkovského ulici. Podle Bc. Moniky Legnerové (vedoucí Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Roudnice n. L.) nebyla pozdější koncentrace Romů na třídě T. G. Masaryka rozhodně důsledkem cílené politiky města. Když se pak koncem 90. let radikálně zhoršil stav domů v ulici Štěpárna⁷¹ a v domě č. p. 431 na Sladkovského ulici, město už nemělo k dispozici žádné jiné byty než ty, které byly v domech na třídě T. G. Masaryka. Šlo sice o byty prostorné a v atraktivní lokalitě, nicméně byly to byty druhé kategorie, jejichž výbava odrážela skutečnost, že byly stavěny spěšně, na konci 30. let 20. století pro uprchlíky z českého pohraničí, okupovaného Němci.

Jestliže ještě v druhé polovině 90. let mnozí Roudničané (včetně starousedlíků – obyvatel bytů na třídě T. G. Masaryka) mluví o této lokalitě jako o relativně klidné a atraktivní zóně, na přelomu tisíciletí (nejpozději kolem roku 2002) se tato situace rychle mění.⁷² Přibývají zde noví nájemníci (sestěhovávaní z jiných roudnických lokalit, popř. i příchozí z okolních obcí a ze Slovenska), začíná se zde objevovat prodej a konzumace měkkých i tvrdých drog. O třech domech na třídě T. G. Masaryka se začíná mluvit jako o *ghettu*. O ghettu, které zde podle Miroslava Péma vzniklo ani ne tak zásluhou vedení města, jako spíše agresivitou jeho obyvatel. Staří lidé a nájemníci, kteří byty v těchto domech dlouhodobě obývali, ztráceli šanci své byty směnit za jiné. Protože noví nájemníci – Romové – byli agresivní, jediný, kdo měl podle Miroslava Péma o bydlení v této lokalitě zájem, byli další Romové. Ve výsledku pak znovu rostla i jejich agresivita.⁷³

⁷¹ Eva Bulasová, místostarostka Roudnice n. L., datuje tento stav do r. 1992: „V roce 1992 se Štěpárna bourala, protože ty domy byly staticky narušené. Obyvatele těchto domů město sestěhovalo do domů na třídě T.G.M., a to z jednoho prostého důvodu. Šlo o domy ještě z první republiky, ve kterých bydleli převážně staří lidé, a jak vymírali, tak město začalo postupně nabízet tyto byty lidem ze Štěpárny.“

⁷² První známkou této změny je sociální služba cílená přímo na tuto lokalitu. Konkrétně se jedná o působení švýcarských *Missionschwestern von der Heiligen Familie*, Sester svaté Rodiny.

⁷³ Miroslav Pém explicitně zmiňuje případ nájemníka, kterému zde byl přidělen byt a jemuž pak Romové vyhrožovali podříznutím, pokud byt neuvolní pro jejich potřeby.

Takováto charakteristika situace na třídě T. G. Masaryka je vepsána i do usnesení zastupitelstva ze září 2005, které uložilo starostovi města zajistit dodržování pořádku, zajistit kontrolu spalování nebezpečných odpadů a začít monitorovat lokalitu na třídě T. G. Masaryka bezpečnostním kamerovým systémem napojeným na městskou policii. Zastupitelstvo města rovněž uložilo starostovi města, aby v této věci jednal se správou bytů, velitelem Městské policie a zástupci Policie ČR.⁷⁴

Na rostoucí napětí mezi ne-Romy a Romy, projevující se zvyšujícím se počtem stížností ze strany ne-romských obyvatel ulice, muselo město začít reagovat. Na následujících stránkách představuji dvě koncepce, které si vyřešení této situace kladly za cíl. První, tzv. „Matkova koncepce“, vznikla v únoru 2005 z iniciativy dnešního místostarosty, tehdy však „pouze“ městského zastupitele a předsedy bytové komise MěÚ Roudnice n. L. Luboše Matka. Tento plán byl formulován písemně jako podklad pro další diskusi a eventuálně i další praktické kroky. Ve své době se Matkova koncepce sice realizace nedočkala, avšak její reziduum a étos, kterým je nesena, lze nalézt i v krocích současného vedení města, když reaguje na prodej domů na třídě T. G. Masaryka společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. (blíže k tomuto tématu v kapitole 6). Druhou koncepci představují především na základě informací čerpaných z rozhovoru s PeaDr. Evou Bulasovou, od roku 2002 zastupitelkou a v letech 2006-2008 místostarostkou Roudnice n. L.. V kontextu současného politického rozložení sil na roudnické Radnici nazývám tuto koncepci „Koncepcí předchozího vedení (města)“. Na rozdíl od Matkovy koncepce nebyly představy o správném řešení situace na třídě T. G. Masaryka zformulovány do žádného písemného dokumentu. Rekonstrukce této druhé koncepce je tak spíše výsledkem seskládání informací o jednotlivých praktických krocích, které podnikalo bývalé vedení města na poli romské integrace a bytové politiky týkající se obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka. Jak uvidíme, i když se bezprostředně neopírá o žádný psaný dokument (nebo jsem jej alespoň nenalezl), nepostrádají tyto kroky vnitřní soudržnost. Užití pojmu koncepce v této souvislosti tedy není pouhou metaforou, ale výrazem existence politického záměru, který není Evou Bulasovou pouze dodatečně konstruován, ale který je zpětně rekonstruován.

Matkova koncepce

V únoru 2005 předložil Luboš Matek zastupitelům a členům bytové komise dokument nazvaný „Pohled předsedy bytové komise na bytovou situaci v Roudnici n. L. před zahájením druhé vlny privatizace bytů a po ukončení této privatizace. Interní materiál pro diskusi zastupitelů města a členy BK“. Luboš Matek si je vědom toho, že se bytová politika netýká jen ekonomických otázek spojených s dostupností financování údržby a rozvoje bytového fondu města; předložený dokument obsahuje i nástin sociální politiky a širší ekologické politiky, kterou by mělo město Roudnice n. L. provádět.

Roudnice n. L. musí vlastnit bytový fond ze tří důvodů, píše Luboš Matek v předkládané koncepci. Za prvé, město může vlastnictvím bytů ovlivňovat sociální situaci. Za druhé, město svojí aktivní rolí může prostřednictvím bytové výstavby usměrnit a spoluurčit svůj urbanistický rozvoj. A za třetí, město může nabídkou vhodných bytů částečně ovlivňovat demografickou situaci. Hlavní úlohu města vidí Luboš Matek ve vyhledávání a přípravě lokalit pro obytnou výstavbu, případně i účasti na ní. Předpokladem úspěchu těchto kroků je existence dlouhodobé koncepce bytové politiky, se kterou se ztotožňuje většina obyvatel a politické reprezentace města

⁷⁴ Usnesení Zastupitelstva města ze dne 26. 9. 2005. Podobně pak např. i v Usnesení zastupitelstva ze dne 7. 6. 2007, kdy zastupitelstvo pověřilo starostu města, aby uložil městské policii nadále pokračovat v pravidelném monitoringu Třídy T. G. Masaryka a Barákovy ul., spolupracovat s Policií ČR a předávat jim záznamy z kamerového systému.

a která by nájemníkům i investorům dávala jistotu, že změny ve vedení města neovlivní jejich dlouhodobé plány.

Luboš Matek v předkládaném textu z února 2005 upozorňoval, že bytová komise předložila návrh takovéto koncepce již v květnu 2003. Tuto koncepci však Zastupitelstvo nepřijalo a na žádné další se nepracovalo. Podle Luboše Matka tak před plánovanou druhou vlnou privatizace bytového fondu nebylo zřejmé, jaké priority město v této oblasti má. Jediný materiál k bytové politice, kterým město vedle záměru druhé vlny privatizace disponovalo, bylo doporučení sociálního odboru města ponechat ve vlastnictví města 142 sociálních bytů.⁷⁵ Těchto 142 bytů přitom podle očekávání mělo zůstat v majetku města pouze z toho důvodu, že jejich nájemníci neměli dostupné finanční prostředky na jejich privatizaci.⁷⁶ Zároveň šlo o byty ve špatném technickém stavu obývané nájemníky, kteří z větší části neplnili své povinnosti vůči majiteli bytu. Luboš Matek také upozorňoval, že v daném okamžiku byty neplní výše uváděné důvody, na jejichž základě by město mělo být vlastníkem bytů. Tento stav bylo potřeba změnit.

V návrhu řešení „Matkovy koncepce“, kterou bytová komise doporučila Zastupitelstvu města přijmout, se pracovalo s představou, že žádoucí podobě soužití „problémových“ a řádných občanů / nájemníků (v celé koncepci se o Romech vůbec nemluví) nepomůže koncentrace problémových občanů do několika málo lokalit, ale naopak jejich co možná nejřidší rozmístění po území města. Tomu by měly být nápomocny i prostředky z druhé vlny privatizace alokované do Fondu budoucnosti.⁷⁷ Konkrétní doporučené kroky vedoucí k dosažení kýženého stavu, které by mělo město realizovat, jsou následující:

1. Opravit dům č. p. 431 na Sladkovského ulici (17 bytových jednotek). Na rekonstrukci domu byl tehdy již zpracovaný projekt a na jeho realizaci bylo zažádáno o dotaci u Státního fondu rozvoje bydlení.

2. Řešit problematiku bytů a nájemníků na třídě T. G. Masaryka – tyto domy rekonstruovat. Nájemníci těchto domů (a také holobyty na Sladkovského ulici v domě č. p. 1335) byli z pohledu plnění svých povinností a bytových potřeb rozdělení sociálním odborem do tří skupin podle ochoty a schopnosti plnit své závazky vůči městu jako vlastníku bytů.⁷⁸

⁷⁵ Město Roudnice n. L. má ještě ve svém majetku 30 bytů s pečovatelskou službou (DPS) jenž jsou určeny pro seniory a jsou vyjmuty z bytového fondu města a spravuje je PNŠP, s. r. o.

⁷⁶ Skutečnost, že se v Roudnici n. L. nevedla žádná zásadní debata o počtu městských bytů, které by měly být určeny k privatizaci a o počtu bytů, které by si město mělo nechat ve svém majetku, potvrzují všechny výzkumné rozhovory provedené se současnými či bývalými zastupiteli města. Jediný podkladový materiál, na jehož základě se rozhodovalo o bytech, které nebudou zařazeny do privatizace, vytvořil Odbor sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Roudnice n. L. Pracovníci tohoto odboru ve spolupráci s tehdy ještě existujícím bytovým oddělením MěÚ vytipovali domy, ve kterých bydlí převážně sociálně potřební občané, u kterých je předpoklad, že si byty nekoupí“. Celkem bylo takto vytipováno 85 bytů. Dalších 112 bytů bylo vybudováno z dotací a není možné je prodat.

⁷⁷ Fond budoucnosti byl vytvořen za účelem alokace finančních prostředků vázaných na financování investičních výdajů města.

⁷⁸ Jedná se o kategorizaci, která byla součástí důvodové zprávy „Potřeba sociálních bytů pro 2. vlnu privatizace bytového fondu v Roudnici n. L.“. Tento materiál byl projednáván MěR dne 19. 1. 2005. Za pozornost stojí, že jde v podstatě o stejnou kategorizaci, jaká byla používána před rokem 1989. Podobnou kategorizaci obsahuje i *Návrh koncepce přístupu státu k řešení problémů deprivovaných částí měst obývaných převážně obyvateli romského etnika* připravená Ministerstvem pro místní rozvoj, 2008.

Kategorizace nájemníků městských bytů

Nájemníci skupiny A. Občané a jejich rodinní příslušníci, kteří nemají dluh na nájemném, podílí se na úklidu v domě a okolí, jsou minimálně konfliktní, většinou však nemají zaměstnání. Nejsou tudíž schopni platit tržní nájemné ani se postarat o vlastní bydlení. Jedná se o cca 8 rodin.

Nájemníci skupiny B. Občané a jejich rodinní příslušníci, kteří mají občas dluhy vůči městu, ale jsou ochotni je splácet, při stálé kontrole a dozoru jsou schopni dodržovat pravidla. Většinou nezaměstnaní, nejsou schopni se sami o svou bytovou situaci postarat. Jedná se o cca 31 rodin.

Nájemníci skupiny C. Občané a jejich rodinní příslušníci, kteří mají vůči městu dluhy a nesplácějí je. Mají špatné hygienické návyky, těžkou závislost na alkoholu či jiných návykových látkách a nejsou ochotni spolupracovat na řešení. Žijí ze sociálních dávek, nejsou ochotni ani schopni se o svoji bytovou situaci postarat. Jedná se o cca 15 rodin.

Nájemníkům z domů č. p. 1470 a 1502, kteří nejsou ochotni plnit své závazky vůči městu (skupina C) by měly být přiděleny místnosti (holobyty) v domě č. p. 1365 na Sladkovského ulici. Vzhledem k tomu, že se jedná o problémové nájemníky, mělo by být součástí řešení problému zřízení stálého dozoru v domě. Jelikož je v domě č. p. 1365 pouze 18 bytů a část nájemníků skupiny C představují početné rodiny, lze se domnívat, že kapacita budovy nebude brzy stačit. Matek proto navrhuje jako součást řešení vybudovat městskou ubytovnu se stálou službou pro 60 osob.

Nájemníkům „skupiny B“ z domů č. p. 1470 a 1502 Matek navrhuje přidělit byty v domě č. p. 1492 na třídě T. G. Masaryka, v Barákové ul. č. p. 830 a po rekonstrukci i v opraveném domě č. p. 431 na Sladkovského ul. Zvýšenou koncentraci „problémového obyvatelstva“ ze skupiny C a B v lokalitě Sladkovského ulice řeší Matkova koncepce zajištěním sociálních služeb přímo v lokalitě, konkrétně těch služeb, které se zaměřují na práci s dětmi.

„Bezproblémovým nájemníkům“ (Matkova skupina A) z domů č. p. 1470 a 1502, navrhuje předložená koncepce přidělit ty byty v domě č. p. 1492, které by se uvolnily přemístěním nájemníků ze skupin B a C a byty v novém domě v Okružní ulici (viz bod č. 3). Domy č. p. 1470 a 1502 by následně mělo město rekonstruovat a ponechat si je jako součást majetku jako byty startovací a byty se sociálním nájemným. Koncepce připouští i alternativu prodeje těchto domů, ovšem s podmínkou, že by se kupující zavázal tyto domy co nejrychleji opravit pro účely bydlení.

3. Postavit nový dům v Okružní ulici. Tento bytový dům s přibližně 20 byty by měl být koncipován bez společných prostor. Výstavba tohoto domu by umožnila snížení koncentrace „problémových nájemníků“ v lokalitách na třídě T. G. Masaryka a na Sladkovského ulici.

4. Postavit městskou ubytovnu s kapacitou cca 60 osob. I tato aktivita by měla vést k rozdělení „problémových občanů a nájemníků“ po území celého města. Koncepce nicméně konstatuje, že vhodný pozemek pro výstavbu ubytovny nebo budova pro její rekonstrukci doposud nebyly nalezeny.

Matkovu koncepci nakonec nepřijala ani tehdejší Rada města ani Zastupitelstvo města. V modifikované podobě se však dostává na scénu až počátkem roku 2009 v souvislosti s prodejem domů na třídě T. G. Masaryka. Podrobněji o tom v kapitole 6.

Koncepce předchozího vedení města

Na rozdíl od předchozí Matkovy koncepce toto pojetí řešení problému nemá konkrétního autora. Přestože není formulována v žádném dokumentu, je přítomná v řadě dílčích kroků, které provádělo vedení města zvolené ve volbách v roce 2006, a to až do svého odvolání v prosinci 2008, kdy bylo vystřídáno současnou Radou města. Podle Luboše Matky sice tato koncepce předchozího vedení vychází z jeho vlastní předložené koncepce z roku 2005⁷⁹, v konkrétních detailech, a samozřejmě i v aplikaci, se však obě koncepce významně liší. Při její rekonstrukci vycházím především z informací poskytnutých PeaDr. Evou Bulasovou, místostarostkou v období 2006–2008 a Mgr. Miroslavem Francem, místostarostou ve volebním období 2002–2006 a nyní vedoucím roudnické pobočky o. s. Naděje, která provádí sociální práci v holobytech v domě č. p. 1365 na Sladkovského ulici.⁸⁰ Eva Bulasová dostala na starost sociální odbor v listopadu roku 2006. Podle jejích slov byla v té době vypracována pouze SWOT analýza sociálních služeb. Romská problematika se tehdy neřešila jako samostatný oddělený problém, ale v rámci obecněji zaměřené sociální práce mezi chudými a sociálně znevýhodněnými občany. V rámci takto uchopeného problému vypracoval MěÚ Roudnice n. L. „Komunitní plán sociálních služeb“ na období let 2007–2008.⁸¹ Hlavní cíl tohoto plánu vidí Eva Bulasová ve dvou věcech. Za prvé, plán měl přispět k vytvoření pozice koordinátora sociálních služeb a zároveň k vybudování poradenského střediska, které by městu pomáhalo se zajišťováním služeb. Očekávaný přínos zřízení takového mezistupně na úrovni koordinátora či poradenského střediska měl spočívat v tom, že by město (resp. Odbor sociálních věcí a zdravotnictví) v očích NNO nebylo v pozici kontrolora jejich práce. Za druhé, komunitní plán měl přispět i k vypracování zadání demografické analýzy, která by městu posloužila jako podklad pro další rozhodování.⁸²

Stojí za pozornost zastavit se na moment u zmíněné SWOT analýzy a jejího místa v komunitním plánu. Podle deklarace uživatel i poskytovatel, který se zapojí do komunitního plánování, získá mimo jiné i „možnost podílet se na utváření celkového systému sociálních služeb“ a „příležitost prosazovat vlastní zájmy a cíle“. To vše na základě principiálního partnerství mezi všemi účastníky, kde potřeby a cíle všech účastníků mají stejnou váhu. Názorům všech stran tedy musí být dopřáno stejného prostoru. Při zapojování místního společenství nesmí být nikdo vylučován a diskriminován.

Silné stránky:

- široká základna zainteresovaných
- dostatek volnočasových aktivit pro děti
- práce s romskou komunitou dětí ve věku 3–15 let
- infokanály
- ochota odborníků ke spolupráci

⁷⁹ Výzkumný rozhovor s Lubošem Matkem ze dne 5. 8. 2009.

⁸⁰ Výzkumný rozhovor s Evou Bulasovou ze dne 30. 7. 2009. Výzkumný rozhovor s Miroslavem Francem ze dne 27. 8. 2009.

⁸¹ Celý název dokumentu zní *Komunitní plán sociálních služeb města Roudnice n. L. a regionu Roudnice n. L. jako obce s rozšířenou působností na období let 2007–2008*. Komunitní plán byl schválen Usnesením zastupitelstva dne 6. 12. 2007.

⁸² Tato analýza byla zpracována na jaře 2009 jako: Bareš, Pavel / Jeřábková, Věra / Průša, Ladislav / Soukup, Tomáš. 2009. *Sociálně demografická analýza Roudnice n. L. jako obce s rozšířenou působností*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

Slabé stránky:

- nedostatek volnočasových aktivit pro mladistvé ve věku 12–14 let
- absence terénní práce s dětmi
- koncentrace problémových skupin v ulici třída T. G. Masaryka
- nízkoprahová centra pro 15leté a starší
- chybí sociální ubytovna
- chybí organizovaná práce s lidmi vracejícími se z výkonu trestu
- bezpečnostní opatření (kamery)

Příležitosti:

- SOU a SOŠ Neklanova ul. – ředitelka Mgr. Všečekková
- UJEP Ústí n. L.
- Nemovitost pro ubytovnu
- Rozšiřování vzdělávání pro problémové skupiny
- Terénní doučování – formou praxe pro studenty např. oboru sociální práce SOŠ v Neklanově ul. a SPŠ Litoměřice
- Podporované zaměstnávání
- Vzájemná spolupráce

Ohrožení:

- dlouhodobá nezaměstnanost
- malý potenciál rekvalifikací
- růst nezaměstnanosti
- finance (ubytovna)
- růst kriminality
- nezájem o spolupráci s poskytovatelem soc. služeb

Romů / obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka se bezprostředně týká hned několik bodů identifikovaných SWOT analýzou. Silnou stránkou je práce s romskými dětmi, slabou stránkou je koncentrace problémové skupiny na třídě T. G. Masaryka. Ubytovna, která hraje tak důležitou roli v Matkově koncepci, se ocitá v oblasti „slabých stránek“ (chybí ve městě), v oblasti „příležitosti“ (jako potenciální nemovitost) i v oblasti „ohrožení“ (v důsledku chybějících financí). Romové / obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka, kteří jsou klienty sociálních služeb, však členy komunitního plánování nejsou. Na rozdíl od těch, s nimiž komunitní plán počítá, se tak ocitají v pozici, kdy není jejich hlas při rozhodování systematicky brán v potaz.

V období, kdy Eva Bulasová působila ve funkci místostarostky, vznikl na MěÚ Roudnice n. L. další důležitý dokument, který se ještě bezprostředněji vztahuje k roudnickým Romům. Koncepce romské integrace na období 2007–2008 má sice spíše popisný charakter, než že by na rozdíl od Matkovy koncepce konkrétně vymezila další politické kroky na poli integrace Romů, ale i přesto

(nebo právě proto?) bylo město podle Evy Bulasové na základě takto zpracovaného dokumentu vybráno mezi prvních dvanáct obcí, ve kterých začala v roce 2008 pracovat nově zřízená Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách.⁸³

V té době již vedení města čelilo ze strany některých zastupitelů „stále větším tlakům“, aby prodalo domy na třídě T. G. Masaryka soukromému majiteli. Důsledkem tohoto případného kroku by podle Evy Bulasové bylo, že by se zánikem sociálně vyloučené lokality na třídě T. G. Masaryka došlo i k rozptýlení Romů po celém městě. Obyvatelé takto prodaných domů by se rozešli k těm úspěšnějším členům svých velkých rodin, kteří si v privatizaci odkoupili byt na sídlišti a MěÚ by se musel potýkat s nově (a nekontrolovaně) vzniklými ohnisky koncentrace Romů na sídlišti. Co nejširší prostorové rozptýlení Romů na území města, které Matkova koncepce prezentuje jako principiální krok k úspěšnému vyřešení soužití ne-Romů s Romy, je tedy Evou Bulasovou a potažmo i předchozím vedením města na první pohled vnímáno jako nežádoucí stav. Důležitou roli v těchto záměrech Luboše Matka a Evy Bulasové ale hraje i míra kontrolovanosti celého dění. Matkova koncepce počítá s takřka absolutním řízením doporučených postupných kroků města, Eva Bulasová naopak jakoukoli možnost intervence města do situace po případném prodeji domů soukromému vlastníkovi takřka vylučuje.

Místo prodeje domů na třídě T. G. Masaryka počítala koncepce předchozího vedení představovaná Evou Bulasovou s rozšířením ubytovací kapacity v domě č. p. 1365. To, co Roudnici n. L. totiž především chybí, je ona ubytovna, jejíž existence je zmiňována hned ve třech polích SWOT analýzy. Ubytovna, jejíž absence je slabým místem v nabídce sociálních služeb; ubytovna, jejíž výstavba by byla příležitostí pro integraci; a ubytovna, jejíž absence je ohrožením úspěšné realizace aktuálně prováděných sociálních a bytových politik.

Ubytovna by v Roudnici n. L. zaujala prostřední článek v řetězci sociálního bydlení mezi holobyty a byty s dotovaným (sociálním) nájemným. K její výstavbě začalo město také podnikat první praktické kroky. V červnu 2007 Zastupitelstvo města uložilo bytovému oddělení nepředkládat nové návrhy na přidělení uvolněných bytů v domě č. p. 1470 na tř. T. G. Masaryka s tím, že dům se bude postupně vystěhovávat a připravovat k rekonstrukci. Dále projektovému manažerovi a vedoucím odborů MěÚ Zastupitelstvo uložilo sledovat nabídky dotačních titulů na rekonstrukci domu č. p. 1470 a rekonstrukci domu č. p. 1365, který by měl být přeměněn na ubytovnu.⁸⁴ V prosinci 2007 firma BAUBE – Projektční kancelář zpracovala projekt, podle něhož měl být objekt využíván jako sociálně pobytové zařízení pro 55 osob. V bezprostřední blízkosti mělo být dále vybudováno parkoviště, hřiště pro malé děti, hřiště pro míčové hry a JOB CENTRUM.⁸⁵ V ubytovně pak mělo plnit dvojedinou roli správce a poskytovatele sociálních služeb o. s. Naděje, které také projekt konzultovalo.

⁸³ Usnesení zastupitelstva ze dne 6. 9. 2007: ZM se rozhodlo přijmout nabídku Agentury pro odstraňování sociálního vyloučení o zařazení města Roudnice n. L. do pilotního projektu Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity Úřadu vlády ČR. ZM schvaluje návrh Koncepce romské integrace na období let 2007–2008.

⁸⁴ Usnesení zastupitelstva ze dne 7. 6. 2007.

⁸⁵ Celý název projektu zní: *Změna stavby domu č. p. 1365 domu č. p. 302 v Roudnici n. L., na ubytovnu, parkoviště, hřiště, JOB CENTRUM*. Zpracovaná projektová dokumentace předpokládala se zahájením stavby s orientačními náklady 3 miliony Kč se začátkem v dubnu 2008 a s jejím dokončením v prosinci 2008. V rámci rekonstrukce mělo dojít ke změně způsobu vytápění (dosavadní topení na tuhá paliva mělo být nahrazeno elektrickými přímotopy), zateplení fasády a stropu druhého nadzemního podlaží, zvýšení kapacity ubytovaných z 36 na 55 osob, v sociálním zařízení měly být instalovány žetonové baterie. Při rekonstrukci se počítalo i s provedením stavebních úprav umožňujících využívání ubytovny osobami se sníženou schopností pohybu a orientace.

Srovnání obou koncepcí

Pro obě představené koncepce je charakteristické, že do dosavadních úvah o bydlení Romů / obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka / nízkopříjmových domácností vnáší nový typ bydlení. Již to nejsou pouze byty nebo holobyty, kde mohou tito lidé bydlet, ale alternativou jejich dosavadního bydlení se stává i ubytovna.

Program víceetapového bydlení, který je v obou koncepcích implicitně přítomen, však není pouze projevem vize technického zabezpečení bydlení, kdy pronájem bytů, holobytů či místností ve zvažované ubytovně je záležitostí pouhé faktické dostupnosti těchto objektů. Materiální diverzifikaci nabídek bydlení doprovází i sociální diverzifikace. Otázkou není pouze *jaké* byty či prostory nabízet, ale také *komu*. V koncepci Luboše Matky zaujímá tato kategorizace nájemníků stěžejní místo. Rozdělení nájemníků do kategorií A, B a C představuje modifikovanou kategorizaci, s níž pracovaly národní výbory již před rokem 1989. Rozdíl spočívá především v tom, že tehdy nebyla rozmanitost nabídek vytvářena osou holobyt – ubytovna – byt, ale rozdělením bytů do čtyř kategorií podle jejich technického stavu a vybavení. Koncepce předchozího vedení představená Evou Bulasovou se v tomto od Matkovy koncepce liší. Nejspíš proto, že je mnohem více spjata s momentálně dostupnými možnostmi technického řešení náhradního ubytování a není tak obecná. Snaží se rozšířit pouze spektrum nabídky bydlení. Tuto diverzifikaci materiálních objektů však nedoprovází diverzifikace samotných jejich potenciálních nájemníků. Zatímco v Matkově koncepci můžeme uvedenému rozdělení obyvatel domů na Třídě T. G. Masaryka rozumět jako příkladu projevu politické filosofie redistribuce obecních statků, v koncepci předchozího vedení Města žádnou takovou kategorizaci nemáme. Nájemníci a jejich byty zde vystupují spíše jako nestrukturované objekty, které vyžadují potřebnou péči (zrekonstruovat; doplnit vzdělání) a na základě těchto kroků pak budou moci být zpětně plně integrováni s ekologickým a sociálním prostorem města.

Rozdíl mezi vizí „stratifikované“ společnosti v koncepci Luboše Matky a vizí „egalitářské“ společnosti v koncepci předchozího vedení můžeme nalézt i v určení prostorů města, v nichž mají být tyto vize realizovány. Luboš Matek počítá s tím, že někteří obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka budou v budoucnu bydlet i mimo dosavadní „vyloučené lokality“. Tato vize je založena na předpokladu, že *někteří* toho jsou či budou schopni. Ostatní již výrazně méně. Právě proto by také bylo nešťastné tuto již stratifikovanou skupinu obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka soustředit pouze v jednom prostoru: v lokalitě Sladkovského ulice. Prostorové rozmístění osob musí korespondovat se sociálním rozrůzněním, se schopnostmi a ochotou lidí být „řádnými nájemníky“. Oproti tomu koncepce předchozího vedení města sugeruje, že takovouto prostorovou diverzitu není třeba zdůrazňovat za každou cenu. Město Roudnice n. L. sice nedisponuje jinou vhodnou lokalitou než je Sladkovského ulice, kde by se mohlo přemýšlet o výstavbě ubytovny, ale tato skutečnost nepředstavuje zásadní problém. Bude-li v dané lokalitě věnována jejím obyvatelům náležitá pozornost (návazná sociální péče), lze se domnívat, že do nově zrekonstruovaných domů se budou moci postupně vrátit i původní, nyní však již náležitě resocializovaní nájemníci.

Ani jedna z obou výše představených koncepcí nakonec nebyla realizována. Jak uvidíme v následující kapitole, s proměnou mocenských pozic, kdy předchozí vedení spolu s Evou Bulasovou odchází do opozice a vedení města se ujímá na pozici místostarosty Luboš Matek, dochází k proměně i doposud zvažovaných možností řešení problémů obyvatel třídy T. G. Masaryka.

V. Prodej domů na třídě T. G. Masaryka

Obě dvě koncepce řešení bytové situace obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka představené v předchozí kapitole reagovaly nejenom na vzrůstající sociální zátěž v této lokalitě (viz kapitola 3), ale také na nevyhovující technický stav samotných domů č. p. 1470, 1492 a 1502. Technický stav domů přitom odráží míru jejich opotřebení danou jak užíváním, tak absencí zásadnějších oprav a rekonstrukcí.⁸⁶ Domy byly už v projektovém záměru z roku 1938 zamýšleny jako domy s byty nižší kategorie pro nájemníky s nízkými příjmy. Byty 1+1 neobsahovaly sociální zařízení a přestože podle vyjádření jednoho ze zaměstnanců správcovské firmy Teplo-byty s. r. o. šlo o stavbu provedenou z kvalitních materiálů, nikdy ve své historii nenabízely ten typ bydlení, po kterém by byla v Roudnici n. L. výrazná poptávka.⁸⁷ Když v roce 1992 začalo město v restitucích vracet původním majitelům měšťanské domy na Husově a Karlově náměstí, bylo v domech na třídě T. G. Masaryka několik volných bytů, do kterých byli umístěni nájemníci z restituovaných domů. Postupem času – s tím, jak se v důsledku demolice domu v ulici Na Štěpárně a v důsledku sestěhovávání Romů do této lokality zvyšoval jejich počet, rostly i stížnosti ne-romských sousedů na chování nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka, i na stav bezprostředního okolí těchto domů.

Paralelní plány

Město nereagovalo na rostoucí sociální napětí mezi obyvateli domů č. p. 1470, 1492 a 1502 a jejich sousedy pouze pomocí pokusů o zapojení obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka do aktivního řešení jejich situace (viz kapitola 3). Odbor sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Roudnice n. L., který s nájemníky těchto domů komunikoval nejčastěji, přicházel ještě se dvěma dalšími iniciativami. První byly pokusy o mediaci sporů prostřednictvím opakovaně organizovaných schůzek s nájemníky. Podle vedoucí Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Roudnice n. L. Moniky Legnerové vypadaly tyto schůzky vždy stejně. Sešli se zástupci obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka a zástupci jejich ne-romských sousedů a bavili se o tom, co lidem žijícím v okolí vadí na Romech z této lokality (hlučnost, posedáváním na veřejném prostranství brání ostatním v průchodu, lidé se jich bojí, děti rozebírají chodník a hází po sobě dlažební kostky). S lidmi, kteří se setkání účastnili, se podle Moniky Legnerové „dalo mluvit“ a na těchto setkáních vždy docházelo k domluvám. Dlouhodobé výsledky však byly vždy stejné: situace se na krátkou dobu zlepšila, aby se vše posléze navrátilo opět do starých kolejí.⁸⁸

Druhý způsob, jímž MěÚ Roudnice n. L. reagoval na zhoršující se situaci na třídě T. G. Masaryka spočíval v hledání a zapojování dalších subjektů do řešení problémů. Sem patří podpora Farní charity Roudnice n. L., která v domě č. p. 1502 provozuje od roku 1997 stacionář pro romské děti předškolního věku a od roku 1998 Romský klub pro školní mládež, nebo konzultace se společností Člověk v tísni o. p. s. Bc. Martin Šimáček, který tehdy za společnost Člověk v tísni v Roudnici n. L. jednal, dnes vidí své tehdejší angažmá v Roudnici n. L. takto:

[V] r. 2004 jsem intervenoval v Roudnici n. L., bylo to ve věci plánu vystěhování, účastnil jsem se i jednání na radnici, ovšem neexistuje žádný zápis. Intervence byla v obecné rovině, upozorňoval jsem vedení radnice na možné důsledky prodeje bytového fondu do soukromých rukou pro obyvatele s nižším sociálním statutem. Více k tomu není v mé paměti dohledat – už tehdy bylo jasné, že nemáme kapacitu a znalost prostředí na účinnou intervenci. Bylo to plácnutí do vody. (...) Více si bohužel nedokáži vzpomenout.

⁸⁶ Absenci zásadnější rekonstrukce těchto domů potvrzuje pracovník MěÚ Roudnice n. L. Oleg Tichý (Výzkumný rozhovor s Olegem Tichým, 10. 9. 2009) a upozorňují na to i samotní nájemníci.

⁸⁷ Výzkumný rozhovor s Olegem Tichým, 10. 9. 2009.

⁸⁸ Rekonstrukce výzkumného rozhovoru s Monikou Legnerovou, 9. 7. 2009.

Text e-mailu vedle upozornění na omezené nástroje intervence ukazuje také to, že už v roce 2004 se musel v Roudnici n. L. zvažovat případný prodej domů na třídě T. G. Masaryka. Připomeňme si, že zhruba do stejné doby je datována Matkova koncepce, která pokračuje v linii návrhu formulovaného Lubošem Matkem již v květnu 2003.⁸⁹ Ukazuje se zkrátka, že vedle plánů na opravy domů na třídě T. G. Masaryka, s nimiž počítá Matkova koncepce i koncepce předchozího vedení a které jsou vepsány i do řady praktických kroků zastupitelstva v dřívějších volebních obdobích,⁹⁰ se zde ještě vyskytovaly paralelní aktivity, které upozorňovaly na možnost jiného řešení situace. Eva Bulasová o tom říká:

Už v minulém volebním období [2002–2006, pozn. J.G.] dnešní vedení města navrhovalo prodej domů na třídě T. G. Masaryka. Nájemníky těchto domů navrhovali vystěhovat někam na vesnici, měli prý člověka, který by je vzal na ubytovnu. (...) To byl tuším rok 2004.⁹¹

Možnou souvislost tohoto návrhu vysvětluje Mgr. Miroslav Franc, zastupitel a místostarosta ve volebním období 2002–2006 a dnes vedoucí Roudnické pobočky o. s. Naděje. Návrh Luboše Matky z roku 2004 na prodej domů č. p. 1470, 1492 a 1502, odůvodněný limity města v dohledné době řešit situaci na třídě T. G. Masaryka, dává Miroslav Franc do souvislosti se záměrem výstavby nové čtvrti rodinných domů, zvané Zahradní město, v bezprostřední blízkosti domů lokality na třídě T. G. Masaryka.⁹² Podle Miroslava France za záměrem prodeje a vystěhováním obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka mohl stát úmysl zvýšit atraktivitu lokality, která bezprostředně navazuje na místo, kde se plánuje výstavba relativně luxusní čtvrti.⁹³ Miroslav Franc pokračuje:

Tato iniciativa přišla na pořad jednání zastupitelstva. Sondovali jsme to v Mladé Boleslavi, kde město také vlastnilo domy a také je prodalo soukromému subjektu. Mluvili jsme s úředníky magistrátu, navštívili jsme některé ty lokality, do kterých byli Romové z těch původně městských bytů vystěhováni. Byly to takové různé polozbořené hospody na vesnicích, Mimoň... tam na severu. Toto potvrdilo názor tehdejšího vedení města, že tudy cesta nevede a tento návrh byl odmítnut.⁹⁴

Skutečnosti, že se vedle jedné koncepce řešení problematiky na třídě T. G. Masaryka objevuje koncepce druhá, bychom tedy neměli nutně rozumět jako selhání jedné koncepce bytové a integrační politiky (té, která upřednostňuje udržení bytů v domech na třídě T. G. Masaryka v majetku města) a na její úkor prosazení jiné koncepce (která prosazuje prodej domů soukromému majiteli a následné vystěhování Romů z této lokality). Spíše bychom měli obě dvě možnosti / koncepce vidět jako paralelně existující vedle sebe; nereagují na sebe navzájem, ale spíše na vnější okolnosti. V okamžiku, kdy se objeví potenciální zájemce o koupi domů na třídě T. G. Masaryka, vyplyne do popředí možnost domy prodat. V okamžiku, kdy se objeví silný aktér, který má zájem na zachování domů v majetku města, začnou být realizovány kroky k rekonstrukci těchto domů.⁹⁵

⁸⁹ Srov. dokument *Pohled předsedy bytové komise na bytovou situaci v Roudnici n. L. před zahájením druhé vlny privatizace bytů a po ukončení této privatizace. Interní materiál pro diskuzi zastupitele města a členy BK* sepsaný Lubošem Matkem. Viz též Výzkumný rozhovor s Lubošem Matkem, 5. 8. 2009.

⁹⁰ Srov. např. usnesení Zastupitelstva ze září 2005, kdy toto souhlasilo s opravou domu č. p. 431 na Sladkovského ulici a domů č. p. 1492, 1502 a 1470 na Třídě T.G.M. s tím, že si je mělo město ponechat jako domy se sociálními byty. Usnesení zastupitelstva ze dne 26. 9. 2005.

⁹¹ Výzkumný rozhovor s Evou Bulasovou, 30. 7. 2009.

⁹² Jde o záměr společnosti Zahradní město s. r. o.

⁹³ Podobně dává návrhy na prodej domů na Třídě T. G. M. do souvislosti s developerským projektem Zahradní město i zastupitel Miroslav Pém. Výzkumný rozhovor s Miroslavem Pémem, 10. 9. 2009.

⁹⁴ Výzkumný rozhovor s Miroslavem Francem, 28. 7. 2009

⁹⁵ Tito aktéři mohou nabývat různých podob. Může se jednat o vypsání dotační titul, může jím být někdo z řad zástupců neziskového sektoru, státní správy nebo krajské samosprávy. Blíže k tomuto problému viz kapitola 6.

Evidence nespokojenosti

Gradaci problémů v domech na třídě T. G. Masaryka v letech 2003 – 2004 dosvědčuje i Miroslav Franc. Podle toho, co si pamatuje z obsahu rozhovorů s tehdejšími pracovníci sociálního odboru MěÚ Roudnice n. L. vyplývá, že hlavní příčina zhoršení situace byla dána vstupem organizovaného zločinu do této lokality. Do té doby zde vnímaly terénní sociální pracovníce situaci jako bezpečnou. Ovšem jen do chvíle, kdy se v lokalitě začali objevovat pražští dealeri drog s pistolemi. Spolu s jejich příchodem se ztrácí i motivace nájemníků spolupracovat s MěÚ Roudnice n. L..⁹⁶

Václav Živný, který se na MěÚ Roudnice n. L. zabývá sociální prevencí, odhaduje, že z nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka má zkušenost s tvrdou drogou 15-20 osob.⁹⁷ Tato situace samozřejmě výrazně ovlivňuje skladbu výdajů experimentátorů s drogami a drogově závislých. Potřeba pravidelného přísunu větší sumy peněz, kterou tito lidé mají, se však podle Václava Živného výrazně nepromítá do nárůstu trestné činnosti ve městě. Kriminální aktivity probíhají zejména v 50 km vzdálené Praze. Skutečnost, že jsou roudničtí Romové a obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka zapojeni do prodeje a konzumace drog, podle Václava Živného bezprostředně nevede ani k jejich větší zadluženosti. Drog se na dluh nedávají, drogy se prodávají. Václav Živný v souvislosti s diskusí zadluženosti obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka upozorňuje, že aktuální dluhy těchto obyvatel vůči městu jsou menší než ty, které mají např. vůči telekomunikačním společnostem. S mobilními telefony koupenými na splátky – a s nimi spojenou zadluženost ústící v exekuci – mají podle Václava Živného zkušenost snad všechny rodiny.⁹⁸ Přítomnost drog v domech na třídě T. G. Masaryka, i zadluženost jejich obyvatel, jsou důležitým prvkem téměř všech popisů této lokality, které v roce 2008 při sběru podkladů pro zpracování Situační analýzy sociálně vyloučené populace v Roudnici n. L. shromáždil Miroslav Brož.⁹⁹ Lidé bydlící v okolí domů č. p. 1470, 1492 a 1502 si již nestěžují pouze na hluk a nepořádek. Stížnosti, které nyní upozorňují i na přítomnost drog v lokalitě, spolu s upozorněním na to, že jejich konzumenty jsou „dlužníci“, přináší další evidenci toho, že „s Romy na třídě T. G. Masaryka je problém“.¹⁰⁰

Na to, že je s „Romy problém“, upozornilo v létě 2007 i občanské sdružení Týmová iniciativa pro místní rozvoj (TIMUR), která zde tehdy krátce působila.¹⁰¹ Hlavním cílem jejich působení bylo vzdělávání k udržitelnému rozvoji. Jedním z indikátorů udržitelného rozvoje byla i „spokojenost obyvatel“, která je zjišťována na základě „vybraných aspektů spokojenosti“ prostřednictvím dotazníku.¹⁰² Jedno z hlavních témat nejen v Roudnici n. L., ale v celém Ústeckém kraji, které obyvatelé města označili za největší problém, bylo řešení soužití s Romy ve městě (25,8% z 840 odpovědí). Vedení města se tehdy rozhodlo, že se chce ve spolupráci s TIMUREm zaměřit na jiné téma, než které tehdy vybrali jako nejžhavější sami Roudničané. Řešení „romského problému“ ve městě již bylo připraveno. Jeho realizace však byla odlišná, než tehdejší vedení města plánovalo.

⁹⁶ Výzkumný rozhovor s Miroslavem Francem, 28. 7. 2009.

⁹⁷ Výzkumný rozhovor s Václavem Živným, 31. 7. 2009.

⁹⁸ Výzkumný rozhovor s Václavem Živným, 31. 7. 2009.

⁹⁹ Nahrávky výzkumných rozhovorů Miroslava Brože s oslovenými informátory. Viz též Brož 2008. Na to, že problémy na třídě T. G. Masaryka v posledních letech rostou a že je stále obtížnější je odstranit, upozorňoval i v Situační analýze ředitel Městské policie Roudnice n. L. Sama kriminalita na třídě T. G. Masaryka není podle něj vyšší než v jiných místech města, spíše nižší, ale převažuje vandalismus dětí.

¹⁰⁰ Výzkumný rozhovor s Olegem Tichým, 10. 9. 2009.

¹⁰¹ TIMUR zde působil jako partner Ústavu pro ekopolitiku, o. p. s., který byl nositelem projektu zaměřeného na řešení udržitelnosti vybraných měst Ústeckého kraje. Informace o aktivitách TIMUR o. s. poskytnul tehdejší koordinátor tohoto projektu, Josef Novák.

¹⁰² Výsledky sledování indikátoru ECI/TIMUR A.1. Spokojenost obyvatel s místním společenstvím v Roudnici n. L., 2008.

Rozhodnutí o prodeji

V červnu 2008 Zastupitelstvo města vyhlásilo záměr prodeje domů na tř. T. G. Masaryka.¹⁰³ Na otázku, proč k tomu došlo, když obě dvě koncepce představené v předchozí kapitole ani Usnesení zastupitelstva ze dne 26. 9. 2005 s prodejem přímo nepočítaly, dnes hledají zastupitelé a zaměstnanci MěÚ Roudnice n. L. odpověď těžko, popř. se k tomu vůbec nechtějí vyjadřovat.

V listopadu 2008 Luboš Matek vedení města informuje, že společnost BIALBI Bytové domy s. r. o.¹⁰⁴ má zájem od města odkoupit domy na třídě T. G. Masaryka. Podle Evy Bulasové byla tato nabídka tlumočená Lubošem Matkem doprovázena závazkem ze strany BIALBI Bytové domy s. r. o., že pro stávající obyvatele těchto domů postaví ubytovnu. Proti takto formulované nabídce, která nebyla v rozporu s koncepcí představenou v předchozí kapitole Evou Bulasovou, Rada města principiálně nic nenamítala. Navrhovala však obrácený postup, než byl ten, se kterým přišla BIALBI Bytové domy s. r. o.: nejprve by měla firma postavit příslušnou ubytovnu, a pak, po odhadu ceny ubytovny a ceny domů na třídě T. G. Masaryka by došlo k výměně těchto nemovitostí.

V listopadu 2008 se však neřešila pouze otázka, zda domy č. p. 1470, 1492 a 1502 nadále zůstanou v majetku města. V té době také kulminovaly rozpory mezi tehdejšími vedením města a opozičními zastupiteli, které vyvrcholily na posledním zasedání Zastupitelstva města v roce 2008. Zde zastupitelé odvolali z funkce starostu Zdeňka Kubínka, místostarosty Miroslava Péma a Evu Bulasovou a z funkce člena rady města Mgr. Miloslava Manna. Na jejich místa byli zvoleni PharmDr. Josef Bakeš, Ph.D. jako starosta města, do funkce místostarostů zastupitelé zvolili Vladimíra Urbana a ing. Luboše Matka, členy Rady města pak byli zvoleni MUDr. Libor Svět, Dagmar Klabíková a ing. Jana Pospíšilová.¹⁰⁵ Do nového roku vítal Roudničany v *Roudnických novinách* článek nového starosty Josefa Bakeše. Obyvatele Roudnice n. L. v něm informuje o změně stylu řízení města. „Udržovací styl“ předchozího vedení má být nahrazen stylem „operačním“. Mezi problémy („kostlivci ve skříní“), jejichž vyřešení nové vedení hodlá dosáhnout, je i situace na třídě T. G. Masaryka. Situace obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka se tak stává součástí „programového prohlášení“ nového vedení města.¹⁰⁶ Nové vedení také slibuje nový styl správy města. Na rozvoji města se má podílet co nejvíce občanů, má být podpořen rozvoj a větší aktivita odborných a poradních komisí města, jednání zastupitelstva by mělo být otevřené co největšímu počtu občanů, slibuje maximální podporu občanských aktivit.¹⁰⁷

Na své lednové schůzi se nová Rada města usnesla na krocích, které výrazně posunuly řešení situace na třídě T. G. Masaryka. Pověřila místostarostu Luboše Matka, aby na další jednání Rady města pozval zástupce společností, které projeví zájem o koupi domů na třídě T. G. Masaryka.¹⁰⁸ Rada také formulovala požadavek, aby součástí řešení byl i „sociologický průzkum“. Posledním krokem byla formulace, aby součástí přijímaného řešení bylo i uznání „nezpochybnitelných závazků vůči městu Roudnice n. L.“ – čili aby bylo součástí řešení

¹⁰³ Usnesení zastupitelstva ze dne 5. 6. 2008.

¹⁰⁴ Do Obchodního rejstříku byla tato společnost zapsána 10. 11. 2008.

¹⁰⁵ Usnesení zastupitelstva ze dne 18. 12. 2008.

¹⁰⁶ *Roudnické noviny* 1/2009. Srov. též Luboš Matek: Priority vedení Roudnice n. L. v roce 2009. *Roudnické noviny* 1/2009.

¹⁰⁷ Luboš Matek: Priority vedení Roudnice n. L. v roce 2009. *Roudnické noviny* 1/2009.

¹⁰⁸ Vedle již zmiňované společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o., byla zájemcem o koupi i společnost Vrtný a geologický průzkum s. r. o., která je součástí společnosti GKR Holding a. s.. GKR Holding a. s. je mimo jiné podílníkem společnosti Zahradní město Roudnice n. L. s. r. o., která si klade za cíl výstavbu čtvrti vilových domů Zahradní město v bezprostřední blízkosti domů na třídě T. G. Masaryka. Od záměru koupě domů na třídě T. G. Masaryka společnost Vrtný a geologický průzkum s. r. o. posléze ustoupila.

i vymožení pohledávek města vůči nájemníkům domů na třídě T. G. Masaryka.¹⁰⁹ Předmět požadovaného sociologického výzkumu nebyl specifikován a samotný sociologický průzkum nebyl nikdy proveden. Podle slov Luboše Matka Rada města nakonec při svém rozhodování vyšla z podkladů Odboru sociálních věcí a zdravotnictví, který již v roce 2005 v návaznosti na klasifikaci nájemníků uvedenou v Matkově koncepci rozdělil obyvatele třídy T. G. Masaryka do tří skupin podle jejich zadluženosti a ochoty vyrovnávat své závazky.¹¹⁰

Na základě sledu událostí a interpretace dílčích závazků, které si Rada města uložila (zpracování sociologického výzkumu), lze usuzovat, že nové vedení města již nestálo před rozhodnutím, *zda* domy na třídě T. G. Masaryka prodat či ne. Otázka, kterou v zimě a počátkem jara 2009 radní ve spojení s prodejem domů na třídě T. G. Masaryka řešili, byla spíše *jaké* tyto domy prodat. Tento rozjetý proces směřující k prodeji domů na třídě T. G. Masaryka se pokusil přibrzdit svou březnovou návštěvou ministr vlády ČR pro lidská práva Michael Kocáb.

Návštěva ministra Michaela Kocába

Michael Kocáb přijel do Roudnice n. L. 25. 3. 2009, dva dny poté, kdy Rada města na svém zasedání doporučila Zastupitelstvu rozhodnout o uzavření kupní smlouvy se společností BIALBI Bytové domy s. r. o. V návaznosti na toto doporučení Rada města také Zastupitelstvu doporučila rozhodnout o uzavření Smlouvy o postoupení pohledávek vzniklých z nájemních smluv k bytům nacházejících se v bytových domech.¹¹¹ Návštěva Michaela Kocába proběhla na pozvání zastupitele Vlastimila Dvořáka a navázala na předchozí návštěvy jiných vysokých státních úředníků ve městě. Svatopluk Karásek, vládní zmocněnec pro lidská práva v letech 2004–2006 a Džamila Stehlíková, předchůdkyně Michaela Kocába ve funkci v letech 2007–2009, také, jak poněkud jízlivě komentují *Roudnické noviny*, přijeli do Roudnice n. L. „nalézt řešení“.¹¹² Při této návštěvě starosta Josef Bakeš formuloval možný scénář, kterým by se mohlo v budoucnu město ubírat.

„Město má několik vizí. Jednou z nich je odprodej silnému investorovi s tím, že se bude chít postarat o občany, kteří tu bydlí. Nesmí zůstat na ulici. Musela by vzniknout nějaká nová ubytovna na rozumné úrovni. Rodiny, které si plní své povinnosti, by pak měly možnost zůstat po opravě zde v domě,“ nastínil řešení starosta Roudnice n. L. Josef Bakeš. (Domy na třídě TGM – problém, který nás pálí, *Roudnické noviny*, 3/2009)

Následující slova Luboše Matka, jimiž doplnil starostovo vyjádření, byla ještě konkrétnější:

„Pro mne i pro všechny zúčastněné je jediným řešením rekonstrukce těchto bytových domů a zároveň výstavba nové ubytovny. K uskutečnění takového projektu je třeba odhadem 100 mil. korun. Pokud by se podařilo získat v dohledné době záruku státní podpory v uvedené výši, rád podpořím myšlenku, ať domy opraví a ubytovnu vystaví město Roudnice n. L.. Ke slibům vládních představitelů i ministerských úředníků jsem však v této věci velmi skeptický. V současné době je na stole návrh soukromého investora, který nabízí odkup domů v TGM a jejich rychlou rekonstrukci. Pokud se nám nepodaří získat do konce března vládní garance na rekonstrukci těchto domů, navrhu na dubnovém zastupitelstvu prodej domů v TGM,“ doplnil starostu místostarosta Luboš Matek. (Domy na třídě TGM – problém, který nás pálí, *Roudnické noviny*, 3/2009)

Ještě týž den po návratu do Prahy Michael Kocáb zaslal Luboši Matkovi dopis, ve kterém vyjádřil naději, že město bude k otázce prodeje domů na třídě T. G. Masaryka přistupovat zodpovědně. Ve stejném vydání *Roudnických novin*, ve kterém se objevuje zpráva o návštěvě ministra Kocába, nalezneme i „hlas lidu“. Jeden ze starousedlíků a ne-romských sousedů obyvatel domů na třídě

¹⁰⁹ Usnesení Rady města ze dne 12. 1. 2009.

¹¹⁰ Výzkumný rozhovor s Lubošem Matkem, 5. 8. 2009. Podklady, které Luboš Matek zmiňuje, tvoří důvodová zpráva Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ, která byla projednávána MěR dne 19. 1. 2005 v rámci předmětu jednání Potřeba sociálních bytů pro 2. vlnu privatizace bytového fondu.

¹¹¹ Usnesení Rady města ze dne 23. 3. 2009.

¹¹² Domy na třídě TGM – problém, který nás pálí, *Roudnické noviny*, 3/2009

T. G. Masaryka se v příspěvku „Slibům papalášů nevěříme“ pozastavuje nad citlivostí, s jakou politici vnímají potřeby Romů, a necitlivostí, se kterou přehlíží situaci obyvatel žijících v jejich okolí.

Slibům papalášů nevěříme. Roudnické noviny, 3/2009

V první řadě mě mrzí, že když pan mistr navštívil třídu TGM, a chtěl získat informace o problému této lokality, neptal se nikoho jiného jen Romů a vedení města. My ostatní, co v ulici bydlíme a máme majetky, jsme mu nestáli ani za povšimnutí. V ulici bydlím od roku 1985 a tak si myslím, že o problému této lokality bych panu ministrovi mohl hodně říci. Musím konstatovat, že situace se stále zhoršuje, na což upozorňuji již od roku 1993, kdy jsem byl členem zastupitelstva. Očekávám, že dnešní zastupitelé budou chránit nejen práva nepříznivých, ale hlavně i práva slušných občanů bydlících v této ulici. Konstatuji, že zastupitelé zvedli daně z nemovitosti, které musím odvádět do městského rozpočtu, a přitom tržní hodnota mého nemovitého majetku klesla jednáním, či spíše nejednáním, zastupitelstva na minimálně poloviční hodnotu. Žádám proto znovu a důrazně o napravení této krivdy, kterou cítím nejen já.

MVDr. Josef Šitanc

Situaci v samotných třech domech na třídě T. G. Masaryka pak čtenářům přibližuje článek ředitelky Farní charity Roudnice n. L. ing. Zdenky Pětníkové a její zástupkyně ing. Marcely Lysáckové. Cílem samotného textu je především podnítit obyvatele Roudnice n. L. k pomoci v hledání vhodných alternativních prostor, ve kterých by mohl jimi provozovaný Azylový dům (AD) nabízet své služby, popř. k finanční podpoře. V kontextu předchozích citovaných textů z *Roudnických novin* však čtenář není autorkami ponechán na pochybách, že městu nezbyvá nic jiného, než celou situaci v domech na třídě T. G. Masaryka bezpodmínečně a urychleně řešit.

Jaký osud čeká azylový dům na třídě T. G. Masaryka. Roudnické noviny, 3/2009

Farní charita (FCH) obývá dům společně s několika romskými rodinami, které zde žijí v nájemních bytech města. Prostředí v domě a jeho nejbližší okolí, vnímáme již delší dobu jako nevhodné pro umístění azylového bydlení pro ženy a matky s dětmi.

Společné prostory domu i okolí domu jsou znečištěny různými odpady a nebezpečnými věcmi. Naši sousedé, nám z nepochopitelného důvodu, se neustále pokoušejí ničit a poškozovat zařízení FCH – úplně zničili vnější zvonek – Antivandal do AD, ničí mříže a vchodové dveře do suterénu (charitní šatník a sklad), vytrhávají kabely od telefonů a zvonků, rozbíjí skleněné vitríny a okna (ve společných prostorách, v šatníku). Mládež se často shromažďuje přímo na schodišti před vstupem do AD – zde kouří, hromadí odpady, zabraňuje přístupu do zařízení a chová se vulgárně a hrubě k našim klientům i zaměstnancům. (...)

Pozorujeme, že rok od roku se situace v tomto prostředí zhoršuje, stoupá agresivita dospělých a samozřejmě i dětí a mládeže. Matky s dětmi z AD se obávají o svou bezpečnost, když procházejí třemi patry domu. Doprovázejí i své školní děti, protože se několikrát stalo, že cestou ze školy byly ohrožovány skupinou místních dětí.

V poslední době zde dochází k velice nešťastnému jevu tzn. „adopci“ klientek AD. Tyto osoby většinou postrádají rodinné zázemí, mají touhu k někomu patřit, někde se zařadit. Stávají se tak snadným terčem pro některé místní rodiny. Přestože tyto jsou většinou řazeny k sociálně slabým, jsou ve skutečnosti velmi sociálně zdatné. Vidí totiž v našich klientkách „zdroj pravidelného příjmu“ a pod záminkou včlenění do rodiny je doslova obírají o jejich peníze (sociální dávky, vdovské a sirotčí důchody,...). Mnohdy si klientky pro ně berou i úvěry v bankách, nebo v jiných finančních institucích a zadlužují se. Některé dokonce vymění AD za bydlení v romské rodině.... (11-cti členná rodina v bytě 1+1 si přibírá naši klientku, 9-ti členná rodina ve stejně velkém bytě ubytovává u sebe matku se 2 dětmi se sirotčími důchody). Snaha FCH ochránit klientky před tímto vychází naprázdno – touha patřit do rodiny je silnější. (...)

Lysácková M., Pětníková Z.

Na stránkách *Roudnických novin* se setkáváme se dvěma druhy tvrzení o dalších možných podobách nakládání s byty v domech na třídě T. G. Masaryka. Jeden aspekt čtenáře upozorňuje na to, že stále ještě existuje sice malá, ale přece jen jistá možnost, že domy zůstanou v majetku města. Důvodem tohoto kroku je především pocíťovaný závazek města (či státní správy) postarat se o nájemníky těchto domů, kteří jsou především chudými a v hmotné nouzi, a pak až teprve také případně „nepřízpůsobivými“. Druhý soubor výpovědí představuje obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka především jako problémové osoby, které si neplní své základní povinnosti vůči pronajímateli bytů ani vůči sousedům v okolí. Možným (a pravděpodobně také vítaným) řešením pak je prodej domů soukromému vlastníkovi. Skutečnost, že s těmito domy se mohou dostat do radikálně odlišné situace i lidé, kteří jsou chudí, zde ustupuje do pozadí.

Setkání obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka s místostarostou Lubošem Matkem

Den před zasedáním zastupitelstva, na kterém došlo k prodeji domů na třídě T. G. Masaryka, se Luboš Matek sešel s nájemníky těchto domů. Toto setkání již blížící se prodej pravděpodobně nemohlo zvrátit. Spíše než o naslouchání hlasu občanů a vtahování je do vládnutí se zde setkáváme s „vykostěním“ otevřeného demokratického přístupu: forma (setkání s občany a vzájemná diskuse) je zachována, ale kostra (étos, který takováto setkání vyztužuje a dává jim smysl) byla potlačena. Následující odstavec vychází z informací zprostředkovaných videozáznamem z tohoto setkání dostupného na webových stránkách města Roudnice n. L.¹¹³

Na obavy z auditoria, že prodej domů soukromému majiteli vyžene Romy z města („Konečně město dosáhlo to, co celých 20 let chtělo. Když to dostane majitel, tak se – jak to říkáte vy – slušný lidi už nikdy nedostanou zpátky“), místostarosta Matek říká: „Garantuji vám, že kdo platí, je slušný, má možnost se tam vrátit. A nehádejme se zde, kdo je a kdo není slušný. To se nakonec vždy ukáže v praxi.“

Prodej domů má podle Luboše Matka i pedagogickou funkci:

Luboš Matek: „Myslím si, že [prodej domů] bude pro vás dobré. Dostanete se do reálného světa. Chcete být jako gádžové? Tak buďte jako gádžové. Ti také dnes nebydlí v městských bytech. Město má 58 bytů, kde bydlí gádžové, zbytek už bydlí ve svém nebo v nájemním bydlení. Tak buďte jako gádžové a pojdte pod soukromého majitele. Ať vidíte, že když budete plnit co máte, tak budete mít co chcete. Budete mít hezké bydlení, budete mít to, co potřebujete, ale musíte platit.“

V tomto úryvku je několik důležitých věcí. Za prvé, princip privatizace městských bytů, která v Roudnici n. L. probíhala od května 2005 do ledna 2009¹¹⁴, nezohledňuje šance na odkoupení bytů nízkopříjmovými domácnostmi. Romové ve své většině nikdy nebydleli v domech, které byly určeny k privatizaci, a pokud ano – jako je tomu v domě č. p. 830 na Barákově ulici, který v současnosti město prodává obálkovou metodou – tak očekávaná cena těchto bytů přesahuje jejich finanční možnosti.¹¹⁵ Za druhé, Luboš Matek zdůrazňuje platební morálku jako předpoklad úspěšné integrace a sociálního vzestupu. Schopnost pravidelně platit nájem (či splácet dluhy) však nezávisí pouze na vůli nájemníka. Je zřejmé, že na občany s nízkými příjmy mnohem výrazněji

¹¹³ Setkání místostarosty s obyvateli problémových domů, 1. 4. 2009. Dostupné na <http://roudnicenl.ogilvydevelopment.cz/medialni-servis/tv-zaznamy/296-setkani-mistostarosty-s-obyvateli-problemovych-dom.html>. Navštíveno 16. 9. 2009.

¹¹⁴ Srov. Usnesení zastupitelstva ze dnů 9. 5. 2005 a 22. 1. 2009.

¹¹⁵ Vycházím zde především z informací výzkumného rozhovoru s Lubošem Matkem a rozhovoru s Františkem Holým, nájemníkem jednoho z bytů tohoto domu. Město se rozhodlo prodát dům obálkovou metodou, tedy za nejvyšší nabízenou cenu. Minimální částka, kterou očekává město za prodej tohoto domu, je však výrazně vyšší než suma, kterou zvažují nabídnout stávající nájemníci domu. Předpokládané částky neuvádím s ohledem na skutečnost, že prodej domu stále ještě probíhá a zveřejnění těchto částek by mohlo ovlivnit férovost prodeje.

doléhá nutnost nepředpokládaných výdajů. Doplatky za léky v případě nemoci, výdaje na školní pomůcky, platby za nutné opravy v bytě... se tak mnohem snáze mohou stávat výdaji, které se činí na úkor jiných plateb.¹¹⁶ Podmiňovat možnost sociálního vzestupu (být jako gádžo) schopností dostát svým závazkům nezohledňuje reálnou ekonomickou situaci, v níž se mnozí z obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka nacházejí. Za třetí, v citaci se setkáváme s existencí dvou světů: jednoho reálného, ve kterém žijí gádžové a druhého snového a dlouhodobě neudržitelného, který je odtržen od skutečného života, ve kterém žijí Romové. Luboš Matek tím neříká, že problémy Romů nejsou reálné, ale že jsou nerealistická jejich očekávání vůči městu. Zdůrazňuje především to, že v současnosti již nelze spoléhat na jistoty, které byly dostupné v minulosti. Luboš Matek zde tedy verbalizuje svou představu o povaze (současného) společenského řádu, který svou funkcí místostarosty ztělesňuje. Zatímco předchází společenský řád, který byl vysněný a nerealistický, nabízí podle Luboše Matky pomocnou ruku každému podle jeho potřeb, současný, reálný svět již odměňuje spíše podle zásluh (platební morálky).

Na setkání starosty s obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka se Luboš Matek vrátil i k nedávné návštěvě Michaela Kocába v Roudnici n. L. Ministra Michaela Kocába při této příležitosti informoval, že pokud by se do konce března vyjádřil, že vláda poskytne městu dotaci na rekonstrukci domů na třídě T. G. Masaryka, město upustí od záměru prodeje. Za oněch sedm dní, které dal Luboš Matek Michaelovi Kocábovi k dispozici, ministr Kocáb v roudnické kauze nic jiného, než sepsání výše citovaného dopisu nesvedl. Den před jednáním Zastupitelstva města muselo být všem účastníkům tohoto setkání jasné, že k žádné změně již nedojde.

Jednání Zastupitelstva a prodej domů na třídě T. G. Masaryka

Jednání Zastupitelstva o prodeji domů na třídě T. G. Masaryka otevřel svým vystoupením David Oplatek z Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách.¹¹⁷ Upozornil, že se v současné době v domech č. p. 1470, 1492 a 1502 nachází 41 domácností, což je asi 200 osob. Tito nájemníci se většinou nacházejí v hmotné nouzi. Lze tedy předpokládat, pokračoval David Oplatek, že v případě vystěhování nebudou schopni si pořídit vlastní bydlení. Apeluje na zastupitele, aby projednávání návrhu pozastavili do té doby, než bude jasné, co se s obyvateli domů stane, a za Úřad vlády ČR nabízí „aktivní podíl na opatřeních, co dělat s nájemníky po prodeji domů“, včetně identifikace zdrojů a participaci na přípravě projektu. Nakonec přítomné zastupitele seznámil s úkolem, který Vláda ČR zadala Ministerstvu pro místní rozvoj. To má do 30. září 2009 přepracovat dotační tituly určené na podporu výstavby podporovaného bydlení a investic do sociálního bydlení. V těchto titulech by mělo dojít k výjimce z pravidel přidělování dotací, která doposud znemožňovala čerpání dotací na výstavbu sociálního bydlení. Zastupitele žádá, aby s návrhem usnesení počkali do října 2009, kdy budou známa konkrétní znění těchto dotačních titulů.

Ze zastupitelů byl nejhlasitějším oponentem navrhovaného prodeje Pavel Šrytr. Problematická místa spojená se záměrem prodeje domů na třídě T. G. Masaryka shrnul do tří bodů. Za prvé, prodej podle Pavla Šrytra není fér vůči okolním obcím a jejich zastupitelstvům. Ze zkušenosti se

¹¹⁶ K tomuto tématu viz např. Hůle, Daniel. 2009. *Úvěrové strategie splátkových společností*, 2009. Dostupné na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=640 a Steiner, Jakub. 2004. *Ekonomie sociálního vyloučení Romů*. In *Romové: Kulturologické etudy*, ed. by Marek Jakoubek, Tomáš Hirt. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk: Plzeň. Dostupné též na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=130

¹¹⁷ Informace čerpány z videozáznamu z jednání Zastupitelstva města dne 2. 4. 2009. Dostupné na: <http://roudnicenl.ogilvydevelopment.cz/medialni-servis/tv-zaznamy/329-14-zasedani-zastupitelstva-msta.html>. Navštíveno 17. 9. 2009.

totiž ví, že se tito nepřizpůsobiví občané nastěhují ke svým známým a příbuzným. Za druhé, navrhovaný postup nebyl předem projednán s veřejným ochráncem práv – ombudsmanem České republiky a příslušným senátorem pro zdejší region. Pavel Šrytr upozornil, že z podobného nastavení nulové tolerance ve Slaném v roce 2005 vzniklo velké fiasko a že toto řešení také odporuje názorům ministra Kocába. Za třetí, stanovená kupní cena nemovitostí (1,5 milionu korun za odprodej tří bytových domů a pozemků, na nichž se tyto budovy nacházejí, celkem 43 bytů, za každý byt navrhuje Rada města cenu 34.880 Kč) je na základě předběžného odhadu nezávislého auditora silně podhodnocena. Tato skutečnost podle Pavla Šrytra signalizuje korupční jednání.

Odpověď Luboše Matka reaguje i na další námitky a otázky, které zazněly na jednání zastupitelstva. V této odpovědi je v takřka epické lineární formě představen příběh, který má doložit nejenom potřebu prodeje diskutovaných domů, ale i nevyhnutelnost prodeje.

Jak došlo k tomu, že ty domy jsou v tom stavu, v jakém jsou. Situaci dlouhodobě sledovalo i předchozí zastupitelstvo, většina zastupitelstva se snažila najít způsob, jak se dohodnout s nájemníky: pokusit se dohodnout na splátkách, nájemníci měli možnost odpracovat si dluhy.

Přesto je však okolí domů stále více devastováno, přičemž konkrétní viník této devastace není znám. Romové tvrdí, že když jdou ráno do práce a je ještě tma, tak je vše v pořádku, když se pak večer vrací domů, je již vše rozmláceno. Nájemníci tvrdí, že to neudělali a my (město) to nejsme schopni zjistit. Ty domy jsou dnes skutečně v dezolátním stavu a v soužití nájemníků a ostatních občanů je napjatá situace, graduje to tam a obávám se, že by tam mohl vzniknout nějaký rasový výbuch.

Proto jsme intenzivně pracovali na tom, abychom našli řešení. Řešení, které jsme odstartovali usnesením zastupitelstva z června loňského roku, kdy jsme vyhlásili záměr prodeje a pokusili jsme se najít investora, který by ty domy opravil. Odhad na rekonstrukci těchto domů je kolem 60-80 milionů korun, přičemž město ve svém rozpočtu tyto peníze nemá.

Byla tedy ustavena Skupina pro sociální začleňování, kterou tvořili pracovníci Sociálního odboru, ale byli v ní i lidé ze zastupitelstva a vedení města.¹¹⁸ Nakonec i tato skupina dospěla k tomu, že jedinou reálnou a viditelnou možností, jak se s touto situací vypořádat, je tyto domy prodat předem vytipovanému zájemci, který by městu garantoval podmínky, za kterých by město mohlo k prodeji domů přistoupit.¹¹⁹

Všichni vnímáme, že ty domy prodáváme s nájemníky, že je prodáváme s nájemními smlouvami i s jinými závazky, které z tohoto plynou. Na naši nabídku se nám přihlášily dvě firmy: BIALBI Bytové domy s. r. o. a Vrtný a geologický průzkum s. r. o., které přišly jednat o podmínkách vypracovaných Pracovní skupinou. Podmínky, které byly předloženy a které jsou z našeho pohledu důležité, jsou tyto:

- a) Společnost, která odkupuje byty, je musí odkoupit i spolu s nájemními smlouvami i se všemi závazky, které z těchto smluv vyplývají.
- b) V prodejní smlouvě musí být zakomponovány finanční pojistky, pro případ, že nový majitel neuzavře novou nájemní smlouvu, popř. neposkytne z důvodu rekonstrukce odpovídající bytovou náhradu. Předložená smlouva počítá s pokutou 200.000 Kč za každý takto neposkytnutý byt.
- c) Otázka důvěry. Proto jsme nakonec začali jednat s firmou BIALBI Bytové domy s. r. o., za niž jednájí MUDr. Pišvejc a MUDr. Drahozal. Vše nelze pojistit smlouvami. Myslím, že tato smlouva je garantována lidmi, o kterých nikdo z nás nemůže říct, že to jsou podvodníci, kteří připravují na město tunel. Naopak, pan MUDr. Pišvejc nás na jednání Rady ujišťoval, že to je pro něj velká výzva, že se v celé věci angažuje proto, že v této lokalitě bydlí a chtěl by přispět k tomu, aby se tato lokalita stala opět lokalitou klidnou, kde budou bydlet řádní nájemníci a kde se tak zklidní situace.

¹¹⁸ Komise pro sociální začleňování byla jmenována Radou města na základě usnesení MěR č. 634/2008. Jejími členy byli Monika Legnerová, R. Mann, Ivan Linka, Petra Selicharová, Eva Bulasová a Luboš Matek, který se zároveň stal jejím předsedou. Prvním úkolem této komise bylo vypracovat návrh na řešení stavu domů č. p. 1470, 1492 a 1502. Vzhledem k tomu, že materiály z jednání komise jsou označeny jako důvěrné, nemohly být podrobeny hlubší analýze.

¹¹⁹ Materiály Skupiny pro sociální začleňování jsou uloženy na odboru SVaZ MěÚ Roudnice n. L.. Tyto dokumenty mají důvěrnou povahu, proto nemohly být podrobeny analýze.

Apeluji tedy na zastupitele, aby v zájmu občanů, a nejenom těch tzv. bílých, ale i těch, kteří tam bydlí, prodej odsouhlasili. Podle mého názoru se totiž jenom v tomto případě začne ten problém řešit. Pokud to dnes neodsouhlasíte, tak to tam několik dalších let zůstane tak, jak to je. Součástí projektu firmy BIALBI Bytové domy s. r. o. je i výstavba ubytovny v areálu ROSSu, kde mají předjednáno se současným majitelem, panem Grófem, že v případě, že s námi podepíší tuto smlouvu, začnou v areálu ROSSu výstavbu ubytovny.

Luboš Matek se ve své odpovědi nevyjádřil k námitce zastupitele Pavla Šrytra, který upozorňoval na nízkou cenu, za kterou chce město domy na třídě T. G. Masaryka prodat. Zákon o obcích v §–39, odstavci 2 k ceně, za něž mohou obce prodávat svůj majetek, říká:

Při úplatném převodu majetku se cena sjednává zpravidla ve výši, která je v daném místě a čase obvyklá, nejde-li o cenu regulovanou státem. Odchylka od ceny obvyklé musí být zdůvodněna.

To, na co Pavel Šrytr zastupitele upozorňoval a čemu se Zastupitelstvo nevěnovalo, byla právě prodejní cena, kterou Pavlem Šrytrem tři oslovení odhadci nemovitostí označili za výrazně podhodnocenou. Podle nich byla v době prodeje tržní cena domů minimálně o 9,5 milionů korun vyšší.¹²⁰ Zdůvodnění odchylky od této v místě a čase obvyklé ceny, kterou vyžaduje Zákon o obcích, na zasedání Zastupitelstva dne 2. 4. 2009 nezaznělo. Pokud by se prokázalo, že město před prodejem nezajistilo znalecký odhad ceny nemovitostí a prodalo bez řádného odůvodnění majetek města za cenu, která je nižší než cena v daném místě a čase obvyklá, mohli by jednotlivci, kteří takový převod ze strany města podpořili, čelit například trestnímu oznámení za porušování práv při správě cizího majetku podle §255 Trestního zákoníku.

V bodu c) své odpovědi zastupitelům Luboš Matek zdůvodňuje, proč Rada města začala jednat právě se společností BIALBI Bytové domy s. r. o. Důležitou roli (a pomineme-li, že se jedná o jediného vážného zájemce o koupi, tak i v podstatě roli jedinou) zde hraje skutečnost, že zájemce o koupi domů je obyvatel Roudnice n. L., lokální patriot, který se těší dobré pověsti, a lze tedy jeho úmyslům důvěřovat. Striktně právně vzato, „otázka důvěry“ nemůže být kritériem, na jehož základě lze prodávat obecní majetek. Jakýkoliv takový prodej by měl být založen na hodnocení předem zveřejněných, odůvodněných a objektivních kritérií. Se zveřejněním podmínek prodeje nemovitěho majetku obcí počítá §39 odstavec 1 Zákona o obcích, který platnost smluv o převodech obecního majetku podmiňuje předchozím zveřejněním záměru o prodeji tak, „aby se k němu mohli zájemci vyjádřit a předložit své nabídky“. Dále by netransparentní prodej nemovitostí za příliš nízkou cenu, kterým byla jednomu podnikatelskému subjektu zjednána neoprávněná výhoda nad ostatními podnikateli, mohl znamenat veřejnou podporu, jejíž poskytování je zakázáno v článku 87 (1) Smlouvy ES. Poměrně konkrétní pravidla, která by měla být dodržena při prodeji veřejného majetku, stanoví Evropská komise ve sdělení o prvcích státní podpory při prodeji pozemků a staveb orgány veřejné moci.¹²¹ V tomto sdělení Evropská komise popisuje proces, který by měl být dodržen při privatizaci veřejného majetku, tak aby jej Evropská komise nepovažovala za veřejnou podporu podle článku 87 (1) Smlouvy ES. V případě prodeje domů a pozemků na třídě T. G. Masaryka se zdá být nanejvýš sporné, zda byla tato pravidla alespoň zčásti dodržena. Výše uvedené skutečnosti vyvolávají vážné pochybnosti o tom, zda byl prodej uskutečněn v souladu se zákonem, a zda nebude město nebo BIALBI Bytové domy s. r. o. muset v budoucnu čelit sporům o jeho platnost a účinnost.¹²²

¹²⁰ Takto ve výzkumném rozhovoru s Pavlem Šrytrem, 7. 10. 2009. V trestním oznámení, které Pavel Šrytr podal na starostu a oba místostarosty Roudnice n. L. čtyři dny po zasedání Zastupitelstva, píše o jednom „autorizovaném soudním znalci nemovitostí“, který určil odhadní cenu prodaných domů a pozemků, na kterých domy stojí, na 9,5 miliónu korun.

¹²¹ Sdělení Komise o prvcích státní podpory při prodeji pozemků a staveb orgány veřejné moci (97/C 209/03), *Úřední věstník Evropské unie*, 10. 7. 1997.

¹²² Právní rozbor provedla JUDr. Hana Nevřalová, MBA.

Dále si vzpomeňme, že v reakci na návrh koupě domů na třídě T. G. Masaryka, který Luboš Matek předkládal tehdejšímu vedení města v červnu 2008, se MěR rozhodla, že kupec by měl mít v okamžiku prodeje těchto domů již zkolaudovanou ubytovnu. Luboš Matek přesvědčuje zastupitele o vhodnosti prodeje domů pouze tím, že je stavba ubytovny předjednána. Tato předběžná dohoda mezi společností BIALBI Bytové domy s. r. o. a majitelem areálu Roudnických strojíren a sléváren a.s. (ROSS)¹²³ však ve smlouvě zohledněna není.

Za připomenutí stojí rovněž již výše citované vyjádření starosty Josefa Bakeše, který při příležitosti březnové návštěvy ministra Michaela Kocába, týden před prodejem domů na třídě T. G. Masaryka společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o., pro *Roudnické noviny* uvedl, že jednou z vizí města je odprodej těchto domů silnému investorovi.¹²⁴ Společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. je společnost s ručením omezeným, jejíž základní kapitál je 200 000 Kč. Podle účetní uzávěrky z roku 2008 tvoří aktiva společnosti celkem 211 000 Kč, což odpovídá jejím pasívům.¹²⁵ Společnost tedy na konci roku 2008 nedisponovala prostředky, které by mohla použít k zamýšlené rekonstrukci domů na třídě T. G. Masaryka. Jediným společníkem BIALBI Bytové domy s. r. o. je společnost BIALBI, spol. s r. o. Výroční zprávy této společnosti za poslední tři roky podle informací dostupných na internetových stránkách obchodního rejstříku v obchodním rejstříku chybí, přestože je zákonnou povinností je do rejstříku zakládat.¹²⁶ V poslední založené zprávě k 31. 12. 2005 tvoří aktiva společnosti přibližně 7,4 milionů Kč (netto). Podle dostupných zdrojů tedy není jisté, zda některá ze společností vůbec má kapitál nezbytný na rekonstrukci nemovitostí. Otázkou zůstává, na základě čeho starosta Josef Bakeš považoval právě společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. za silného investora, který je schopen provést nákladnou rekonstrukci domů č. p. 1470, 1492 a 1502 a zároveň se postarat o obyvatele těchto domů.

Druhá otázka, která se při pohledu na finanční sílu společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. nabízí, je po původu prostředků, které společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. použila na nákup nemovitostí. Na konci roku 2008 nebyl ve společnosti potřebný kapitál a vzhledem k tomu, že nabyté nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, se lze domnívat, že prostředky na nákup nemovitostí zřejmě nepůjčily bankovní ústavy. Výše uvedené vede sice ke spekulativnímu, ale pravděpodobnému závěru, že nemovitosti byly uhrazeny z půjčky, kterou společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. poskytla třetí osoba, a to zřejmě osoba se společností nějak spřízněná, protože na nemovitostech nebylo zřízeno zajištění, které obvykle investoři požadují (zástavní právo). Nabízí se otázka, zda ve společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. nefiguruje například tichý společník, který by společnosti poskytl nezbytné prostředky ve formě vkladu, a poté se podílel se na zisku společnosti (§ 673 a násl. Obchodního zákoníku).

Z rozhovoru s jednatelkou společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. JUDr. Hanou Lukešovou vyplývá, že tato hypotetická osoba, která poskytla společnosti prostředky na koupi domů na třídě T. G. Masaryka, není tím subjektem, který měl financovat samotnou rekonstrukci těchto domů.

BIALBI Bytové domy je čistá schránka, která vznikla pouze za účelem koupě [domů na třídě T. G. Masaryka, pozn. J.G.]. Ta nemá jinou činnost. Nemá jiné příjmy. Ty příjmy jsou opravdu zanedbatelné, takže prozatím si

¹²³ Není zcela zřejmé, k čemu se výpověď Luboše Matka vztahuje. Luboš Matek mluví o panu Matějů jako o majiteli areálu ROSSu. Společnost Roudnické strojírny a slévárny a.s. je však v konkurzu na základě rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. února 1999.

¹²⁴ Domy na Třídě TGM – problém, který nás pálí, *Roudnické noviny*, 3/2009

¹²⁵ Rozvaha ke dni 31. 12. 2008, založená ve sbírce listin obchodního rejstříku, zpřístupněná elektronicky na internetových stránkách www.justice.cz.

¹²⁶ §–38 odst. 1 písm. c) Obchodního zákoníku

BIALBI Bytové domy jenom půjčuje a zadluhuje se. Investory jsme měli potencionálně asi tři, ale (...) zatím [nejsou] žádní.¹²⁷

Hana Lukešová zde přiznává, že jediné prostředky, které společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. má, vložila do nákupu nemovitostí. S ohledem na výroky starosty Josefa Bakeše a místostarosty Luboše Matka, ve kterých vyjadřovali svou odpovědnost pocitovanou vůči obyvatelům domů na třídě T. G. Masaryka, by bylo udivující, pokud by se prokázalo, že si město Roudnice n. L. nevyžádalo žádné záruky, že BIALBI Bytové domy s. r. o. skutečně disponuje prostředky na rekonstrukci těchto domů. Zároveň je možné spekulovat o tom, jak moc je při současné situaci na finančních trzích pravděpodobné, že by banky společnosti s majetkem 200 tisíc korun půjčily 60–80 milionů korun na rekonstrukci domů, které mají podle města Roudnice n. L. hodnotu kolem 2 milionů korun. Jedinou zárukou její výstavby je tak Lubošem Matkem avizovaný morální kredit kupujících.

Smlouva o převodu nemovitostí

Kritické body smlouvy o převodu nemovitostí (dále jako Smlouva), které se týkají zacházení nabyvatele s nájemníky prodávaných domů, jsou body 5.1, 5.3 a 5.4 Smlouvy. V původním znění, které dostali zastupitelé před hlasováním o převodu nemovitostí k dispozici, bylo znění těchto bodů následující:

5. 1. Kupující se zavazuje do tří let od nabytí vlastnictví k nemovitostem (...) zcela zrekonstruovat byty v bytových domech (...). V případě, že kupující tento závazek nesplní, je povinen zaplatit prodávajícímu smluvní pokutu ve výši 500 000 Kč za každý takto neopravený dům.
5. 3. V případě, že by došlo k ukončení nájemních vztahů výpovědí ze strany kupujícího jako pronajímatele, je kupující povinen zajistit nájemcům odpovídající bytové náhrady. Pokud kupující tuto povinnost prokazatelně nesplní, zaplatí prodávajícímu smluvní pokutu ve výši 200 000,- Kč (...) za každou takto nesplněnou povinnost.
5. 4. Kupující se zavazuje, že nabídne tři opravené byty městu Roudnice n. L. nebo jím určeným nájemcům, k pronajmutí za regulované nájemné. Pokud tento svůj závazek prokazatelně nesplní, zaplatí smluvní pokutu 100 000 Kč (...).

Zastupitelstvo schválilo prodej domů na třídě T. G. Masaryka poté, co změnilo formulaci bodu 5. 3. Smlouvy takto:

5. 3. V případě, že by došlo k ukončení nájemních vztahů výpovědí ze strany kupujícího jako pronajímatele nebo k ukončení nájmu uplynutím doby u smluv uzavřených na dobu určitou, je kupující povinen zajistit nájemcům odpovídající bytové náhrady, a to v každém případě, tedy i když není dán zákonný důvod pro zajištění bytové náhrady. Pokud kupující tuto povinnost prokazatelně nesplní, zaplatí prodávajícímu smluvní pokutu ve výši 200 000,- Kč (...) za každou takto nesplněnou povinnost.¹²⁸

¹²⁷ Výzkumný rozhovor s Hanou Lukešovou, 25. 8. 2009. Podobná informace zazněla z úst Hany Lukešové i 9. 10. 2009 během setkání zastupitelů a členů Lokálního partnerství nad pracovní verzí této zprávy.

¹²⁸ Přesné znění celého bodu č. 24 Usnesení Zastupitelstva z 2. 4. 2009 je následující: Zastupitelstvo města mění článek smlouvy 5.3, který nyní zní: v případě, že by došlo k ukončení nájemních vztahů výpovědí ze strany kupujícího jako pronajímatele nebo k ukončení nájmu uplynutím doby u smluv uzavřených na dobu určitou, je kupující povinen zajistit nájemcům odpovídající bytové náhrady, a to v každém případě, tedy i když není dán zákonný důvod pro zajištění bytové náhrady. Pokud kupující tuto povinnost prokazatelně nesplní, zaplatí prodávajícímu smluvní pokutu ve výši 200 000,- Kč (slovy: dvě stě tisíc korun českých) za každou takto nesplněnou

Veškerá pozornost zastupitelů se při diskusi o znění Smlouvy soustředila na vztah mezi nájemníky a kupujícím. Nikdo však v diskusi během jednání Zastupitelstva nevěnoval pozornost situaci, která by nastala, kdyby se společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. rozhodla převést získané domy na třídě T. G. Masaryka na třetí osoby. Tato kupní smlouva o převodu vlastnictví nemovitosti neobsahuje žádná ujednání, která by v tom kupujícímu bránila.

Závazky kupujícího, které jsou uvedeny v článku 5 odst. 5.1 (povinnost zrekonstruovat byty do tří let), 5.3 (povinnost poskytnout bytové náhrady v případě výpovědi nájemních vztahů) a 5.4 (povinnost nabídnout tři byty k nájmu za regulované nájemné) Smlouvy, jsou závazky obligačními, které nemají věcně právní povahu, a proto působí pouze mezi stranami Smlouvy (inter partes). To znamená, že žádné z těchto závazků kupujícího nepřecházejí v případě dalších převodů nemovitostí na nového nabyvatele.

V případě převodu nemovitostí na nového nabyvatele by zřejmě došlo k následující situaci:

1. Kupující (BIALBI Bytové domy s. r. o.) by zůstal i nadále zavázán povinností zrekonstruovat byty v rozsahu uvedeném v článku 5 odst. 5.1 Smlouvy. V případě nesplnění této povinnosti kupujícím nebo novým nabyvatelem by se uplatnilo ustanovení o smluvní pokutě a kupující (nikoliv však nový nabyvatel) by byl povinen uhradit prodávajícímu (městu Roudnice n. L.) smluvní pokutu ve výši 500 000,- Kč za každý neopravený bytový dům (nikoliv za každý byt).
2. Kupující by zůstal i nadále zavázán nabídnout tři opravené byty městu Roudnice n. L. nebo jím určeným nájemcům k pronajmutí za regulované nájemné dle článku 5 odst. 5.4 Smlouvy. V případě nesplnění této povinnosti kupujícím nebo novým nabyvatelem by se opět uplatnilo ustanovení o smluvní pokutě a kupující (nikoliv však nový nabyvatel) by byl povinen uhradit prodávajícímu (městu Roudnice n. L.) smluvní pokutu ve výši 100 000,- Kč. Smluvní pokuta je sjednána jako jediná suma nikoliv jako částka za každé takové porušení Smlouvy. Město Roudnice n. L. by tedy mohlo při porušení povinnosti nabídnout regulované nájemní požadovat maximálně 100 000,- Kč nikoliv 100 000,- Kč za každý nenabídnutý byt.
3. Je přinejmenším sporné, zda by kupující zůstal v případě převodu nemovitostí nadále zavázán k poskytnutí bytových náhrad dle článku 5 odst. 5.3 Smlouvy. Povinnost kupujícího je totiž dle znění Smlouvy vázána pouze na následující případy:
 - (a) k ukončení nájemních vztahů dojde výpovědí ze strany kupujícího jako pronajímatele; V případě převodu nemovitosti by však kupující nebyl dále pronajímatelem bytů a případné výpovědi by nebyly dány kupujícím, ale novým nabyvatelem, který není vázán Smlouvou;
 - (b) k ukončení nájemních vztahů dojde u smluv na dobu určitou uplynutím sjednané nájemní doby; I v takových případech by došlo k ukončení nájemního vztahu, jehož stranou (pronajímatelem) již není kupující, ale nový nabyvatel nemovitostí;

povinnost, rozhodlo o uzavření kupní smlouvy s firmou BIALBI Bytové domy s. r. o. (...), se sídlem: Nad Skalami 1835, 413 01 Roudnice n. L. na prodej domů čp. 1470 s pozemkem parc. č. 2471, čp. 1492 s pozemkem parc. č. 2473 a čp. 1502 s pozemkem parc. č. 2472/1 vše v k. ú. Roudnice n. L.. Zastupitelstvo města rozhodlo o uzavření Smlouvy o postoupení pohledávek vzniklých z nájemních smluv k bytům nacházejících se v bytových domech: čp. 1470 s pozemkem parc. č. 2471, čp. 1492 s pozemkem parc. č. 2473 a čp. 1502 s pozemkem parc. č. 2472/1 vše v k. ú. Roudnice n. L. s firmou BIALBI Bytové domy s. r. o. (...).

Z tohoto pohledu by pro město Roudnice n. L. mohlo být obtížné požadovat za nesplnění povinnosti poskytnout bytové náhrady po převodu nemovitostí na třetí osobu od kupujícího jakékoliv smluvní pokuty dohodnuté ve Smlouvě.¹²⁹

Dne 6. 4. 2009, necelý týden po zasedání Zastupitelstva, podal Pavel Šrytr na starostu, oba místostarosty (a snad i ještě na další radní) trestní oznámení.

Podávám tímto trestní oznámení na vedení města Roudnice n. L. a jeho uvolněné zastupitele, plně zodpovědné statutární zástupce města p. Bakeše, p. Matka a p. Urbana, protože jimi a radou města stanovená cena (...) je silně podhodnocena. Nezávislý autorizovaný soudní znalec nemovitostí mě sdělil, že skutečná odhadní cena těchto nemovitostí je 9,5 milionu Kč. (...) Návrh, aby vše prošetřil nezávislý Kontrolní a Finanční výbor Zastupitelstva (...) nebyl hlasováním přijat. Protože selhaly legitimní standardní prvostupňové demokratické mechanismy kontroly, proto se obracím na Vás se žádostí o prošetření korupce některých radních města.

Jakkoli lze text trestního oznámení považovat za zmatečný, je zřejmé, že směřuje především na starostu a oba místostarosty. Z textu rovněž vyplývá, že podle Pavla Šrytra se měli tito radní dopustit případného korupčního jednání před samotným projednáváním prodeje Zastupitelstvem (indikátorem možné korupce je stanovená cena, nikoli samotný prodej domů). O dva měsíce později však Policie ČR Pavlu Šrytrovi sdělila, že jeho trestní oznámení podané na zastupitele (sic!) města Roudnice n. L. zakládá ad acta. Její vyšetřování (z textu sdělení není jasné čeho) neprokázalo, že by došlo k trestnému činu.¹³⁰

Na přelomu roku 2008 a 2009 a v bezprostředně následujících měsících došlo v Roudnici n. L. možná k nenápadné, ale přesto významné změně. Zatímco dříve byl zájem o údržbu bytového fondu města v domech na třídě T. G. Masaryka doprovázen zájmem města o sociální situaci jejich nájemníků, během prodeje byla z tohoto zájmu pramenící péče o nájemníky a odpovědnost za ně delegována na soukromou společnost. Samotný prodej domů na třídě T. G. Masaryka nepřišel zcela nečekaně. Viděli jsme, že zastupitelé byli s touto možností průběžně konfrontováni a principiálně se jí zcela nebránili. Podmínkou, kterou si však zastupitelstvo v případě možného prodeje vždy kladlo, bylo, aby byl prodej domů vázán na výstavbu či zřízení ubytovny pro nájemníky, kteří by na prodej těchto domů nejvíce doplatili. Spolu s přenesením odpovědnosti za další vývoj bytové situace těchto osob na společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. však v okamžiku prodeje domů na třídě T. G. Masaryka ustupuje ze zřetele i otázka po zajištění bytových náhrad. Tato povinnost je smluvním závazkem převedena na nového vlastníka.

¹²⁹ Právní rozbor kupní smlouvy provedla JUDr. Hana Nevřalová, MBA.

¹³⁰ Čj. KRPÚ-43262-5/Čj-2009-040681

VI. Podoby odpovídajících bytových náhrad

Prodej domů na třídě T. G. Masaryka postavil obyvatele těchto domů do zcela nové situace. Začalo pro ně období nejistoty, s jejíž povahou doposud neměli žádnou zkušenost. Nová situace nastala i pro Odbor sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Roudnice n. L. a společnosti Teplo-byty s. r. o., spravující byty města. Pracovníkům těchto institucí se zhoršil dosavadní přehled o sociální situaci jednotlivých nájemníků a zkomplikovaly se i možnosti úspěšné intervence v jejich prospěch. A rozhodně nová situace nastala i pro samotnou firmu BIALBI Bytové domy s. r. o. I ona byla nucena přizpůsobit své podnikatelské plány situaci, jejíž kontrolu nemá plně ve svých rukou. Klíčovým pojmem, který je obsažen v bodu 5.3. v kupní smlouvě o převodu domů na třídě T. G. Masaryka, se pro další vývoj situace ukázalo slovní spojení „odpovídající bytové náhrady“, které je povinen kupující nabídnout nájemníkům těchto domů. Pojem „odpovídající bytové náhrady“ se ve světle událostí následujících po podpisu smlouvy stal nejenom předmětem různých výkladů, které odrážejí rozmanitost právních názorů jednotlivých zainteresovaných aktérů. Pojem „odpovídající bytové náhrady“ rovněž uvádí na scénu různá očekávání a představy o kýžené podobě sociálního řádu a legitimitě procesů, které jej zakládají. Představy o tom, jak by měly „odpovídající bytové náhrady“ vypadat a co by jimi vlastně mělo být, postupně představím na příkladu jednání a jeho legitimizace ze strany společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o., nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka a nakonec i na základě kroků MěÚ Roudnice n. L..

Diskuse obsahů pojmu „odpovídající bytové náhrady“, kterému se věnuje tato kapitola, nás upozorňuje na to, že „samo o sobě“ není objektivní (nebo spravedlivé) nikdy nic. Spravedlnost, která je inherentně přítomna v každém ze tří níže probíraných pojetí odpovídající bytové náhrady, je vždy situovaná – a v tomto smyslu je také vždy subjektivní. Zároveň je v těchto „subjektivních představách / pojetích spravedlnosti“ také vždy přítomna nějaká aspirace učinit tuto situovaná pojetí spravedlnosti objektivními. Ve všech třech níže diskutovaných případech je viditelná snaha spravedlnost objektivizovat. Třeba tím, že je v praxi prosazován určitý právní výklad litery zákona, že jsou o určitém pojetí přesvědčováni druhí (např. výzkumník) nebo že je určité pojetí spravedlnosti zapojeno do konkrétních praktických kroků města, a je sdíleno s dalšími aktéry. Objektivní spravedlnost potom není ta, která by nebyla nikterak situovaná, ale „pouze“ ta, která je úspěšněji objektivizovaná.

Odpovídající bytové náhrady dle BIALBI Bytové domy s. r. o.

Informace o představách společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. o podobách odpovídajících bytových náhrad mi poskytla především jednatelka společnosti JUDr. Hana Lukešová.¹³¹ Přestože její osobní vidění a hodnocení situace, ve které se obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka ocitli, nutně nekoresponduje s pohledem majitelů společnosti, praktické kroky, které Hana Lukešová provádí, tyto její osobní pohledy a interpretace situace činí součástí studovaného problému. Obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka i město musejí na její kroky reagovat.

Rozhodnutí začít vyklízet jako první dům č. p. 1470, které společnost BIALBI Bytové domy přijala, nebylo ryze technického rázu. „Rozhodli jsme se, že začneme vyklízet nejprve dům č. p. 1470, protože je tam nejméně nájemců. Naopak, dům č. p. 1502, kde je mandlovna prádla sloužící pro celé okolí, budeme vyklízet jako poslední,“ říká Hana Lukešová. Toto rozhodnutí nezohledňuje pouze předpoklad rychlé technické proveditelnosti vyklizení domu, jak by se mohlo zdát na základě úsudku „čím méně nájemníků v domě – tím dříve pro ně budou nalezeny

¹³¹ Výzkumný rozhovor s Hanou Lukešovou, 25. 8. 2009.

odpovídající bytové náhrady“. Praktická proveditelnost tohoto kroku je vedle samotného počtu nájemníků obývajících domů č. p. 1472 dána i jejich složením.

Hana Černá, která se jako jedna z prvních vystěhovala ze svého bytu, popisuje chronologii a podobu jednotlivých dílčích kroků jednání společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. takto.

17. 7. 2009 ji Hana Lukešová pozvala spolu s dalšími čtyřmi rodinami¹³² do roudnické restaurace „Al Capone“, kde jim nabídla odstupné 50.000 Kč.¹³³ Představa Hany Černé, která měla na třídě T. G. Masaryka uzavřenou nájemní smlouvu na dobu neurčitou a nepřiznává žádné závazky¹³⁴ vůči bývalému ani současnému pronajímateli, byla jiná. Jak říká, chtěla „klíče za klíče“. Hana Lukešová tento požadavek odmítla a reagovala hrozbou soudního vystěhování. O dva dny později, 19. 7. 2009, přišel v osm hodin večer za Hanou Černou Lumír Krpata, zaměstnanec společnosti Teplo-byty s. r. o., která i nadále vykonává technickou správu domů č. p. 1470, 1492 a 1502.¹³⁵ Haně Černé předložil zformulovanou Dohodu o ukončení nájmu podepsanou jednatelkou společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. Hanou Lukešovou, ve které se mimo jiné uvádí, že

[n]ájemce prohlašuje, že se výslovně vzdává práva na bytovou náhradu za vrácení bytu, protože mu pronajímatel zajistil odpovídající náhradní ubytování a přislíbil mu uhradit náklady na jeho nové nájemné a to za 12 měsíců s počátkem od 1. 8. 2009 do 31. 7. 2010.

Náhradní ubytování, o kterém se píše v textu předložené Dohody, měla Hana Černá dostat v ubytovně v ulici Na Rejdišti, kterou má vlastnit pan Smutný. Protože slyšela, že ubytovna není pana Smutného, resp. že se má koncem roku prodávat a nechtěla se vystavit nejistotě, Lumírem Krpatou předloženou dohodu odmítla podepsat. Na druhou, nepopsanou stranu tohoto dokumentu, toto své odmítnutí potvrdila:

19. 7. 2009. Odmítám z důvodu prodeje ubytovny. Černá H.

O další dva dny později, 21. 7. 2009, pozval Hanu Černou k sobě do kanceláře místostarosta Matek. Během této schůzky byla Haně Černé tato již jednou odmítnutá dohoda znovu předložena. Oproti verzi, kterou jí dával k podpisu Lumír Krpata, byl k dohodě připojen ještě jeden odstavec:

Pronajímatel se zavazuje, že zajistí, aby po rekonstrukci výše uvedeného domu jeho aktuální vlastník učinil nájemci nabídku nájmu v domě č. p. 1470 v k. ú. Roudnice n. L. s nájemným, které bude obvykle stanovené vlastníkem (sic!) pro ostatní nájemce domu.¹³⁶

Přestože se Hana Černá obávala, že by po uplynutí roku, který by měla předplacený na ubytovně, mohla skončit na ulici, takto zformulovanou záruku nabídky bydlení podepsala a k 30. 7. 2009 se odstěhovala do ubytovny.¹³⁷

¹³² Černá + Rychlík, Snaživá, Budřhíkovi (Jan Snaživý: Smutná, Červená)

¹³³ Nabídku blíže neurčené finanční sumy potvrzuje v rozhovoru i Hana Dobrá. Výzkumný rozhovor s Hanou Lukešovou, 25. 8. 2009.

¹³⁴ Podle jednatelky společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. Hany Lukešové má Hana Černá u této společnosti pohledávku za vodné. Hana Černá však argumentuje, že dlužnou částku reklamovala u správcovské společnosti Teplo-byty s. r. o.

¹³⁵ Lumír Krpata je zároveň zastupitelem města. Na dále popisovanou návštěvu, která podle něj proběhla v rámci náplně dohody o správě domů uzavřené mezi společnostmi BIALBI Bytové domy s. r. o. a Teplo-byty s. r. o. si dnes (5. 10. 2009) již nevzpomíná, ale nevylučuje ji.

¹³⁶ Stojí za pozornost, že zde, podobně jako ve zmínce Hany Lukešové během výzkumného rozhovoru z 25. 8. 2009, se předpokládá možnost, že po rekonstrukci nebude již společnost BIALBI Bytové domy, s. r. o. majitelem domů. Viz předchozí kapitola.

¹³⁷ Rekonstrukce výzkumného rozhovoru s Hanou Černou, 10. 9. 2009.

Spolu s Hanou Černou se ve stejnou dobu z domu č. p. 1470 stěhovali i další nájemníci: Antonín Maličský s Marií Zlatou a Pavel Holý s Martou Smutnou. I s nimi jednal nejprve Lumír Krpata a i oni podepsali ve stejný den jako Hana Černá v kanceláři místostarosty Luboše Matka stejnou Dohodu o ukončení nájmu, na jejímž základě jim BIALBI Bytové domy s. r. o. předplatila roční pobyt na ubytovně.¹³⁸

Viděli jsme, že „odpovídající bytová náhrada“ na sebe bere několik podob. Nabídce odstupného, zajištění bydlení v soukromé ubytovně i závazku nabídky nájemní smlouvy v rekonstruovaných bytech v domech na třídě T. G. Masaryka musíme rozumět jako hledání konsenzu na obsahu pojmu „odpovídající bytová náhrada“. Bytovými náhradami rozumí Občanský zákoník (§–712, odst. 1) náhradní byt a náhradní ubytování.¹³⁹ Definice, kterou nalézáme v občanském zákoníku, přitom v těchto vyjednáváních Hany Lukešové, Lumíra Krpata a Luboše Matka s Hanou Černou nehraje tu nejdůležitější roli.¹⁴⁰ Spor se zde vede především o to, jak rozumět adjektivu „odpovídající“. Jakkoli lze pojem „bytová náhrada“ technicky přesně vymezit (jako náhradní byt nebo náhradní ubytování), v porozumění tomu, co je *odpovídající* nebo *přiměřené*, se již projevují názory jednotlivých aktérů na to, co je dobré, spravedlivé či žádoucí. Názor Hany Černé o dobrém, spravedlivém a žádoucím východisku z nastalé situace byl formulován požadavkem „klíče za klíče“ a potvrzení záruky, že řešení nabízené společností BIALBI Bytové domy s. r. o., zprostředkovávané postupně Lumírem Krpata a Lubošem Matkem, bude dočasné a povede k obnovení nájemní smlouvy v některém z domů na třídě T. G. Masaryka. Podobně i řešení situace, které obyvatelům domů na třídě T. G. Masaryka postupně nabízí Hana Lukešová, je opřeno o názory na to, co je dobré, spravedlivé a žádoucí. Svou roli zde přitom nehraje pouze ekonomický zájem společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o., ale i osobní politická vize Hany Lukešové.

Nájemníci, které s výjimkou Hany Černé, Antonína Maličského a Pavla Holého oslovila Hana Lukešová s nabídkou nového ubytování jako první, byli lidé, pro které by se přestěhováním neměly zásadním způsobem změnit podmínky jejich začlenění do společnosti. „Jsou to rodiny, kde nikdo nepracuje, všichni pobírají sociální dávky, takže by se pro ně nemělo nic změnit,“ vysvětluje. Nabídku, kterou jim předložila, tvořily sice byty mimo Roudnici n. L. (jmenovitě v Budyni nad Ohří, Brozanech, Štětí, v jednu dobu bylo zvažováno i Ústí nad Labem; vše obce s plnou občanskou vybaveností), všechny však měly vyšší standard než byty v domech na třídě T. G. Masaryka. Nejenom, že byly v lepším stavu, ale byly i větší. Hana Lukešová zdůrazňuje ještě jednu skutečnost, která má podtrhnout atraktivitu předložené nabídky. Nájemní smlouvy k předloženým nemovitostem měly být uzavřeny na dobu šesti měsíců. Ve srovnání s tím, že většina nájemníků v domech na třídě T. G. Masaryka má nájemní smlouvy opakovaně uzavírané na jeden až tři měsíce, by podle Hany Lukešové šlo o výrazný posun. Ve všech těchto ohledech byly nabízené bytové náhrady více než „odpovídající“ bytům, ve kterých doposud nájemníci v domech na třídě T. G. Masaryka bydleli.

Rozhodování o tom, komu budou přiděleny jaké bytové náhrady a jak či v čem by měly být odpovídající, však neprobíhá pouze s oporou v psaných dokumentech. Hana Lukešová popisuje tento rozměr své práce takto:

[K]dyž na to koukám papírově, tak je to pro mne jiný pocit, než když pak s nimi hovořím tváří v tvář. Zejména s těmi ženami. To zase musím říct, že po každé schůzce s nimi jsem taková na měkko. Sama

¹³⁸ Rekonstrukce výzkumného rozhovoru s Antonínem Maličským a Pavlem Holým ze dne 10. 9. 2009.

¹³⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Dostupné na <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcanzak/cast8h7.aspx#par710>. Navštíveno 18. 9. 2009.

¹⁴⁰ Ostatně sama Hana Dobrá má s právně přesným uchopením pojmu „bytové náhrady“ problém, když říká, že tento pojem nemá v právním řádu ČR oporu. Výzkumný rozhovor s Hanou Lukešovou, 25. 8. 2009.

obdivuji, že jsou schopné vůbec nějakým způsobem zvládat tolik dětí. Budu je vybírat papírově, ale pak s nimi budu jednat osobně. Nevím, proč se [stěhování] tak brání. Spousta rodin mi řeklo, těch slušnějších, že i pro ně je tíživé tam žít. I oni by se rádi z toho ghetta vymanili. Tak nevím, proč se tak strašně brání jít mimo Roudnici n. L..¹⁴¹

Nabízení bytových náhrad má tedy i svůj „lidský rozměr“, který vnáší Hana Lukešová do své práce. Zohledňuje situaci žen – matek, a dělí nájemníky na ty „slušnější“ a na ty „méně slušné“. V nájemních domů na třídě T. G. Masaryka primárně nevidí komunitu, na rozdíl od toho, jak se k nájemníkům prakticky vztahovalo dřívější vedení města nebo o. s. Spolu-CZ, ale spíše seskupení lidí, mezi nimiž spíše než aliance existují výrazné antagonismy.

Půjčují se tam peníze, vaří se tam drogy. To mezi nimi dělá velmi problematické vztahy. Navíc je tam vysoká promiskuita. Co já vím, tak ty Romky mají vždycky od jednoho muže tak maximálně dvě děti. A některé Romky mají přímo v těch domech dva muže. Jako normálně myslící člověk bych si myslela, protože komunikují převážně se ženami, že některé ženy by se z toho rády vymanily. Rády by třeba zamezily tomu, aby manžel chodil oplodňovat do dvou bytů.¹⁴²

Vnímání a hodnocení situace obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka, kdy Hana Lukešová poodstupuje z pozice jednatelky společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. a pozoruje situaci nájemnic jako žena, nakonec ovlivňuje i to, jaké nabídky jsou obyvatelům domů předkládány.

Některé ty ženy na mě dělají dojem, že mají představu o tom, jak by se měly starat o děti, že se i snaží v rámci svých možností. Myslím si, že pro ně by odstěhování se [z domů na třídě T. G. Masaryka/ z Roudnice n. L., pozn. J.G.] byla šance. Myslím si, že ty ženy tají problémy, který mají s těmi chlapy. Byl tam jeden velký konflikt, kdy nějaká na první pohled slušná Romka chtěla byt, ale problém byl v tom, že její manžel měl ještě jinou Romku. Takže jí bylo jemně naznačeno, ať si nejdřív vyřeší rodinné vztahy. Nemá smysl, aby se ona odstěhovala a on zůstal v bytě s jinou. To není pro nás žádný řešení a nezabránili bychom tomu. Uživací právo tam má. Nedej bože, že by se rozvedli a on by si ji vzal. Tím nic nevyřeším, když jí dáme byt a on tam zůstane s jinou.¹⁴³

Ukazuje se, že odpovídající bytová náhrada by tedy v určitých případech měla odpovídat i představám o žádoucím modelu rodinného či partnerského soužití, které má jednatelka společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. Problém nalezení a poskytnutí odpovídajících bytových náhrad tedy není jen technický. I v tomto případě se setkáváme se sociálním rozměrem pouze zdánlivě administrativně-byrokratických rozhodnutí a úkonů, která se nacházejí mimo širší viditelnost političnosti našeho jednání.

Vybírám podle papírů samozřejmě, ale hlavním kritériem je finanční kázeň a jestli posílají děti do školy, jestli jsou děti čisté.

Proč je pro vás zrovna toto důležité?

Protože si myslím, že když takové lidi dáme do těch relativně slušných bytů, že mají větší šanci v nich zůstat. Nevěřím, že se všichni chytanou. Proto by měli dostat šanci ti, kteří už v minulosti prokázali vůli pro to taky sami něco udělat.¹⁴⁴

Pojetí spravedlnosti, které Hana Lukešová zastává, je – jak sama přiznává – subjektivní. Neříká tím, že by vedle různých dalších subjektivních pojetí spravedlnosti nemohlo existovat i takové, které by bylo objektivní. Faktem však je, že s žádným objektivním pojetím spravedlnosti, které by stálo mimo osobní situovanost jednotlivých aktérů, se při hledání odpovídajících bytových náhrad nesetkáváme. Jsou-li však všechna pojetí spravedlnosti subjektivní (a neexistuje-li objektivní

¹⁴¹ Výzkumný rozhovor s Hanou Lukešovou, 25. 8. 2009.

¹⁴² Výzkumný rozhovor s Hanou Lukešovou, 25. 8. 2009.

¹⁴³ Výzkumný rozhovor s Hanou Lukešovou, 25. 8. 2009.

¹⁴⁴ Výzkumný rozhovor s Hanou Lukešovou, 25. 8. 2009.

spravedlnost¹⁴⁵), musíme věnovat pozornost také tomu, čemu rozumí jako odpovídající bytové náhradě i samotní nájemníci domů na třídě T. G. Masaryka.

Odpovídající bytové náhrady dle obyvatel

O tom, co je a co není odpovídající bytovou náhradou pro nájemníky domů na třídě T. G. Masaryka, jsme se už něco dozvěděli od Hany Černé. Hana Černá odmítá bydlet v bytě u majitele, protože jí takový nájemní vztah neposkytuje jistotu jeho dlouhodobého trvání. Ubytovna může změnit majitele a po ukončení doby, na kterou má předplacený nájem, nemusí dojít ze strany majitele k prodloužení nájmu.

Podobně vnímá situaci i Sofie Snaživá, která doposud bydlí s manželem a dvěma syny na třídě T. G. Masaryka. I ona „špatně snáší“ nejistotu ohledně bydlení. Hana Lukešová jí podle jejích slov s výjimkou hrozby vystěhování do holobytů v domě č. p. 1365 na Sladkovského ulici žádnou nabídku nepředložila, a tak si hledá městský byt sama. Luboš Matek jí řekl, že když si najde volný městský byt, tak jej dostane. Sofie Snaživá tedy obchází městské byty a zjišťuje, zda jsou volné. Její nárok na přidělení takto nalezeného bytu pak mají podepřít potvrzení z odboru sociálních věcí o tom, že jsou „bezproblémová rodina“, a potvrzení od lékaře, že potřebuje klid. Proč ale Sofie Snaživá odmítá bydlet v nájmu u majitele? Cena oproti stávajícímu nájmu by se v podstatě nelišila, tak kde je tedy problém?

Já vám řeknu kde. Není problém si najít podnájem. Ale majitel mi může dát smlouvu pouze na půl roku nebo na rok. Ale co já budu dělat dál, po tom roce, když mi odmítne obnovit smlouvu? Pokud řádně platíte, tak s vámi město smlouvu prodlouží. Ale majitel nemusí.¹⁴⁶

Sofie Snaživá ani Hana Černá jsou natolik znalé situace, že si uvědomují různou míru závaznosti, kterou byt' identickému textu nájemní smlouvy dává to, s kým je uzavřena. Vědí, že závazky, které ze smlouvy plynou, zavazují obě smluvní strany.

Ale závazek pronajímatele-města k nájemci je trochu jiný než závazek, který má k nájemci pronajímatel-soukromý majitel. Obě si uvědomují, že pokud je pronajímaný byt ve vlastnictví města, tak je pronájem spojen s větší kontinuitou nebo závazkem, které k nim město jako majitel uplatňuje. Jejich požadavku na *odpovídající* bytovou náhradu tedy můžeme rozumět tak, že chtějí zachování sociálních a technických parametrů bydlení, které jim poskytují byty v domech na třídě T. G. Masaryka. Zároveň tomuto požadavku ale můžeme rozumět i tak, že už sama tato kontinuita odpovídajícího bydlení je daná tím, jaká bude podoba bytových náhrad. Uvědomují si, že v okamžiku, kdy jim bude nabídnuta odpovídající, rozumějme přiměřená, solidní náhrada, tak to potom bylo skutečně bydlení v městském bytě, co jim zajistilo požadovanou kontinuitu sociálních a technických parametrů bydlení. I toto je tedy třeba brát v úvahu při vyjednávání, zda je nebo není velký rozdíl, když člověk bydlí v nájmu u města nebo u soukromého majitele.

V těchto úvahách o odpovídajících bytových náhradách jsme vlastně svědky určité definice kruhem, sebenaplňujícího se proroctví. Ukazuje se, že odpovídajícnost odpovídající bytové náhrady se nedá měřit současným bydlením. Každá poskytnutá bytová náhrada totiž redefinuje charakter předchozího bydlení. Pokud by poskytnutá bytová náhrada byla v očích obyvatel „odpovídající“ bytům v domech na třídě T. G. Masaryka (byla by charakterizována relativní jistotou trvání / obnovování nájemní smlouvy), mohlo by být bydlení v městských bytech klasifikováno jako dobré, protože těmto nájemníkům zajistilo odpovídající bytovou náhradu.

¹⁴⁵ Srov. Justice nesoudí v souladu se spravedlností, ale v souladu se zákony.

¹⁴⁶ Rekonstrukce výzkumného rozhovoru se Sofií Snaživou, 16. 9. 2009.

V případě, že by však obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka nedostali přidělené bytové náhrady podle svých představ, byl by zpětně redefinován i charakter bydlení v městských bytech. Tyto byty by již nebyly „dobré“, protože jejich pronájem nájemníkům nezajistil očekávané zacházení ze strany města. V tomto zvráceném smyslu by pak bytová náhrada byla také odpovídající (kontinuita bydlení a obnovování nájemních smluv by se ukázaly stejně nejisté jako předpokládané bydlení u soukromého majitele).

Musíme se tedy podívat ještě na jeden rozměr vnímání toho, co je pro obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka odpovídající bytovou náhradou, ještě na jeden rozměr pojmu odpovídající. Tento rozměr má, podobně jako výše uvedený koncept, relační charakter. V tomto případě se však jedná o vztah mezi jednotlivými nájemníky, resp. mezi nabízenými a získávanými bytovými náhradami. Odpovídajícícnost zde vystupuje jako to, co odpovídá pravidlům, férovosti (nebo alespoň tomu, co za pravidla považujeme, čemu rozumíme, že je fér). Zatímco ve výše uvedeném případě nájemníci bytů v domech na třídě T. G. Masaryka poměřují odpovídajícícnost ve vztahu k bytu, ze kterého se mají vystěhovat, v níže uvedených situacích jde především o to, jak si jsou náhrady odpovídající navzájem (v kontextu podmínek, které město alespoň implicitně nastavilo pro integrační politiku). Tato odpovídajícícnost bytové náhrady se v očích nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka neměří technickým stavem aktuálně obývaných bytů, výší dluhů jednotlivých nájemníků nebo jejich sociabilitou mezi ne-Romy. To, co je důležité je, zda se se všemi nájemníky zachází stejně férově.

Od dubnového prodeje domů na třídě T. G. Masaryka do poloviny září 2009 se z těchto domů vystěhovalo sedm domácností.

- Bytové náhrady v ubytovně na ulici Na Rejdišti byly společností BIALBI Bytové domy s. r. o. poskytnuty již zmiňované Haně Černé, Antonínu Maličkému s Marií Zlatou a Pavlu Holému s Martou Smutnou.
- Dále se vystěhovali ti, kteří přijali od společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. finanční kompenzaci. V době výzkumu šlo o Martina Snaživého, který po převzetí peněz odcestoval z města, a nikdo dnes neví, kde je. Jeho okolí předpokládá, že přebroučá částku utrácí v hracích automatech „někde v Praze“.
- Třetí a zatím poslední skupinu tvoří domácnosti, kterým Rada města přidělila městský byt. Jde o rodinu Jiříčkových, kteří dostali byt v domě č. p. 2695 v Aleji 17. listopadu, rodinu Jana Snaživého, které byl přidělen byt v domě č. p. 2711 v Okružní ulici a o společnou domácnost Kristýny Bílé a Jiřího Vyčítala, kteří se přestěhovali do domu č. p. 431 na Sladkovského ulici.

Viděli jsme, že nejžádanější podobou odpovídající bytové náhrady mezi obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka je opětovné přidělení městského bytu. Nepřekvapuje tedy, že osoby, jimž byly tyto byty uděleny, a důvody, na základě nichž tak bylo učiněno, se staly mezi nájemníky domů na třídě T. G. Masaryka předmětem rozhovorů, spekulací a drbů.¹⁴⁷

Přidělení městského bytu rodině Jiříčkových, kteří se starají o invalidního syna, je na třídě T. G. Masaryka akceptováno. Podobně jako to, že v domě č. p. 431 na Sladkovského ulici byl jeden byt přidělen domácnosti Kristýny Bílé.

¹⁴⁷ O tom, co to jsou drby, o jejich síle a vlivu na mocenské vztahy viz např. Paine, Robert. 1967. 'What is Gossip About? An Alternative Hypothesis', *Man* 2 (2): 272–285; nebo Gluckman, Max. 1963. Gossip and Scandal, *Current Anthropology* 4 (3): 307–315.

Kristýna Bílá bydlela v domě č. p. 1470 na třídě T. G. Masaryka od roku 2004. Přistěhovala se sem ze sídliště, když požádala město o přidělení menšího bytu. Po prodeji domů na třídě T. G. Masaryka společností BIALBI Bytové domy s. r. o. šla do kanceláře správcovské společnosti Teplo-byty s. r. o. pro informaci, kdy se bude stěhovat. Zde jí bylo sděleno, že pro podávání těchto informací je kompetentní osobou místostarosta Luboš Matek.

Šla jsem tedy na úřad. Matek měl zrovna volno, a tak mne vzal.

- „Paní Bílá, vy ale máte byt“, řekl mi Matek.

- „Jó? Že o ničem nevím?“ povídám.

- „Rozhodla o tom Rada, dostanete to poštou.“

A taky že jo. O pár dní později jsem už měla v ruce papír, že mi Rada přidělila byt. Ale já jsem o ničem nevěděla, ani jsem o žádný byt nežádala.¹⁴⁸

Kristýnu Bílou, která je zaměstnaná a nemá žádné dluhy, vnímá jeden ze zaměstnanců města, který zná situaci na třídě T. G. Masaryka, jako nekonfliktní a „integrovanou“, „slušnou Romku“. Tyto vlastnosti, stejně jako informace o její bezdlužnosti, jsou mezi obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka známy. Přidělení městského bytu „slušnému Romovi“ je tak naplněním základního práva, který si nárokuje každý „slušný Rom“ bydlící v domech na třídě T. G. Masaryka.

Největší zájem se soustředí na to, jak byl přidělen byt Janu Snaživému. Ten se již léta angažuje ve veřejných záležitostech týkajících se roudnických Romů i obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka. Setkali jsme se s ním ve třetí kapitole, kde vystupoval jako zakladatel roudnického sdružení Dženo, a i mezi osobami, které se podílely na participativním projektu sdružení Spolu-CZ. Jan Snaživý byl také v podstatě jediný z obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka, který se vyslovoval k záměru prodeje domů v médiích.¹⁴⁹ Spoluorganizoval dubnovou schůzi nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka se starostou Josefem Bakešem a místostarostou Lubošem Matkem¹⁵⁰ a byl i tím, který mě a Štěpána Ripku z Otevřené společnosti během našich pobytů ve městě nejčastěji informoval o aktuálním dění mezi obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka.

Ačkoli jeho autoritu mezi roudnickými Romy úředníci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví zásadně zpochybňují,¹⁵¹ Jan Snaživý se za posledních dvacet let stal člověkem, o kterém se na MěÚ ví, že se s ním „dá mluvit“. Jako na osvědčeného prostředníka mezi obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka a ne-Romy se na něj obrátila i Hana Lukešová s prosbou o zprostředkování první schůzky s vybranými nájemníky domu č. p. 1470. Na této schůzce ze 17. 7. 2009, na kterou výše vzpomíná Hana Černá v souvislosti s nabídnutým padesátitisícovým odstupným, se Jan Snaživý Heleny Lukešové zeptal, zda i on dostane byt.

A paní Lukešová otevřela papíry a řekla: „No jo, ale vy už máte přidělený byt od města“. Což já jsem nevěděl. Šel jsem ke starostovi. A starosta mi řekl, ať si dám žádost o byt na MěR, ať si zajdu pro potvrzení na sociálku atd. Tak jsem to udělal, oficiálně jsem to podal na podatelnu a čekal jsem na vyrozumění Rady, která byla 17. 8. Ten den mi to Rada ještě neschválila, protože jí doposud nepřišly posudky ze sociálního odboru. Takže

¹⁴⁸ Rekonstrukce výzkumného rozhovoru s Kristýnou Bílou, 10. 9. 2009.

¹⁴⁹ Viz např.

<http://www.romea.cz/romeatv/index.php?id=detail&source=v&vid=http://mm.denik.cz/11/67/kocab.flv&detail=http://mm.denik.cz/11/67/kocab.flv>.

¹⁵⁰ Setkání místostarosty s obyvateli problémových domů, 1. 4. 2009. Dostupné na <http://roudnicenl.org/ivydevelopment.cz/medialni-servis/tv-zaznamy/296-setkani-mistostarosty-s-obyvateli-problemovych-dom.html>. Navštíveno 16. 9. 2009.

¹⁵¹ Výzkumné rozhovory s úředníky MěÚ Roudnice n. L..

další Rada byla 29. 8. a 31. 8. mi přišel papír, že mi Rada schválila přidělení bytu. Takže od září bydlím na Okružní.¹⁵²

S Janem Snaživým jsme seděli na lavičce před jedním z domů na třídě T. G. Masaryka. Když se náš rozhovor dostal k místu, které jsem právě představil, jeden z přihlížejících Romů, František Holý, mu začal skákat do řeči: „To si rád poslechnu, to jsem tedy zvědav!“ Na závěr samotného rozhovoru mi pak František Holý povídá: „Nevěřte mu, je to podvodník. Všechno to je podvod!“ Co je příčinou tohoto projevu nedůvěry vůči osobě, na kterou se s takovou důvěrou obraceli lidé z „ne-romského světa“? Domnívám se, že důvody jsou přinejmenším dva.

První důvod se týká způsobu, jakým byl městský byt Janu Snaživému přidělen, druhý důvod souvisí s domněnkou, proč mu byl přidělen. Současné vedení města v čele se starostou Josefem Bakešem, pokud vím, doposud v žádném dokumentu ani veřejném prohlášení nezformulovalo své představy o integrační politice, ale jeho jednotlivé kroky poukazují na to, že se zde setkáváme s realizací vize zformulované v tzv. Matkově koncepci.¹⁵³ Ta rozděluje obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka do tří skupin podle výše jejich zadluženosti a schopností a ochoty splácet své dluhy vůči městu. Na městské byty by podle této koncepce měli dosáhnout pouze ti, kteří nemají dluhy.¹⁵⁴ A právě v tom vidí obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka problém. Jan Snaživý totiž dluhy má. Dokonce mu bylo doručeno soudní rozhodnutí o vyklizení bytu. Rozhodnutím přidělit městské byty dlužníkovi / dlužníkům se podle obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka Luboš Matek zachoval nefér. Porušil princip, který město dlouhou dobu razilo jako hlavní kritérium pro přidělování bytů. Avšak nejenom to. Spolu s porušením tohoto principu změnil i obsah odpovídající bytové náhrady.

Tím, že dal Matek těm třem lidem městský byt, udělal velkou chybu. Když budou někomu nabízet byt mimo Roudnici n. L., ani jeden z nich nikam nepůjde. Protože si vybral lidi, kteří měli dluhy. Jan měl soudní vyklizení, ale díky tomu, že se bál Otevřené společnosti (...), tak mu chtěl Matek zalepit ústa a přidělit mu byt, i když měl soudní vyklizení.¹⁵⁵

Odpovídající bytovou náhradou se nyní pro obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka stávají takové byty, které budou srovnatelné s bytem přiděleným Janu Snaživému. S bytem, který bude v Roudnici n. L. a který zároveň bude ve vlastnictví města.

Odpovídající bytová náhrada – nový dům na Sladkovského ulici

O tom, jak by měla vypadat odpovídající bytová náhrada pro obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka podle současného vedení města, již něco víme. Koncepce Luboše Matka i koncepce předchozího vedení města, které byly představeny v kapitole 4, počítají s existencí víceúrovňového bydlení, na jehož spodní příčce jsou holobyty, prostřední tvoří ubytovna a vrchní příčku zaujímají městské byty. Prvek, který nyní nejvíce intervenuje do nalezení „dobrého“ řešení situace nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka, je odpověď na otázku, jakou podobu vtisknout ubytovně jako prostřednímu článku stupňovitého bydlení a kde by tato ubytovna, popř. to, co by ji mělo nahradit, měla vůbec stát.

Když Eva Bulasová představovala koncepci předchozího vedení, mluvila o projektu ubytovny zpracované firmou BAUBE jako o *měňavce*. *Měňavka* je charakteristická svou variabilitou – může

¹⁵² Výzkumný rozhovor s Janem Snaživým, 16. 9. 2009.

¹⁵³ Podrobněji je tato koncepce rozebrána v kapitole 4.

¹⁵⁴ „Občané a jejich rodinní příslušníci, kteří nemají dluh na nájemném, podílí se na úklidu v domě a okolí, jsou minimálně konfliktní, většinou však nemají zaměstnání.“ O tom, že na tuto koncepci současné vedení města přímo navazuje, potvrzuje i Luboš Matek. Výzkumný rozhovor s Lubošem Matkem, 5. 8. 2009.

¹⁵⁵ Rekonstrukce výzkumného rozhovoru se Sofií Snaživou, 16. 9. 2009.

být chvíli ubytovnou, ale velmi rychle se může stát i „domem komplexních služeb“ - domem s byty pro nízkopříjmové domácnosti, domem poskytujícím chráněné bydlení, či budovou, ve které vykonává dozor např. některá z nevládních organizací působících v Roudnici n. L. Projekt *měňavky* je však charakteristický také tím, že nereaguje pouze na potřeby obyvatel města, ale že je modifikován i obsahem nabídky konkrétních dotačních titulů, z nichž by bylo možné projekt financovat. *Měňavka* tak ve výsledku nesleduje konkrétní představu o tom, jak má vypadat žádoucí podoba nabízeného bydlení. Její základní vlastností je to, že dokáže pružně reagovat na státní správou aktuálně vypisované dotační tituly. Jediná věc, s jejíž změnou projekt *měňavky* nepočítal, bylo místo, kde tato *měňavka* měla stát. Eva Bulasová v této souvislosti zmiňovala omezení, která jsou daná katastrem města Roudnice n. L., a pozemky, které jsou ve vlastnictví města. Město Roudnice n. L. podle ní nemá k dispozici jiný prostor, kde by mohlo tuto ubytovnu vystavět, než v lokalitě Sladkovského ulice.

Oproti tomu Luboš Matek sice absenci vhodné lokality pro zřízení či výstavbu ubytovny připouští, ale nenadřazuje toto omezení záměru zbudovat ubytovnu mimo lokalitu Sladkovského ulice. Zabránilo by se tak nejenom „snižování hodnoty této lokality“, ale rozmístění „problémových obyvatel“ (v kategorizaci Matkovy koncepce jde o lidi spadající do skupiny „C“) v širším prostoru města by umožnilo i větší kontrolu chování každého jednotlivce. Chování „problémových obyvatel“ by bylo viditelnější, a tudíž by se také dalo rychleji korigovat či napravovat.

Aktuální kroky současného vedení města s Lubošem Matkem ve funkci místostarosty tedy směřují k tomu, aby v lokalitě Sladkovského ulice byl vystavěn nový bytový dům (potenciálně a v dlouhodobějším horizontu i vícero obytných domů). Na místě ruiny cukrovaru mezi domy č. p. 431 a č. p. 1335 by měl být vystavěn obytný dům pro nízkopříjmové domácnosti. Podobně jako dům č. p. 431, by byl i tento financován z dotačního titulu SFRB, přičemž na rozdíl od dotace na dům č. p. 431 by v nově vypisovaném titulu již neměla být podmínka o minimálním příjmu, kterého musí dosahovat zájemci o pronájem bytu v tomto domě. Dotační titul zatím není vypsan, ale připravovaný projekt na něj již anticipuje jeho zadání: malometrážní startovací byty.

Vedoucí Odboru majetku a rozvoje města ing. Martin Škoda vnáší do zdůvodnění posunu od záměru výstavby ubytovny k výstavbě bytového domu ještě jeden argument. K posunu investičního záměru nedošlo pouze v důsledku reakce na předpokládané znění připravovaného dotačního titulu vázaného na nájemní smlouvy, a který tedy nelze použít na výstavbu ubytovny. Sociální rozměr tohoto rozhodnutí je přítomen v premise, že těm, kteří se chtějí vymanit z daného (sociálního) prostředí, je lepší nabídnout byty než ubytovnu.¹⁵⁶ Město však úmysl výstavby ubytovny neopustilo. V současné době pro ni hledá vhodnou lokalitu. Od původně zamýšleného plánu výstavby ubytovny v areálu bývalých Roudnických strojren město ustoupilo po konzultacích s Agenturou pro sociální začleňování v romských lokalitách (kdy bylo upozorněno na nevhodnost zřízení ubytovny v uzavřeném průmyslovém areálu).¹⁵⁷

Touto konzultací s Agenturou pro sociální začleňování v romských lokalitách se vedení města jakoby vrací k expertním hlasům, které zaznívají z některých pracovišť MěÚ Roudnice n. L.

K diskusi o prodeji domů na třídě T. G. Masaryka nebyl Odbor sociálních věcí a zdravotnictví vůbec přizván. Ani když se o tom rozhodovalo v Radě, ani když se o tom rozhodovalo na Zastupitelstvu. Jde o politický problém, vedení města při rozhodování o prodeji domů na třídě T. G. Masaryka sledovalo jiné zájmy a

¹⁵⁶ Rekonstrukce výzkumného rozhovoru s Martinem Drozdem, 21. 8. 2009. Srov. též *Připravovaná demolice objektu v havarijním stavu v lokalitě ulice Sladkovského*, <http://roudnicenl.ogilvydevelopment.cz/media/ni-servis/tv-zaznamy/620-pripravovana-demolice-objektu-v-havarijnim-stavu-v-lokalite-ulice-sladkovskeho.html>, 10. 8. 2009.

¹⁵⁷ Rekonstrukce výzkumného rozhovoru s Lubošem Matkem, 21. 8. 2009.

záměry, než sociální odbor. Ten upozorňoval na rizika, nechával zpracovat právní analýzu nabídky kupující společnosti a toto bylo jedno z rizik, které tato právní analýza zmiňovala [jedná se o právní analýzu zpracovanou za předchozího vedení města, pozn. J.G.]: jakmile zájemce o koupi domy prodá třetí straně, ta nepřebírá žádné závazky. Protože se nyní neví, kde stávající nájemníci z domů na třídě T. G. Masaryka skončí, obtížně se pro ně plánují služby.¹⁵⁸

V souvislosti s prací na projektovém záměru na vybudování Domu komplexních služeb dostala spolupráce úředníků města s Radou města nové obrysy. Ačkoli myšlenka na tento zamýšlený bytový dům povstala z představy o odpovídající bytové náhradě¹⁵⁹, kterou zastával Luboš Matek a potažmo vedení města a MěÚ Roudnice n. L., brzy se na rýsování jeho kontur začali podílet i členové Lokálního partnerství. Takto se zrodil projekt *Vybudování „Domu komplexních služeb“ – zařízení sociálních a komunitních služeb v sociálně vyloučené romské lokalitě na Sladkovského náměstí v Roudnici n. L.*, jehož předkladatelem je Město Roudnice n. L.

Podoba toho, co je odpovídající bytová náhrada (a širěji pak i odpovídající bydlení), je v tomto projektu jiná než ta, která je rozpoznatelná ve výrocích a krocích Heleny Lukešové nebo v představách formulovaných obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka. Ovšem stejně jako v předchozích pojetích toho, co je odpovídající bytová náhrada, i zde se setkáváme s technickou i sociální složkou. V textu tohoto projektu¹⁶⁰ čteme, že by měl přispět k „odstranění charakteru vyloučené lokality“ mimo jiné i tím, že Dům komplexních služeb bude vedle „startovacích bytů pro členy sociálně vyloučené lokality“ obsahovat i prostory pro nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, komunitní centrum a zázemí pro terénní služby a poradenství.

Všeobecné cíle projektu:¹⁶¹

- 1) Zvýšení efektivity kvality a dostupnosti veřejných služeb oblasti sociální integrace.
- 2) Zvýšení dostupnosti služeb, které umožní návrat členů sociálně vyloučené romské lokality Sladkovského zpět na trh práce a do společnosti.
- 3) Dům komplexních služeb rozšíří nabídku služeb obyvatelům lokality a přispěje ke zlepšení jejího vzhledu.
- 4) Posílení sociální integrace prostřednictvím procesu transformace residenčních sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb a při zajištění kvality a dostupnosti sociálních služeb umožňujících návrat uživatelů zpět na trh práce a do společnosti

Specifické cíle projektu:

- 1) Zlepšit vzhled lokality Sladkovského – v místě, kde by měl stát Dům komplexních služeb, stojí v současné době polorozbořený dům, který má jen obvodové zdívo.
- 2) Postavit nový objekt v ulici Sladkovského, který poskytne zázemí poskytovatelům služeb v lokalitě a několik startovacích bytů pro obyvatele vyloučených lokalit.
- 3) Zlepšit nabídku služeb obyvatelům lokality Sladkovského – vybudování komunitního centra, nízkoprahového klubu a hřiště, job klubu, zázemí pro poradenství a několika startovacích bytů a snížit tak vyloučenost lokality. V rámci poradenství navázat především na „Protidluhovou kampaň“ realizovanou společností Člověk v tísni, o. p. s. v Roudnici n. L. v říjnu 2008 a na spolupráci s K Centrem v Litoměřicích.

¹⁵⁸ Rekonstrukce výzkumného rozhovoru s Monikou Legnerovou, 9. 7. 2009.

¹⁵⁹ Pojem Dům komplexních služeb zmiňuje ve výzkumném rozhovoru i Eva Bulasová, když mluví o „měňavce“.

¹⁶⁰ Pracuji zde s verzí, kterou projednávali členové Lokálního partnerství v Roudnici n. L. na své schůzce dne 1. 9. 2009.

¹⁶¹ Citace z textu projektu *Vybudování „Domu komplexních služeb“ – zařízení sociálních a komunitních služeb v sociálně vyloučené romské lokalitě na Sladkovského náměstí v Roudnici n. L.*, projednávaného členy Lokálního partnerství v Roudnici n. L. na interní schůzce dne 1. 9. 2009.

Vizi odpovídajících bytových náhrad jednoho aktéra – města Roudnice n. L. – najednou začínají sdílet a šířit i další aktéři. Nejde přitom jen o aktuálně vypisované dotační tituly, ale i o nevládní organizace nebo úřady státní správy, které jsou členy Lokálního partnerství. Tyto organizace, stejně jako rozhodnutí a dokumenty, které produkují, mají možnost hýbat projektem: posunout jej k technické realizaci či jeho realizaci přibrzdit. Město Roudnice n. L. se v tomto projektu odvolává hned na několik skutečností, které mají podtrhnout vážnost problému, dlouhodobý zájem města o jeho řešení i připravenost celé řady subjektů projekt podpořit. 1) Roudnice n. L. jsou jednou z vybraných lokalit pro Integrovaný operační program 3.1; 2) lokalita Sladkovského ulice je zařazena do „Mapy sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR“; a 3) vybudování „Domu komplexních služeb“ navazuje na projekt „Zajištění kvalitních komplexních služeb ve vyloučené lokalitě Sladkovského, nezbytných pro integraci obyvatel lokality do společnosti“. I proto jsou tyto v projektu navrhované bytové náhrady *odpovídající*: jejich „vhodnost“ je podepřena i začleněním lokality Sladkovského ulice do všech těchto administrativně-byrokratických kroků, které jsou certifikovány programy, které na nadregionální úrovni bojují proti sociálnímu vyloučení.¹⁶²

Co je a co není odpovídající bytovou náhradou nelze vyčíst ze znění zákona. Obsah tomuto pojmu dává i pojetí spravedlnosti, které je implicitně přítomno v celé řadě kroků, které hledání a přidělování odpovídajících bytových náhrad doprovází. Zároveň je ale obsah tohoto pojmu tvarován i technickými a praktickými možnostmi, jejich nalezením či vytvořením a následným přidělením konkrétním domácnostem. Co je a co není spravedlivé / odpovídající, je tak proměňováno nejenom sociálně situovanými představami jednotlivých aktérů, ale také rozvojem a proměnami praktických možností jejich nalezení či vytvoření.¹⁶³

¹⁶² Vedle již zmiňovaných aktérů jde i o tyto další partnery projektu: o. s. Naděje (projekt z OPLZZ 3.2. na terénní služby a dotace z Krajského úřadu Ústeckého kraje na azylové bydlení); Úřad práce (projekt podporovaného zaměstnávání a Job centrum), Člověk v tísni, o. p. s. (dluhové poradenství); K-Centrum Litoměřice (poradenství, terénní programy); Farní charita Roudnice n. L.

¹⁶³ Veškerá argumentace v této kapitole je založena na etnografickém studiu pojetí spravedlnosti, s nímž se setkáváme u jednotlivých aktérů vystupujících v této kauze. To nikterak nepopírá skutečnost, že jediným orgánem, který má podle české legislativy právo určit, co je „spravedlivé“ natolik, aby to mohlo být vymoženo, je soud. Soud sice rovněž interpretuje zákon a při interpretaci by zřejmě také přihlédl ke konkrétní situaci jednotlivých rodin, ale zřejmě se nedá očekávat, že by se řídil představami jednotlivých aktérů. Na druhou stranu existují sociologické a etnometodologické studie výkonu práva, jež ukazují, že proces „nalézání práva“ je situovanou sociální praxí, která není zcela nezávislá na společenském postavení a mocenských a jiných zdrojích žalujícího a žalovaného a ani není vždy oproštěna od rasových či jiných předporozumění či stereotypů. Srov. např. Goodwin, Charles. 1994. Professional Vision. *American Anthropologist*, 96 (3): 606-633; Randall Kennedy: *Race, Crime, and the Law* (Pantheon Books, 1997; Samuel Walker, Cassia Spohn a Miriam DeLone: *The Color of Justice: Race, Ethnicity, and Crime in America*, Wadsworth Pub Co, 1995.

VII. Závěr

Slovem *měňavka* označovaly Eva Bulasová a Monika Legnerová projekt ubytovny, kterou chtělo město vybudovat na Sladkovského ulici. Základním znakem, který dal projektu ubytovny toto označení, byla jeho variabilita: projekt byl plánován tak, aby dokázal pružně reagovat na různé podmínky dotačních titulů. Určitou variabilnost (měňavkovitost) však nalézáme nejenom v tomto projektu. Jistá míra „měňavkovitosti“ je přítomná i v názorech a koncepcích řešení bytové situace nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka u samotných zastupitelů Roudnice n.L. V této poslední kapitole se chci k proměnám některých představ a koncepcí představených v textu vrátit. V první části kapitoly je rozebírám ve vztahu k politické filosofii sociálního vylučování, přičemž se soustředím především na to, jak proměna pojetí okraje a centra proměňuje marginalitu „nepřizpůsobivých“ obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka. Ve druhé části kapitoly se pak soustředím na identifikaci těch prvků, které výrazně ovlivňují možnosti reakce na možné alternativy dalšího vývoje.

Sociální vyčlenění jako sociální koeze

Základní charakteristikou domů č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě T. G. Masaryka, která podněcovala a ovlivňovala bytové a integrační politiky, bylo jejich označení jako ghetta nebo (sociálně) vyloučené (romské) lokality.¹⁶⁴ Přestože je takovéto vnímání lokality na třídě T. G. Masaryka ze strany ne-Romů a správních institucí opodstatněné v tom smyslu, že jde o lokalitu se špatnou pověstí, jejíž obyvatelé mají ztížený přístup ke zdrojům a příležitostem sociálního vzestupu, neznamená to ještě, že tato lokalita a její obyvatelé stojí *mimo* společnost. Představené bytové a integrační politiky města ilustrativně dokládají, že obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka / Romové /, obyvatelé sociálně vyloučených lokalit, nežijí na okraji společnosti. Spíše jsou do společnosti neúprosně integrováni v té míře a podobách, v jakých je jejich existence přítomna v širším veřejném prostoru: jak se objevují ve veřejných diskusích, jak jejich přítomnost legitimizuje určité typy politik a v tom, jaký prostor zaujímají představené bytové a integrační politiky ve veřejné diskusi a praktických krocích města.

Přítomnost Romů / obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka v diskusích o žádoucí podobě společnosti nabývá různých podob.

- Přestože se o Romech / nájemnících domů na třídě T. G. Masaryka uvažuje jako o vyloučených, nejsou ze společnosti obyvatel Roudnice n. L. zcela vyloučeni ani nejsou na jejím okraji. Spíše jsou s ní pevně spojeni. Nejsme svědky jejich *vyloučení* ze společnosti, ale jejich *vyčleňování*. Odkazy na jejich způsob života a hodnoty, které jsou přítomny v legitimizaci řady politických kroků, umožňují artikulovat – a tak i stvrzovat – hodnoty tzv. většinové společnosti (srov. výroky starosty Antonína Rouse a místostarosty Luboše Matky, str. 20 a str. 50). V tomto ohledu schrávají Romové z Roudnice n. L. důležitou roli při vytváření identity roudnických ne-Romů. Zároveň ale také platí, že jsou to mnohdy i samotní Romové / nájemníci domů na třídě T. G. Masaryka, kteří se sami svou činností a symbolickými aktivitami vyčleňují z ne-romské společnosti Roudničanů. Okázalým oslavám nebo příležitostným drobným krádežím, které tak iritují jejich ne-romské

¹⁶⁴ Tato charakteristika se neobjevuje pouze v dokumentech města (Konceptce romské integrace na období let 2007–2008). Záznamy z výzkumných rozhovorů pořízených při realizaci projektu *Situační analýza romské populace v Roudnici n. L.* prozrazují, že je takto vnímají i někteří zaměstnanci MěÚ Roudnice n. L., pracovníci Farní charity Roudnice n. L., Roudnické pobočky o. s. Naděje, vedení Roudnického Úřadu práce a Městské policie Roudnice n. L..

sousedy, můžeme rozumět i jako symbolickému přeznačení mocenských hierarchií, jejichž popis nalézáme v etnografických textech.¹⁶⁵

- Ti, kteří jsou sociálně vyčleňováni, přispívají k chodu sociálního systému svou (často pouze příležitostnou) prací, nadějí, očekáváním a loajalitou. Ve svých výrocích o tom, že se cítí být Roudničany (srov. Brož 2008) tak například replikují hodnoty, které se ukázaly být při jednání zastupitelstva města o prodeji domů na třídě T. G. Masaryka významné i pro Luboše Matka a nejspíš i další zastupitele. Prodej domů tehdy Luboš Matek podporoval poukazováním na skutečnost, že majitelé společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. jsou starousedlí Roudničané, kteří zájmem o koupi domů na třídě T. G. Masaryka projevují starost o své okolí a od kterých nelze očekávat, že by nechtěli dostat svým závazkům. Sociálně vyčleňování tak prostřednictvím své existence umožňují artikulovat hodnoty tzv. většinové společnosti a formulovat principy a meze sociální solidarity.
- Přestože jsou roudničtí Romové / obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka vystaveni sociálnímu vyčleňování, nejsou nutně „na okraji“ společnosti ani ekonomicky ani politicky. O jejich ekonomickém vlivu svědčí nejenom jejich dluhy, ale i skutečnost, že právě skrze své zadlužování mohou přispívat k prosperitě nebankovních společností, které se pohybují na finančním trhu.¹⁶⁶ Politický potenciál obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka se pak ukázal při komunálních volbách do městského zastupitelstva v roce 2006, kdy zástupce nejmenovaného současného zastupitele nabízel obyvatelům těchto domů za každý hlas odevzdaný tomuto kandidátovi odměnu 1000 Kč.¹⁶⁷
- Způsoby, jimiž jsou sociálně vyčleňováni manipulováni a potlačováni, ukazují, že je jejich existence nedílnou součástí a produktem fungování širší společnosti a reprodukce jejich hodnot (vztah k práci a důležitost práce, oprávněnost sociální solidarity). Sociálně vyčleňování tedy nejsou „na okraji“ ani sociálně nebo kulturně. Spíše jsou v rámci širšího společenského systému stigmatizováni a vylučováni z uzavřeného (trídního) systému.¹⁶⁸

Pro každou debatu o sociálním vyčleňování a legitimizaci příslušných „nápravných“ politik, bez ohledu na to, zda tuto debatu vedou Romové či ne-Romové, je příznačné, že odráží představy o žádoucím uspořádání sociálního a politického života. Legitimizace bytových a integračních politik, s nimiž jsme se v průběhu posledních 20 let setkali v Roudnici n. L.ich, na sebe bere podobně jako v celém českém prostředí trojí podobu. Setkali jsme se s politikami, které byly ukotveny v redistributivním (prerозdělovacím) přístupu, v integrativním (začleňovacím) přístupu a v moralizujícím přístupu (srov. Levitas 1998, 2000; dle Mareš, Širovátka 2008: 281).

Redistributivní přístup bývá nejčastěji uváděn jako politika, která se zaměřuje se na odstranění chudoby prostřednictvím poskytování dávek sociálního zabezpečení. V Roudnici n. L. se však vedle prerозdělování peněz setkáváme i s prerозdělováním jiných statků. Jako projev redistributivního přístupu můžeme nahlížet i prerозdělování městských bytů. To, zda byl či nebyl (a kde) přidělen městský byt spolurozhoduje o tom, zda se dotyčné osobě zvýší šance vymanit se z procesů sociálního vyčleňování.

¹⁶⁵ Srov. např. Day, Sophie, Evthymios Papataxiarchis, and Michael Stewart. 1999. *Lilies of the Field. Marginal People Who Live for the Moment*. Westview Press; nebo Stewart, Michael. 2005. *Čas Cikánů*. Brno: Barrister & Principal.

¹⁶⁶ Nejde pouze o úvěrové společnosti, ale i o společnosti, které poskytují finanční služby jako dodatkový produkt ke své hlavní činnosti. Srov. Gudeman, Stephen F. *Creative Destruction: Efficiency, Equity or Collapse?* - hlavní přednáška na konferenci What is Capitalism and What Comes Next?, Pezinok 21. – 22. 9. 2009; Hůle, Daniel. 2009. Úvěrové strategie splátkových společností. *Demografie. Demografické informace, analýzy a komentáře*. Dostupné na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=640

¹⁶⁷ Informace přednesená na setkání s obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka, 22. 7. 2009.

¹⁶⁸ Srov. Janice E. Perlman: *The Myth of Marginality. Urban Poverty in Rio de Janeiro*, 1976.

Integrativní přístup nejčastěji považuje za základní mechanismus sociálního začleňování placené zaměstnání, případně jiné komunitní strategie překonání sociální izolace. Za projev integrativního přístupu lze v Roudnici n. L. považovat *Program dobrovolné práce pro město*, v jehož rámci si mohli Roudničané odpracovat své dluhy vůči městu, primárně dluhy na nájemném.¹⁶⁹ Dalším krokem, čerpajícím svou legitimitu z integrativního přístupu, je institut veřejné služby, jehož prostřednictvím mohou všechny obce od ledna 2009 poskytovat přídavky na bydlení.

Poslední, *moralizující přístup*, je v Roudnici n. L. přítomen asi nejsilněji. Principiálně stojí v opozici vůči redistributivnímu a integrativnímu přístupu v tom, že se soustředí na morální a kulturní vlastnosti těch, kteří mají být předmětem integrace. Tyto morální a kulturní vlastnosti potom pojímá jako patologické. Základním mechanismem začlenění těchto osob se stává jejich resocializace, např. prostřednictvím sociální práce nebo represivními veřejnými politikami.

Bytové a integrační politiky jako politiky sociálního začleňování, které jsme měli možnost studovat v Roudnici n. L., se tedy liší i podle toho, jak identifikují příčinu sociálního vyloučení. Rozpoznání příčiny tohoto sociálního vyloučení tak předznamenává i to, na co se soustředí přijaté řešení. Přístup, který vidí příčinu sociálního vyloučení v morálním selhání jednotlivce (lenost vedoucí k nezaměstnanosti, vychytralost vedoucí ke „zneužívání“ sociálních dávek, hloupost a nevzdělanost vedoucí k omezenému uplatnění na trhu práce) se soustředí na nabídku rekvalifikačních programů¹⁷⁰ a posílení prostředků kontroly a represe.¹⁷¹ Oproti tomu přístup, který zdůrazňuje jako příčinu sociálního vyčlenění především kumulaci objektivních znevýhodnění, se soustředí například na rozmělnění prostorové segregace. Při pohledu na konkrétní bytové a integrační politiky, které byly v uplynulých dvaceti letech v Roudnici n. L. uplatňovány, však u protagonistů a prosazovatelů těchto politik nenalzáme žádnou krystalickou a logicky soudržnou strategii, která by se v dlouhodobém horizontu prosazovala na úkor jiné strategie. Spíše vidíme, jak se tyto různé představy vzájemně doplňovaly a jak byly průběžně jednotlivými aktéry přivlastňovány. I toto je způsob, jímž se vytváří sociální soudržnost. Nejenom směna hmotných statků, ale i směna idejí, z nichž si každý bere alespoň „něco“ za své, přispívá k tomu, že se nakonec cítíme být členy jedné společnosti.

Mnohé texty přinášející poznatky z etnografických výzkumů ukazují, že to, co je nejčastěji vnímáno jako „nepřizpůsobivé“ chování, není nutně projevem disfunkce společnosti nebo jedné její části. Mnohé z toho, co tak iritovalo ne-romské sousedy obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka by bylo možné interpretovat jako symbolické převrácení dominantních hodnot tzv. většinové společnosti. Svým vztahem k práci podřývají porozumění jedné z nejdůležitějších činností, skrze které tak často rozumíme sami sobě. Jejich chudoba a zadluženost jim brání v dlouhodobém ekonomickém plánování, a tím i možnosti vystupovat před zraky ne-Romů jako ekonomicky racionálně jednající aktéři. Kde nelze plánovat, je budoucnost přítomna pouze v přítomnosti.¹⁷²

¹⁶⁹ „2002 - Koncepce dobrovolné práce pro město“; „2002 - Valentová – odpracování dluhu“

¹⁷⁰ Pavel Šrytr, zastupitel a v letech 2002-2006 místostarosta Města, vzpomíná, jak jej jako místostarostu oslovili zástupci jakési ne-Roudnické romské organizace s nabídkou spolupráce v oblasti kulturních aktivit. Pavel Šrytr tehdy zdůrazňoval, že případná spolupráce musí být navázána na některý z projektů Phare, přičemž důraz kladl především na možnost zajištění rekvalifikace pro vybrané zájemce. Z celé iniciativy nakonec pro další nezáměr romské organizace sešlo. Výzkumný rozhovor s Pavlem Šrytrem, 7. 10. 2009.

¹⁷¹ Monitorování okolí domů na třídě T. G. Masaryka kamerovým systémem Městské policie Roudnice n. L., instalace kamerového systému v domě č. p. 1335 na Sladkovského ulici.

¹⁷² Srov. např. Day, Sophie, Evthymios Papataxiarchis, and Michael Stewart. 1999. *Lilies of the Field. Marginal People Who Live for the Moment*. Westview Press.

I toto je možná způsob, jakým jsou obyvatelé bytů na třídě T. G. Masaryka součástí (české) společnosti. Způsoby, jimiž mnozí z nich obývají svět, nejsou odstranitelné intervencí zvenčí. Zvyšování dostupnosti vzdělání, odstraňování bariér na trhu práce, nabídky dostupného bydlení jsou důležité tím, že nabízejí šanci, aby dosavadní zařazení do společnosti nebylo pro nikoho osudem. Mnohé změny v životě nelze podniknout pouze na základě vůle, bez toho, že by byly podpořeny vhodnou infrastrukturou (sociální prací...).

Jejich chování je strukturálně spojeno s hodnotami a normami majoritní společnosti z toho důvodu, že je jejich antitezí. Svou marginalitu tak symbolicky převracejí v dominanci. Jsou to oni, kteří jsou vnímáni jako nepřátelé, největší problém. V tomto pevném sepětí s hodnotami a normami společnosti (což je podle mnoha teoretiků také tím, co zakládá a udržuje společnost), je pak jejich „problémové“ chování neodstranitelné a trvalé. Na základě mých krátkých setkání s obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka nemohu tvrdit, že právě oni (či někteří z nich) představují takovou skupinu. Neznamená to však, že by takto nemělo být o jejich chování vůbec uvažováno. Odstranění některých nerovností nemusí být vždy žádoucí. Část toho, co tyto nerovnosti ustavuje, totiž může být otázkou volby osobní identity, způsobu života. Vedle hledání způsobů, jak umožnit „jiným“, aby byli „jako my“, je tedy důležité podporovat, aby „jiní“ mohli důstojně žít svou „jinakost“.

V následujících podkapitolách identifikuji oblasti, které mohou výrazně ovlivnit zvažovaná řešení rozpoznaných problémů. Jedná se o tyto čtyři oblasti: 1) identifikace klíčových aktérů a jejich konsenzus; 2) míra „závažnosti“ a „trvalosti“ přijatého sociotechnického řešení a jeho efektivita; 3) kontrola faktorů, které ovlivňují realizovatelnost preferované koncepce; 4) širší ekologický a prostorový rozměr realizovaných řešení.

Identifikace klíčových aktérů a jejich konsenzus

Důležitou skutečností, která ovlivňovala úspěšnost různých přístupů k řešení bytové situace nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka a problémů, jež se v souvislosti s jejich bydlením objevovaly, byla schopnost zapojit do řešení problému relevantní aktéry. Jinými slovy, důležitou podmínkou každého řešení, které má být dlouhodobé, je nalezení maximální možné shody ohledně cílů a způsobů řešení mezi všemi aktéry, kteří jej mohou ovlivňovat. Tento konsenzus by se však neměl týkat pouze nalezení shody napříč politickým spektrem. Většina oslovených zastupitelů dnes mluví o tom, že za současného složení zastupitelstva si žádný takový konsenzus nedokáží představit.¹⁷³ Konsenzus, o který je potřeba usilovat, je mnohem širší povahy. Jeho nositeli by vedle vedení města a samotných zastupitelů měli být i zaměstnanci MěÚ, zástupci nevládních organizací, které se podílejí na integračních a bytových politikách (roudnická pobočka o.s. Naděje, Farní charita Roudnice n. L.), majitelé a správci domů, v nichž bydlí osoby, kterých se tyto politiky týkají, samotní nájemníci, a vzhledem k přítomnosti drog v domech na třídě T. G. Masaryka snad i pracovníci Kontaktního centra. Základním předpokladem dosažení trvalého konsenzu je vytvoření prostoru pro efektivní komunikaci. Následující odstavce popisují některé rozměry a souvislosti tohoto tématu. Podávám v nich přehled komunikace mezi zástupci institucí, které se přímo či zprostředkovaně podílejí na integračních a bytových politikách města. Konkrétně se jedná o podoby a obsah komunikace Odboru sociálních věcí a zdravotnictví s Městskou policií Roudnice n. L., Kontaktním centrem Litoměřice, na úrovni odborů MěÚ Roudnice n. L., se společností Teplo-byty s. r. o., s vedením města a s Krajským úřadem Ústeckého kraje.

¹⁷³ Uvažujeme-li zde o podobách konsenzu, tak i toto tvrzení o nemožnosti dosáhnout politické shody, by mělo být součástí požadovaného konsenzu.

Dobře fungující komunikace

- Komunikace s Městskou policií Roudnice n. L.
- Komunikace na úrovni jednotlivých odborů MěÚ Roudnice n. L.
- Komunikace s Krajským úřadem Ústeckého kraje

Komunikace s Městskou policií. Spolupráce Odboru sociálních věcí a zdravotnictví s Městskou policií je dobrá. Snad i proto, že sociální kurátor Václav Živný zde před nástupem na svou pozici osm let pracoval. Sociální odbor má rovněž k dispozici informace o úkonech městské policie vůči nájemníkům bytů na třídě T. G. Masaryka a v domu č. p. 1336 na Sladkovského ulici. Nicméně na základě této informace si nelze udělat představu, v jakém poměru / měřítku páchají přestupky a trestnou činnost Romové a ne-Romové. Hlavní předmět trestné činnosti, kterou klienti sociálního odboru provádějí, jsou krádeže, ty jsou však často lokalizovány mimo Roudnici n. L.. Komunikace na úrovni jednotlivých odborů MěÚ. Základní předpoklad efektivní komunikace, na kterém se shodnou všichni z oslovených zaměstnanců MěÚ, spočívá v existenci prostoru pro neformální výměnu informací. Úředníci, kteří pracují se stejnými klienty, se shodují v tom, že pro efektivitu jejich práce je nesmírně důležitá možnost neformální výměny informací, které by v běžném „úředním“ režimu podléhaly kvůli svému charakteru utajení. Nezamýšleným důsledkem prostorového oddělení bytového odboru / Správy bytů s. r. o. pak bylo přerušení tohoto „přirozeného“ přenosu informací.¹⁷⁴

Komunikace s Krajským úřadem Ústeckého kraje. Důležitým potenciálním partnerem každé bytové a integrační politiky je Krajský úřad Ústeckého kraje. Na krajské úrovni je romská integrace zabezpečována především prostřednictvím funkce romského koordinátora, kterou zde vykonává Lenka Balogová. Samotný Krajský úřad sice nemůže ze zákona vstupovat do integračních politik obcí, protože řešení sociální problematiky, včetně bydlení, je v řešení samostatné působnosti obcí, ale to ještě neznamená, že Krajský úřad nemůže na tomto poli dělat vůbec nic. Na krajské úrovni lze integraci provádět pomocí jednoho prostředku: poskytování dotací. Krajský úřad je podle Lenky Balogové schopen pro obce zajistit finance, které proudí na romskou integraci v rámci prostředků určených na sociální služby. Vedle toho lze využít dotační tituly, které jsou přímo pro Romy. U každého z těchto dotačních titulů je Lenka Balogová členkou hodnotící komise. To pro žadatele z tohoto kraje představuje značnou výhodu.

Nejde o to, jestli je projekt napsaný dobře, jestli má organizace zkušenosti či ne, ale jak její žádost pochopí ten který hodnotitel. Kdybych v těchto komisích nebyla a sporné body nevysvětlila, tak byt' by byl projekt dobrý, byt' by byl projekt už dříve realizován, tak by nebyl podpořen. Setkala jsem se s hodnotiteli, kteří pochopili projekt přesně naopak, než jak byl míněn.¹⁷⁵

Kraj má rovněž vlastní dotační tituly na podporu zdravotních a sociálních služeb, které jsou určeny na všechny služby sociální prevence, sociální péče a poradenství. Z těchto prostředků jsou každoročně přidělovány peníze i organizacím, které se zabývají romskou integrací.¹⁷⁶ Pokud jde o komunikaci s MěÚ Roudnice n. L., je Lenka Balogová ve styku pouze s terénní sociální pracovnící Petrou Selicharovou a její nadřízenou Monikou Legnerovou. Možnosti intervence Lenky Balogové přímo do bytové politiky obcí jsou minimální. Vzhledem k tomu, že je její

¹⁷⁴ Pro detailnější rozbor tohoto tématu nebyl v průběhu výzkumu z povahy problému prostor. K informacím o důležitosti takovýchto míst pro neformální komunikaci viz např. Drew, Paul – John Heritage. 1992. *Talk at Work. Interaction in Institutional Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.

¹⁷⁵ Rekonstrukce výzkumného rozhovoru s Lenkou Balogovou, 9. 7. 2009.

¹⁷⁶ Jedná se cca o 13 milionů korun na kraj, každoroční požadavek je cca 70 milionů korun. Tyto prostředky jsou vynakládány na dofinancování (zhruba 30%) rozpočtu organizací, které již získaly hlavní prostředky na svou činnost z jiných zdrojů.

pracovní pozice zřízena na Humanitním odboru KÚ, může finančně a metodicky ovlivňovat pouze realizaci sociálních služeb.¹⁷⁷

Lenka Balogová v poskytnutém rozhovoru tedy zdůraznila tyto skutečnosti. Za prvé, vedení města v souvislosti s integrací roudnických Romů dlouhodobě nikterak neoslovovalo KÚ Ústeckého kraje. Za druhé, přestože Lenka Balogová z titulu své funkce nemůže ovlivňovat bytovou politiku obcí, má vliv na obsah dotačních titulů v této oblasti, a tak i ovlivňuje úspěšnost řešení, která byla přijata na komunální úrovni.

Komunikace, kde existuje prostor pro zlepšení

- Komunikace s Kontaktním centrem Litoměřice
- Komunikace s Teplo-byty s. r. o.
- Komunikace s vedením města
- Komunikace s obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka

Komunikace s Kontaktním centrem. Jednou z podstatných skutečností, která zhoršila kvalitu bydlení v lokalitě na třídě T. G. Masaryka, bylo to, že se mezi nájemníky domů č. p. 1470, 1492 a 1502 v letech 2002–2004 objevily drogy. O klienty s drogovou závislostí se starají pracovníci Kontaktního centra,¹⁷⁸ ovšem Václav Živný upozorňuje na skutečnost, že někteří drogově závislí dávají přednost spolupráci s MěÚ před spoluprací s Kontaktním centrem. Problém však může spočívat v tom, že o romských klientech s drogovou závislostí obecně platí, že nevyužívají služeb specializovaných zařízení a jejich lidé pohybující se v terénu (odmítají např. i programy výměny jehel a raději si je kupují v lékárnách).¹⁷⁹

Komunikace s Teplo-byty s. r. o. Zaměstnanci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Roudnice n. L. se vesměs shodují na tom, že se zrušením bytového odboru a přesunem správcovských povinností městských bytů na společnost Teplo-byty, s. r. o., došlo i k přerušení toku informací mezi zaměstnanci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Roudnice n. L. a společností Teplo-byty s. r. o. Václav Živný nastalou situaci vysvětluje na následujícím příkladu.

Ani já, ani bytový odbor teď nemáme informace o tom, co se teď děje. Třeba včera jsem se dozvěděl, že jeden klient podepsal nějakou dohodu, nevím jakou, s tou společností, která odkoupila ty domy na třídě T. G. Masaryka, s tím, že oni mu vyplatí odstupné třicet tisíc korun. Od té doby je ten klient nezvěstný. Zmizel. Ani jeho bratr neví kde je, ani nikdo z rodiny. Údajně by měl být někde v Praze. Mám obavu z toho, že se během pár dní vrátí bez peněz, bez ubytování, a přijde a řekne, já chci někde sehnat ubytovnu. A já vlastně nevím, co se stalo, protože tohle je všechno jenom z doslechu. Myslím si, že bychom měli mít lepší informace. Jak my, tak Teplo-byty s. r. o.¹⁸⁰

To, co vadí Václavu Živnému, je ztráta informací o jeho klientovi a potažmo schopnosti ovlivnit, aby dotyčný neutratil všechny peníze v hracích automatech. Mohlo by se zdát, že tomu, aby klient přijal odstupné od společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o., by sebelepší komunikace mezi pracovníky Odboru sociálních věcí a zdravotnictví a zaměstnanci Teplo-byty s. r. o. nemohla zabránit. Proč by se měl Václav Živný, který je zaměstnancem města, dozvídat informace o obsahu dohody, kterou jeho klient uzavírá se společností BIALBI Bytové domy s. r. o.

¹⁷⁷ Rekonstrukce výzkumného rozhovoru s Lenkou Balogovou, 9. 7. 2009.

¹⁷⁸ Kontaktní centrum je nízkoprahovým zařízením, které se zabývá sekundární a terciární prevencí zneužívání omamné psychotropních látek. Zřizovatelem a provozovatelem je Oblastní spolek Českého červeného kříže v Litoměřicích.

¹⁷⁹ Za upozornění na tuto skutečnost děkuji Janu Snopkovi.

¹⁸⁰ Výzkumný rozhovor s Václavem Živným, 31. 7. 2009.

prostřednictvím zaměstnanců třetí společnosti – Teplo-byty s. r. o.? Na příkladech hledání odpovídajících bytových náhrad pro Hanu Černou, Antonína Maličského a Pavla Holého popsanych v předchozí kapitole jsme však viděli, že tyto tři instituce, byť se jedná o zcela samostatné právnické osoby, mohou jednat nejenom ve vzájemné shodě, ale de facto i zástupně. Lumír Krpata, zaměstnanec společnosti Teplo-byty s. r. o., která pro společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. spravuje domy na třídě T. G. Masaryka, předkládal v těchto případech jménem společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. nájemníkům smlouvu o poskytnutí bytové náhrady. Zároveň jsme také na příkladu jednání s Hanou Černou viděli, že v okamžiku, kdy se Lumíru Krpatovi nepodařilo tuto dohodu pro společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. zprostředkovat, ve finále ji zprostředkoval místostarosta Luboš Matek. Problém tedy možná nespočívá v tom, že budovu městského úřadu od areálu Podřípské nemocnice, kde Teplo-byty s. r. o. sídlí, dělí kilometrová vzdálenost. Nějaká komunikace mezi MěÚ a Teplo-byty s. r. o. funguje. To, co nefunguje, je komunikace mezi Lumírem Krpato a Václavem Živným.

Komunikace s vedením města. Dalším výrazným bodem, který ovlivňuje možnosti dosažení konsenzu klíčových aktérů, je způsob a kvalita komunikace mezi zaměstnanci MěÚ a vedením města. Václav Živný zmiňuje situaci, kdy se dostal do sporu s Lubošem Matkem ohledně přidělování městského bytu. Jednalo se o případ rodiny z domů na třídě T. G. Masaryka, které město chtělo přidělit městský byt. Bez předchozí konzultace s pracovníky správcovské společnosti Teplo-byty s. r. o. a s Odborem sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ, a tedy i bez znalosti skutečnosti, že ona rodina se podílela či stále podílí na prodeji drog. Luboš Matek tehdy vycházel pouze z informací, že dotyčná rodina platí nájem, nemá dluhy vůči městu a nemá ani splátkový kalendář. Informace, jimiž disponuje Václav Živný, mu tehdy v podkladech pro rozhodování chyběly.¹⁸¹

Sami zaměstnanci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ nemají o volných městských bytech žádný přehled. Tyto informace se k nim dostávají buď přímo od klientů, kteří si volný byt sami najdou a zaměstnance Odboru požádají, aby jim pomohli sepsat žádost o přidělení bytu. Druhý způsob, jak se zaměstnanci Odboru dozvídají o volných bytech, nastává v situaci, kdy občané adresují žádost o přidělení bytu přímo Radě města a Rada města následně požádá Odbor sociálních věcí a zdravotnictví o stanovisko.¹⁸²

Komunikace s obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka. Přestože během uplynulých dvaceti let město podniklo celou řadu kroků, které měly vést k navázání komunikace s obyvateli domů na třídě T. G. Masaryka, nelze říci, že by tato komunikace byla úspěšná. Krátkodobý efekt přinesla pouze v tom, co bylo nejčastěji jejím primárním cílem: donést k obyvatelům těchto domů informaci, aby se chovali jako „řádní občané“. Už mnohem méně se město snažilo vybudovat takové komunikační kanály, jejichž prostřednictvím by se dozvědělo, jaké mají představy o možnostech dobrého soužití i samotní obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka. V tomto ohledu jsou v různých krocích města (včetně samotného prodeje domů č. p. 1470, 1492 a 1502) zastoupeny pouze názory a hodnoty města / ne-Romů / sousedů, nikoli však již obyvatel těchto domů. Jakákoli další práce na tomto poli by se pak měla primárně soustředit na tuto oblast.

Míra „závažnosti“ a „trvalosti“ přijatého sociotechnického řešení a jeho efektivita

Samotné dosažení shody mezi relevantními aktéry nestačí. Dosažený konsenzus je třeba prosadit, přetavit do dílčích kroků, které jej umožní realizovat. Každé dlouhodobé a efektivní řešení

¹⁸¹ Výzkumný rozhovor s Václavem Živným, 31. 7. 2009.

¹⁸² Výzkumný rozhovor s Václavem Živným, 31. 7. 2009.

problémů, na které město Roudnice n. L. prodejem domů na třídě T. G. Masaryka reagovalo, musí být transformováno do kroků s velkou mírou závaznosti a trvalosti.

Například opakovaným přistavováním kontejnerů k domům na třídě T. G. Masaryka se problém nepořádku vyřešil pouze na dobu, kdy byly tyto kontejnery fyzicky v lokalitě. Je-li tedy kontejner oním aktérem, u něhož se spoléhá, že jeho přítomnost vyřeší problém nepořádku v okolí prodaných domů, byla rozhodnutí o jeho dočasném přistavování málo trvalá. Oproti tomu pak lze předpokládat, že prodej domů soukromému vlastníkovi a následné vystěhování nájemníků problém nepořádku v této lokalitě vyřeší na mnohem delší dobu.

Podobně, pokud je podpora participativního rozhodování, které do identifikace problémů a jejich řešení vtahuje i samotné nájemníky, vázána pouze na dobu, kdy ji lze udržovat z určité dotace, nemůže přinést dlouhodobější efekt. K tomu, aby tato aktivita dosáhla větší efektivity, potřebuje být vyztužena opatřeními, která by tuto politiku učinily závaznou i po skončení dotace. Například by mohla být promítnuta do závazku v rámci programu Zdravá města, ke kterému se město Roudnice n. L. přihlásilo v roce 1995.¹⁸³ V případě zkušeností se slabou motivací obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka dlouhodobě se podílet na řešení své situace (viz kapitola 3) by se pak mohla promítnout například do podpory jejich zájmu o spolurozhodování v dílčích krocích.

Kontrola faktorů, které ovlivňují realizovatelnost preferované koncepce

Transformace konsenzu do dílčích kroků vedoucích k jejich realizaci nestačí. Proměna projektu rekonstrukce bytového domu č. p. 431 na Sladkovského ulici, který má nabízet sociální bydlení, ukázala, že výslednou podobu přijatého řešení může ovlivnit i aktér, který stojí mimo okruh osob a institucí bezprostředně se podílejících na formulaci daného řešení. Ze sociálního bydlení se stalo v důsledku podmínek poskytovatele dotace (SFRB) bydlení, které je pro naprostou většinu obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka nedostupné. Příklad popsáný v kapitole 6 popisující hledání modelu odpovídajícího bydlení rovněž ukazuje, jak mohou vypsání dotační tituly proměňovat záměry města. Rovněž ony ovlivňují rozhodnutí, zda se soustředit na rozšíření kapacity domu č. p. 1365 (holobyty), zda je přestavět na ubytovnu, nebo zda se ucházet o dotace z MMR ČR na výstavbu obytného domu s byty pro nízkopříjmové obyvatele. Čím jsou tyto jednotlivé faktory známější a kontrolovatelnější, tím mohou být připravované projekty úspěšnější, rozuměj prakticky realizovatelnější.¹⁸⁴

Podobně pokud město razantně privatizuje svůj bytový fond, výrazně omezuje své možnosti na poli bytové politiky. Oproti tomu obec se zpracovanou koncepcí dlouhodobě udržitelného a víceetapového bydlení, koncepcí, která má širokou politickou podporu, může efektivněji (protože dlouhodoběji) plánovat a realizovat svou bytovou politiku. Setkáváme se zde s jakousi

¹⁸³ Projekt Zdravé město Roudnice n. L. je součástí projektu Světové zdravotnické organizace (WHO). Jedním ze znaků zdravého města je podle tohoto projektu „silné, vzájemně se podporující společenství“ a „vysoký podíl účasti a kontroly veřejnosti v takových rozhodnutích, která ovlivňují život, zdraví a pocit spokojenosti“. Právě existence závazků, které by nutily vedení města nespokojit se pouze s deklarací této vize, ale které by otevíraly cesty k jejich konkrétnímu uskutečňování, by mohlo být oním požadovaným dlouhodobým a závazným krokem, který transformuje dosažený minimální konsenzus do dalších rozhodnutí vedoucích k jeho realizaci.

¹⁸⁴ Samotná známost těchto faktorů ale nestačí. Vzpomeňme, že na jednání Zastupitelstva města 2. 4. 2009, na němž se rozhodovalo o prodeji domů na třídě T. G. Masaryka, vystoupil David Oplatek z Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách s informací, že vláda ČR uložila Ministerstvu pro místní rozvoj ČR připravit do konce září dotační titul na podporu výstavby a rekonstrukce sociálního bydlení. David Oplatek tehdy žádal přítomné zastupitele, aby s rozhodnutím o prodeji domů na třídě T. G. Masaryka počkali alespoň do října 2009. Této prosbě zastupitelé nevyhověli.

internalizací externích faktorů, které mohou ovlivňovat podobu přijatých řešení.¹⁸⁵ Jeden ze způsobů, jak takovéto externí faktory alespoň částečně korigovat, když už ne kontrolovat, by mohla představovat spolupráce s Agenturou pro začleňování v romských lokalitách. Právě ta by mohla být aktérem, který tlumočí a propojuje zájmy státní správy a samosprávy. Faktorů, které mohou ovlivnit zamýšlená či již realizovaná řešení, bude vždy více, než kolik je možné v silách města a jeho partnerů korigovat. Neznamena to však, že se nedají korigovat žádné z nich. I toto by mělo být součástí dlouhodobé strategie města a členů lokálního partnerství.

Širší ekologický a prostorový rozměr realizovaných řešení

Veškeré (či takřka veškeré) kroky, které město Roudnice n. L. podnikalo od konce 80. let na půdě bytové politiky vůči Romům, bylo v závěsu „nevyhnutelnosti“. Město reagovalo na určité situace (špatná statika domů, zdravotní závadnost, restituce, rapidně se snižující tolerance ze strany ne-romského okolí), spíše, než aby je dlouhodobě a cíleně prakticky utvářelo (což neznamená, že politici a političky, kteří se v posledních letech vystřídali ve vedení města a zastupitelstvu, neměli žádnou politickou vizi, jak tuto skutečnost řešit). To, co ale naprosto chybí, je promýšlení problému v širších sociálních a prostorových (ekologických) souvislostech. Ve vztahu k územnímu plánu a možnostem dalšího rozvoje města. Romové neustále obývají okrajové části města (Bezděkov, Okružní), a pokud se ocitnou jinde (TGM, „nová“ Štěpárna), je zde jejich (možná) přítomnost vnímána negativně. Místa, s nimiž nejčastěji ve spojitosti s Romy pracují instituce města nebo zde přítomné NNO, představují především lokalitu na třídě T. G. Masaryka a lokalitu Sladkovského ulice. Míst, k nimž vztahují svou přítomnost samotní Romové, je však mnohem více.¹⁸⁶

Tento prostorový rozměr přítomnosti Romů v Roudnici n. L. (nebo aspirace na tuto přítomnost) však není jediné, co je důležité brát při hledání řešení bydlení pro obyvatele domů na třídě T. G. Masaryka v úvahu. Stejně tak důležité je plánovat další možná řešení bytové situace ve vztahu k širšímu územnímu plánu města. Vyčleňování, jemuž jsou Romové / obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka podrobeni, není pouze *sociální*, ale i *prostorové*. Tuto prostorovou složku přitom není radno zanedbávat. Mnohé etnografické výzkumy prostorově segregovaných sociálních útvarů (např. amerických *ghett*, francouzských *banlieue*, brazilských *favel*) ukazují, že to je právě obývaný prostor, který je příčinou chudoby a snížených šancí sociálního vzestupu.¹⁸⁷

Privatizace odpovědnosti a její limity

Prodeji městských domů obývaných nízkopříjmovými domácnostmi soukromému vlastníkovi můžeme rozumět jako jedné z podob outsorcování řešení problémů, jejich převodu na druhou osobu, vzdání se přímé odpovědnosti za řešení, jako lokálně (?) specifické podobě partnerství

¹⁸⁵ Srov. tuto situaci s případem vystěhování obyvatel pavlačového domu v centru Vsetína na podzim 2006. V tomto případě tehdejší vsetínský starosta Jiří Čunek jednal obráceně. Místo aby internalizoval externí faktory, snažil se zužovat hrací prostor Města ve směru, který mu vyhovoval. To mu pak umožnilo říct, že nemá jinou možnost, než obyvatele pavlačového domu vystěhovat. (Grygar, Jakub / Stöckelová, Tereza. 2007. *Příčiny a souvislosti vystěhování vsetínských Romů z domu 1336 v září 2006. Zpráva z šetření*. Brno: FSS MU. dostupné na http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/vsetin_final_070228_FINAL.pdf.)

¹⁸⁶ Srov. Gould, Peter – White, Rodney. 2002. *Mental Maps*. London: Routledge; Lynch, Kevin. *The Image of the City*. The MIT Press. Pro podrobnější rozbor nemám dostatek podkladů, tato otázka by si vyžádala samostatný výzkum.

¹⁸⁷ Srov. např. Wacquant, L. 2007. *Urban Outcasts: A Comparative Sociology of Advanced Marginality*. Cambridge: Polity. Bourgois, Phillipe. 1995. *In Search of Respect: Selling Crack in El Barrio*. Cambridge: Cambridge University Press. Goldstein, Donna. 2003. *Laughter out of Place: Race, Class, Violence and Sexuality in a Brazilian Shantytown*. Berkeley: University of California Press.

soukromého a veřejného sektoru. Přesto však existují alespoň dva důvody, proč by roudničtí zastupitelé neměli pustit další osudy nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka ze zřetele.

První důvod, proč by se především politická reprezentace Roudnice n. L. měla dále zabývat situací nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka, spočívá v závazcích, které na obce a jejich samosprávu klade český právní řád. V zásadě existují dva právní předpisy, které obcím umožňují vykonávat působnost v oblasti bydlení. Prvním je zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), který v §35 odst. 2 stanoví, že do samostatné působnosti obce náleží mimo jiné uspokojování potřeby bydlení občanů obce, a to v souladu s místními předpoklady a místními zvyklostmi. Druhým je zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který vyjmenovává druhy sociálních služeb, mezi něž patří např. azylové domy, noclehárny, domy na půli cesty a chráněné bydlení. Obcím potom zákon o sociálních službách ukládá povinnost zajistit potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám na svém území.

Druhým důvodem, proč by se město mělo dále o situaci nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka zabývat, spočívá v tom, že se sociálně a prostorově vyčleňování obyvatelé mohou snáze stát „cizinci“ ve vlastní společnosti. Tzv. většinová společnost postupem času může přestat být prostředím, kterému by rozuměli a které by pro ně generovalo srozumitelné nebo přijatelné závazky (Mareš 2000: 292).

Třetí důvod poukazuje na obecnější etický rozměr prodeje domů. Bez ohledu na to, zda si obyvatelé domů třídy T. G. Masaryka svou nynější situaci „zasloužili“ či jaká je většinová vůle obyvatel Roudnice n. L., jsou zastupitelé konfrontováni s otázkou, zda lze jejich postup zobecnit. Může být krok, který v souvislosti s prodejem domů na třídě T. G. Masaryka učinili, příkladem „dobré praxe“, modelem, který by měly následovat i jiné obce, které jsou v podobné situaci? Pokud ano, tak kde potom leží ona hranice mezi problémy, které ještě chceme či můžeme takto „privatizovat“ a které již ne? Pokus přesunout zodpovědnost za další situaci obyvatel domů na třídě T. G. Masaryka na soukromého majitele je potom nutné vnímat v souvislosti s dalšími snahami o privatizaci oblastí, které jsou u nás zatím úzce spjaty s veřejnou sférou.¹⁸⁸

Z uvedeného vyplývá, že obec sice podle zákona o obcích vykonává působnost v oblasti péče o bytové potřeby svých občanů, ale zákon jí neukládá povinnost zajistit důstojné nebo vhodné ubytování pro všechny své občany. Obec by se tedy měla v souladu s místními podmínkami zabývat řešením bytové situace svých občanů, ale nemá přímo zákonnou povinnost vyřešit každou konkrétní situaci. Navíc je působnost obce podle zákona o obcích omezena pouze na občany obce, tedy zjednodušeně osoby, které mají v obci trvalý pobyt.

Podle zákona o sociálních službách mají osoby, které se ocitnou v určité tíživé sociální a případně zdravotní situaci, nárok na poskytnutí sociální služby. Sociální službou sice není poskytnutí trvalého uspokojivého ubytování, ale v rámci sociální služby se lze domoci zajištění základních sociálních potřeb, tedy i uspokojení potřeby bydlení. K tomu slouží zařízení zřizovaná podle zákona o sociálních službách, zejména azylové domy. Obec nemá přímo povinnost azylový dům zřídit, ale lze se domnívat, že obec je povinna osobám, které jsou na jejím území a ocitnou se bez ubytování, nabídnout možnost přechodného ubytování či zajistit poskytnutí služby azylového domu (chráněného bydlení, domu na půli cesty atd.) u jiného poskytovatele.¹⁸⁹

Odpověď na otázku, proč dále sledovat situaci nájemníků domů na třídě T. G. Masaryka i poté, co byly domy prodány společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o., je dána vzájemnou provázaností

¹⁸⁸ Srov. např. mnohaletou diskusi o privatizaci městské nemocnice, která je vedena v Roudnici n. L..

¹⁸⁹ Právní rozbor zákonů č. 128/2000 Sb. a 108/2006 Sb. zpracovala JUDr. Hana Nevřalová, MBA.

těchto tří výše uvedených důvodů. Politická pozice, z níž přistupujeme k tématu sociální solidarity a její provedení v konkrétních krocích, ovlivňuje i to, jak si budeme vykládat závazky, které pro město Roudnice n. L. plynou z uvedených zákonů. Mantinely těchto výkladů pak tvoří vedle zákonných úprav i judikáty a nálezy Veřejného ochránce práv – ombudsmana. Z jeho právního názoru lze vyčíst, že závazky, které má město Roudnice n. L. vůči svým občanům, nelze jednoduše převést na soukromou společnost BIALBI Bytové domy s. r. o.

[Ú]lohou orgánů sociálněprávní ochrany je právě pomoc osobám v nesnázích, které nemají nezbytné znalosti o systému sociálního zabezpečení. Především se jedná o poskytnutí informací o možnostech získání náhradního bytu z obecního bytového fondu, příp. pomoc při ubytování v zařízení zřízeném obcí a rovněž o systému sociálních dávek určených na podporu a zajištění bydlení. OSPOD [Oddělení sociálně-právní ochrany dětí, pozn. J.G.] by v každém případě měl jak v případě rodin, kde hrozí sociální propad, jehož důsledkem by mohla být mimo jiné ztráta bydlení a následné odnětí dětí z péče rodičů, tak v případě rodin, kde k odnětí dětí již došlo a jejich návratu do péče rodičů brání nevyhovující bytové podmínky, oslovit bytový odbor obce a pokusit se rodině náhradní bydlení alespoň dočasně zajistit, příp. jí se zajištěním jakékoli bytové náhrady pomoci.¹⁹⁰

Ke konci září 2009 bylo v domech na třídě T. G. Masaryka hlášeno k trvalému pobytu 179 obyvatel. To je také počet osob, o které se by se mělo město postarat v případě, že by se ocitly v tíživé bytové situaci. Porozumění rozsahu závazků, které má město vůči svým občanům, pak předznamenává i možnosti na hledání řešení situací, které mohou nastolit alternativy dalšího vývoje.

Alternativy dalšího vývoje

Podle smlouvy o převodu nemovitostí č. p. 1470, 1492 a 1502, kterou uzavřelo město Roudnice n. L. a společnost BIALBI Bytové domy s. r. o., musí BIALBI Bytové domy s. r. o. zrekonstruovat a nabídnout k bydlení zakoupené byty do tří let od jejich nabytí. Tento závazek předznamenává manévrovací prostor, který má nyní společnost BIALBI Bytové domy s. r. o., město, i nájemníci k dispozici. Možnosti dalšího vývoje jsou minimálně následující:

1. Město postaví nový bytový dům (Dům komplexních služeb) na Sladkovského ulici z dotace ze státního rozpočtu. Byty přidělí nízkopříjmovým domácnostem, nebytové prostory nevládním neziskovým organizacím, které zde budou nabízet své služby.
2. Město nalezne další volné městské byty (např. tak, že vypoví nájemní smlouvu těm nájemníkům, kteří tyto byty dlouhodobě pronajímají).
3. Město postaví ubytovnu (v areálu ROSSu či jinde), ve které lidem z domů na třídě T. G. Masaryka nabídne přechodné ubytování.
4. Společnosti BIALBI Bytové domy s. r. o. se podaří najít investora, který před samotnou rekonstrukcí domů na třídě T. G. Masaryka postaví či zřídí ubytovnu pro obyvatele těchto domů.
5. Obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka přijmou nabídky, které jim předloží realitní kancelář najatá společností BIALBI Bytové domy s. r. o. a odstěhují se z Roudnice n. L.
6. Společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. se dohodne s městem, že zakoupené domy zrekonstruuje později než za tři roky, které jsou uvedeny ve smlouvě o převodu nemovitostí. Toto řešení by pak prodloužilo dobu, po kterou by se mohly hledat vhodné bytové náhrady nájemníkům.

¹⁹⁰ Sborník Veřejného ochránce práv - Sborník stanovisek č. 2, Rodina a dítě, 2007, str. 58–59. Dostupné na <http://www.ochrance.cz/documents/doc1197532465.pdf>.

7. Společnost BIALBI Bytové domy s. r. o. předloží městu seznam bytových náhrad, které nájemníkům domů na třídě T. G. Masaryka nabízela a evidenci jejich odmítnutí. Na základě tohoto dokumentu vystěhuje nájemníky domů na třídě T. G. Masaryka na ulici. Město Roudnice n. L. pak bude muset zajistit ze svých prostředků pro tyto lidi náhradní ubytování.

Z tohoto přehledu možného vývoje je zřejmé, že se jednotlivé alternativy vzájemně nevylučují. Naopak, je značně pravděpodobné, že se budou různě doplňovat, popř. budou v určité návaznosti realizovány v různých časových obdobích. Jakékoli další kroky, které roudničtí zastupitelé, zaměstnanci MěÚ Roudnice n. L. nebo pracovníci zde působících nevládních organizací podniknou, budou muset brát tyto alternativy v potaz.

Největší výzvu však před Roudničany a členy Lokálního partnerství ale nekladou technické limity případně realizovaných řešení. Mnohem bazálnější (a také mnohem obtížnější) úkol se týká propojení těchto dílčích kroků s diskuzí o tom, v jaké společnosti chceme žít a na vytváření jaké společnosti se našimi aktivitami podílíme. Tato otázka není samoučelná a neměla by být čtena jako moralizující apel, klišé na závěr. Nepobízí totiž pouze k větší citlivosti vůči sociálně znevýhodněným a už vůbec nenadřazuje „lítost“ nad chudobou nad „spravedlnost“ vůči zadluženým, ale opětovně upozorňuje na sociální rozměry každého technického řešení a na materiální kontext sociálních programů. Úspěšná a dlouhodobě udržitelná mohou být pouze taková řešení problémů, která berou vážně jejich sociotechnickou jednotu.

Společnost, přestože je strukturovaná a někdy až neúnosně hierarchizovaná, se také v něčem podobá měňavce. Panožky, jimiž se posouvá vpřed, jsou často z pohledu mnohých pouze jakési nedovyvinuté, disfunkční zákrsky. Jejich absence však omezuje pestrost příležitostí k dalšímu rozvoji celé měňavky a tím postupně hubí i to, co je v jejím středu.

Literatura a prameny

Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti. Gabal Analysis & Consulting, 2006

Barša, Pavel. 1999. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: CDK

Bareš, Pavel / Jeřábková, Věra / Průša, Ladislav / Soukup, Tomáš. 2009. *Sociálně demografická analýza Roudnice n. Labem jako obce s rozšířenou působností*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

Bourdieu, Pierre. 1991. *Language as Symbolic Power*, Cambridge: Harvard University Press

Brož, Miroslav. 2008. *Situační analýza romské populace v Roudnici nad Labem*. Praha: Člověk v tísni

Cikánková, Eva. 1997. *Demografická charakteristika romské populace v Roudnici n. Labem*. Ústí nad Labem: PedF UJEP – diplomová práce, rukopis

Geertz, Clifford. 2000. Náboženství jako kulturní systém. In *Interpretace kultur. Vybrané eseje*. Praha: Slon. Str. 103-145

Grygar, Jakub / Stöckelová, Tereza. 2007. *Příčiny a souvislosti vystěhování vsetínských Romů z domu 1336 v září 2006. Zpráva z šetření*. Brno: FSS MU. Dostupné na http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/vsetin_final_070228_FINALE.pdf

Gluckman, Max. 1963. Gossip and Scandal, *Current Anthropology* 4 (3): 307–15

Himl, Pavel. 2007. *Zrození vagabunda. Neusedlí lidé v Čechách 17. a 18. století*. Praha: Argo

Hirt, Tomáš / Jakoubek, Marek (eds.). 2005. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit. Antropologická perspektiva*. Plzeň: Aleš Čeněk

Hůle, Daniel. 2009. *Úvěrové strategie splátkových společností*, 2009. Dostupné na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=640

Kocman, David. 2002. *Osudy holobytů. Etnografie socio-technické inovace*. Praha: Fakulta sociálních věd. – Magisterská práce, rukopis

Komunitní plán sociálních služeb města Roudnice n. L. a regionu Roudnice n. L. jako obce s rozšířenou působností na období let 2007 – 2008. Město Roudnice n. L. Zpracovala Monika Legnerová

Koncepce romské integrace na období let 2007-2008. Město Roudnice n. L. Zpracovala Monika Legnerová

Konopásek, Zdeněk, Tereza Stöckelová, Lenka Zamykalová. 2008. Making pure science and pure politics: On the expertise of bypass and the bypass of expertise. *Science, Technology & Human Values*, 33(4): 529-553

Steiner, Jakub. 2004. Ekonomie sociálního vyloučení Romů. In *Romové: Kulturologické etudy*, ed. by Marek Jakoubek, Tomáš Hirt. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk: Plzeň. Dostupné též na http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=130

Materiály bytové komise MNV (MěNV) Roudnice n. L., 1945-1947; 1988-1990. – Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích

Misíková, Marta / Nováková, Dana. 2003. *Souhrnná zpráva o působení Spolu-CZ v Roudnici nad Labem (2000 – 2003)*. Horizonty o.s.

Novák, Josef. 2008. *Spokojenost obyvatel s místním společenstvím v Roudnici nad Labem*. Praha: Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj

- Paine, Robert. 1967. What is Gossip About? An Alternative Hypothesis, *Man* 2 (2): 272–85
- Průša, Ladislav et. al. 1998. *Sociálnědemografická analýza a prognóza Podřipského regionu*. Praha: Socioklub
- Sborník Veřejného ochránce práv - Sborník stanovisek č. 2, Rodina a dítě, 2007*
- Stewart, Pamela J. – Strathern, Andrew. 2004. *Witchcraft, Sorcery, Rumors and Gossip*. Cambridge: Cambridge University Press
- Taylor, Charles. 2001. Politika uznání. In: A. Gutmanová, ed. *Multikulturalismus. Zkoumání politiky uznání*. Praha: Filosofia. Str. 41-101.
- Wacquant, Loïc. 2008. *Urban Outcasts. A Comparative Sociology of Advanced Marginality*. Canbridge: Polity Press.

Seznam prostudovaných dokumentů

Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti. Gabal Analysis & Consulting, 2006.

Bareš, Pavel / Jeřábková, Věra / Průša, Ladislav / Soukup, Tomáš. 2009. *Sociálně demografická analýza Roudnice n. L. jako obce s rozšířenou působností.* Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

Brož, Miroslav. 2008. *Situační analýza romské populace v Roudnici n. L.* Praha: Člověk v tísni

Dobrovolná práce dlužníků nájemného pro město Roudnice n. L. a zásady pro následné odpuštění dluhu z titulu neuhrazeného nájemného. 2002.

Dotačník pro zjištění rozsahu a kvality sociálních služeb v Roudnici n. L., 2005

Komunitní plán sociálních služeb města Roudnice n. L. a regionu Roudnice n. L. jako obce s rozšířenou působností na období let 2007 – 2008

Koncepce romské integrace na období let 2007- 2008. Město Roudnice n. L.

Kupní smlouva o převodu vlastnictví nemovitostí. Smlouva uzavřená mezi městem Roudnice n. L. a BIALBI Bytové domy s. r. o.

Materiály bytové komise MNV (MěNV) Roudnice n. L., 1988-1990. – Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích

Misíková, Marta / Nováková, Dana. 2003. *Souborná zpráva o působení Spolu-CZ v Roudnici n. L. (2000 – 2003).* Horizonty o.s.

Novák, Josef. 2008. *Spokojenost obyvatel s místním společenstvím v Roudnici n. L.* Praha: Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj

Matek, Luboš. 2005. *Pohled předsedy bytové komise na bytovou situaci v Roudnici n. L. před zahájením druhé vlny privatizace bytů a po ukončení této privatizace. Interní materiál pro diskusi zastupitelů města a členy BK (Matkova koncepce)*

Pravidla přidělování bytů, Sladkovského nám. 431, Roudnice n. L. (výstavba bytů pro příjmově vymezené osoby, nařízení vlády 146/2003 Sb. ze dne 14. dubna 2003)

Program dotační politiky sociálních služeb pro rok 2009, Roudnice n. L.

Průša, Ladislav et. al. 1998. *Sociálnědemografická analýza a prognóza Roudnického regionu.* Praha: Socioklub.

Průzkum trávení volného času dětí a mládeže v Roudnici n. L., 2005.

Roudnické noviny, 1995 – 2009.

Usnesení Rady města, 1995 – 2009.

Usnesení Zastupitelstva města, 1995 – 2009.

Vybudování „Domu komplexních služeb“ – zařízení sociálních a komunitních služeb v sociálně vyloučené romské lokalitě na Sladkovského náměstí v Roudnici n. L. Návrh projektu.

Výsledky sledování indikátoru ECI/TIMUR A.1: Spokojenost obyvatel s místním společenstvím v Roudnici n. L., 2008.

Zápisy ze setkání Pracovní skupiny, 2002 – 2003.

Zásady pro poskytování finančních prostředků z rozpočtu města Roudnice n. L. fyzickým nebo právnickým osobám vyvíjejícím veřejně prospěšnou činnost.

Změna stavby domu č. p. 1365 domu č. p. 302 v Roudnici n. L. na ubytovnu, parkoviště, hřiště, JOB CENTRUM. Projektová dokumentace.

Videozáznamy:

Jednání Zastupitelstva města dne 2. 4. 2009

Připravovaná demolice objektu v havarijním stavu v lokalitě ulice Sladkovského

Setkání místostarosty s obyvateli problémových domů, 1. 4. 2009

Setkání vedení Města Roudnice n. L. a Hany Lukešové, jednatelky BLALBI Bytové domy s. r. o. s nájemníky domů na třídě T. G. Masaryka, 11. 8. 2009

Seznam výzkumných rozhovorů

Členové vedení města a zastupitelé města Roudnice n. L.

ing. Luboš Matek, místostarosta (Unie pro Roudnice n. L.)

PeaDr. Eva Bulasová, členka zastupitelstva, místostarostka v letech 2006–2008 (ČSSD)

Mgr. Miroslav Pém, zastupitel od roku 1990 (KSČM)

Pavel Šrytr, zastupitel (ČSSD)

Zaměstnanci Městského úřadu Roudnice n. L.

Bc. Monika Legnerová, vedoucí Odboru sociálních věcí a zdravotnictví

Václav Živný, kurátor, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Oddělení sociálně právní ochrany a prevence

Petra Selicharová, terénní sociální pracovnice, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Oddělení sociálně právní ochrany a prevence

Miroslava Knotková, dávky hmotné nouze, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Oddělení dávek sociální péče

ing. Martin Škoda, vedoucí Odboru majetku a správy města

Oleg Tichý, pracovník MěÚ Roudnice n. L.

Nájemníci domů na třídě T. G. Masaryka

Jan Snaživý

Hana Černá

Antonín Maličský

Pavel Holý

František Holý

Marta Smutná

Sofie Snaživá

Kristýna Bílá

Jiří Vyčítal

Pracovníci Nevládních neziskových organizací

Mgr. Miroslav Franc, vedoucí pobočky o. s. Naděje v Roudnici n. L., ve volebním období 2002–2006 zastupitel a místostarosta

ing. Zdenka Pětníková, ředitelka Farní charity Roudnice n. L.

Mgr. Marta Misíková, pracovnice o. s. Horizonty (Spolu-CZ)

Mgr. Josef Novák, pracovník o. s. Týmová iniciativa pro místní rozvoj (TIMUR)

Krajský úřad

Lenka Balogová, romská koordinátorka

BLALBI Bytové domy s. r. o.

JUDr. Hana Lukešová, jednatelka společnosti

Seznam fyzických a právnických osob vystupujících v textu

Právnické osoby

Roudnice n. L.

Teplo-byty s. r. o.

BIALBI Bytové domy s. r. o.

BIALBI s. r. o.

ZAVA s. r. o.

BAUBE Projekční kancelář

BEC odpady, s. r. o.

PNsP, s. r. o.

Vrtný a geologický průzkum s. r. o.

Fyzické osoby

Osoby, u kterých není uvedeno zaměstnání nebo funkce, jsou obyvatelé domů na třídě T. G. Masaryka, nebo roudničtí Romové.

Bílá, Kristýna

Blažka, Marek

Mann, Miroslav. Člen Rady města, 2006-2008

Budříkovi

Černá, Hana.

Červená

Pém, Miroslav. Zastupitel (KSČM).

Lukešová, Hana. Jednatelka společnosti BIALBI Bytové domy s.r.o.

Škoda, Martin. Vedoucí Odboru majetku a správy města.

Matějů, Petr. Majitel areálu ROSSu

Legnerová, Monika. Vedoucí Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ.

Bulasová, Eva. Zastupitelka (ČSSD), místostarostka v letech 2006-2008.

Holý, František

Holý, Jonáš

Holý, Pavel

Jíříčkovi

Bakeš, Josef. Starosta, zastupitel (nezávislý).

Dvořák, Vlastimil. Zastupitel města (nestraník, zvolený za ODS)

Balogová, Lenka. Romská koordinátorka Krajského úřadu

Selicharová, Petra. Terénní sociální pracovnice, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Oddělení sociálně právní ochrany a prevence.

Král, Ignác

Maličský, Antonín

Misíková, Marta. Pracovnice o. s. Horizonty (dříve Spolu-CZ).

Novák, Josef. Pracovník o. s. Týmová iniciativa pro místní rozvoj (TIMUR)

Orságová, Jiřina

Krpata, Lumír. Teplo-byty s.r.o.

Petrů, Matěj

Matek, Luboš Ing.. Místostarosta, zastupitel (Unie pro Roudnice n. L.), předseda bytové komise.

Převozníková, Lída

Franc, Miroslav. Vedoucí pobočky o. s. Naděje v Roudnici n. L., ve volebním období 2002–2006 zastupitel a místostarosta.

Rous, Antonín. Zastupitel a starosta v předcházejících volebních obdobích (ODS).

Rychlík, Evžen

Smutná, Marta

Smutný, Oskar

Snaživá, Sofie

Snaživý, Jan

Snaživý, Martin

Pětníková, Zdenka. Ředitelka Farní charity Roudnice n. L.

Šitanc, Josef

Kubínek, Zdeněk. Zastupitel města (ODS) a v letech 2006–2008 starosta města.

Tichý, Oleg

Urban, Vladimír. Místostarosta, zastupitel.

Lysáčková, M.

Šrytr, Pavel. Zastupitel (ČSSD)

Živný, Václav. Kurátor, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Oddělení sociálně právní ochrany a prevence

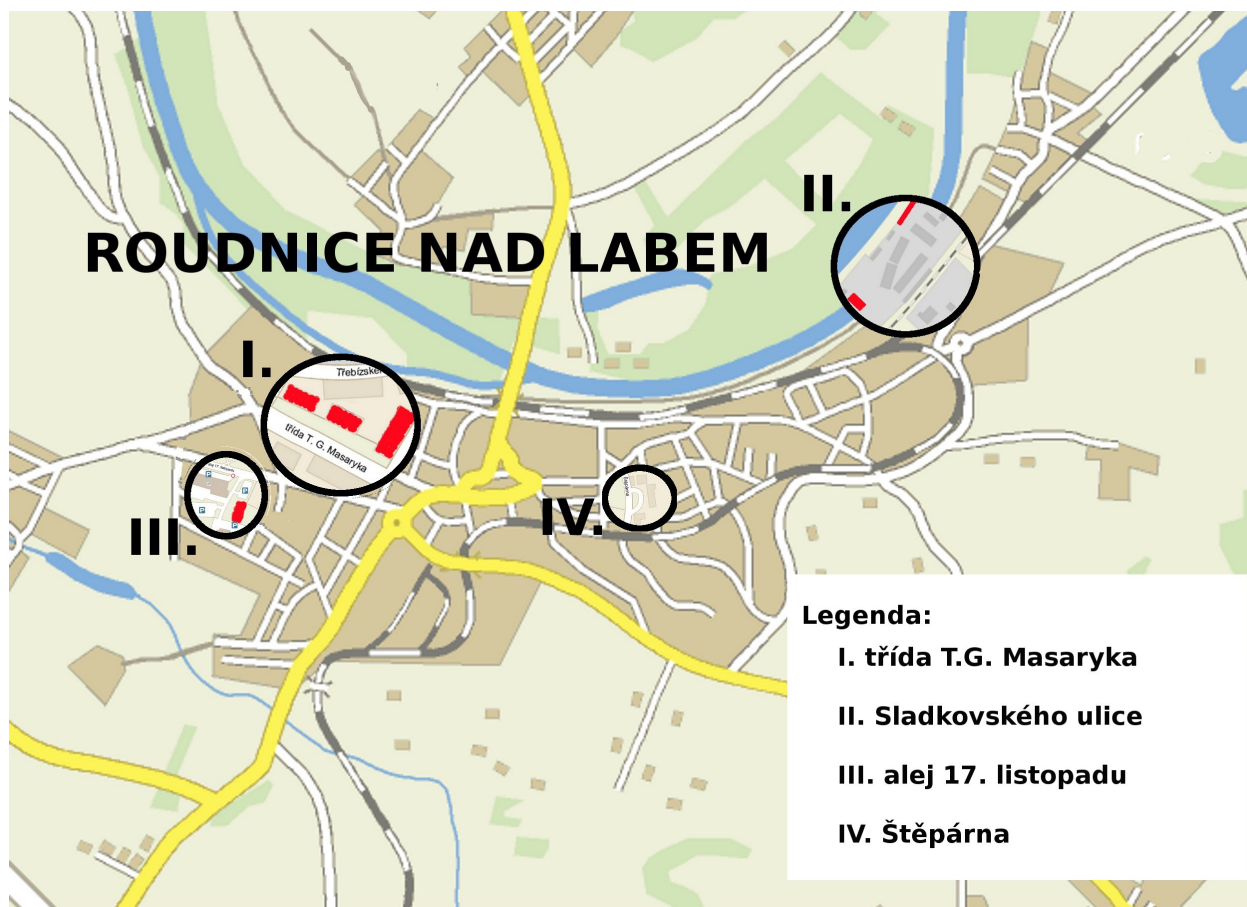
Vyčítal, Jiří

Vyčítalová, Barbora

Zlatá, Marie

Svět, Libor. Radní města, zastupitel (Společně pro změny)

Mapa města

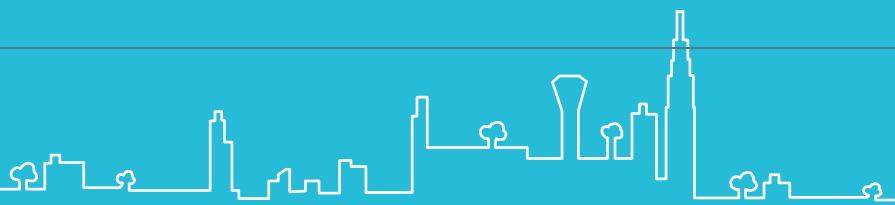

Zdroj: www.mapy.seznam.cz

Grafická úprava: Karel Čada

O autorovi

Jakub Grygar, Ph.D. je sociální antropolog. Pracuje jako odborný asistent na katedře sociologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Zabývá se politickou ekonomikou chudoby, urbánní antropologií, etnickými procesy a mezinárodní migrací.
grygar@fss.muni.cz

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA ZE HRY

Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015

FUTURE CITY GAME

30. – 31. října 2009

Finální verze

Zpracovatel ProCulture/Otevřená společnost, o. p. s.

Seifertova 47

130 00 Praha 3

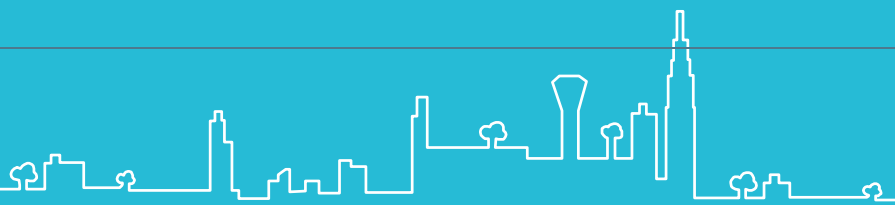
Email: info@proculture.cz

Web: <http://www.proculture.cz>

Jméno zpracovatelky zprávy: Lenka Zemanová, 24. listopadu 2009

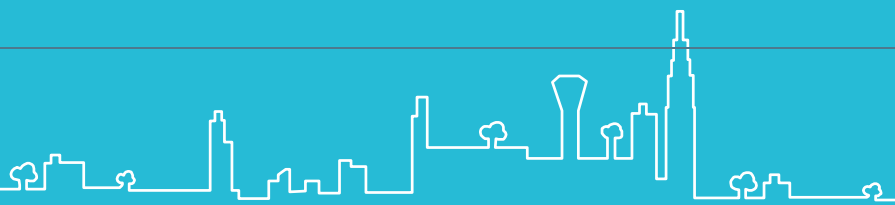
Odborná supervize: Marta Smolíková

Obsah:

I. Východiska, předmět objednávky a jeho realizace	3
I.1 Východiska hry, koncept interkulturního města	3
I.2 Předmět a cíl zadání Future City Game	7
I.3 Popis přípravy hry	8
II. Volba tématu hry, zaměření hry a její účastníci	9
II.1 Volba tématu hry Future City Game	9
II.2 Zaměření hry, místní problémy města Roudnice nad Labem	10
II.2.1 Místní problémy města Roudnice nad Labem	10
II.3 Seznam a charakteristika účastníků hry	14
III. Výstupy ze hry	16
III.1 Podrobné anotace výsledných nápadů ze hry Budoucí město na téma Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015	17
III.1.2 Složení týmů, koláčové grafy, seznamy nápadů	20
III.1.3 Modrý tým	21
III.1.4 Oranžový tým	23
III.1.5 Červený tým	25
Závěr a doporučení k implementaci vítězného nápadu modrého týmu	27
IV. Přílohy	31
IV.1 Příloha 1: Obrazová dokumentace zahrnutá jako součást práce týmů	31
IV.2 Příloha 2: Pozvánka na hru	32

I. Východiska, předmět objednávky a jeho realizace

I.1 Východiska hry

Future City Game v Roudnici nad Labem

Future City Game byla použita jako jedna z metod plánování vize města s cílem získat další podklady pro projekt Výzkum a doporučení v *oblasti bytové politiky pro nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem*, který realizuje Otevřená společnost, o.p.s. pro Úřad vlády ČR, Agenturu pro sociální začleňování. Z pohledu metodiky FCG město Roudnice nad Labem stále hledá svou vizi, nemá ji doposud definovanou v podobě jednotného rozvojového strategického dokumentu, který by komplexně pokrýval všechny tematické oblasti rozvoje města. Jako účastníci hry byli osloveni nejen Romové, ale další jedinci ohrožení sociálním vyloučením, např. nezaměstnaní, matky z azylového domu etc. Mezi základní očekávání hry patřilo získat nápady na to, jak by mělo vypadat město Roudnice nad Labem právě z pohledu sociálně vyloučených, či ohrožených sociálním vyloučením, v horizontu roku 2015 včetně definování hlavních problémů města v oblasti ekonomiky, kultury, životního prostředí a oblasti sociální.

Mezikulturní dialog

Rok 2008 byl Evropským rokem Mezikulturního dialogu, po evropském roce rovných příležitostí (2007) či mobility pracovníků (2006) tak Evropská unie upozornila na další fenomén, který má a bude mít přímý vliv na dosažení zdravého vývoje naší společnosti. Podle rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady Evropy z prosince roku 2006 totiž mezikulturní dialog představuje významný rozměr mnoha politik a nástrojů Evropského společenství v oblastech strukturálních fondů, vzdělávání, celoživotního učení, mládeže, kultury, občanství, sportu, rovnosti žen a mužů, zaměstnanosti a sociálních záležitostí, boje s diskriminací a sociálním vyloučením, boje s rasismem a xenofobií, azylové politiky a integrace přistěhovalců, lidských práv a udržitelného rozvoje, audiovizuální politiky a výzkumu.

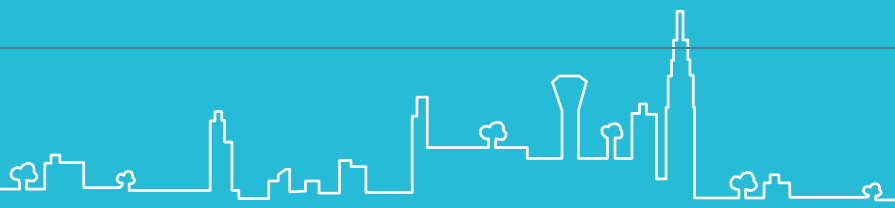
Mezi základními principy mezikulturního dialogu jmenuje v tomto dokumentu EK mimo jiné:

„Na základě zkušeností a iniciativ Společenství je zásadním krokem podpora zapojení všech občanů všech členských států, mužů a žen na rovnoprávném základě, a evropské společnosti jako celku do mezikulturního dialogu, zejména prostřednictvím strukturované spolupráce s občanskou společností“

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:412:0044:0050:CS:PDF>

Koncept interkulturního města

10. ledna 2008 vydala Evropská komise ve spolupráci s Radou Evropy dokument, který definuje koncept tzv. interkulturního města: „*Interkulturní město je takové město, které svou kulturní rozmanitost pouze „nezdolává“, nýbrž ji využívá jako zdroj rozvoje, růstu, kreativity a inovace. Přijímá různorodost jako normu a napomáhá lidem ze všech skupin – jak menšinových tak většinových – aby z rozmanitosti měli prospěch. Interkulturní město*

modeluje svou vzdělávací, sociální, bytovou, hospodářskou, kulturní a další politiku takovým způsobem, který umožňuje, aby docházelo k zapojování a vzájemnému spolupůsobení lidí s různým kulturním zázemím. To vše ve prospěch města jako celku...

Koncept interkulturního města, kromě jiného poukazuje i na fakt, že v horizontu roku 2050 bude jedním z určujících faktorů rozvoje či úpadku měst schopnost, s jakou využijí diverzitu ke svému rozvoji, nebo se stejná diverzita stane jejich největším handicapem.

http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/Cities/concept_en.pdf

Od multikulturnosti k interkulturalitě

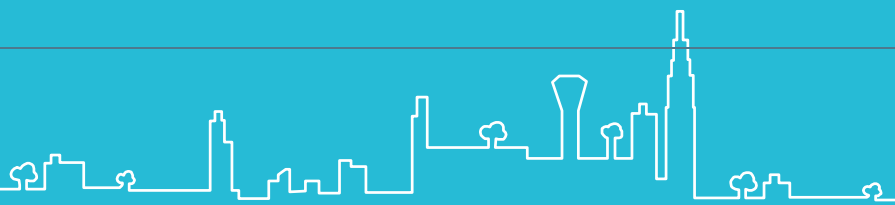
Problematika tzv. interkulturních měst se stala v poslední době předmětem bádání i jednání řady konferencí. Například vlivný britský think tank Comedia na loňské konferenci upozorňuje, že je třeba pozornost přesunout od multikulturnosti k interkulturalitě, tedy od ochrany a obdivování různorodosti menšinových jazyků, náboženství, kulturních praxí, vedle posilování práva a svobody je třeba se zaměřit na:

„Interkulturalismus, v němž je kladen důraz na vzájemnou interakci a výměnu myšlenek, nápadů mezi rozmanitými kulturními skupinami, jako na způsob východiska ze slepé uličky. Tento přístup jde od rovných příležitostí a respektu k existujícím kulturním rozdílům k pluralitní transformaci veřejného prostoru, institucí a občanské kultury. Interkulturalismus se také liší od současných argumentů podporujících integraci a soudržnost společnosti, neboť staví své argumenty na daleko aktivnějším zapojování jednotlivých kultur, včetně připravenosti vnímat konflikt nikoli jako osudovou záležitost, nýbrž jako tvůrčí proces. Tento pohled předpokládá vzájemné učení se, společný růst a též zjišťování faktů či konceptů o příslušnících „jiné“ kultury, které nejsou povrchní. Předpokládá však také nabytí specifických dovedností, jež každému individuálně umožní vzájemnou funkční interakci s kýmkoli, kdo se ode mne/nás liší bez ohledu na to, jaký je jeho původ. To naznačuje, že získání interkulturních dovedností se v různorodé společnosti stává nezbytnou schopností.“

Think tank Comedia doporučuje na úrovni místních aktivit uplatňovat optiku interkulturality v následujících šesti oblastech: zapojování veřejnosti a konzultace s veřejností; územní rozvoj a územní plánování; business a podnikání; školy a vzdělávání; umění a kreativní průmysly; sport. <http://www.interculturalcity.com/themes.htm#Multi>

Lokální témata: Zámek, doprava, Romové?

Roudnice nad Labem patří mezi 131 českých měst, která mají počet obyvatel vyšší než 10 000 (Český statistický úřad). Roudnice je zároveň jedno z nejstarších českých měst (první zmínka 12. století), v němž v současné době žije 13 216 obyvatel. Podle výsledků sčítání lidu z roku 2001 u obyvatelstva Roudnice nad Labem jasně dominuje česká národnost (95,9 %), ostatní národnosti jsou zastoupeny pouze okrajově. V Roudnici nad Labem najdeme velmi kvalitní Galerii moderního umění, Podřipské muzeum, městskou knihovnu, zimní stadion (HC Roudnice nad Labem hraje 2. ligu, ligu hraje i ženské družstvo) i krytý plavecký bazén. Dále řadu neziskových subjektů působících v kulturní, sportovní, sociální oblasti života města. Roudnice nad Labem má také pod patronací Farní charity romské hudební trio

Proměny a taneční soubor Bengha Čhaja, působící v Roudnici nad Labem již jedenáctým rokem. Jedním z aktuálních témat města Roudnice nad Labem je projekt získání a oživení roudnického barokního zámku, dominanty města. Na webových stránkách městského úřadu patří mezi velmi sledovaná témata (je mu věnovaná celá jedna sekce webových stránek), kde se dozvídáme, že do prostoru zámku se uvažuje například o umístění hotelu, koleje pro studenty nebo penzionu; galerie; muzea; kina; divadla; kongresových a školících prostor, stylových řemesel; klubu, kavárny, vzdělávací instituce etc. Na konci srpna 2009 město uvažovalo uspořádat k tématu získání zámku do vlastnictví města místní referendum. <http://www.roudnice.nu.cz/medialni-servis/tiskove-zpravy/603-v-roudnici-bude-referendum-o-ziskani-zamku-do-vlastnictvi-msta.html>

Na druhé straně patří Roudnice mezi 12 vládou ČR předběžně vybraných lokalit, na které se zaměřuje vládní politika integrace v sociálně vyloučených romských lokalitách. Podle odhadu Agentury pro sociální začleňování žije v Roudnici cca 320 Romů.

<http://www.socialni-zaclenovani.cz/roudnice-nad-labem>

Jedním z projektů v této oblasti je projekt *Výzkum a následná doporučení v oblasti bytové politiky pro nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem*, kterého se město zúčastňuje ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování.

Obyvatelé Roudnice nad Labem a soužití s Romy

V rámci projektu Zrcadlo místní udržitelnosti místní akce 21 v Ústeckém kraji realizovaná Ústavem pro ekopolitiku o.p.s. a Týmovou iniciativou pro udržitelný rozvoj probíhala v Roudnici nad Labem od 2. do 8. dubna 2007 jako akce pro veřejnost v podobě pouliční ankety. Ve spolupráci s Městským úřadem, a na základě analýzy situace ve městě, bylo vybráno devět témat. Celkem bylo přijato **840 platných hlasů**. Z toho 718 hlasů bylo získáno prostřednictvím anketních lístků a 122 hlasů bylo přijato elektronicky. Celková response platných hlasů byla tedy při použití údajů ČSÚ/SLDB 2001 6,40 % ze všech občanů města, resp. 7,5 % z věkové skupiny 15+.

Na prvních třech místech se v anketě umístila témata:

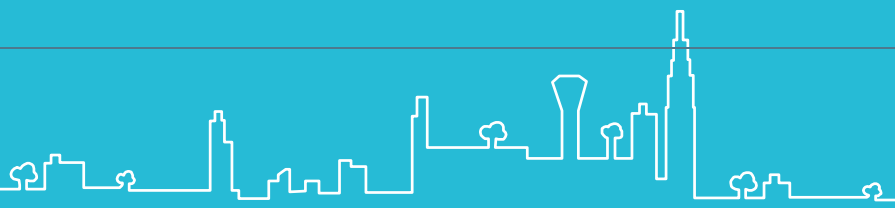
1. „Řešení soužití s Romy ve městě,“ pro které hlasovalo 25,8 % občanů.
2. „Systém parkování v centru města“ s podporou 12 % hlasujících.
3. „Kvalita autobusového a vlakového spojení.“

Ačkoliv v anketě „zvítězilo“ téma Romové, město se rozhodlo zaměřit na méně ožehavé, ale přesto naléhavé téma – na dopravu ve městě, konkrétně na dopravu pěší.“

<http://www.timur.cz/cz/dokumenty/publikace-timur/mistni-akce-21-mistni-akcni-tymy-v-usteckem-kraji/download.html>

Kontext FCG

Future City Game jako jedna z metod plánování vize města tak působí v kontextu, který je vymezený požadavkem získat další podklady pro Výzkum a následná doporučení v oblasti bytové politiky pro nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem na jedné straně a na straně druhé již utvářeným kontextem města, které z pohledu metodiky FCG stále hledá svou vizi, nemá ji doposud definovanou např. v podobě jednotného rozvojového strategického

dokumentu, který by komplexně pokrýval všechny tematické oblasti rozvoje města a zejména jejich vzájemné souslednosti, vazby.

Zároveň je tento terén definován také několika více či méně úspěšnými pokusy o zapojení Romů do participativních procesů, ať již prostřednictvím občanského sdružení Dženo, či občanského sdružení Spolu-CZ, jejichž výstupy byly ve větší či menší míře implementovány a některé z nich byly i funkční, byť po ne příliš dlouhou dobu. Např. projekt dobrovolné práce dlužníků nájemného pro město (*viz Řešení bytové situace Romů v Roudnici nad Labem v letech 1988–2009, Analýza bytových politik ve vztahu k nájemníkům domů č. p. 1470, 1492 a 1502 na třídě T. G. Masaryka, Jakub Grygar, Otevřená společnost o. p. s. str. 23–35*)

Východiska hry Future City Game z pohledu kreativity

Koncept interkulturního města navazuje na koncept kreativního města a rozvíjí ho dále. **Kreativita** je schopnost všech obyvatel města přispět k rozvoji městské lokality, v níž žijí; tak je pojímána v konceptu tzv. **Kreativního města** definovaného Charlesem Landrym a Francem Bianchinim v roce 1995.

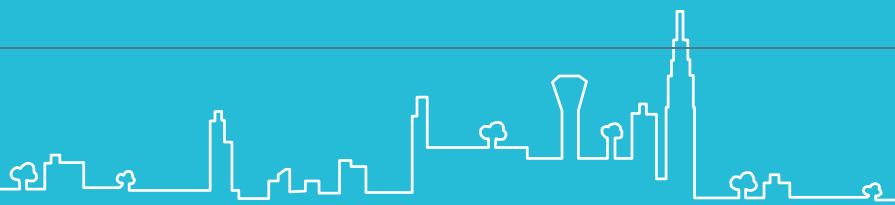
Potenciál kultury a kreativity občanů města se neuplatňuje pouze v aktivitách pro tuto oblast tradičních a typických, tedy konkrétních kulturních akcích, ochotnických či zájmových činnostech. Kultura a kreativita se může stát hybatelem také v oblasti ekonomické (kulturní a kreativní průmysly), sociální (kultura a její role ve vzdělávání, sociální inkluzi) či environmentální (mnozí designéři jsou v současné době součástí vývojových týmů hledajících např. energeticky úsporná řešení).

Kultura je schopna nacházet odpovědi na otázky spojené se současným i budoucím rozvojem města. Kultura a využití kreativity obyvatel města tj. i včetně zástupců romské komunity mohou být jednou z cest, kterou se Roudnice nad Labem vydá, pokud se rozhodne pro naplňování vize interkulturního města a bude usilovat o úspěšný rozvoj města nikoli v horizontu příštího roku, jednoho volebního období, nýbrž v horizontu roku 2050, kdy dle Rady Evropy a jejího dokumentu *Interkulturní město* bude populace západní a střední Evropy daleko více složena z členů minorit či imigrantů, než je tomu doposud.

Pro odstartování tohoto procesu nastává v současné době klíčový moment, jelikož na jedné straně jsou činěna rozhodnutí v oblasti kulturní politiky města, která významně ovlivní další podobu města (projekt zámek v Roudnici nad Labem), jednak jsou činěna rozhodnutí související s integrační politikou města, bytovou i sociální politikou, která mohou natrvalo ovlivnit to, jakým způsobem jsou roudnické minority fyzicky začleňovány do, či vyčleňovány z prostoru města a budou či nebudou v nadcházejícím období schopni vytvářet interkulturní komunitu, jejíž potenciál město využívá ke svému rozvoji. Faktem zůstává, že bez kvalitního řešení problematiky sociálního bydlení nebude do budoucna vůbec jednoduché naplnit vizi Roudnice jako města, kde se jejím obyvatelům dobře žije.

Koncept kreativního města

Kreativita je schopnost všech obyvatel města přispět k rozvoji městské lokality, v níž žijí; tak je pojímána v konceptu tzv. **Kreativního města** (The Creative City). Tento koncept hledá odpovědi na otázku, jak může být mobilizována tvořivost tak, aby napomohla k řešení nesčetných problémů moderního města. Autoři publikace *The Creative City* Charles Landry a Franco Bianchini v roce 1995 uvádějí „aby bylo město schopné reagovat na změnu své

pozice v globalizovaném světě, budeme potřebovat zjistit, jakým způsobem je utvářeno prostředí města, jeho atmosféra, základní pocit, který v nás město vyvolává, stejně jako měkká infrastruktura (tedy vztahy mezi lidmi, jejich vzájemné interakce, obsah, který lidé dávají každému městu svou činností, prací etc.). To vyžaduje nové dovednosti, jiné, než jsou schopnosti plánovačů."

Za ústřední dovednost nutnou pro změnu života ve městech v nadcházejícím věku považují Landry a Bianchini kreativitu v nejširším smyslu, tedy nikoli pouze uměleckou, ale také kreativitu podnikatelů, vědců, pedagogů, řemeslníků ale také všech ostatních jeho obyvatel. To vše i proto, že počet obyvatel měst se neustále zvyšuje. Podle Evropské agentury pro životní prostředí (EEA) bude v roce 2020 žít 80 % Evropanů ve městech. Evropská města dnes hledají cesty, jak zabezpečit trvalý ekonomický a společenský rozvoj, získat nové obyvatele a zároveň vytvářet takové podmínky, které ve městech udrží tvořivé talentované jedince.

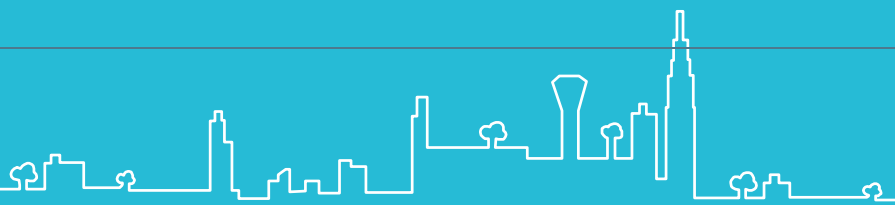
Úspěšnost města tedy závisí na jeho schopnosti rozpoznávat, formulovat, a zohledňovat potřeby všech, kdo ve městě žijí, přitahovat do města další a přímo ve městě vytvářet takové prostředí, kvůli kterému tam lidé žijí a pracují. Kombinováno s pohledem konceptu interkulturního města to pak znamená rozvíjet tzv. interkulturní kompetence jednotlivých občanů města, ...*které každému individuálně umožní vzájemnou funkční interakci s kýmkoli, kdo se ode mne/nás liší bez ohledu na to, jaký je jeho původ* a zároveň uplatňování tématu interkulturality jako horizontálního pro následující oblasti místních politik zapojování veřejnosti a konzultace s veřejností; územní rozvoj a územní plánování; business a podnikání; školy a vzdělávání; umění a kreativní průmysly; sport.

1.2 Předmět a cíl zadání Future City Game

Předmětem zadání bylo zrealizovat Future City Game v rámci projektu Agentury pro sociální začleňování s názvem „Výzkum a doporučení pro bytovou politiku zaměřenou na nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem“ tak, aby byly identifikovány nápady nízkopříjmových domácností respektive lidí, kteří se ocitli v obtížné životní situaci prostřednictvím metodiky Future City Game a získat od obyvatel města jejich představu, jak by v budoucnu měla vypadat Roudnice nad Labem. Future City Game měla:

- vytvořit další podklad pro výzkum a následná doporučení v oblasti bytové politiky pro nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem.
- iniciovat spolupráci na konkrétních projektech mezi obyvateli města Roudnice nad Labem žijícími v nízkopříjmových domácnostech.
- představit metodiku, která umožňuje komunikaci o sociální problematice s obyvateli města a je schopná vygenerovat nápady, které mohou nastartovat procesy k hledání a naplňování konceptu interkulturního města.

Metodika Future City Game je součástí mezinárodního projektu Kreativní města. Tento projekt bude do roku 2011 realizován ve 14 evropských zemích. V České republice byla odstartována tzv. Future City Game (hra Budoucí město) v červnu roku 2008. Doposud byla Future City Game odehrána v následujících městech České republiky: Plzeň, České Budějovice, Ostrava, Hradec Králové, Roudnice nad Labem. Plánovány jsou hry v hlavním

městě Praze a Zlíně. V roce 2008–2009 bylo v rámci tohoto mezinárodního projektu zrealizováno 49 akcí, které navštívilo 2 000 lidí.

V rámci hry **Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015** byla použita licence British Councilu na hru Future City Game, jejímž držitelem je v České republice Otevřená společnost o. p. s./ProCulture, vzdělávací, výzkumné a informační centrum pro kulturu. Otevřená společnost/ProCulture je zároveň partnerem British Councilu pro projekt Kreativní města v České republice. British Council je mezinárodní organizace z Velké Británie, která působí v oblasti vzdělávání a kulturní výměny již více než 75 let.

Future City Game je založena na unikátní a novátorské metodice vypracované British Council, Centrem pro lokální ekonomické strategie CLES (Centre of Local Economic Strategies), výstavním střediskem URBIS a dalšími partnerskými organizacemi.

Lenka Zemanová z Otevřené společnosti o.p.s./ProCulture byla ve Velké Británii vyškolená jako gamemaster Future City Game.

Cíl hry Můj život v Roudnici nad Labem

Cílem hry na téma **Můj život v Roudnici nad Labem** bylo prostřednictvím ověřené herní metody zapojit občany z nízkopříjmových domácností města Roudnice nad Labem do procesu, jehož výstupem potenciálně budou:

- 1. Spolupracující skupiny obyvatel, které budou vzniklé nápady realizovat v konkrétních městských lokalitách a případně zapojí také další, dosud méně aktivní obyvatele Roudnice nad Labem.**
- 2. Přehled problémů, které cítí občané z nízkopříjmových domácností, Romové v Roudnici nad Labem.**
- 3. Náměty pro konkrétní opatření v oblasti bytové politiky města Roudnice nad Labem směřované k sociálně slabým občanům města.**

Hlavní snahou účastníků bylo nalézt řešení jednotlivých problémů formou zajímavých a neotřelých nápadů a nejlepší vybrané nápady pak otestovat (na základě analýzy dokumentů, rozhovorů s občany města a specialistů na danou problematiku atp.).

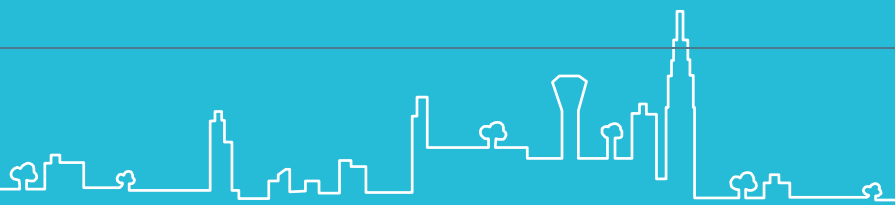
Výstupem hry jsou dva nápady, které byly na základě hlasování oceněny 1. a 2. místem.

Průvodcem hry (tzv. gamemasterem) byla Lenka Zemanová z ProCulture/Otevřené společnosti, o. p. s.

I.3 Popis přípravy hry

Přípravné práce na hru probíhaly v průběhu října 2009 ve spolupráci s městem Roudnice nad Labem, komunitním centrem Hláška, terénní asistentkou najatou na získání hráčů pro Hru FCG, Agenturou pro sociální začleňování a za podpory British Council, Nadace Via a Trustu for Civil Society in Central and Eastern Europe.

Informace o konání hry byla šířena prostřednictvím 300 vytištěných pozvánek, z nichž 200 bylo rozšířeno do vybraných lokalit Roudnice nad Labem prostřednictvím Městského

úřadu Roudnice nad Labem a 100 pozvánek bylo distribuováno terénní pracovníci najatou v rámci FCG Otevřenou společností na přímé oslovování potenciálních účastníků hry z řad nízkopříjmových domácností.

Následujícím krokem v přípravě Future City Game bylo zajištění účastníků hry, k jehož účelům sloužila, jak již bylo řečeno, pozvánka, program dvou dnů hry, obvolávání potenciálních účastníků, osobní pozvání atp. Účastníci hry byli zajišťováni na doporučení odboru sociálních služeb a zdravotnictví (Bc. Legnerová), Naděje o.s. (Mrg. Franc) a koordinátora programu sociálního začleňování Otevřené společnosti, o.p.s. Štěpána Ripky.

Prostory pro hru byly zdarma poskytnuty městem Roudnice nad Labem. Fotografickou dokumentaci průběhu hry zajišťoval pracovník Otevřené společnosti, o.p.s. Prostor pro hlídání dětí zajišťovalo komunitní centrum Hláška. Technické vybavení hry poskytly v kooperaci Městský úřad Roudnice nad Labem, komunitní centrum Hláška, British Council, Otevřená společnost, o.p.s. Asistenci jednotlivým týmům v průběhu hry zajišťovali co-gamemasteři. Ceny pro účastníky hry poskytl British Council a město Roudnice nad Labem.

Všechny přípravné práce probíhaly na základě průběžných konzultací s odborem sociálních věcí Města Roudnice nad Labem, terénním pracovníkem a společností Otevřená společnost, o. p. s./ProCulture.

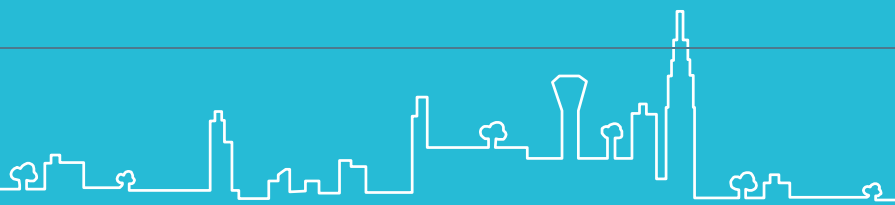
Časové nároky na přípravu a realizaci akce osobou gamemastera byly vyčísleny na 20 pracovních dní na přípravu, dva dny realizace hry a pět dní na zpracování výstupů hry, včetně vytipování tématu hry *Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015*, a tří jednodenních služebních cest do města Roudnice nad Labem.

II. Volba tématu hry, představení potenciálu kreativity obyvatel a kreativních měst, zaměření hry a její účastníci

II.1 Volba tématu hry Future City Game

Otevřená společnost, o. p. s./ProCulture navrhla v průběhu přípravy hry několik témat, která konzultovala se Štěpánem Ripkou vedoucím programu sociálního začleňování a také koordinátorem výzkumu *Výzkum a následná doporučení v oblasti bytové politiky pro nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem*. Téma reaguje na fakt, že by v co nejmenší míře mělo být vybrané téma abstraktně formulované například jako „Sociální Roudnice nad Labem v roce 2015“. Proto byla z hlediska potenciálních účastníků navržena forma maximálně osobní, formulovaná jako „**Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015**“, která ale zároveň obsahovala i konkrétní rozměr budoucnosti v podobě stanoveného roku.

Téma vychází též ze zkušenosti jiných her hraných v dalších městech Evropy a popsanych na konferenci Kreativní komunitní plánování, kdy hráči poukazovali na fakt, že pokud bylo téma příliš úzce definováno, v případě Roudnice a výzkumu by se nabízelo například „*Sociální bydlení v Roudnici nad Labem v roce 2015*“, dostávali se jednotliví hráči do slepé uličky, jelikož nedisponovali dostatečným odborným zázemím (například architektonickým, urbanistickým, technickým), které by jim pomohlo definovat širokou škálu nápadů na řešení

příliš konkrétního problému města. Zároveň však nemohli v časovém rámci určeném pro průběh hry získat dostatek odborných nápadů a znalostí z vnějších zdrojů. Vzhledem ke struktuře cílové skupiny bylo proto zvoleno osobní téma, které nevyžadovalo z hlediska potenciálních účastníků žádnou specifickou odbornost, jež by se pro ně mohla stát bariérou při absolvování celého herního procesu.

II.2 Zaměření hry, místní problémy města Roudnice nad Labem

Cíl hry Future City Game v Roudnici nad Labem

Cílem hry v Roudnici nad Labem bylo formulovat hlavní problémy města (v oblasti kulturní, sociální, ekonomické a životního prostředí) a to z pohledu lidí, kteří se ocitli v obtížné sociální situaci a na základě týmové spolupráce hledat jejich možná řešení ve formě konkrétních nápadů, které splňují následující kritéria:

1. Zábavný a tvůrčí
2. Nový a neotřelý
3. Řeší konkrétní a aktuální problémy města Roudnice nad Labem
4. Dotýká se problémů moderních českých měst
5. Důležitý pro obyvatele města Roudnice nad Labem
6. Udržitelný – bude mít pozitivní a trvalý dopad
7. Uskutečnitelný – existují zdroje potřebné k jeho realizaci

V ideálním případě měly nápady řešit i následující kritéria, která pro Roudnici nad Labem navrhla Otevřená společnost, o. p. s./ProCulture jako doplňková:

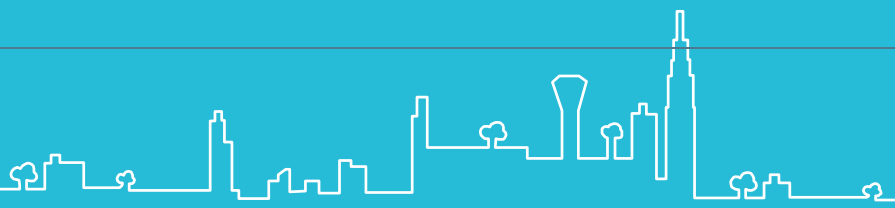
1. Navrhuje Váš nápad řešení na zlepšení Vaší životní situace nebo životní situace někoho ve vaší rodině, vašem domě či vaší ulici?
2. Přináší nápad něco nového do života vaší rodiny nebo sousedů?
3. Pomáhá nápad zlepšovat sousedské vztahy v Roudnici nad Labem?
4. Souvisí nápad s problematikou bydlení v Roudnici nad Labem?
5. Řeší nápad, kromě bydlení, také například učení, práci nebo další stránky Vašeho života nebo života vaší rodiny v Roudnici nad Labem?

II.2.1 Místní problémy města Roudnice nad Labem

Jednotlivé herní týmy identifikovaly následující problémy města Roudnice nad Labem. Pro vybrané z nich pak hráči hledali konkrétní řešení. (Barva odlišuje problémy definované jednotlivými týmy.)

Ekonomické

- **nízká možnost začít podnikat**
- **nedostatečné pracovní příležitosti**
- **diskriminace při shánění práce**
- **nízké vzdělání/nemožnost najít práci**
- **drahé potraviny**
- **drahý tabák**
- **postížení lidé jsou málo zaměstnávání**

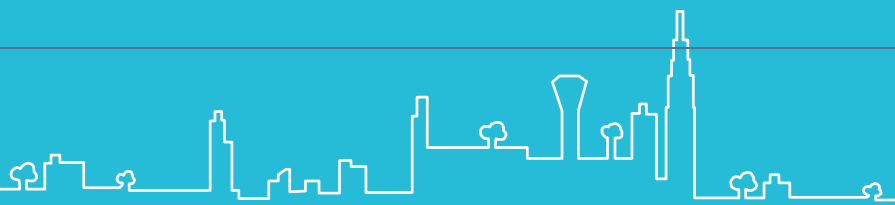
- malá podpora v zaměstnanosti mladých
- začínající podnikatelé nemají úlevy od různých druhů poplatků (např. u podnikatelů podnikajících méně než jeden rok nezaplatňovat pronájem stánků při kulturních akcích)
- nedostatečná podpora drobných podnikatelů
- málo nabídek pro začátek podnikání
- vysoké ceny pro podnikatele za stánky

Ekologické

- chybí zpomalení dopravy prostřednictvím retardérů
- jedná se o jejich ulici (Sladkovského), kde auta jezdí velmi rychle, garáže jsou ve špatném stavu a je to nebezpečné
- hodně odpadků od dalších nájemníků - odhazování odpadků na zahradu, kterou dříve uklízeli
- malé množství popelnic
- mnoho komárů u Labe
- problém skládek na Bezděkově
- ošklivé domy na třídě T. G. Masaryka (citát hráče „teď jak to tam zezdily“)
- pobyt venku je nebezpečný
- zima ve městě
- po městě chodí spousta „úchyláků“ (na Bezděkově u garáží; u Labe nějaký honil dvě děvčata)
- lidé neházejí odpadky do popelnic, ale mimo
- malá podpora třídění odpadu
- není přírodní oddechový park
- málo zeleně u dětských hřišť
- ubývá zeleně
- znečišťování ovzduší (továrna)
- malá angažovanost v environmentálním vzdělávání
- zastavování polí
- nevysazování nové zeleně
- odklonit dopravu z města

Sociální

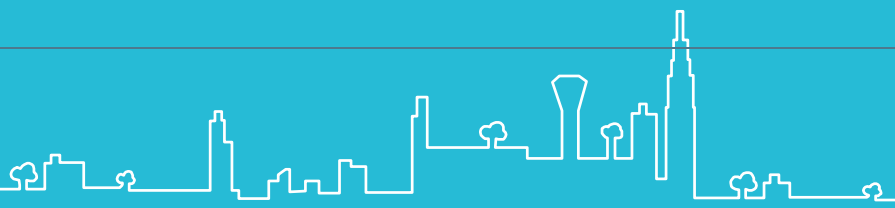
- strach být večer na ulici, obzvlášť lokalita kolem garáží (Sladkovského)
- nechci být v holobytu (12 osob v jedné místnosti), umístění i v případech, že nedluží na nájemném
- problémem je úklid se sousedy – okolí a společných prostor
- problém kamer na chodbách (Sladkovského ulice)
- zima po chodbách v holobytech
- lidé, kteří nejsou dlužníci jsou stěhováni do holobytů
- malá šance nebýt v holobytu, i pokud splácí konkrétní osoba nájem
- u holobytů chybí obchod s potravinami
- chybí místo k setkání cukrárna/kavárna (pro Romy) – ale nejen pro ně – pro sousedské potkávání – komunitní centrum

- chybí častější spojení MHD – špatná dostupnost do města a tím případně do práce a škol
- Romové mají zakázaný vstup na diskotéku, do restaurací
- Romové jsou sestěhováváni dohromady, vzniká problém s komunikací – jsou tam jak slušní, tak nepřizpůsobiví; pro slušné je to prostředí velmi demotivující
- rodiče kašlou na výchovu svých dětí (neučí je, co je slušné; pravidla chování etc.)
- nedostatek práce po škole
- není vyřešena otázka bydlení pro Romy
- není jasný důvod, proč někdo dostane byt a někdo ne
- netolerantní sousedé, člověk si po 20 té hodině pustí hudbu a sousedé si hned stěžují
- v Roudnici se nedá sehnat bydlení pro Romy
- znalost pouze omezeného počtu lidí (citát hráče/hráčky „známe pouze naši partu a nikoho jiného, nudíme se“)
- v obchodech hlídají Romy, podezřívají je, že kradou. Prodávající házejí Romy do jednoho pytle
- není jasné, co bude s domy na třídě T. G. Masaryka a lidmi, co tam bydlí
- problém pohledu na dlužníka uplatňován na celou rodinu/potomky („děda měl dluhy a kvůli tomu rodičům nechťejí přidělit byt“)
- policisté trestají i ty, kteří jsou nevinní
- rozrůstání romských ghett
- nedostatek sportovišť pro zdravotně handicapované a sociálně slabší
- speciální školy pro problémovou mládež a sociálně slabší jedince
- malá integrace Romů, handicapovaných a sociálně slabších
- nedostatek terénních služeb
- nedostatek bydlení pro sociálně slabší

Kulturní

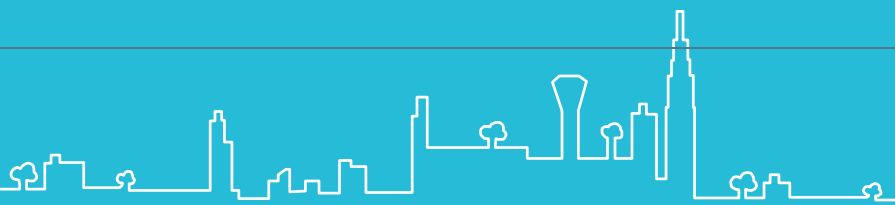
- na Sladkovského ulici chybí hřiště pro malé děti
- chybí podpora romských dětí při vyloučení z charitního kroužku, kde si píší úkoly, ale podpora zůstává v případě, že jsou v charitě kompetentní lidé – v případě angličtiny – není v tuto chvíli kompetentní člověk
- nedostatek divadelních představení – různé druhy i prostory
- chybí diskotéka pro mladé Romy
- nuda (jdeš do města, koupíš si zmrzlinu a jdeš domů)
- ve městě nejsou sochy významných lidí
- chybí obnovený nekrytý bazén
- chybí kino
- žádný romský festival; romská restaurace
- mizí tradice
- zaniká malířská angažovanost
- nevyváženost kulturních aktivit
- chybí ateliéry pro malířské aktivity
- není spisovatelský kroužek
- málo propojených tradic mezi mladými a starými

- **chybí hudební zkušebny**

Průřezové problémy města Roudnice nad Labem týkající se dvou a více oblastí:

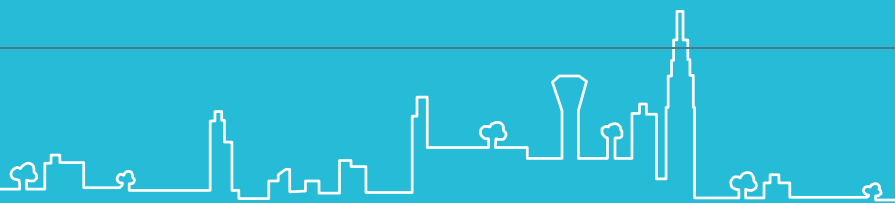
- **úředníkům chybí komunikativnost a schopnost vcítění se**
- **neexistuje romský úředník na městě**
- **pro Romy chybí možnost schůzky se starostou - sjednaná nebo přislíbená schůzka byla vždy zrušena**
- **zastupitelé nereagují na zasedáních - neodpovídají na dotazy Romů nebo se vyhýbají odpovědi**
- **příliš mnoho hazardních heren pro Romy**
- **někteří lidé jsou slušní a někteří nikoli**
- **chybí láska a kamarádství**
- **někteří mladí a starší lidi se k sobě nechovají hezky**
- **problém respektu a tolerance k jinému etniku ve veřejných prostorech („Na Jamajce, když přijdeš tak Tě všichni vítají. Tady ne“)**
- **v restauračních zařízeních nalévají nezletilým**

II.3 Seznam a charakteristika účastníků hry

	Jméno	Charakteristika	Organizace	Kontakt
1	Petr Janovský	občan Roudnice nad Labem	student/ sociální pracovník	
2	Věra Stojková	občanka Roudnice nad Labem	třída T. G. Masaryka	607 129 725
3	Monika Legnerová	občanka Roudnice nad Labem vedoucí soc. odboru	MÚ Roudnice nad Labem	602 493 820
4	Dunko Miklos	občan Roudnice nad Labem	třída T. G. Masaryka	
5	Renata Dunková	občanka Roudnice nad Labem	Holobyty (Sladkovského)	
6	Marcela Dunková	občanka Roudnice nad Labem	Holobyty (Sladkovského)	
7	Vlasta Motiová	občanka Roudnice nad Labem	Sladkovského (nikoli holobyty)	720 691 517
8	Robert Stojka	občan Roudnice nad Labem	třída T. G. Masaryka	607 129 725
9	Lucie Kotlářová	občanka Roudnice nad Labem	Holobyty	722 007 148
10	Tekaz Roman	občan Roudnice nad Labem	třída T. G. Masaryka	
11	Patrik Stojka	občan Roudnice nad Labem	třída T. G. Masaryka	
12	Nikola Stojková	občanka Roudnice nad Labem	Okružní 20	
13	Michal Horecký	občan Roudnice nad Labem	Holobyty	
14	Jana Haznerová	občanka Roudnice nad Labem	studentka	733 319 952

Pohlaví	Počet osob
Muž	5
Žena	9

Seznam odborníků z města Roudnice nad Labem

	Jméno	Pozice	Organizace	Kontakt
1	Bc. Monika Legnerová	vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví	Městský úřad Roudnice nad Labem	mlegnerova@roudnice.cz
2	Mgr. Olšar	odbor školství, kultury a sportu	Městský úřad Roudnice nad Labem k dispozici na telefonu v sobotu 31. 10.	606 633 630
3	Ing. Brož	odbor životního prostředí	Městský úřad Roudnice nad Labem k dispozici na telefonu v sobotu 31. 10.	606 603 692
4	Ing. Škoda	odbor majetku a rozvoje města	Městský úřad Roudnice nad Labem k dispozici na telefonu v sobotu 31. 10.	602 653 433
5	Ing. Kloubská	odbor územního plánování	Městský úřad Roudnice nad Labem k dispozici na telefonu v sobotu 31. 10.	777 844 343

Seznam členů komunity

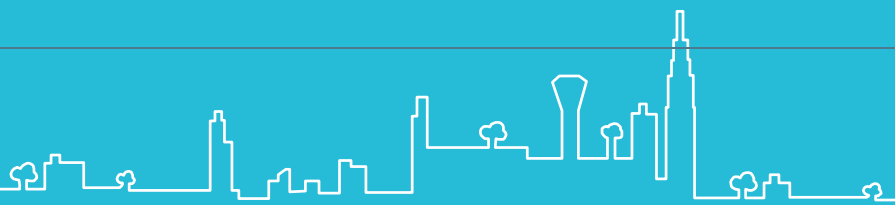
	Jméno	Pozice	Organizace	Kontakty
1	Jana Haznerová	zajištění hráčů Roudnice nad Labem	studentka	haznerova@tiscali.cz

Seznam co-gamemasterů

	Jméno	Pozice	Organizace	Kontakty
1	Štěpán Ripka	sociolog, koordinátor programu sociální inkluze	Otevřená společnost, o.p.s.	stepan.ripka@osops.cz
2	Jana Mravcová	koordinátorka programu sociální ekonomiky	Otevřená společnost, o.p.s.	iana.mravcova@osops.cz

Pozorovatelé

	Jméno	Pozice	Organizace	Kontakty
1	Ing. Miroslav Franc	vedoucí	Naděje o.s. Roudnice nad Labem část prvního dne	m.franc@nadeje.cz

III. Výstupy ze hry

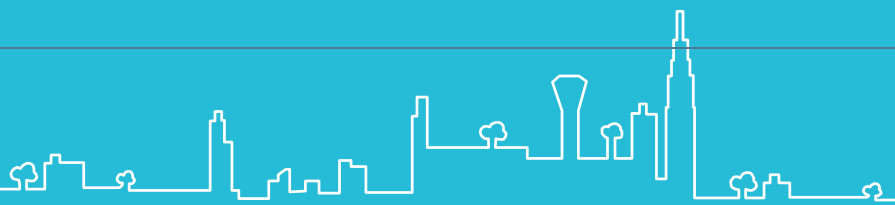
Hry se zúčastnilo 14 hráčů. Jejich rozdělení bylo však nutné přizpůsobit aktuálnímu vývoji situace. V prvním dnu proto byly tři týmy hráčů, dva týmy romské a jeden tým ne-romský. Na počátku druhého dne bylo však nutno rozdělit hráče na 2 týmy a to na tým, v němž pracovali zástupci Romů (8 lidí) a tým, který reprezentoval názor ne-romských obyvatel Roudnice nad Labem. Z hlediska nápadů to znamenalo pouze to, že třetí tým se nezúčastnil výběru svého nápadu, který by v průběhu druhého dne testoval. Do druhého dne hry šly tedy dva týmy. Na konci hry byly vybrány dva nápady s tím, že jeden z nich byl vítězný.

Každý tým se v průběhu dvou dnů zamýšlel nad problémy města Roudnice nad Labem v oblasti kulturní, sociální, ekonomické a životního prostředí a společně formuloval nápady, jak tyto konkrétní problémy řešit. Výsledkem procesu bylo 7–10 nápadů, z nichž byl vybrán jeden, který byl podrobněji rozvinut, prezentován ostatním a následně proběhla volba. Jako vítězný byl vybrán nápad modrého týmu s názvem **Projekt dětského a mládežnického fotbalového týmu v Roudnici nad Labem**. Podrobněji jsou jednotlivé nápady popsány v následujících kapitolách.

Týmy měly v průběhu hry definovat také procentuální poměr toho, jaký důraz město Roudnice nad Labem klade na rozvoj v oblasti ekonomiky, kultury, sociální a životního prostředí a odhadnout, jaký důraz je kladen na jednotlivé perspektivy rozvoje města Roudnice nad Labem, a následně vytvořit vizi budoucnosti **města Roudnice nad Labem** v roce 2015 a určit poměr jednotlivých oblastí, který by byl ideální v případě budoucího rozvoje města (viz koláčové grafy v podkapitolách).

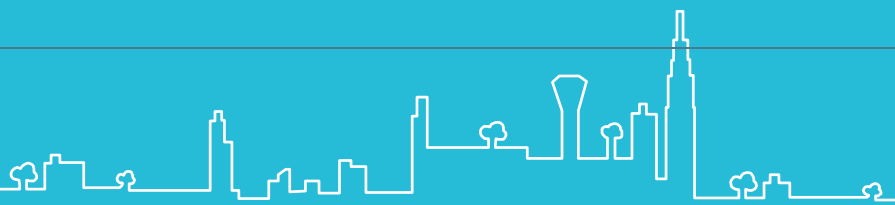
Složení týmů:

1	Modrý	Renata Dunková, Nikola Stojková, Patrik Stojka, (1. den), Robert Stojka, Lucie Kotlářová, Roman Teraz, Michal Horecký
2	Oranžový	Petr Janovský, Jana Haznerová, Monika Legnerová
3	Červený	Marcela Dunková, Vlasta Motiová, Věra Stojková, Marcela Stojková (1. den)

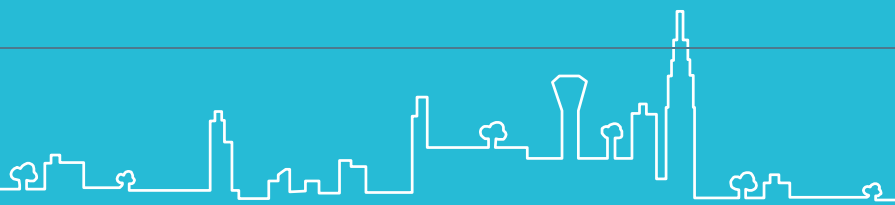

III.1 Podrobné anotace výsledných nápadů ze hry Budoucí město na téma Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015

Název	Podrobný popis
Vítězný nápad Projekt dětského romského fotbalového týmu v Roudnici nad Labem	 Modrý tým Projekt dětského a mládežnického romského fotbalového týmu v Roudnici nad Labem chce nabídnout pro děti z romské komunity alternativu pro využití volného času. Projekt definuje přínosy pro rodiče romských dětí, jakými je smysluplné využití volného času dětí, zlepšení jejich fyzické kondice prostřednictvím sportovních aktivit. Dále vidí sport jako prevenci proti sociálně patologickým jevům, jakými je například užívání drog, s nimiž se v současné době romská komunita potýká. V neposlední řadě chce tento nápad být také cestou k navázání nových kontaktů a vztahů ať již mezi Romy navzájem či mezi Romy a majoritním obyvatelstvem. Pro obyvatele města Roudnice nad Labem chce projekt nabídnout možnost návštěvy fotbalových zápasů; bližšího poznání romské komunity jako komunity, která dovede být aktivní. Důležitým aspektem projektu je také vzájemné poznání romských a ne-romských dětí v prostředí sportovního klání a navázání možných vzájemných kontaktů. Romský fotbalový klub chce být také reprezentantem města na sportovních utkáních. V rámci projektových aktivit byli jmenovitě navrženi jednotliví hráči (celkem 34 jmen) pro romský fotbalový tým a to v následujících kategoriích: Mladší žáci ve věku od 5 do 9 ti let Mladší a starší dorost od 10 ti do 18 ti let Jako optimální časový rozvrh (závisící na dostupnosti fotbalového hřiště kombinovaný se školní docházkou jednotlivých hráčů) byl navržen rozvrh Mladší žáci 5 – 9 let (úterý – čtvrtek od 14 h do 15:30 h) Dorost mladší a starší (úterý – čtvrtek od 16 h do 18 h) V testovací části hry FCG ověřili hráči, že optimální by pro jejich potřeby bylo fotbalové hřiště ve Vědomicích, kde si předběžně domluvili schůzku se správcem hřiště panem Sekerou. Uvažována byla také hřiště Pod Lípou či hřiště Zemědělské školy. U hřiště v Podluskách zjistil modrý tým, že se bude rušit. Z hlediska

Název	Podrobný popis												
	finančního zajištění činnosti Romského fotbalového týmu byl zpracován předběžný rozpočet, který je však nutno podrobněji zpracovat a to v následujícím složení: Výdaje: <table><tr><td>15 rozlišováků</td><td>1500–2000 Kč</td></tr><tr><td>Nájem hřiště měsíčně cca 32 hodin</td><td></td></tr><tr><td>15 míčů cca</td><td>15 × 250 Kč</td></tr><tr><td>(možnost sponzorsky)</td><td></td></tr><tr><td>4 míče zápas a cca 800 Kč</td><td>4 × 800 Kč</td></tr><tr><td>10 kusů kužele a 70 Kč za kus</td><td>700 Kč</td></tr></table> Příjmy: Příspěvky od rodičů: 100 Kč za jedno dítě/měsíčně pokud je více dětí 150 až 200 Kč s ohledem na rodinný rozpočet Členové modrého týmu se také zamýšleli nad možnými sponzory činnosti romského fotbalového týmu s tím, že přišli s následujícími nápady, koho by bylo možné oslovit ze soukromých osob, firem nebo institucí: - město Roudnice - Ústecký kraj - Deli Lovosice - pan Ivan Veselý - Soros Foundation - podnikatel pan Horáček, občan města Roudnice nad Labem Trenérem a trenérkou romského fotbalového týmu by se stal pan Robert Stojka a paní Lucie Kotlářová, jejichž zodpovědnost by spočívala např. v registraci týmu u ČSTV, zajištění každotýdenních tréninků týmu, organizaci zápasů, spolupráci s dalšími týmy etc.	15 rozlišováků	1500–2000 Kč	Nájem hřiště měsíčně cca 32 hodin		15 míčů cca	15 × 250 Kč	(možnost sponzorsky)		4 míče zápas a cca 800 Kč	4 × 800 Kč	10 kusů kužele a 70 Kč za kus	700 Kč
15 rozlišováků	1500–2000 Kč												
Nájem hřiště měsíčně cca 32 hodin													
15 míčů cca	15 × 250 Kč												
(možnost sponzorsky)													
4 míče zápas a cca 800 Kč	4 × 800 Kč												
10 kusů kužele a 70 Kč za kus	700 Kč												

Nápad na druhém
místě
**Kulturně sociální
středisko v budově
roudnického zámku**

Oranžový tým

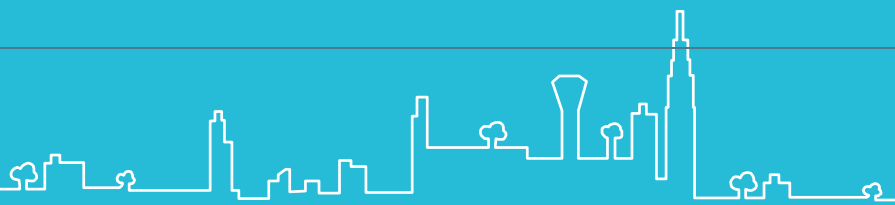
Projekt reaguje na nedostatečné zázemí pro kulturu (městu chybí plesový sál, kino) v Roudnici nad Labem a navrhuje umístit kulturně sociální komunitní středisko do budovy roudnického zámku, který je přirozenou dominantou položenou v centru města a který je v současné době nevyužívaný.

Vedle informačního střediska a komerčních prostor by bylo možné část zámku využívat jako kulturní zázemí a centrum pro komunitní setkávání občanů všech generací. Projekt navrhuje, aby centrum bylo bezbariérové.

Jedno křídlo zámku by bylo v podobě víceúčelového sálu vyčleněno pro plesy a promítání. Další prostory by byly využity například jako sály pro spolkovou činnost a alternativní umění – ateliéry pro mladé výtvarné umělce, tanečníky, zkušebna pro mladé hudebníky, sál pro amatérské divadelníky – propojení s uměleckými školami, k pořádání festivalů mladých umělců.

Z hlediska financování by mohly být využity fondy EU, benefiční akce alternativního umění jako prostředek k získávání financí na rekonstrukci; tradiční trhy, koncerty, letní ochotnický divadelní festival na nádvoří zámku.

Udržitelnost provozu by byla zajištěna zčásti komerčním pronájmem určité části zámku – např. školící akce, kancelářské prostory firem, ubytovací prostory, nutné by bylo získat sponzorské dary či pořádat pravidelné sbírky.

III.1.2 Složení týmů, koláčové grafy, seznamy nápadů

Asistent projektu FCG pro získání zástupců komunity lidí, kteří se ocitli v sociálně obtížné situaci

Od počátku října 2009 pracovala jako terénní pracovnice na zajištění dostatečného počtu hráčů FCG Jana Haznerová, občanka Roudnice nad Labem a studentka speciální pedagogiky. Tato pracovnice měla v popisu práce zajistit ve vytipovaných lokalitách TGM, Sladkovského, ale i v dalších místech Roudnice nad Labem hráče FCG, kteří se ocitli v sociálně složité situaci. Hráči byly oslovovaní na základě doporučení Bc. Moniky Legnerové, vedoucí soc. odboru města Roudnice nad Labem; Mgr. Miroslava France, vedoucího pobočky o.s. Naděje v Roudnici nad Labem a také Mgr. Štěpána Ripky koordinátora výzkumu s názvem „Výzkum a doporučení pro bytovou politiku zaměřenou na nízkopříjmové domácnosti v Roudnici nad Labem.“

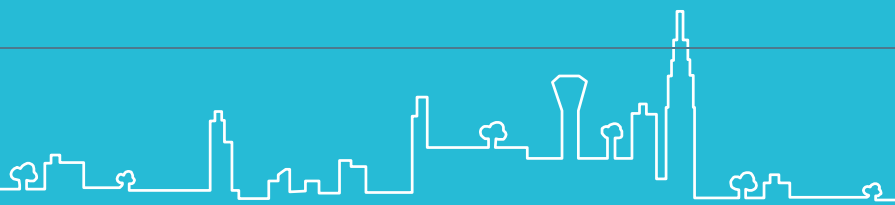
Pracovní setkání Hláška

Hře ve dnech 30. a 31. října 2009 předcházelo setkání s lidmi v obtížné životní situaci v komunitním centru Hláška. Setkání mělo za cíl představit hru FCG, popsat, jak bude probíhat a zodpovědět otázky lidí. Setkání proběhlo 24. října 2009 od 14 hodin a zúčastnili se ho 4 lidé z romské komunity a 6 dětí, kteří využili nabízené možnosti komunitního centra Hláška.

Složení týmů

Herní týmy byly sestaveny tak, aby byly v průběhu hry získány nápady na to, jak zlepšit život v Roudnici nad Labem, jak od lidí v obtížné životní situaci, což byly v našem případě zástupci romské komunity, tak od ne-romských účastníků hry, kteří tvořili druhý soutěžní tým. Při složení týmů bylo nutné reagovat také na reálný počet účastníků hry, který přišel na první a pak na druhý den hry.

Klíčovým kritériem při sestavování týmů byl mimo jiné fakt, že někteří hráči si nebyli zcela jisti, zda se budou moci zúčastnit obou dnů hry, což bylo nutno respektovat. Z této skutečnosti vzešlo také rozhodnutí zorganizovat druhý den hry, v němž se zúčastnily pouze dva soutěžní týmy. V průběhu hry se mimo jiné ukázalo, že 5 hráčů v týmu je pro romské obyvatele příliš nízký počet lidí v týmu a že daleko pohodlněji se cítili ve větší skupině osmi lidí. Zde také byli schopni soustředěněji diskutovat i pracovat, kolektivně diskutovat a rozdělovat jednotlivé činnosti dle adekvátních schopností v týmu složených. Této dynamice bylo nutno následně uzpůsobit i hlasování hry, kterého se oproti standardnímu postupu FCG účastnili pouze lidé, kteří nebyli součástí jednotlivých týmů jako hráči. Vzhledem ke schopnosti metodiky FCG reagovat na aktuální impulsy plánovacího procesu nebyl problém reagovat i na poměrně složitou situaci, v níž jeden tým měl malý počet hráčů a druhý byl téměř jedenkrát tak velký.

Koláčový graf

Výstupy práce jednotlivých týmů obsahují koláčový graf, který popisuje procentuální poměr zaměření města Roudnice nad Labem v oblasti ekonomiky, kultury, sociální a životního prostředí. Prostřednictvím tohoto grafu hráči odhadovali, jaký důraz je kladen na jednotlivé perspektivy rozvoje města Roudnice nad Labem v roce 2009. Druhý koláčový graf zachycuje vizi procentuálního poměru jednotlivých oblastí v roce 2015.

Seznam nápadů

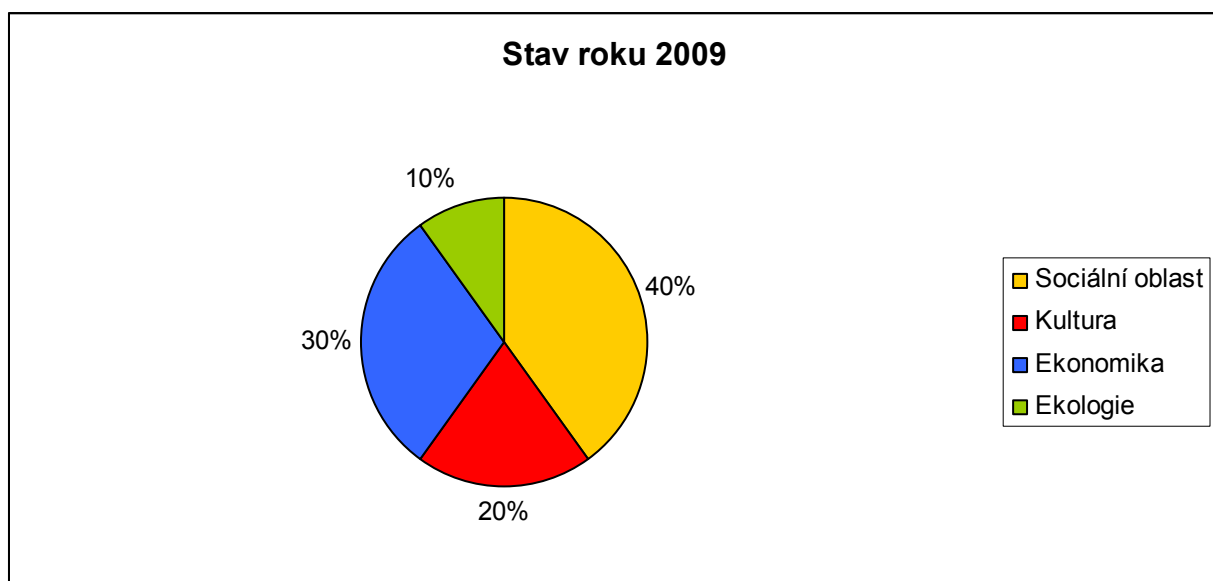
V kroku hry navazujícím na koláčový graf, každý tým hledal odpovědi na řešení jednotlivých problémů Roudnice nad Labem tak, jak je v úvodu hry definoval (viz str. 8 a 9) a následně prostřednictvím koláčových grafů vymodeloval. Ze 7–10 nápadů byl vybrán jeden, který tým podrobněji zpracoval (viz podrobné anotace v úvodu zprávy). Zbylé nápady byly stručně charakterizovány a zapsány (viz seznam nápadů každého týmu).

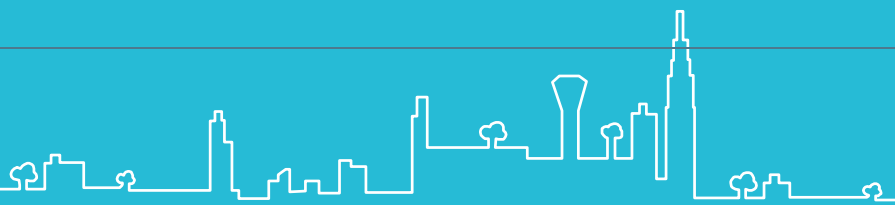
Pořadí v představování týmů odpovídá jejich umístění v soutěži, tedy od prvního do druhého místa. Třetí tým již nebyl účasten druhého dne hry, resp. část z něho byla sloučena s týmem prvním do jednoho, nicméně seznam nápadů z prvního dne je u červeného týmu zaznamenán.

III.1.3 Modrý tým

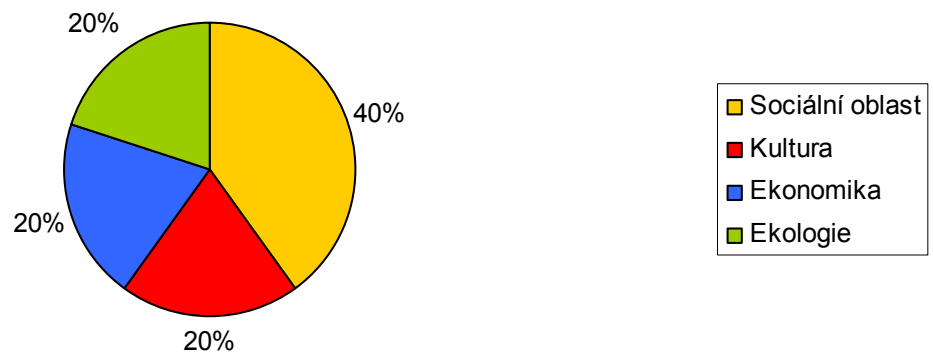
1	Modrý	Renata Dunková, Nikola Stojková, Patrik Stojka, (1. den), Robert Stojka, Lucie Kotlárová, Roman Teraz, Michal Horecký
---	-------	---

Koláčový graf modrého týmu

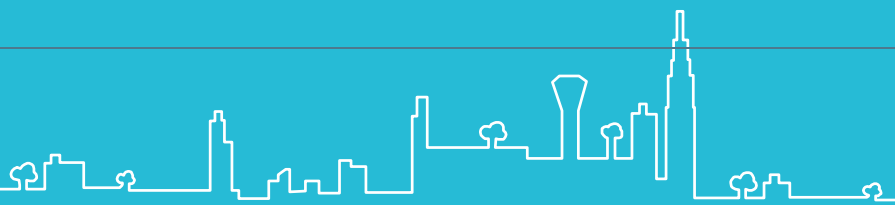

Stav roku 2015

Seznam nápadů modrého týmu:

Název nápadu		Popis nápadu
1	TÝMEM VYBRANÝ NÁPAD DO SOUTĚŽE Projekt dětského a mládežnického romského týmu v Roudnici nad Labem	Projekt dětského a mládežnického romského fotbalového týmu v Roudnici nad Labem chce nabídnout pro děti z romské komunity alternativu pro využití volného času.
2	Romská diskotéka v Roudnici nad Labem	1 × týdně uspořádat v Roudnici nad Labem romskou diskotéku. Tento nápad reaguje na situaci, kdy ve městě sice jedna diskotéka je, ale pokud tam jdou více než tři Romové, obsluha je nepustí dovnitř.
3	Stálá pouť	Placená zábava ve formě stálé pouti, která by obsahovala například kolotoče, houpačky, autodráhu či skákací hrad.
4	Klubovna pro mládež od 14 do 20 ti let	Klubovna pro romskou mládež od 14ti do 20ti let, která by byla případně přístupná i mladým lidem do 30ti s jejich dětmi. Projekt Klubovna pro mládež reaguje na situaci, kdy ve městě sice je nízkoprahový klub (přímo v lokalitě na třídě T. G. Masaryka), ale mají do něj přístup pouze děti do 15 let. Klub provozuje Farní Charita Roudnice.
5	Dobrý učitel	Potřeba dobrého, přísného učitele, tak, aby děti lépe pochopily, že kdo chce v budoucnu práci, musí se něčemu vyučit.
6	Výlety	Výlety pro romské děti a mladé lidi.
7	Odstěhování	Jako způsob nalezení nového způsobu života.
8	Garáže na	Oprava garáží na Bezděkově.

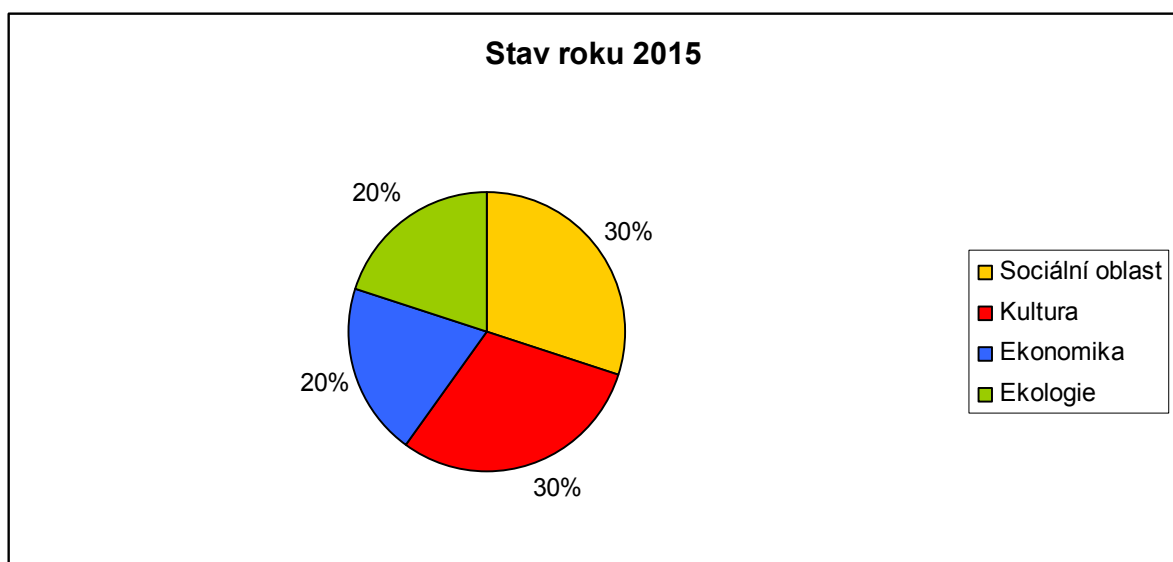
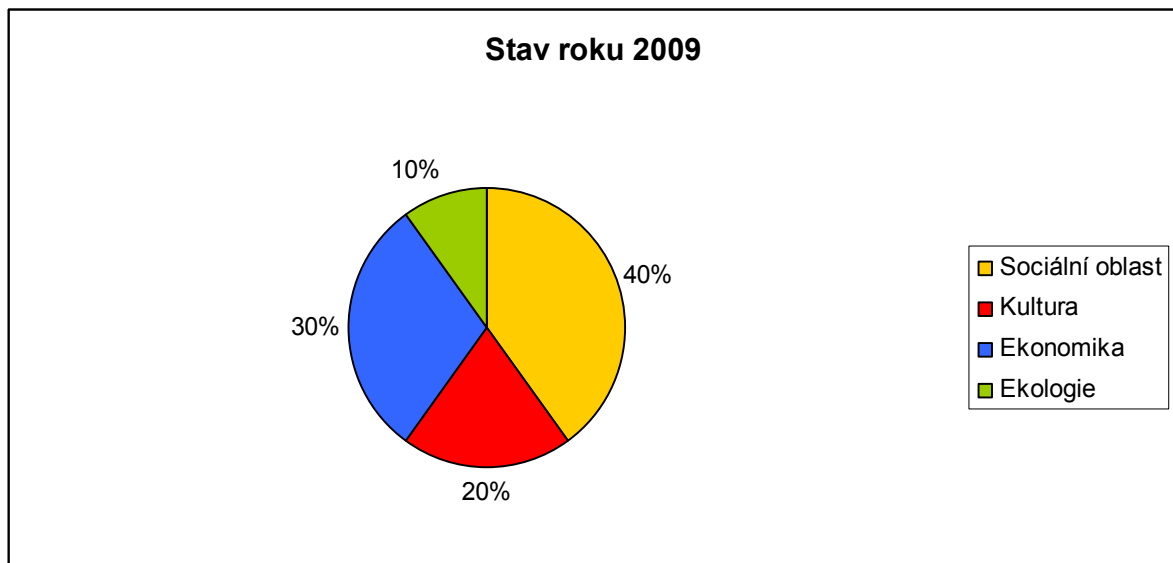

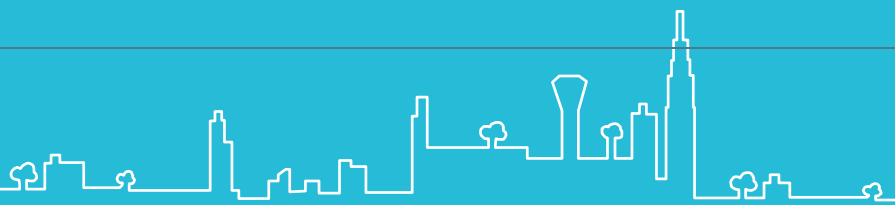
	Bezděkově	
9	Hlídaní koupaliště	Hlídat koupaliště proti „úchylákům.“

III.1.4 Oranžový tým

2 Oranžový Petr Janovský, Jana Haznerová, Monika Legnerová

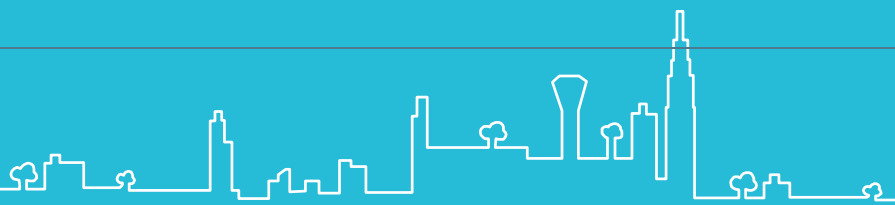
Koláčový graf oranžového týmu:

Seznam nápadů oranžového týmu:

	Název nápadu	Popis nápadu
1	TÝMEM VYBRANÝ NÁPAD DO SOUTĚŽE Kulturně sociální centrum v budově roudnického zámku	Projekt reaguje na nedostatečné zázemí pro kulturu města, chybí plesový sál, kino. Projekt v Roudnici nad Labem navrhuje umístit kulturně sociální komunitní středisko do budovy roudnického zámku.
2	Dostavba obchvatu	Zlepšení dopravy ve městě prostřednictvím výstavby obchvatu Roudnice nad Labem
3	Balkónová soutěž	Zkrášlení životního prostředí ve městě soutěží o nekrásnější balkón
4	Sociální pracovníci a asistenti ve školách	Omezování sociálně patologických jevů prostřednictvím terénních sociálních pracovníků a asistentů ve školách
5	Bezbariérové město	Odstranění technických bariér tak, aby město bylo lépe dostupné pro vozíčkáře a rodiny s kočárky
6	Podpora multikulturního prostředí a tradic	Grantový program města určený na podporu tradic a rozvoje multikulturního prostředí v Roudnici nad Labem
7	Podpora sociálních firem	Podpora vzniku a rozvoje sociálních firem na území města, a to například prostřednictvím poradenství v oblasti sociální ekonomiky, či podpora při získávání grantů
8	Roudnický zámek polyfunkční kulturní středisko	Využití areálu roudnického zámku jako zázemí pro rozvoj kulturních aktivit a akcí.

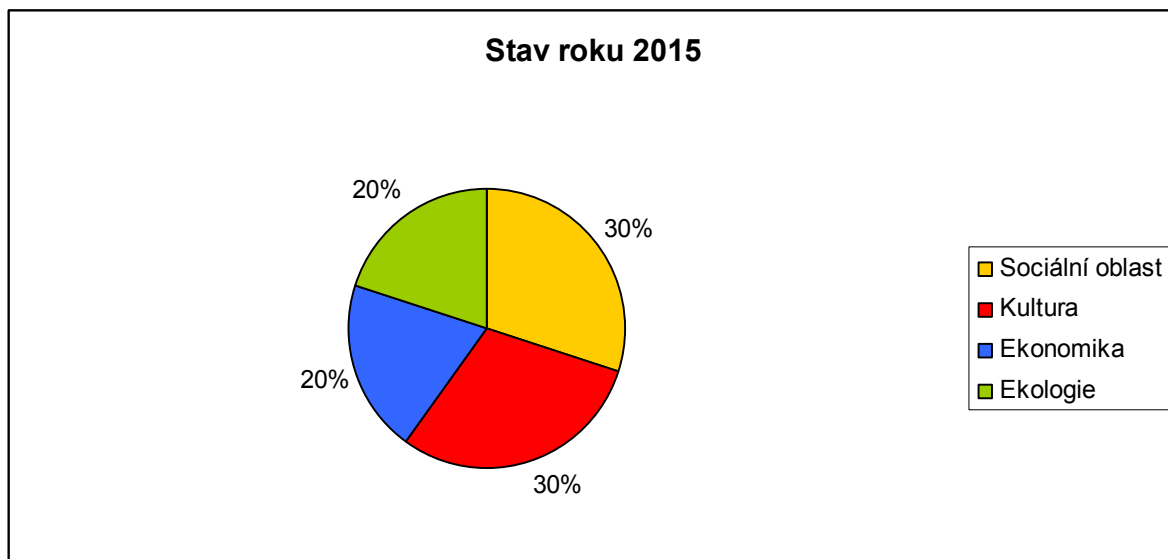
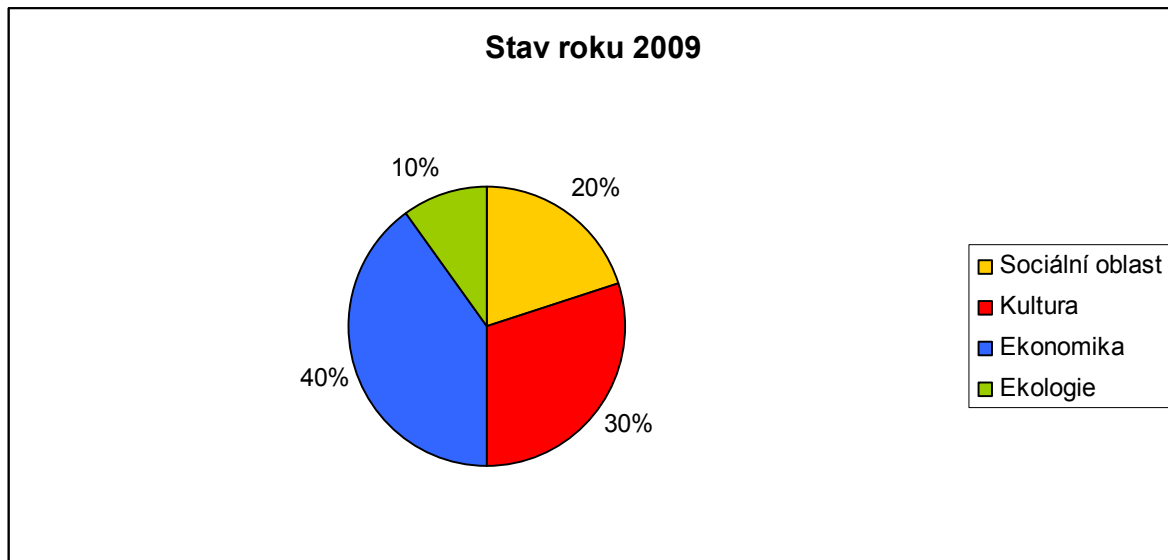
III.1.5 Červený tým

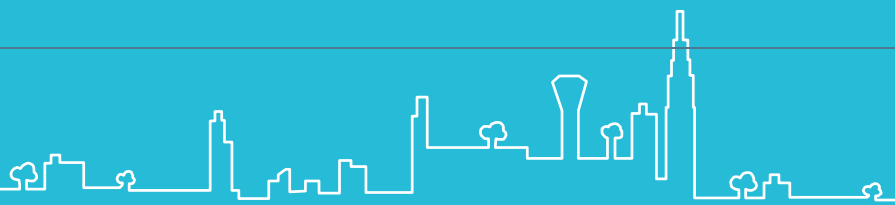
3

Červený

Marcela Dunková, Vlasta Motiová, Věra Stojková, Marcela Stojková (1. den)

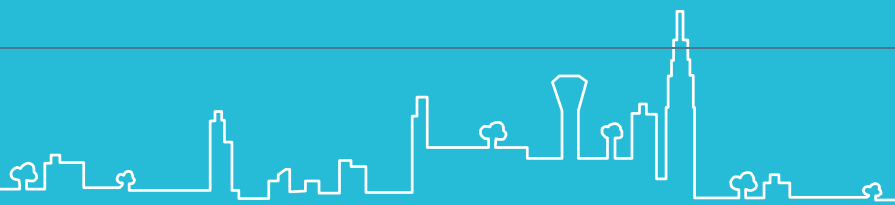
Koláčový graf červeného týmu

Seznam nápadů červeného týmu:

	Název nápadu	Popis nápadu
1	Rozdělit Romy do lokalit mezi bílé a změnit přístup k Romům	Rozdělit Romy do různých lokalit mezi majoritní společnost a zároveň změnit přístup k romské komunitě.
2	Byty pro slušné lidi a zároveň přístřeší pro lidi bez domova	Více volných bytů 1 + 1 a 2 + 1 pro slušné lidi ve městě a zároveň přístřeší pro lidi, kteří jsou bez domova. Doslova 1 místnost pro rodiče a 1 pro děti.
3	Zrušení heren v Roudnici nad Labem	Zrušit herny v Roudnici nad Labem. Nejsou dobré pro romskou komunitu.
4	Možnost půjčky	Možnost půjčky na rozjezd podnikání, drobného podnikání – sebezaměstnání apod.
5	Fotbalový turnaj	Tatínkové z romské komunity by mohli zorganizovat fotbalové utkání.
6	Hudební nástroje	Uspořádání sbírky na hudební nástroje pro romské děti, aby mohli něco udělat, předvést a získat za to finanční prostředky.
7	Zkušebna/klub	Zkušebna či klub pro romské děti pod vedením tatínků.
8	Plavání	Možnost plavání pro romské děti – hlavně koupaliště.
9	Výstavba hřiště	Postavit hřiště /pravděpodobně v lokalitě Sladkovského?/aktivovat klub a pravidelné hraní včetně možnosti mírných poplatků (10–50,-Kč) jako motivace pro zúčastněné.
10	Uspořádání koncertu na ulici	Nápad uspořádat koncert na ulici jako způsob získání prostředků na potřeby romské komunity - souvisí s nápadem č.6. Minifestiválek muzika, občerstvení – ideálně „každá“ rodina něco uvaří, upeče a na festivalu bude prodávat. Ideálně zavést nějakou tradici, která bude propojena tematicky.

Závěr a doporučení k implementaci vítězného nápadu

Vybrané nápady obou týmů:

Nápady obou týmů (týmu Romů, převážně z lokality na třídě T. G. Masaryka, ale i holobytů, který se v průběhu obou dnů zúčastnil a týmu zástupců majoritní společnosti) kopírují výsek aktuální problematiky řešené ve městě Roudnice nad Labem jako celku. První z nich Tým dětského

a mládežnického romského fotbalového týmu představuje možnost zapojení vyčleněných lidí z lokalit na třídě T. G. Masaryka i dalších lokalit do života města tak, aby měli šanci fungovat jako „řádní občané“, zároveň však reprezentuje také prevenci proti sociálně patologickým jevům, s nimiž se komunita potýká, mj. s problematikou drog, a v neposlední řadě představuje fotbalový tým též nástroj komunikace s majoritní společností, jako možný mediátor setkávání romské

a ne-romské populace ve městě. Stojí za to zmínit i fakt, že také červený tým, který se druhé části hry již nezúčastnil, má mezi svými nápady fotbalové utkání. Nutné je též podotknout, že v tomto týmu byly zástupci jak ze třídy TGM, tak také zástupci holobytů. Druhý nápad – Komunitně sociální centrum v roudnickém zámku – pak zohledňuje, kromě aspektu kulturně vzdělávacího (převážně prezentovaného představiteli města), také aspekt sociální, zacílený na potřeby směřující např. ke komunitnímu setkávání občanů všech generací, přístupu pro handicapované, či rozšíření možností pro začínající umělce.

Doporučení k implementaci vítězného nápadu aneb fotbal jako rozvojový prvek komunity

Fotbal jako rozvojový prvek komunity a nástroj sociální integrace

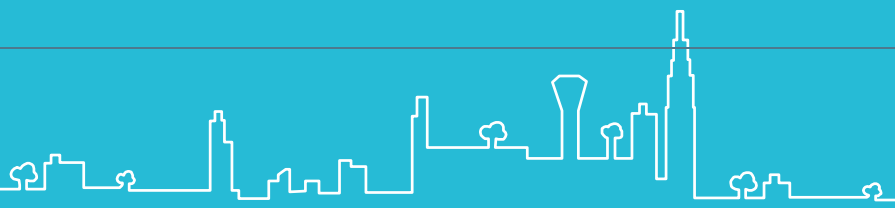
Fotbal je díky své enormní popularitě a sociálně-integračnímu potenciálu využíván jako nástroj k rozvojovým projektům a práci s mládeží po celém světě. Globální platforma fotbalově-rozvojových projektů [Streetfootballworld](http://www.streetfootballworld.org) sdružuje kolem 80 projektů z 5 kontinentů.

Fotbalová hra, skvělá analogie života

Hodnoty a pravidla fotbalu hraného na ulici nebo jen neformálního fotbalu, tak jak je hrán v rámci programů „Rozvoj prostřednictvím fotbalu“, zahrnuje fair play, týmovou spolupráci, toleranci, inkluzi a schopnost porozumění jak sobě samému, tak druhým, bez ohledu na to, zdali jsou to spoluhráči nebo protihráči. Děti a mládež se učí vyhrávat a prohrávat; musí být schopni na sebe vzít zodpovědnost za tým jako celek a aktivně se podílet na spoluvytváření své komunity.

<http://www.streetfootballworld.org/managecontent/development-through-football-1>

V České republice realizuje projekt Fotbal pro rozvoj sdružení INEX, Sdružení dobrovolných aktivit projekt realizuje ve spolupráci s keňskou organizací Mathare Youth Sport Association (MYSA) a sítí nevládních organizací sdružených v kampani Česko proti chudobě (zejm. ARPOK Olomouc, Educon). <http://www.inexsda.cz/cs/rozvoj/Fotbal-pro-rozvoj/Fotbal-pro-rozvoj>

Možné předpoklady vzniku romského fotbalového týmu v Roudnici nad Labem

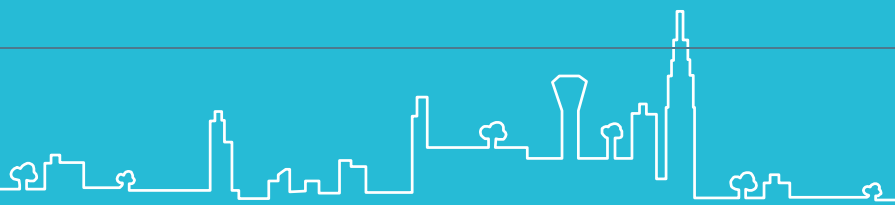
0. **Start:** Předpokladem pro to, aby byl nápad realizován, je tzv. vztah ownershipu, který někdo z hráčů, kteří absolvovali FCG cítí k tomuto nápadu. V průběhu druhého dne hry bylo jasné, že mezi neaktivnější účastníky modrého týmu patřila Lucie Kotlárová a Robert Stojka, ten již v minulosti fotbalový tým vedl. V rámci hry a při rozdělení zodpovědností Lucie Kotlárová vybrala nejen trenérskou pozici, tu si vybral i Robert Stojka, ale také pozici zodpovědnou za získávání prostředků. **Příklad aktivity:** Znovuoslovení hráčů FCG (jmenovitě Roberta Stojky a Lucie Kotlárové) nakolik považují vítězný nápad za svůj a chtějí pokračovat v jeho realizaci a to formou osobního setkání se zástupci lokálního partnerství v Roudnici nad Labem.

Doporučení ke startu: Program Fotbal pro rozvoj by mohl být řešením i pro potenciální romské fotbalové družstvo z Roudnice nad Labem, které by v případě vzniku mohlo být napojeno na síť fotbalu pro rozvoj tak, aby zástupci družstva načerpali informace od INEXu SDA a mohli se do tohoto projektu zapojit jako spoluhráči Keňských fotbalistů v rámci jejich každoroční návštěvy ČR. **Příklad aktivity:** Prostřednictvím sociálního odboru MČ Roudnice nad Labem/terénního sociálního pracovníka zprostředkovat informativní schůzku mezi Lucií Kotlárovou/Robertem Stojkou (potenciálními trenéry fotbalového mužstva) a seznámení se s projektem Fotbal pro rozvoj, tak jak ho realizuje INEX SDA.

1. **Doporučení historie:** Analýza důvodů ztroskotání v historii již existujícího romského fotbalového týmu. Popsání důvodů zániku fotbalového týmu, navržení opatření, která by byla prevencí pro to, aby se tato situace znovu neopakovala. Společně s trenéry a dalšími členy komunity. **Příklad aktivity:** Setkání, strukturované rozhovory, návrh opatření...

2. **Doporučení současnost:** Zmapování romských dětí, které již v současné době navštěvují pravidelné tréninky, popsat důvody proč a společně s nimi a jejich rodiči vydefinovat plán kroků, které je nutno udělat k tomu, aby vznikl nový romský fotbalový tým. Společně s trenéry. **Příklad aktivity: setkání s dětmi a rodiči fotbalistů, setkání s 32** navrženými hráči potenciálních fotbalových týmů, jmenovaných v průběhu hry. Jsou jimi:

- **Mladší žáci ve věku od 5 do 9 ti let:** Josef Kotlár, Kevin Stojka, Nikolas Stojka, Erik Stojka, Dominik Stojka, Jíra Stojka, Pavel Kotlár, Petr Stojka, Lukáš Jakubec, Milan Polák
- **Mladší a starší dorost od 10 ti do 18 ti let:** Mirek Stojka, Roman Lakatoš, Roman Horecký, Roman Stojka, Roman Kotlár, Patrik Stojka, Petr Kotlár, Patrik Woroš, Robert Stojka jr., Jiří Berki, Jan Stojka, Julius Berki, Robert Stojka Bočki, Radek Kotlár
- **16 až 18 let:** Marcel Dvořák, Lukáš Dunko, Josef Berki, Jan Mičuch, Milan Stojka, Evžen Polák, Patrik Stojka, Roman Stojka Dandoš, Roman Fliřar, Michal Dvořák

3. **Financování/administrace:** Farní charita/Naděje zastřešující subjekt pro fotbalový tým během hry FCG. Ze strany hráčů romské komunity bylo navrženo, aby některý neziskový subjekt, Charita či Naděje hráli zastřešující roli pro romský fotbalový tým a to konkrétně v oblasti vedení financí romského fotbalového týmu, pokladny, pravidelného vybírání příspěvků na fotbal od jednotlivých rodičů, jejichž syn/dcera fotbalové tréninky navštěvuje.

Doporučení: Na základě procesu FCG je zcela jednoznačné, že v počáteční fázi projektu (min. 12 měsíců, může být i 36 měsíců, ale i déle) budou trenér a trenérka potřebovat asistenci při nejruznějších technických, administrativních ale i strategických úkonech, které se zajištěním běhu takového týmu souvisí. To, jak velkou míru asistence budou potřebovat, by mělo opět být předmětem auditu jejich aktuálních schopností a dovedností, sestavení například individuálního plánu vzdělávání a zajištění např. osoby mentora, který bude k dispozici jako průvodce a vzdělavatel v jednom. **Příklad aktivity:** audit aktuálních schopností trenérky/trenéra; zajištění mentora, zajištění pobytu v podobné organizaci – intership, zajištění vzdělávacího kurzu etc.

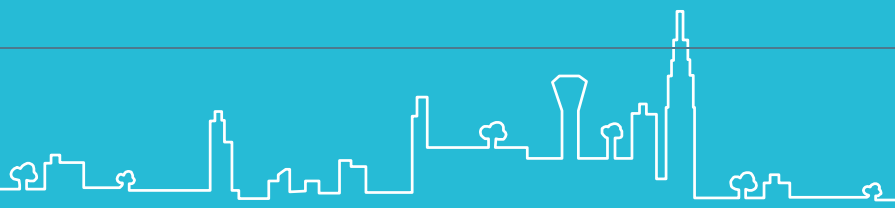
4. **Financování městem Roudnice nad Labem:** Žádný typ aktivity tohoto charakteru se neobejde bez kontinuální podpory města. V rámci FCG definoval tým některé položky rozpočtu, které by byly nutné pro rozjezd fotbalového týmu, nicméně vzhledem k časovému omezení nebylo možné definovat rozpočet na podrobné úrovni. **Doporučení:** získat závazek od města Roudnice nad Labem, pokrýt částečně náklady na aktivity romského fotbalového týmu. (Například v rámci dotace na sociální inkluzi, viz závěrečný účet Roudnice nad Labem z roku 2008, tabulka 16) **Doporučená aktivita:** Ve spolupráci s trenéry, terénním sociálním pracovníkem (Farní charitou, nadací Naděje, členy lokálního partnerství) rozpracovat podrobný rozpočet na období 2010 a výhled na 2011, 2012 financování aktivit romského fotbalového klubu v Roudnici nad Labem.

Vnímání času, vše nemůže být hned:

Viera Bílá, známá romská zpěvačka v pořadu 13. komnata říká: „Žiju tady a teď, co si vezmu, až umřu, čtyři prkna, tady jsme jenom jako na pouti“.

S problémem vnímání času jsme se u Romů potýkali také v průběhu hry FCG. Jednotliví hráči z romské minority měli představu, že vše bude hotové během 2 hodin a bude možné jít domů vařit, starat se o domácnost, nebo se ven bavit. Znamená to, že ve všech aktivitách a činnostech je potřebné enormně zdůrazňovat fakt, že dosažení kýženého cíle je během na dlouhou trať. Dva dny Future City Game jsou pouze impulsem na počátku možné, dlouhé cesty. Nutné je také podotknout, že kreativní proces FUTURE CITY GAME je velmi vyčerpávající i pro příslušníky majoritní společnosti.

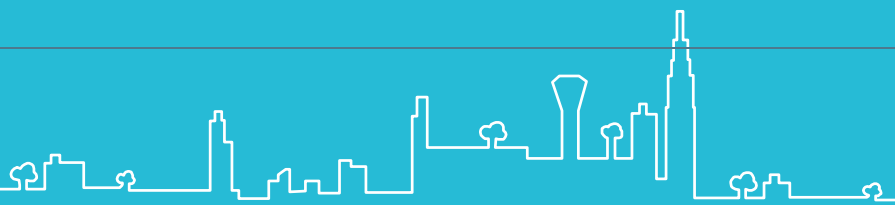
Interkulturní dialog jako horizontála politik města Roudnice nad Labem: Jak jsme již psali v úvodu zprávy, město Roudnice nad Labem nemá – z pohledu Future City Game, ale také z pohledu konceptu potenciálně uplatnitelného interkulturního města – definovanou dlouhodobou vizi rozvoje města, strategický plán rozvoje, který by se komplexně zabýval nejen otázkou sociální, ale také kulturní, urbanistickou, ekonomickou, vzdělávací a hlavně tyto oblasti a jednotlivé vazby mezi nimi integrálně propojoval. V tomto smyslu stojí Roudnice nad Labem na křižovatce; příklad vítězného projektu Future City Game (pro který

mimo jiné hlasoval i přítomný místostarosta Luboš Matek) se může stát nástrojem, cestou, ale i mostem k interkulturnímu dialogu, jako počátku cesty k interkulturnímu městu. Nicméně tento nápad potenciálně zasahuje nejen oblast sportu/kultury, ale také oblast vzdělávací (podmínka vzdělání např. v jazyce pro navázání mezinárodních kontaktů, ale i vzdělávání pro běžnou administrativu fotbalového klubu), sociální (fotbal jako cesta ze sociálního vyloučení, způsob osvojování si fair play, týmové práce, zodpovědnosti etc.), ekonomickou (profesionalizace fotbalového mužstva), urbánní (kde bydlí fotbaloví hráči, kde je jejich hřiště).

No trust no city

Slavné berlínské architektonické studio Raumlabor, které vede v současné době také atelier architektury na pražské Vysoké škole uměleckoprůmyslové, má na svých webových stránkách slogan jdoucí v mnohém ke kořenu problémů, s nimiž se setkáváme ve složitě a komplexní problematice měst současnosti. Slogan zní „NO TRUST NO CITY“ (Bez důvěry město není). Je možné, že v kontextu Roudnice nad Labem bude nutné pracovat, kromě konkrétních plánovatelných a rozpočtovatelných opatření, také na budování daleko subtilnější a podstatnější hodnotě, a to vzájemné důvěře, která byla v průběhu let, jak na straně roudnických minorit, ale také na straně města, nabourávána. Věřme tomu, že na konci tohoto procesu bude město, kde se bude všem jeho obyvatelům dobře žít, pracovat a trávit svůj volný čas. Současně se tak Roudnice nad Labem stane městem, které si bude vědomo, jak výhodné je investovat do rozvoje kreativity, inovace a podnikání.

IV. Přílohy

IV.1 Příloha 1: Obrazová dokumentace

IV.2 Příloha 2: Pozvánka na hru

Hra budoucí město Roudnice nad Labem
na téma
Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015
30. – 31. 10. 2009

- **Chci vám říct o své představě života v našem městě Roudnici nad Labem!**
- **Mám nápad, jak zlepšit bydlení, práci a vzdělání pro mou rodinu v Roudnici nad Labem!**
- **Vím, co by se mělo udělat pro to, abych jednodušeji našel/a práci!**
- **Už vím, co potřebuji k lepšímu životu, co pro to mohu udělat já / jak mi může pomoci město.**

Staňte se součástí týmu, který během dvou dnů vymyslí, ověří a následně ostatním představí svůj nápad. Nejzajímavější a nejlepší nápad, který vyhraje hlasování, bude odměněn.

Můj život v Roudnici nad Labem v roce 2015

- **O budoucnosti města Roudnice nad Labem si zahrajte v pátek a sobotu 30. – 31. října 2009 od 9 do 17 hodin v Městské knihovně Ervína Špindlera, Karlovo náměstí č. 19.**
- **V Roudnici nad Labem budeme během hry společně hledat nové náměty a nápady co a jak udělat, aby lidé i ve složitých životních situacích měli kde důstojně žít, pracovat, vzdělávat se a bydlet.**
- **Přihlaste se do 15. října 2009 na adrese: hra@proculture.cz, další informace poskytne Lenka Zemanová na tel. 222 540 979, mobil na 603 457 285.**
- **Více informací o hře na www.britishcouncil.cz www.proculture.cz**

Hra na téma „Náš život v Roudnici nad Labem v roce 2015“ je součástí projektu Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách, Úřadu vlády ČR, „Výzkum a doporučení pro bytovou politiku zaměřenou na nízko-příjmové domácnosti v Roudnici nad Labem“, který zpracovává Otevřená společnost, o.p.s. Hra je podpořena organizací British Council v rámci projektu Kreativní města, Nadací Via, Trustem for Civil Society in Central Eastern Europe a městem Roudnice nad Labem. Hra se v ČR již konala v následujících městech: Plzeň, České Budějovice, Ostrava a Hradec Králové.